T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA

ADLİ TIP ve ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Danışman

PROF. DR. ERDİNÇ ÖZTÜRK

ROMANTİK İLİŞKİLERDE SİBER SALDIRGANLIK VE MANİPÜLASYON İLE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI, DİSSOSİYATİF YAŞANTILAR VE KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

UZM. PSK. OSMAN SEZER ERİM

İSTANBUL, 2025

TEZ KABUL VE ONAYI

Osman Sezer ERİM tarafından Prof. Dr. Erdinç ÖZTÜRK danışmanlığında hazırlanan "Romantik İlişkilerde Siber Saldırganlık ve Manipülasyon ile Çocukluk Çağı Travmaları, Dissosiyatif Yaşantılar ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Arasında İlişkinin Değerlendirilmesi" başlıklı bu çalışma, aşağıda isimleri belirtilen tez savunma sınav jürisi tarafından **16.09.2025** tarihinde yaptırılan sınav sonucunda **oy birliği** ile başarılı bulunarak **Doktora Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

		İmza	Sonuç
Danışman	Prof. Dr. Erdinç ÖZTÜRK İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü		☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Selda MERCAN İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü		☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Görkem DERİN İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü		☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Ezgi ILDIRIM İstinye Üniversitesi, İnsan ve Toplum BilimleriFakültesi, Psikoloji Bölümü		☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Şahin ÖZDEN İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Sanat ve Sosyal BilimlerFakültesi, Psikoloji Bölümü		☒ Kabul ☐ Ret

BEYAN

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı Tez Yazım Kılavuzu kurallarına uygun olarak hazırladığım *"Romantik İlişkilerde Siber Saldırganlık ve Manipülasyon ile Çocukluk Çağı Travmaları, Dissosiyatif Yaşantılar ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*" başlıklı doktora tez çalışmamda;

- Tez içinde sunduğum verileri ve bilgileri hem akademik hem de etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, istatiksel değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım akademik yayınların tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan özgün sonuçlarda hiçbir değişiklik yapmadığımı,
- Yazım aşamasında patent ile telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını; her türlü hukuki sorumluluğu aldığımı kabul ve beyan ederim.

Eylül 2025, İstanbul

Osman Sezer ERİM

ROMANTİK İLİŞKİLERDE SİBER SALDIRGANLIK VE MANİPÜLASYON İLE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI, DİSSOSİYATİF YAŞANTILAR VE KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Osman Sezer ERİM

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü,

Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Doktora Tezi

Danışman: Prof. Dr. Erdinç ÖZTÜRK

ÖZET

Bu doktora tezi, romantik ilişkilerde siber saldırganlık ve manipülasyon davranışları ile bireylerin çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantıları ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamaktadır. Çalışmaya 870 yetişkin katılımcı (%74.4 kadın, %24.6 erkek) dahil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi ve Görüşme Formu, Partner Siber Saldırganlık Ölçeği, İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği ve Karanlık Üçlü Ölçeği kullanılmıştır. Bulgular, katılımcıların %53.7'sinin partnerine karşı siber saldırganlık davranışı gösterdiğini, %50.1'inin ise siber saldırganlık mağduru olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcılarda psikolojik-cinsel siber saldırganlık oranı %22.3, siber takip oranı ise %50.6 olarak bulunmuştur. Erkek katılımcıların psikolojik-cinsel siber saldırganlık düzeylerinin kadınlara göre anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < .001$). Sıfır değer ağırlıklı negatif binom (Zero Inflated Negative Binomial=ZINB) regresyon analizleri, duygusal istismar ($\beta = 0.095$, $p < .001$), fiziksel ihmal ($\beta = 0.145$, $p < .001$) ve psikopati ($\beta = 0.044$, $p = .003$) değişkenlerinin siber saldırganlık davranışlarını anlamlı biçimde yordadığını göstermektedir. Siber mağduriyet ise fiziksel ihmal ($\beta = 0.131$, $p < .001$), dissosiyatif yaşantılar ($\beta = 0.021$, $p < .001$) ve psikopati ($\beta = 0.040$, $p = .004$) tarafından pozitif yönde yordanmaktadır. Manipülasyon davranışlarını en güçlü yordayan değişken makyavelizm ($\beta = .347$, $p < .001$) olup; psikopati ($\beta = 0.17$, $p < .001$),

narsisizm (β = 0.09, $p < .001$), dissosiyatif yaşantılar (β = 0.22, $p < .001$) ve duygusal istismar (β = 0.16, $p < .001$) da pozitif yönde anlamlı yordayıcılar arasında yer almıştır. Buna karşın, duygusal ihmalin manipülasyonu negatif yönde yordaması dikkat çekicidir (β = –.079, p = .035). Sıfır değer ağırlıklı negatif binom regresyon analizi bulguları ayrıca, partneriyle eğitim düzeyi farklı olanların "*hiç saldırganlık göstermeyen*" yapısal sıfır grubunda yer alma olasılığının düştüğünü (B = –1.13), 36 yaş ve üzerindekilerin ise bu olasılığın arttığını (B = 1.22) göstermektedir. Bu çalışma, dijital şiddet davranışlarının kişilerarası ve gelişimsel dinamiklerini kapsamlı bir şekilde analiz ederek, adli psikoloji ve klinik değerlendirme uygulamalarına yönelik çıkarımlar ortaya koymaktadır.

Anahtar Sözcükler: Siber saldırganlık; siber takip; duygusal manipülasyon; çocukluk çağı travmaları; karanlık üçlü; dissosiyasyon; psikotravmatoloji; psikopati; makyavelizm; romantik ilişkiler

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN CYBER AGGRESSION AND MANIPULATION IN ROMANTIC RELATIONSHIPS AND CHILDHOOD TRAUMAS, DISSOCIATIVE EXPERIENCES, AND DARK TRIAD PERSONALITY TRAITS

Osman Sezer ERİM

Istanbul University-Cerrahpaşa, Institute of Forensic Sciences and Legal Medicine, Department of Social Sciences, Doctoral Thesis

Supervisor: Prof. Dr. Erdinç ÖZTÜRK

ABSTRACT

This doctoral thesis aims to examine the relationship between cyber aggression and manipulation behaviors in romantic relationships and individuals' childhood traumas, dissociative experiences, and dark triad personality traits. The study included 870 adult participants (74.4% female, 24.6% male). Personal Information and Interview Form, the Cyber Aggression in Relationships Scale, the Interpersonal Manipulation Scale, the Childhood Trauma Questionnaire, the Dissociative Experiences Scale, and the Dark Triad Scale were used as data collection instruments. The findings revealed that 53.7% of participants reported engaging in cyber aggression toward their partner, while 50.1% reported being victims of cyber aggression. The prevalence of psychological–sexual cyber aggression was found to be 22.3%, and the prevalence of cyberstalking was 50.6%. Male participants' levels of psychological–sexual cyber aggression were significantly higher than those of females ($p < .001$). Zero-inflated negative binomial (ZINB) regression analyses indicated that emotional abuse ($\beta = 0.095$, $p < .001$), physical neglect ($\beta = 0.145$, $p < .001$), and psychopathy ($\beta = 0.044$, $p = .003$) significantly predicted cyber aggression behaviors. Cyber victimization was positively predicted by physical neglect ($\beta = 0.131$, $p < .001$), dissociative experiences ($\beta = 0.021$, $p < .001$), and psychopathy

(β = 0.040, p = .004). The strongest predictor of manipulation behaviors was Machiavellianism (β = .347, p < .001); while psychopathy (β = 0.17, p < .001), narcissism (β = 0.09, p < .001), dissociative experiences (β = 0.22, p < .001), and emotional abuse (β = 0.16, p < .001) were also significant positive predictors. In contrast, emotional neglect was found to negatively predict manipulation tendencies (β = –.079, p = .035). The zero-inflated negative binomial regression analysis further indicated that individuals whose educational level differed from that of their partner were less likely to belong to the *"non-aggressor"* structural zero group (B = –1.13), whereas those aged 36 and above were more likely to do so (B = 1.22). This study provides a comprehensive analysis of the interpersonal and developmental dynamics of digital violence behaviors and offers implications for forensic psychology and clinical assessment practices.

Keywords: Cyber aggression; cyberstalking; emotional manipulation; childhood trauma; dark triad; dissociation; psychotraumatology; psychopathy; Machiavellianism; romantic relationships.

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın yürütülmesinde en büyük akademik katkıyı sağlayan, bilimsel derinliği ve yön gösterici yaklaşımıyla rehberliğinden her aşamada yararlandığım değerli danışmanım İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı ve Psikotravmatoloji ve Psikotarih Araştırmaları Birimi Başkanı Sayın Prof. Dr. Erdinç Öztürk'e teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Kendisi, sadece akademik yönlendirmeleriyle değil, aynı zamanda detaylara gösterdiği özen ve yüksek bilimsel standartlara bağlılığıyla bu tezin şekillenmesinde belirleyici bir rol üstlenmiştir.

Akademik süreç boyunca bilgi ve deneyimlerini paylaşan, araştırmama değerli katkılar sağlayan Doç. Dr. Selda Mercan ve Dr. Öğr. Üyesi Ezgi Ildırım'a teşekkür ederim. Dr. Öğr. Üyesi Görkem Derin'e tezime yaptığı önemli katkılar için, Uzm. Psk. Dan. Tuğba Emen'e değerli fikirleri için teşekkür ederim.

Çalışmamın en yakın tanıkları Barışhan'a ve Gazoz'a bana huzurla çalışma ortamı sağladıkları için minnettarım.

Araştırma sürecinde bilgi ve deneyimlerini paylaşan tüm arkadaşlarıma, verilerin toplanmasına katkı sağlayan katılımcılara, süreç boyunca anlayış ve destekleri için aileme teşekkür ederim.

Uzm. Psk. Osman Sezer ERİM

Eylül 2025, İstanbul

İÇİNDEKİLER

BEYAN ii

ÖZET iii

ABSTRACT v

ÖNSÖZ vii

İÇİNDEKİLER viii

TABLOLAR LİSTESİ xii

KISALTMALAR xiv

1. GİRİŞ ve AMAÇ 1

2. GENEL BİLGİLER 13

2.1. Romantik İlişkilerde Siber Saldırganlık 13

2.1.1 Romantik İlişkilerde Saldırganlık 19

2.1.2. Kavram Olarak Partner Siber Saldırganlığı 20

2.1.3. Siber Saldırganlığın Biçimleri 22

2.1.3.1. Duygusal/Psikolojik Saldırganlık 23

2.1.3.2. Siber Takip (Cyberstalking) 24

2.1.3.3. Dışlama (Exclusion) 26

2.1.3.4. Cinsel Zorlama (Sexual Coercion) 26

2.1.4. Siber Saldırganlığın Psikososyal Dinamikleri 27

2.1.5. Siber Saldırganlık ve Toplumsal Cinsiyet 30

2.1.6. Siber Saldırganlık ve Çocukluk Çağı Travmaları 31

2.1.7. Siber Saldırganlık ve Kişilik 32

2.1.8. Siber Saldırganlıkla İlgili Yasal Durum 34

2.2. Manipülasyon 37

2.2.1. İnsan İlişkilerinde Manipülasyon 37

2.2.2. Manipülasyonun Temel Bileşenleri 39

2.2.3. Manipülasyonun Biçimleri 42

2.2.4. Manipülasyon ve Kişilik 48

2.2.5. Manipülasyonun Nesneleştirme Dinamiği 50

2.3. Çocukluk Çağı Travmaları 54

2.3.1. Travma 54

2.3.2. Cinsel İstismar ve İhmal 55

2.3.3. Duygusal İstismar ve İhmal 59

2.3.4. Fiziksel İstismar ve İhmal 61

2.4. Dissosiyatif Yaşantılar 63

2.4.1. Dissosiyasyon 64

2.4.1.1. Dissosiyasyon Kavramının Tarihi 64

2.4.1.2. Modern Psikotravmatoloji ve Dissosiyasyon 66

2.4.1.3. Dissoanaliz 67

2.4.2. DSM-5'te Tanımlandığı Hâliyle Dissosiyatif Bozukluklar 68

2.4.2.1. Kimlik Çözülmesi Bozukluğu 69

2.4.2.2. Unutkanlık Çözülmesi (Dissosiyatif Amnezi) 70

2.4.2.3. Kendine Yabancılaşma (Depersonalizasyon) / Gerçekdışılık (Derealizasyon) Bozukluğu 71

2.4.2.4. Tanımlanmış Diğer Bir Çözülme Bozukluğu 72

2.4.2.5. Tanımlanmamış Çözülme Bozukluğu 72
2.5. Karanlık Üçlü 73
2.5.1. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri 73
2.5.2. Narsisizm 76
2.5.3. Makyavelizm 79
2.5.4. Psikopati 81
2.5.5. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ve Romantik İlişkiler 84
3. GEREÇ ve YÖNTEM 86
3.1. Araştırmanın Yöntemi 86
3.2. Evren ve Örneklem 87
3.3. Veri Toplama Araçları 88
3.3.1. Kişisel Bilgi ve Görüşme Formu 88
3.3.2. Partner Siber Saldırganlık Ölçeği 88
3.3.3. İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği 89
3.3.4. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği 89
3.3.5. Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği 90
3.3.6. Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği 90
3.4. İstatistiksel Analizler 91
4. BULGULAR 93
4.1. Kişisel Bilgi ve Görüşme Formundan Elde Edilen Bulgular 93
4.2. Ölçeklere İlişkin Betimsel Bulgular 106
4.3. Regresyon Analizleri 121
4.3.1. Model 1'in Regresyon Analizi Sonuçları 121

4.3.2. Model 2'in Regresyon Analizi Sonuçları 124

4.3.3. Model 3'ün Regresyon Analizi Sonuçları 126

5. TARTIŞMA 128

6. SONUÇ VE ÖNERİLER 153

7. KAYNAKLAR 162

8. EKLER 214

EK-1: KİŞİSEL BİLGİ FORMU 214

EK-2: PARTNER SİBER SALDIRGANLIK ÖLÇEĞİ 222

EK-3: İNSAN İLİŞKİLERİNDE MANİPÜLASYON ÖLÇEĞİ 225

EK-4: ÇOCUKLUK ÇAĞI RUHSAL TRAVMA ÖLÇEĞİ 228

EK-5: DİSSOSİYATİF YAŞANTILAR ÖLÇEĞİ 230

EK-6: KISALTILMIŞ KARANLIK ÜÇLÜ ÖLÇEĞİ 236

9. ÖZGEÇMİŞ 238

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo I: Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri 93

Tablo II: Katılımcıların Ailevi Özellikleri 95

Tablo III: Katılımcıların Alkol ve/veya Madde Bağımlılık Durumları 99

Tablo IV: Katılımcıların Romantik İlişkilerine Dair Özellikler 100

Tablo V: Katılımcıların Romantik İlişki Deneyimlerine Dair Özellikler 102

Tablo VI: Katılımcıların Algıladıkları Ebeveyn Tutumları 104

Tablo VII: Çalışmada Kullanılan Ölçeklerin Betimleyici İstatistikleri 106

Tablo VIII: Katılımcıların Çocukluk Çağı Travmaları Sıklığı 107

Tablo IX: Tekli ve Çoklu Travma Gruplarının Siber Saldırganlık ve Mağduriyet Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılması 108

Tablo X: Tekli ve Çoklu Travma Gruplarının Manipülasyon, Dissosiyatif Yaşantılar ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Bakımından karşılaştırılması 109

Tablo XI: Fiziksel Şiddete Maruz Kalanlar ve Kalmayanların CARS Mağduriyet Alt Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması 110

Tablo XII: Partner Siber Saldırganlığı ve Mağduriyeti Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması 111

Tablo XIII: Katılımcıların Manipülasyon Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması..... 112

Tablo XIV: Katılımcıların Siber Saldırganlık ve Mağduriyet Puanlarının CTQ Kesme Puanına Göre Karşılaştırılması 113

Tablo XV: Katılımcıların Siber Saldırganlık ve Mağduriyet Puanlarının DES Kesme Puanına Göre Karşılaştırılması 114

Tablo XVI: Katılımcıların CTQ Kesme Puanına Göre İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması 116

Tablo XVII: DES Kesme Puanına Göre İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması 117
Tablo XVIII: Ölçeklerin Alt Boyutlarının Korelasyon Sonuçları 119
Tablo XIX: Model 1: PSS için Sıfır-Enflasyonlu Negatif Binom Regresyon Sonuçları 121
Tablo XX: Siber Mağduriyetin (PSM) Yordanmasına İlişkin Zero-Inflated Negatif Binom Regresyon Sonuçları 124
Tablo XXI: Bağımsız Değişkenlerin Manipülasyonu Yordayıcılığına Dair Çoklu Regresyon Analizi 126

KISALTMALAR

APA	:	Amerikan Psikiyatri Birliği
CARS	:	Partner Siber Saldırganlık ölçeği
CİS	:	Cinsel istismar
CTQ	:	Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği
DES	:	Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği
DİH	:	Duygusal ihmal
DİS	:	Duygusal istismar
DKB	:	Dissosiyatif kimlik bozukluğu
DM	:	Duygusal manipülasyon
DSM-IV	:	Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı, Dördüncü Baskı
DSM-5	:	Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı, Beşinci Baskı
DSÖ	:	Dünya Sağlık Örgütü
DT	:	Karanlık Üçlü Ölçeği toplam puanı
FİH	:	Fiziksel ihmal
FİS	:	Fiziksel istismar
KG	:	Kendini gizleme
KS	:	Kurban seçimi
KVKK	:	Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
MAN	:	İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği toplam puanı

MKY	:	Makyavelizm
NRS	:	Narsisizm
PCSF	:	Psikolojik-cinsel siber saldırganlık
PCSM	:	Psikolojik-cinsel siber mağduriyet
PSK	:	Psikopati
PSM	:	Siber mağduriyet toplam puanı
PSS	:	Siber Saldırganlık toplam puanı
SM	:	Saldırgan manipülasyon
STF	:	Stalk
STJ	:	Strateji kurma
STM	:	Stalk mağduriyeti

1. GİRİŞ VE AMAÇ

İnsan ilişkilerindeki şiddetin yüz yüze ve geleneksel biçimlerden dijitalleşmiş ve çok boyutlu yapılara dönüşmesi, bu olguların hem ayrı başlıklar altında incelenmesini hem de aralarındaki bağlantıların, örtüşmelerin ve ayrışmaların araştırılmasını gerektiren yeni bir çalışma alanı ortaya çıkarmaktadır. Günümüzde dijital çağın belirleyici dinamikleri, Zygmunt Bauman'ın "*akışkan modernite*" (liquid modernity) kavramsallaştırmasıyla uyumlu biçimde, bireylerin yüz yüze ilişkilerden ziyade daha geçici, hızlı değişen ve sınırları belirsiz siber ilişki biçimlerine yönelmesini teşvik etmektedir. Bauman'a (2013) göre modern bireyler, süreklilik ve derinlik içeren bağlardan kaçınma eğilimindedir; bu eğilim dijital ortamda kurulan ilişkilerde daha görünür hale gelmektedir. Nitekim dijital iletişim biçimleri, yalnızca iş yaşamını değil; sosyal, duygusal ve özel yaşam alanlarını da kuşatarak, bireyin gündelik deneyimlerinin asli bileşeni haline gelmiştir. Dijital etkileşim biçimlerinin yaygınlaşması, beraberinde göz ardı edilemeyecek düzeyde siber travmatik yaşantıların da ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Öztürk, 2022a). Bu doktora tezi çalışması, söz konusu siber yaşantılardan birini, belirli boyutlarıyla bir siber travma olarak ele almaktadır. Çevrimiçi ve yüz yüze sürdürülen duygusal ilişkilerde gözlemlenen manipülatif davranış örüntüleri, yüzeyde partner üzerinde kontrol kurma niyetiyle ortaya çıkıyor gibi görünse de dissoanaliz kuramı açısından değerlendirildiğinde bu davranışların, narsisistik kişilik yapılanmasına özgü yetersizlik, değersizlik ve kırılganlık temelli bir içsel savunma örgütlenmesi olduğu anlaşılmaktadır (Öztürk ve Derin, 2022). Manipülasyon, dissoanalitik bağlamda yalnızca ilişkisel bir güç dinamiği değil; aynı zamanda bireyin kendi travmatik geçmişine ve kişilik yapılanmasına bağlı olarak gelişen bir ruhsal işleyişin dışavurumudur (Öztürk, 2022a).

Romantik ilişkiler, duygusal yoğunluk, içtenlik, karşılıklı olarak özel bilgilerin paylaşılması ve tarafların birbirlerine bağlılık göstermesi gibi dinamikleri barındıran bir yakın ilişki biçimidir. Romantik ilişkiler, bireyler arasında karşılıklı duygusal yatırım, yakınlık,

bağlılık ve genellikle cinsel çekimin eşlik ettiği, sosyal normlar ve kişisel değerler doğrultusunda gelişen özel ilişki biçimleridir. Bu ilişkiler, güven, duygusal destek, özveri ve karşılıklı ilgi temelinde şekillenirken (Furman ve Shaffer, 2003), dijital teknolojilerin etkisiyle günümüzde yüz yüze iletişimin yanı sıra çevrimiçi etkileşim biçimlerini de kapsayan bir nitelik kazanmaktadır (Subrahmanyam ve Šmahel, 2011).

Romantik ilişkiler, bireylerin sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimleri üzerinde önemli bir rol oynayarak aidiyet, onaylanma, yakınlık ve kimlik inşası gibi temel psikososyal ihtiyaçları karşılamada işlev görmektedir (Collins ve ark., 2009). Romantik ilişkilerde şiddet ve saldırganlık, partnerler arasında duygusal, fiziksel, cinsel veya dijital yollarla uygulanan zarar verici davranışları kapsayan bir problemdir. Bu tür davranışlar, kontrol kurma, yıldırma ya da zarar verme amacı taşıyabilir. Geleneksel şiddet biçimlerinin (fiziksel, cinsel, duygusal) yanı sıra, dijitalleşmenin etkisiyle ortaya çıkan siber saldırganlık, tehdit, izleme, taciz ve özel bilgilere izinsiz erişim gibi davranışlar da bu kapsamdadır (Borrajo ve ark., 2015a). Özellikle duygusal manipülasyon, partnerin kararlarını etkilemek ve özgüvenini zayıflatmak için uygulanan psikolojik şiddet biçimlerinden biridir (Stern, 2018). Romantik ilişkilerdeki saldırgan davranışlar yalnızca fiziksel zarar vermeyi değil, mağdurun kişilik bütünlüğünü hedef alan sistematik bir tahakkümü de içerebilir (Johnson, 2008). Dijital araçlarla kolaylaşan bu şiddet biçimi, gizlilik ihlalleri ve kontrol davranışları gibi formlarda görünür hale gelirken, çoğu zaman romantik ilgi ya da kıskançlık gibi meşrulaştırıcı gerekçelerle maskelenmektedir (Reed ve ark., 2016). Günümüzde dijital ağ platformlarının hem gelişmesi hem de yaygınlaşmasıyla birlikte sosyal ilişkilerin siber ortamlara taşınması süreci de belirgin ölçüde hızlanmıştır. Siber platformlar özellikle duygusal ilişkilerdeki farklı saldırganlık biçimlerinin ortaya çıkması için yeni yollar da dahil olmak üzere sosyal etkileşimler için yeni bir ortam yaratmıştır (Öztürk, 2020b; Öztürk ve Erdoğan, 2022). Bu nedenle, romantik ilişkilerde saldırganlık hem geleneksel hem de modern biçimleriyle toplumsal bir sorun olarak ele alınmalıdır.

Siber saldırganlık, bir kişiye ya da bir gruba dijital araçlar ve ağ teknolojileri aracılığıyla kasıtlı bir şekilde aşağılayıcı ve zarar verici davranışlarda bulunmak olarak tanımlanmaktadır (Grigg, 2010). Dijital iletişim araçlarını (örneğin sosyal medya, mesajlaşma uygulamaları, e-posta, GPS, vs.) kullanarak başka bir kişiye zarar verme, kontrol etme, tehdit etme veya küçük düşürme amacıyla gerçekleştirdiği kasıtlı ve tekrarlayan saldırgan davranışların tümünü kapsayan bir kavramdır. Bu tür saldırganlık, geleneksel şiddet biçimlerinden farklı olarak, zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın sürdürülebilir ve tespiti ve müdahalesi güçtür (Tokunaga, 2010). Çocuklar ve ergenler arasında siber zorbalık yaygın olmasına ve bu siber zorbalığın mağdurlar üzerindeki zararlı etkileri çalışılmasına rağmen (Kowalski ve ark., 2014), yetişkin romantik partnerler arasındaki siber saldırganlığı inceleyen sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Lancaster ve ark., 2020; Watkins ve ark., 2018). Partner siber saldırganlığı, kişinin duygusal veya cinsel partnerine karşı dijital yollarla gerçekleştirdiği zarar verici davranışlardır. Örneğin: partnerin telefon mesajlarını izinsiz okuma, sosyal medya hesaplarını izinsiz kontrol etme, konum bilgisi izleme, tehditkâr mesajlar gönderme, özel görüntü veya bilgileri rıza dışında paylaşma (revenge porn) ve siber ortamda itibarsızlaştırma. Bu saldırganlık türü, sıklıkla kıskançlık, sahiplenme ve kontrol dürtüleriyle gerekçelendirilir; ancak özünde bir güç ve tahakküm biçimi olarak değerlendirilmektedir (Borrajo ve ark., 2015b; Reed ve ark., 2016). Siber saldırganlığın bireylerin ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri, yetişkin romantik partnerler de dahil olmak üzere diğer popülasyonlar arasında siber saldırganlığın incelenmesini temel bir gereklilik haline getirmiştir. Fiziksel ya da yüz yüze saldırganlığa benzer şekilde siber saldırganlık da bir travmatik yaşantı olarak; stres, depresyon, madde bağımlılığı ve suçluluk ile yakından ilişkilidir (Kowalski ve ark., 2014; Mitchell ve ark., 2011; Ybarra ve ark,, 2007).

İspanya'da yürütülen bir çalışmada, genç yetişkinlerin %88'inin en az bir kez partnerine yönelik siber saldırganlık davranışı sergilediği bulgulanmıştır (Borrajo ve ark., 2015a). Aynı çalışmada katılımcıların %82'si en az bir kez bu tür davranışlara maruz kaldığını belirtmiştir.

ABD'de üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen bir araştırmada, katılımcıların yaklaşık %60'ı partnerlerinin kendilerini sosyal medyada izlediğini, şifrelerini talep ettiğini veya arkadaş çevrelerini kontrol ettiğini belirtmiştir (Reed ve ark., 2017). Türkiye'de yapılan bir çalışma, genç yetişkin katılımcıların %45'inin partnerlerini sosyal medya üzerinden izlediğini, %32'sinin partnerinin sosyal medya hesaplarının şifrelerini talep ettiğini belirtmiştir. Aynı çalışmada erkeklerin daha çok cinsel siber saldırganlık, kadınların ise kontrol/izleme davranışı uyguladığı bulunmuştur (Bakır ve Kalkan, 2019). Dijital platformlar üzerinden partneri kıskanma, sürekli mesaj atma, takip etme gibi davranışların romantik ilişkilerde yaygın olduğunu ve bu tür davranışların çoğu zaman "*ilgi göstergesi*" olarak algılandığı belirtilmektedir (Van Ouytsel ve ark., 2016). Siber saldırganlık, doğrudan ceza hukukuna özgü bir kavram olmamakla birlikte, içerdiği eylemler itibarıyla Türk Ceza Kanunu'nda farklı suç tipleri kapsamında değerlendirilebilmektedir. Özellikle romantik ilişkilerde dijital yollarla gerçekleştirilen kontrol, tehdit ve mahremiyet ihlali gibi davranışlar, bireyin kişilik haklarını ve ruhsal bütünlüğünü tehdit ettiğinden dolayı cezai sorumluluk doğurabilecek niteliktedir. Bu bağlamda, siber saldırganlığın romantik ilişkilerdeki özgün yansımalarını anlamaya yönelik daha fazla ampirik çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Romantik ilişkilerdeki siber saldırganlık olgusu hem bireysel hem de toplumsal düzeyde geniş kapsamlı etkiler yaratabilmesi nedeniyle derinlemesine araştırılması gereken güncel bir konu olarak öne çıkmaktadır.

Manipülasyon, bir bireyin diğerini duygusal baskı altına alarak karar alma süreçlerini ve hareket özgürlüğünü sınırladığı bir etkileşim biçimidir (Nagler ve ark., 2014). Manipüle edilen kişi, ilerleyen süreçte kendi düşünce kapasitesini, muhakemesini ve duygusal tepkilerini sağlıklı biçimde kullanamayacak hale gelir; üstelik bu durumun farkına varması oldukça uzun sürebilir (McGinn, 2014). Özellikle ikili ilişkilerde rastlanan psikolojik manipülasyon, duygusal şiddetin hem en sinsi hem de en zor tespit edilebilen türlerinden biri olarak değerlendirilmektedir (Clempner, 2017). Bu tür manipülatif ilişkilerde belirleyici unsurlar,

manipülatörün kişilik yapısında görülen benmerkezcilik ve mağdurun bazı bireysel özellikleridir (Akiş ve Öztürk, 2021; Bereczkei, 2018; Bursten, 1972). Manipülasyon yapan taraf daha benmerkezci, narsistik eğilimler taşıyan (Jonason ve Webster, 2010), iletişim becerisi yüksek (Clempner, 2017), baskın olma ve güç arayışı bulunan bireylerdir (Buss ve ark., 1987). Benlik saygısı düşük (Bursten, 1972), olumsuz duygulardan kaçınma eğilimli (McGinn, 2014) onay ve kabul arayışı (Cornish ve ark., 2018) yoğun olan kişiler ise manipülasyona hedef olmaktadır.

Manipülatörlerin uyguladığı en yaygın stratejiler; gaslighting (bireyin gerçeklik algısını sarsarak kendisinden ve yargılarından şüphe duymasına neden olma), suçluluk yaratma (guilt-tripping), ilgiden yoksun bırakma (withholding/stonewalling), duygu sömürüsü (emotional blackmail) (Stern, 2008), yalan söyleme ve bilgi saklama (Thomas, 2018), kurban rolüne bürünme (Björnsson, 2016; Buss ve ark., 1987) gibi davranışlardır. Bu stratejilerin seçimi ve uygulanma biçimi; manipülatörün hedefi, kurbanın kişilik özellikleri ve ilişkinin dinamiğiyle şekillenmektedir (Björnsson, 2016). Söz konusu manipülasyon taktiklerin nihai amacı ise, hedef alınan bireyin bağını hiç koparmadan manipülatörün etki alanında kalmasını sağlamaktır (Begen, 2014). Özellikle romantik ilişkilerde gerçekleşen duygusal manipülasyonun fark edilmesi daha güçtür ve bu durum kurban açısından önemli psikolojik zararlar doğurur (Clempner, 2017). Duygusal manipülasyonun mağdur üzerinde yaratabileceği etkiler arasında, benlik saygısının zedelenmesi, derin çaresizlik hissi ve bunlara bağlı olarak gelişen anksiyete bozukluğu ile depresyon bozukluğu gibi ruhsal hastalıklar yer almaktadır (Bursten, 1972; Haji ve Cuypers, 2006). Manipülasyon eğilimlerinin romantik ilişkilerde nasıl bir yansıma bulduğunu araştırmak ve bu olguyu siber saldırganlık kavramıyla birlikte ele almanın literatüre dikkate değer bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çocukluk çağı travmaları bireyin gelişimsel olarak en savunmasız dönemlerinde, baş edebilme kapasitesini aşan ve duygusal, bilişsel ya da bedensel bütünlüğünü tehdit eden

yaşantılara maruz kalmasıyla ortaya çıkan olumsuz deneyimler bütünüdür (Anda ve ark., 2006; Öztürk, 2021a). Bu yaşantılar fiziksel, duygusal ya da cinsel istismar, ihmal, ebeveyn kaybı, aile içi şiddete tanıklık, ebeveynin madde bağımlılığı ya da ruhsal hastalığı gibi durumları kapsamaktadır. Çocuklukta yaşanan travmaların yalnızca o dönemde değil, bireyin tüm yaşamı boyunca bedensel ve ruhsal iyi oluşu üzerinde kalıcı izler bıraktığını görülmektedir. Özellikle çocukluk travmaları ile erişkinlik döneminde ortaya çıkan depresyon, anksiyete, madde bağımlılığı, kronik hastalıklar ve suça eğilim gibi durumlar arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu ortaya konmuştur (Felitti ve ark., 1998; Hughes ve ark., 2017). Genel olarak travmatik yaşantıların bireyin özsaygısı, güven duygusu ve kişilerarası ilişkileri üzerinde kısa ya da uzun erimli yıkıcı etkileri olduğu bildirilmiştir (Öztürk, 2021a). Dissosiyatif bozukluklar, bağlanma problemleri ve bireyin kimlik algısındaki çarpıklıklar büyük oranda kronik örseleyici yaşantıların sonucunda gelişmektedir (Öztürk, 2021a; Putnam, 1997). Ayrıca travmaya maruz kalmış bireylerde ilerleyen yaşlarda saldırganlık, öfke kontrol bozukluğu ve partner şiddeti eğilimleri daha yüksek düzeyde gözlemlenmektedir (Cloitre ve ark., 2009; Fulu ve ark., 2017; Gallagher ve ark., 2023; Holt ve ark., 2008).

Son yıllarda yapılan nöropsikolojik araştırmalar, çocukluk çağı travmalarının hipokampüs, amigdala ve prefrontal korteks gibi beyin bölgelerinde yapısal ve işlevsel değişikliklere yol açtığını göstermektedir (Teicher ve Samson, 2016; Teicher ve ark., 2016). Bu değişiklikler, stres tepkisinin düzenlenmesinde bozulmaya ve duygu düzenleme kapasitesinin zayıflamasına neden olarak bireyin hem içsel çatışmalar yaşamasına hem de dışa yönelik saldırganlık geliştirmesine zemin hazırlamaktadır (Öztürk, 2021a). Bütünsel olarak, çocukluk çağı travmaları yalnızca bireysel bir sağlık sorunu değil, aynı zamanda nesiller arası aktarım riski taşıyan toplumsal bir sorun olarak ele alınmalı, erken dönemde fark edilerek müdahale edilmesi gereken bir alan olarak görülmelidir. Travmatik yaşantıların yetişkinlikteki romantik

ilişkilerde siber saldırganlık ve duygusal manipülasyon davranışlarına nasıl zemin hazırladığı ise henüz yeterince çalışılmamış bir konudur ve bu yönüyle yeni araştırmalara alan açmaktadır.

Çocukluk çağı travmalarının mağduriyetle ilişkisi de akademik çalışmalara konu olmuştur. Çocukluk çağı travmalarının bireylerin yaşamları boyunca yeniden mağdur olma (reviktimizasyon) ihtimalini arttırdığı belirtilmektedir (Cotter ve ark., 2016; Walker ve ark., 2023; Widom ve ark., 2008). Çocukluk çağı travmatik yaşantılarının, bireylerin ileriki yaşamlarında hem şiddet mağduru olma hem de şiddet uygulama olasılıkları üzerinde önemli bir belirleyici olduğu; çocukken istismar ve aile içi şiddet yaşayan bireylerin ise yetişkinlikte partner şiddeti döngüsüne hem mağdur hem de fail olarak dahil olma riski taşıdığı belirtilmektedir (Anda ve ark., 2006; Li ve ark., 2019; Zhu ve ark., 2024). Bu bulgular, yetişkinlikte romantik ilişkilerde şiddetin hem toplumsal hem bireysel boyutunun anlaşılmasında kronik çocukluk çağı travmatik yaşantılarının kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Bu doğrultuda çocukluk çağı travmalarının uzun vadeli psikolojik etkileri arasında yer alan şiddet ve saldırganlığın siber uzamdaki etkilerini ele almak önem kazanmaktadır. Yapılan literatür taramasında görüldüğü kadarıyla çocukluk çağı travmalarının yetişkinlik dönemindeki manipülatif davranışlar üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğuna dair sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır; psikotravmatoloji temelli doktora tez çalışmamızın bu noktada alanyazındaki önemli bir boşluğu doldurması hedeflenmiştir.

Dissosiyasyon; bireyin bilinç, bellek, kimlik, duygular veya çevresel farkındalık gibi zihinsel işlevlerinde bir kopukluk ya da bölünme yaşaması durumudur (Spiegel ve ark., 2013). Dissosiyasyon çocukluk çağındaki travmatik yaşantıların olumsuz etkilerine karşı ruhsal bütünlüğü korumak için bir savunma mekanizması olarak işlev görmektedir (Öztürk, 2024). Birey yoğun duygusal acı, aşırı korku ya da travmatik bir olayla karşılaştığında, bu olayı bilinçten "*uzaklaştırmak*" için bilinç dışı olarak dissosiyatif tepkiler geliştirebilir (Van der Hart ve Dorahy, 2022). Dissosiyasyonun dezorganize bağlanma örüntüleriyle birlikte görüldüğü de

belirtilmektedir (Lyssenko ve ark., 2018). Bireyin aynı anda hem yakınlık aradığı hem de yakınlıktan kaçındığı ambivalan bir durum söz konusu olabilmektedir. Bu çelişkili eğilim, romantik ilişkilerde yoğun kıskançlık, duygusal mesafe, kaçınma ya da aşırı bağlılık gibi ilişkiyi zedeleyici davranışlara neden olmaktadır. Özellikle bağlanma figürlerine karşı gelişen tetiklenme durumlarında dissosiyatif semptomlar (örneğin kopma hissi, unutkanlık, duygusal tepkisizlik) ortaya çıkabilir (Öztürk, 2020a, 2021a; van der Hart ve ark., 2005).

Çocukluk çağı travmaları ve dissosiyasyonun bir diğer önemli sonucu, romantik ilişkilerde şiddet döngüsüne hem mağdur hem de fail olarak dahil olma riskinin artmasıdır. Dissosiyatif bireyler, erken yaşlarda maruz kaldıkları şiddet kalıplarını içselleştirebilir, sınır koymakta zorlanabilir veya saldırganlığı normalleştirebilir (Dalenberg ve ark., 2012). Ayrıca partnerin şiddet eylemleri sırasında ortaya çıkan kopma, dışsallaşma ve bedensel duyumsamaların kesilmesi gibi dissosiyatif deneyimler bireyin kendini koruma mekanizmalarını sekteye uğratabilir (Putnam, 1997). Dissosiyasyon, zaman zaman kişinin gerçeklik algısını bozduğundan, bireyin insan ilişkilerinde fazla şüpheci olması veya abartılı bir özdeşim geliştirmesine neden olabilir. Bu durum, özellikle narsistik ya da makyavelist partnerlerle ilişki kuran bireylerde duygusal istismar döngüsüne bağımlılık geliştirmeye neden olabilir. Partnerin manipülasyonuna maruz kalan birey, bu durumu algılayamayabilir veya tepki veremeyebilir (Ross, 2007). Dissosiyatif bireylerin bazı durumlarda ise tehdit karşısında kendi davranışlarını da kontrol edemeyerek manipülatif veya pasif-agresif tepkiler verdikleri gözlemlenmiştir (Öztürk ve Erdoğan, 2021). Dissosiyasyon duygu düzenlemeyi ve romantik ilişkilerdeki duygusal ipuçlarını algılamayı sekteye uğratabilmektedir. Bu durum bireyin ya mağduriyeti fark edememesine ya da saldırganlığa kontrolsüz şekilde başvurmasına neden olabilir (Cavicchioli ve ark., 2021). Ancak literatürde dissosiyatif deneyimlerin partnere karşı siber saldırganlık ve şiddet biçimleriyle ilişkisinin ele alındığı çalışma bulunmamaktadır. Fiziksel veya yüz yüze şiddette dissosiyasyonun etkisi çalışılmış olsa da siber bağlamda bu bağ

nitelikli biçimde tanımlanmamıştır. Dissosiyatif yaşantıların siber saldırganlıkla birlikte bilimsel açıdan ele alınmasının literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Romantik ilişkiler bağlamında yaşanan şiddet biçimleri, geleneksel fiziksel ya da sözel saldırganlığın ötesine geçerek dijital araçlar üzerinden işlenen siber saldırganlık ve psikolojik manipülasyon gibi daha örtük ve karmaşık biçimlere evrilmiştir (Borrajo ve ark., 2015a; Reed ve ark., 2016). Bu davranış biçimlerinin temelinde yatan kişilik yapılarının anlaşılması, yalnızca davranışların tanılanması açısından değil, aynı zamanda müdahale programlarının hedefe yönelik biçimde geliştirilmesi açısından da önem taşımaktadır. Bu bağlamda, karanlık üçlü kişilik özellikleri (narsisizm, makyavelizm ve psikopati) hem bireylerin saldırgan eğilimlerini hem de başkalarını sömürmeye yönelik sosyal stratejilerini açıklamada işlevsel bir kuramsal zemin sunmaktadır (Paulhus ve Williams, 2002). Karanlık üçlü kişilik özellikleri, bireyin başkaları üzerinde baskı kurma, empati yoksunluğu gösterme ve kişilerarası ilişkilerde manipülatif davranışlara yönelme gibi eğilimlerle yakından ilişkilendirilmektedir. Narsisizmin, bireyin üstünlük beklentisiyle ilişkide sürekli takdir arayışında olması ve reddedilme durumunda öfke veya intikam eğilimi göstermesiyle siber saldırganlığa zemin hazırlayabildiği belirtilmektedir (Campbell ve Miller, 2011). Makyavelizm, stratejik düşünme ve başkalarını kontrol etme arzusu ile ilişkili olduğundan, siber araçlar aracılığıyla partneri denetleme ve baskılama gibi manipülatif davranışlarla kendini gösterebilir (Jones ve Paulhus, 2010). Psikopati ise dürtüsellik, empati eksikliği ve antisosyal eğilimler ile tehdit, şantaj ve ifşa gibi doğrudan zarar verici saldırgan davranışlarla ilişkilendirilebilir (Fossati ve ark., 2010). Siber saldırganlık, fiziksel mesafenin sunduğu görünmezlik avantajı nedeniyle, karanlık üçlü kişilik özellikleri taşıyan bireyler için düşük maliyetli, kolay uygulanabilir ve anında haz sağlayan bir araç haline gelmiştir (Pabian ve ark., 2015). Bu durum, karanlık üçlü kişilik boyutunun romantik ilişkilerde siber şiddet ve kontrol davranışlarını ne ölçüde yordadığını incelemeyi hem kuramsal hem uygulamalı açıdan zorunlu kılmaktadır.

Karanlık üçlü kişilik özelliklerinin saldırganlıkla ilişkisi tespit edilmişse de (Erdoğan, 2018; Zhu ve Jin, 2021) siber saldırganlıkla ilişkisini araştıran çalışmalar ergenler arasındaki siber saldırganlık davranışlarını incelemiş (Demircioğlu ve Göncü-Köse, 2022; Pabian ve ark., 2015; Zhang ve ark., 2022) yetişkin popülasyondaki partner siber saldırganlığıyla ilişkisi yeteri kadar alınmamıştır. Türkiye'de ise bu ilişkiyi ele alan araştırma bulunmamaktadır. Ayrıca romantik ilişkilerde uygulanan manipülasyon biçimlerinin büyük çoğunluğu psikolojik şiddetin görünmeyen yüzü olarak işlev görmekte; bu davranışlar sıklıkla normal ilişki dinamikleri içinde kamufle olmakta ve mağdurun psikolojik bütünlüğü üzerinde uzun vadeli zararlar yaratmaktadır (Mento ve ark., 2023). Bu bağlamda, karanlık üçlü kişilik örüntüleriyle manipülasyon ve siber saldırganlığın ilişkisini incelemek, bu davranışları betimlemenin yanında motivasyonel ve kişilerarası kökenlerini ortaya koyarak bilimsel literatüre özgün katkı sağlayacaktır. Ayrıca, bu ilişkinin ortaya konması, özellikle genç yetişkinler ve siber teknolojilerle erken yaşta etkileşim kurmuş kuşaklar arasında siber flört şiddetiyle mücadelede önleyici psiko-eğitim programlarının hedef kitleye duyarlı hale getirilmesi, risk gruplarının erkenden tanımlanması ve ilişkisel psikopatolojinin dijital formda yeniden kavramsallaştırılması açısından da önem arz etmektedir. Akademik ve klinik literatürde partner siber saldırganlığının kişilik yapılarıyla bütüncül şekilde modellenmesi halen gelişmekte olan bir alandır; bu nedenle karanlık üçlü kişilik özellikleri ile romantik siber saldırganlık ve manipülasyon arasındaki ilişkinin empirik olarak sınanması, literatürdeki kuramsal boşluğu dolduracak nitelikte özgün ve güncel bir katkı olacaktır.

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, Psikotravmatoloji ve Psikotarih Araştırmaları Birimi'nde hazırlanan doktora tez çalışmamızın temel amacı romantik ilişkilerde siber saldırganlık ve manipülasyon ile çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantılar ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesidir. Romantik ilişkisi bulunan kişilerde siber saldırganlığın

psikotravmatolojik ve dissoanalitik kuram ekseninde ele alınması, bu araştırmanın özgün değerini oluşturmaktadır. Dissoanalitik perspektiften günümüzün dijital çağında saldırganlık ve mağduriyetin maksimal oranda aynı zaman dilimlerinde deneyimlenmesi özde psikotravmatolojiden kökenini almaktadır ki var olan *"Döngüsel Psikotravmatolojik Örüntü"*, siber ilişkisel şiddetin sadece bir davranış seti değil, aynı zamanda duygu düzenleme güçlüklerinin ve kişilerarası şemaların etkileşimiyle ortaya çıkan karmaşık bir psikososyodijital yapı olduğunu kuvvetle vurgulamaktadır. Döngüsel psikotravmatolojik örüntü açısından siber temelli istismar, trend ilişkilerin sadece dışsal bir risk faktörü değil; kişilik yapılanması, travma öyküleri, dijital uyaran bombardımanı, dissosiyatif yaşantılar ve karanlık kişilik özellikleriyle kesişen çok katmanlı bir psikolojik fenomen olarak değerlendirilmelidir. Modern psikotravmatoloji kuramları temelinde yapılandırılan çalışmamızın temel amacı doğrultusunda oluşturulan hipotezler aşağıda belirtilmektedir:

H1: "*Romantik ilişki içerisindeki bireylerde siber saldırganlık ile çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantılar ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki vardır."*

H2: "*Romantik ilişki içerisindeki bireylerde siber saldırganlığa maruz kalma düzeyleri ile çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantılar ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki vardır*."

H3: *"Romantik ilişki içerisindeki bireylerde manipülasyon ile çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantılar ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki vardır."*

H4: *"Romantik ilişki içerisindeki bireylerde çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantılar ve karanlık üçlü kişilik özellikleri, siber saldırganlığı anlamlı düzeyde yordamaktadır."*

H5: *"Romantik ilişki içerisindeki bireylerde çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantılar ve karanlık üçlü kişilik özellikleri, partner siber saldırganlığına maruz kalmayı anlamlı düzeyde yordamaktadır."*

H6: *"Romantik ilişki içerisindeki partnerinden fiziksel şiddet görenler ile görmeyenlerin Partner Siber Saldırganlık Ölçeği mağduriyet toplam puanları arasında anlamlı fark bulunmaktadır."*

H7: "*Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği toplam puan ortalaması 30 ve üzeri olan bireylerin, partner siber saldırganlığı toplam puanları, partner siber saldırganlığına maruz kalma toplam puanları ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği toplam puanları, DES toplam puan ortalaması 30'un altında olanlara göre istatiksel açıdan anlamlı düzeyde daha yüksektir."*

H8: "*CTQ toplam puanı 35 ve üzeri olan bireylerin partner siber saldırganlığı toplam puanları, partner siber saldırganlığına maruz kalma toplam puanları ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği toplam puanları, CTQ toplam puanı 35'un altında olanlara göre istatiksel açıdan anlamlı düzeyde daha yüksektir."*

H9*: "Romantik ilişki içerisindeki bireylerde çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantılar ve karanlık üçlü kişilik özellikleri, İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği (İİMÖ) toplam puanlarını anlamlı düzeyde yordamaktadır."*

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Romantik İlişkilerde Siber Saldırganlık

İnternet teknolojilerinin gelişmesiyle insan yaşamı her geçen gün siber uzama taşınmaktadır. Eğlence, alışveriş, haberleşme, sosyal ilişkiler kurma gibi birçok alanın internette birer izdüşümü oluşmuştur. Dünya çapında 4,8 milyar sosyal medya kullanıcısı bulunmakta; bu dünya nüfusunun %59.9'u ve tüm internet kullanıcılarının %92.7'sine karşılık gelmektedir. Yalnızca Nisan 2022 ile Nisan 2023 arasında 150 milyon yeni sosyal medya kullanıcı profili oluşturulmuş; bu rakam, bir önceki yıla göre %3.2 artış göstermiştir. Bu rakamlar parçalara ayrıldığında, her gün yaklaşık 410.000 yeni sosyal kullanıcıya, saniyede ise 4,7 yeni sosyal kullanıcıya karşılık gelmektedir (Kemp, 2023). Buna flört ve romantik ilişkiler gibi insan hayatına dair özel alanlar da dahil olmuştur. İnsanlar romantik ilişkilerini sosyal medya platformları üzerinden başlatmakta, önemli bir bölümünü de siber uzamda sürdürmektedir (Van Ouytsel ve ark., 2017). Çiftler, sosyal medya platformları ve çeşitli flört aplikasyonları aracılığıyla tanışabilmekte, gün içinde sosyal medya aracılığıyla haberleşme sağlamaktadır. Bu iletişim yöntemi ilişki dinamiklerini siber uzama aktarmaktadır. İlişki içindeki olumlu ve olumsuz unsurlar siber boyutta tekrar tezahür etmekte bunun yanında literatüre yeni kavramlar kazandırmaktadır. Draucker ve Martsolf (2010) teknolojik imkan ve araçların romantik ilişkilerde aşağıdaki temel amaçlarda kullanıldığını ifade etmiştir:

1) Partnerle ilişkiyi kurmak,
2) Partnerle saldırgan olmayan günlük iletişim,
3) Partnerle tartışma,
4) Partneri izlemek veya kontrol etmek,
5) Partnere karşı duygusal veya sözel saldırganlık göstermek,
6) Şiddet olayı sırasında yardım aramak,
7) Partnerin erişimini sınırlamak,

8) Bir ayrılık veya şiddet olayından sonra partnerle yeniden iletişim kurmak.

Teknolojinin romantik ilişkiler üzerindeki olumlu etkilerini ortaya koyan birçok araştırma mevcuttur. Bir çalışmada, çiftlerin mesajlaşma ve görüntülü sohbet gibi dijital araçları kullanarak daha fazla duygusal destek sağladıkları ve bu sayede ilişkilerinin daha tatmin edici olduğu bulunmuştur (Coyne ve ark., 2011). Teknolojik araçlar, uzak mesafe ilişkilerinin daha sürdürülebilir olmasını sağlar. Örneğin, görüntülü arama ve sosyal medya platformları, çiftlerin birbirlerinin günlük yaşamlarına dair güncel kalmalarına yardımcı olur ve bu da duygusal bağın güçlenmesine katkıda bulunur (Hertlein ve Ancheta, 2014). Stafford ve Merolla (2007) tarafından yapılan bir araştırma, teknolojinin uzak mesafe ilişkilerinde güven ve bağlılık duygusunu artırdığını göstermiştir. Araştırmalar, teknoloji kullanımının, özellikle ortak ilgi alanlarını ve etkinlikleri paylaşma yolları sağladığında ilişki memnuniyetini artırabileceğini öne sürmektedir. Örneğin, birlikte çevrim içi oyunlar oynamak veya ortak bir dijital etkinlik planlamak gibi faaliyetler, çiftlerin birbirleriyle daha fazla vakit geçirmelerini ve bağlarını güçlendirmelerini sağlamaktadır (Reinecke ve ark., 2014). Bazı çalışmalar, çiftlerin dijital platformlar aracılığıyla duygusal ifadelerini daha açık ve rahat bir şekilde paylaşabildiğini ve bu durumun partnerler arasında daha iyi bir duygusal anlayış ve empati geliştirdiğini öne sürmektedir. Örneğin, Hayes ve arkadaşları (2008), çiftlerin sosyal medya üzerinden duygu ve düşüncelerini paylaşmalarının, birbirlerini daha iyi anlamalarına ve ilişkilerinde daha derin bir empati kurmalarına yardımcı olduğunu bulmuştur. Teknoloji, çiftlerin ilişki dinamiklerini geliştirmelerine yardımcı olabilecek eğitim ve destek kaynaklarına kolayca erişmelerini de sağlar. Online terapiler, ilişkiyi güçlendirme üzerine podcastler ve çift terapistleri tarafından sunulan videolar gibi kaynaklar, çiftlerin kişilerarası ilişkilerini olumlu yönde etkileme potansiyeline sahiptir (Hertlein ve Ancheta, 2014).

Teknolojinin romantik ilişkiler üzerindeki olumlu etkileri kadar, bazı olumsuz sonuçlarının da olduğu görülmektedir. Son yıllarda özellikle siber saldırganlık, teknolojinin

çiftler arasındaki ilişkilere zarar verebilen önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Siber saldırganlık ilgili araştırmalar özellikle ergenler arasında görülen siber zorbalık üzerinde yoğunlaşmıştır. Siber zorbalık mağdurları olumsuz etkileyen yaygın bir durumdur (Kowalski ve ark., 2014). 12 ila 17 yaşları arasındaki ergenlerin %72'si en az bir çevrimiçi zorbalık olayının hedefi olduklarını bildirmiştir (Juvonen ve Gross, 2008). Yüz yüze mağduriyete benzer olarak, çevrimiçi mağduriyetin de gençler arasında artan stres, depresyon belirtileri, travma semptomları, suç ve madde bağımlılığı ile ilişkili olduğu çeşitli araştırmalarda ortaya konmuştur (Mitchell ve ark., 2011; Ybarra ve ark., 2007).

Romantik ilişkilerdeki siber saldırganlık, gençlerin uyumu ve sağlığı üzerinde ciddi etkileri olan bir halk sağlığı sorunu olarak ele alınmaktadır. Siber saldırganlığın bir alt türü, yeni teknolojilerin partneri taciz etmek, izlemek, aşağılamak, tehdit etmek ve/veya izole etmek için kasıtlı olarak kullanılması olarak tanımlanan flört eden çiftler arasında meydana gelen türdür (Muñoz-Fernández ve Sánchez-Jiménez, 2020). Bu konu ile ilgili bazı araştırmacılar, her iki saldırganlık biçiminin de farklı bağlamlarda sergilenmekle birlikte partnerin davranışlarını ve sosyal ilişkileri kontrol etmek ve zorlaştırmak gibi amaçlar taşıyan aynı kasıtlı saldırgan davranışları ve zorlayıcı taktikleri içerdiği göz önüne alındığında, romantik ilişkilerdeki siber saldırganlığın, psikolojik saldırganlığın sosyal medya aracılığıyla gerçekleşen bir alt türü olduğunu ileri sürmüşlerdir (Bennett ve ark, 2011; Korchmaros ve ark, 2013). Aksine, birtakım araştırmacılar ise bağlama özgü özelliklerin romantik ilişkilerdeki siber saldırganlığı benzersiz bir olgu haline getirdiğini öne sürmektedir (Peskin ve ark., 2017). Söz konusu tartışmanın ışığında, romantik ilişkilerdeki siber saldırganlığın doğasını anlamak için daha fazla bilimsel çalışma yapılması gerekmektedir.

Romantik ilişkilerdeki siber saldırganlık, romantik ilişkilerde psikolojik saldırganlığın bir alt türü müdür? Eğer öyleyse, aynı yordayıcıları mı paylaşmaktadırlar? Veya tam tersine, romantik ilişkilerdeki siber saldırganlık benzersiz öngörücüleri olan benzersiz bir olgu mudur?

Bu soruları ele almak, romantik ilişkilerdeki siber saldırganlığı daha derinlemesine incelememize ve siber saldırganlığım önlenmesine yönelik adımlar atmamıza olanak tanıyacaktır. Böylece romantik ilişkilerde psikolojik saldırganlık ile siber saldırganlığın ortak ve farklı yordayıcılarını analiz ederek bu tartışmaya katkıda bulunmak mümkündür. Literatürde, romantik ilişkilerdeki siber saldırganlığın psikolojik saldırganlığın bir alt türü olduğu hipotezini destekleyen bazı sonuçlar vardır. İlk olarak, kesitsel çalışmalar, siber saldırganlığın, yüz yüze flört saldırganlığıyla güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu göstermektedir (Borrajo ve ark., 2015a, Korchmaros ve ark., 2013, Schnurr ve ark., 2013, Zweig ve ark., 2013). İkinci olarak, birçok çalışma siber saldırganlığa kıyasla yüz yüze saldırganlığın daha yüksek oranlarda olduğunu göstermektedir. Spesifik olarak, psikolojik saldırganlık, siber saldırganlıktan iki veya üç kat daha yüksek oranlarda bildirmiştir (Modecki ve ark., 2014). Bu bağlamda bazı araştırmacılar, yaygınlıktaki eşitsizliğin siber saldırganlığın psikolojik doğasını doğruladığını savunmaktadır. Onlara göre, yeni teknolojilerin taciz amacıyla kullanılması, genel olarak psikolojik saldırganlığın bir uzantısı olarak değerlendirilebilir (Korchmaros ve ark., 2013; Temple ve ark., 2016).

Siber saldırganlığın benzersiz bir fenomen olduğunu öne süren çalışmalar, onun farklı karakteristik özelliklerine vurgu yapmaktadır. Öncelikle bu biçim bir saldırganlık çevrimiçi kanallardan 7 gün 24 saat gerçekleşebilir. Bu nedenle, her iki tarafın da birbirlerine fiziksel olarak yakın olması gerekmez ve kurban için sonuçlar derhal ortaya çıkmaz. Söz konusu gerçek, bireyin davranışlarının karşısındaki kişide neden olduğu etkiyi ve hasarı kavramasını zorlaştırır (Stonard ve ark., 2017; Van Ouytsel ve ark., 2017). Söz konusu kişiler genç yetişkin ve ergenlerde ise bu durum daha da belirginleşmektedir (Stonard ve ark., 2017). Partnerinin cep telefonuna bakmak veya telefon ve sosyal ağlar aracılığıyla sürekli olarak nerede olduğunu sorarak kontrol etmek örnek olarak verilebilir. Bunun yanında siber saldırganlık deneyimlemek geleneksel anlamdaki saldırganlığı deneyimlemekten çok daha farklı bir his olabilmektedir.

Çünkü siber saldırganlıktan kaçmak hem daha zor hem de sosyal ağlar üzerinde seyirci etkisi oluşması nedeniyle daha yaralayıcıdır (Smith, 2012). Bir diğer nokta ise Suler'in ifade ettiği çevrimiçi disinhibisyon etkisidir (*Online Disinhibition Effect*) (Suler, 2004). İnsanlar online dünyadaki eylemlerinde genellikle daha az kısıtlanmış ve daha cüretkar olma eğilimindedir. Gerçek ya da çevrimdışı hayatta fırsat bulamadığı cesaret edemediği şeyleri söyleyebilir ve yapabilir. Çevrimiçi ortamların ve sosyal medya platformlarının belirli özellikleri, çiftlerin kontrol, izleme, taciz ve takip gibi belirli istismar edici davranışlara başvurmasını etmesini kolaylaştırabilmektedir. Bazı durumlarda anonimlik ve görünmezlik hissi bu tip etik dışı davranışları arttırabilmektedir (Hollenbaugh ve Everett, 2013).

Siber saldırganlık kimi durumlarda tamamen online bağlama özgü olabilir. Teknoloji partneri incitmek için araçsallaşmaktadır; flört ettikleri kişinin aşağılayıcı bir fotoğrafını başkalarına göndermek, kişisel bilgileri çevrimiçi olarak herkese açık bir şekilde yayınlamak veya kişiyi izlemek ve taciz etmek için sahte bir sosyal ağ hesabı oluşturmak bunlardan bazılarıdır. Bir diğer örnek olarak intikam pornosu (revenge porn) verilebilir. İntikam pornosu, partneri rızası olmadan cinsel içerikli görüntülerinin veya videolarının dağıtılmasıdır (Citron ve Franks, 2014). Materyal, o sırada kişinin bilgisi ve rızasıyla da partneri tarafından kaydedilmiş olabilir. Materyal saklanıp, failler tarafından kurbana şantaj yapmak, onları susturmak, itibarlarını zedelemek ve/veya maddi kazanç elde etmek için kullanılabilir. Bazı akademisyenler "*intikam pornosu*" teriminin kullanılmaması gerektiğini ve bunun yerine "*görüntüye dayalı cinsel istismar*" olarak adlandırılması gerektiğini savunmaktadır (McGlynn ve Rackley, 2017). Bu uygulama bir tür psikolojik taciz ve aile içi şiddetin yanı sıra bir tür cinsel taciz olarak da kabul edilmektedir (Bates, 2017). Hiçbir saldırganlık eyleminde bulunmamış bir kişi bile ilişki sona erdiğinde mağduru ilişkiye devam etmeye zorlamak veya ilişkiyi bitirdiği için onu cezalandırmak üzere uygulayabilir.

Romantik ilişkilerde gerçekleşen saldırganlık genel anlamda cinsel fiziksel boyutlarıyla teknoloji kullanarak gerçekleştirilmektedir. Siber saldırganlık da hakaret, aşağılama, tehdit, izleme, duygusal manipülasyon ve partnerin günlük sosyal ilişkilerini kontrol etme gibi farklı psikolojik saldırganlık türlerini barındırsa da (Foshee, 1996) çevrimiçi iletişimin, birçok farklı açıdan partneri izleme ve kontrol etmeyi kolaylaştıracak imkanlar sunarak teşvik edici yönleri bulunmaktadır (Stephenson ve ark., 2018). Siber saldırganla mağdurların tepkilerini göremezler, siber saldırganlık yüz yüze gerçekleşmediği için birçok fiziksel ve sosyal ipucundan yoksundur. Bu nedenle eylemlerin sonuçları gözden kaçmaktadır (Dehue ve ark, 2008; Denegri-Knott ve Taylor, 2005). Bireylerin siber etkileşim içinde daha az çekingen olduğu ve yüz yüzeyken dile getiremeyeceği birçok şeyi mesajla gönderebilecekleri belirtilmektedir. Tüm bunlar siber saldırganlığın oluşumunu kolaylaştırmaktadır (Wang ve ark., 2024)

Siber saldırganlık geleneksel saldırganlığa kıyasla çok daha kolay oluşmasına ve göz ardı edilmesine rağmen etkileri de uzun sürelidir. Teknolojik aletler kullanılarak kurulan iletişimde yollanan mesajlar kalıcıdır, agresif içeriklere tekrar tekrar bakıp okumak olasıdır. Veya özel mesajların saklanıp geniş bir kitleye yayılması da mümkün olmaktadır (Runions ve ark., 2013; Slonje ve Smith, 2008). Siber mağduriyet aynı zamanda çevrimiçi kayıtların kalıcı yaşam boyu sürecek bir aşağılanma ve tedirginliği ve beraberinde getirebilmektedir (Kiriakidis ve Kavoura, 2010; Raskauskas ve Stoltz, 2007; Tokunaga, 2010). Çok fazla potansiyel izleyicinin olması mağdurun yaşadığı deneyimin çok daha aşağılayıcı olmasını da mümkün kılmaktadır. (Stonard, 2020). Saldırganın fiziksel olarak mağdura yaklaşması gerekmediği için saldırı her an ortaya çıkabilmektedir. Mağdurun tepkileri de bariz olmadığından saldırgan verdiği zararın farkına varmamaktadır (Muñoz-Fernández ve Sánchez-Jiménez, 2020). Siber uzamın saldırgana sağladığı imkanlardan biri de farklı bir kimliğe bürünmektir. Romantik ilişki içinde olduğu partneri veya eski partnerini anonim bir kimlikle izlemek son derece kolaydır

(Stephenson ve ark., 2018). Tüm bu özellikleri siber saldırganlığın geleneksel saldırganlığın dijital gölgesi olmanın ötesinde bir olgu olarak ele almak gerektiğini göstermektedir.

2.1.1 Romantik İlişkilerde Saldırganlık

Güncel araştırmalar, romantik ilişkilerde saldırganlığın yalnızca fiziksel şiddetle sınırlı olmadığını, tehdit, aşağılama, ekonomik kontrol ve dijital yollarla taciz gibi farklı biçimlerde de kendini gösterebildiğini ortaya koymaktadır (Cotter, 2021; Leemis ve ark., 2022). Özellikle genç yetişkinler arasında yaygın olan siber saldırganlık, romantik ilişkilerde kıskançlık, güven sorunu ya da güç dengesizliklerinin dijital yansımaları olarak da ortaya çıkmaktadır (Van Ouytsel ve ark., 2017). Siber saldırganlık, bireyin mahremiyetini ihlal etmenin yanı sıra, psikolojik bütünlüğünü de zedeler. Siber saldırganlık fiziksel ya da doğrudan şiddet içermese de uzun vadede istismar etkisi yaratabilir. Bu bağlamda, partnerin telefonunu sürekli kontrol etmek, sosyal medyada takip ettiği kişileri kısıtlamak veya "*çevrimdışı kalma*" baskısı kurmak gibi davranışlar, siber şiddet kapsamında değerlendirilmektedir (Zweig ve ark., 2013). Ayrıca siber yollarla duygusal manipülasyon, ilişkideki partneri yalnızlaştırma ve tahakküm kurma gibi kontrol edici amaçlarla da kullanılabilir.

Johnson (1995), partnerler arası şiddetin doğasına ilişkin iki ayrı kategori tanımlamaktadır: *ataerkil terörizm* (patriarchal terrorism) ve *yaygın çift şiddeti* (common couple violence). Bu iki türün hem yapısal kökenleri hem de ilişki içi işleyişleri bakımından farklılık gösterdiğini vurgulamaktadır. Ataerkil terörizm, erkek egemen kültürel normlardan beslenen, sistematik bir kontrol mekanizmasıyla sürdürülen şiddet türüdür. Bu modelde erkek partner, yalnızca fiziksel şiddetle değil; aynı zamanda tehdit, ekonomik bağımlılık yaratma, sosyal izolasyon ve psikolojik baskı yoluyla da partneri üzerinde sürekli bir kontrol kurar. Bu şiddet biçimi özellikle feminist kuram çerçevesinde incelenmekte ve çoğunlukla sığınma evlerinden elde edilen veriler aracılığıyla gözlemlendiği görülmektedir. Bu tür şiddet, süreklilik arz eden bir yapıya sahiptir ve mağdur üzerinde kalıcı etkiler bırakma potansiyeli taşır (Kelly

ve Johnson, 2008). Johnson'ın *patriarchal terrorism* tanımından türetilen *"Coercive control"* (zorlayıcı kontrol) kavramı ise özellikle daha geniş şekilde geliştirilmiştir (Stark, 2007). Bu model artık sadece fiziksel şiddeti değil, psikolojik, ekonomik ve siber kontrol biçimlerini de içeren çok katmanlı bir kontrol anlayışı sunmaktadır. Başlangıçta ağırlıklı olarak heteroseksüel çiftlerde gözlenen erkek kaynaklı şiddete odaklanılmış ve kadına yönelik ataerkil kontrol biçimlerini tanımlanmış olsa da gelişen literatür şiddetin sadece erkek failliğine indirgenemeyeceğini ve kontrol davranışlarının cinsiyetten bağımsız olarak her partner tarafından uygulanabileceğini göstermiştir (Messinger, 2017; Rollè ve ark., 2018). Bu bağlamda, şiddetin biçimleri, motivasyonları ve dinamikleri açısından cinsiyet rollerine dayalı genellemeler sorgulanmakta ve daha kapsayıcı modeller önerilmektedir.

Yaygın çift şiddeti ise partnerlerden birinin ya da her ikisinin, ilişkide yaşanan belirli bir çatışma sırasında şiddete başvurmasıyla ortaya çıkan, epizodik ve kontrol temelli olmayan bir şiddet türüdür. Bu şiddet formu, ilişki genelinde bir güç asimetrisine işaret etmemekte; daha çok belirli anlarda gerilimin şiddete dönüşmesiyle sınırlı kalmaktadır (Johnson, 1995). Farklı şiddet türlerinin tanımlanması hem adli süreçlerde hem de klinik müdahalelerde uygulanacak stratejilerin daha etkin biçimde belirlenmesine olanak sağlamaktadır. Partner siber saldırganlığı da bunlardan biridir. Uzun süredir literatürde sıklıkla ele alınan siber zorbalık davranışlarının sıklığı ve olumsuz etkileri, romantik ilişkiler de dahil olmak üzere diğer popülasyonlar arasındaki siber saldırganlığın incelenmesi ihtiyacını doğurmaktadır. Birçok bilimsel araştırmada partner siber saldırganlığının geleneksel partner şiddetiyle ilişkisi kapsamlı bir şekilde incelenmiştir (Borrajo ve ark., 2015a; Cantu ve Charak, 2022).

2.1.2. Kavram Olarak Partner Siber Saldırganlığı

Literatür incelendiğinde ilişkilerde siber saldırganlık, siber flört şiddeti, siber partner istismarı gibi terimlerin aynı kapsamda kullanıldığı görülmektedir. Bu terimler birbirlerinin yerine kullanılsa da anlamları aynı değildir. Şiddet ve saldırganlık bir kişinin diğerine fiziksel,

cinsel veya psikolojik olarak saldırıda bulunmasını ifade etmektedir (Singh ve ark., 2014). Terimler yakından ilişkili olsa da saldırganlık kaçınılmaz olarak şiddete yol açmaz ve saldırganlık olmadan da şiddet meydana gelebilir. Günlük kullanımda saldırganlık; kişinin hedeflerine cesurca ve enerjik bir şekilde ulaşması anlamına gelen iddia ile karıştırılabilir (Opotow, 2006). Saldırganlığın psikolojik tanımı, bunun olumsuz bir davranış olduğunu açıkça ortaya koyar: "*bu tür bir muameleden kaçınmaya motive olmuş başka bir canlıya zarar verme veya onu yaralama amacına yönelik herhangi bir davranış biçimi*" (Baron, 1977).

İstismar ise bir kişinin kendi iradesini başkasına dayatmak için üstün konumunu, ayrıcalığını veya gücünü kullandığı baskıcı kontrol kullanımıyla karakterizedir. Gözdağı verme yoluyla kurulan kontrol mağdurun eylemlerine, duygularına veya inançlarına yönelik olabilir. Genellikle birden fazla saldırganlık biçimini içerebilen süreğen bir çerçevedir. Saldırganlık ise daha münferit olaylara atıfta bulunur (Kellett ve ark., 2024). Geffner'a (2016) göre saldırganlığın olmadığı ilişkilerde istismar olabilir, istismarın olmadığı (yani güç, kontrol, yıldırma olmayan) ilişkilerde şiddet/saldırganlık olabilir veya ilişkilerde istismar ve şiddet/saldırganlık bir arada olabilir. Konuyla ilgili bilimsel araştırmalar hem erkeklerin hem kadınların ilişkilerde belirgin düzeyde saldırgan olabileceğini göstermektedir (Langhinrichsen-Rohling, 2010; Strauss, 2011). Ancak istismarcılar çoğunlukla erkektir (Stark, 2007). İstismarın güç dengesizliğine dayanarak tek yönlü bir süreç olarak işlediği görülmektedir. Buna göre partnerlerden biri saldırganlık biçimlerini kullanabilir ve şiddet içeren davranışlarda bulunabilirler; ancak mutlaka istismarcı gibi davranmıyor olabilir. Sonuçta ilişkilerdeki saldırganlığın büyük kısmının, özellikle kadından erkeğe saldırganlığın, süreğen zorlayıcı kontrol modelinin ve tahakküm kurma ile gözdağı verme niyetinin bulunmaması nedeniyle yukarıda belirtilen istismar tanımına uymadığı görülmektedir (Geffner, 2016). Siber saldırganlık da romantik ilişkide istismarı içeren veya içermeyen bir olgu olarak ele alınmaktadır.

2.1.3. Siber Saldırganlığın Biçimleri

Siber saldırganlık yüz yüze saldırganlığa benzer şekilde cinsel, psikolojik ve fiziksel davranışları içeren farklı boyutlara sahiptir. Bu saldırganlık biçimi, ince manipülasyonlardan açık tehditlere kadar çeşitli davranışları içerebilir ve bir ilişki içindeki bireyler üzerinde önemli duygusal ve psikolojik etkilere sahip olabilir. Psikolojik saldırganlık (Leisring ve Giumetti, 2014), cinsel saldırganlık (Zweig ve ark., 2013) ve siber takip davranışları (Schnurr ve ark., 2013) gibi bileşenleri içermektedir. Siber ve yüz yüze partner saldırganlığı deneyimleri arasındaki bağlantıyı ortaya koyan güçlü kanıtlar mevcuttur. Özellikle, partner siber saldırganlık mağduriyeti, partnerin psikolojik, fiziksel ve cinsel saldırganlığının yüz yüze türleriyle önemli ölçüde ilişkilidir (Watkins ve ark., 2016). Partnerinden psikolojik, fiziksel veya cinsel saldırganlık yaşadığını bildiren katılımcıların neredeyse tamamı (sırasıyla %94.8, %96.0 ve %92.6) aynı zamanda partner siber saldırganlık mağduriyeti yaşadığını bildirmiştir. Yüz yüze taciz içerikli davranışları deneyimlemeyen ancak partner siber saldırganlık mağduriyeti bildirenlerde önemli ölçüde daha düşük bir yüzde (%51.8, %34.0, %31.2) mevcuttur (Marganski ve Melander, 2018). Bu bulgular, bir tür partner şiddeti yaşayan bireylerin diğer tür partner saldırganlığı yaşama riski altında olduğunu gösteren daha geniş partner şiddeti literatürüyle tutarlıdır (Halpern ve ark., 2001; Sev'er, 2002; Thompson ve ark., 2006). Diğer araştırmalar da siber ve yüz yüze saldırganlık arasında bir ilişki olduğunu işaret etmektedir (Alexy ve ark., 2005; Hinduja ve Patchin, 2008).

Teknolojinin romantik ilişkideki partnerleri taciz etmek ve izlemek için kullanılabileceği birçok farklı yol vardır. Çeşitli ölçüm araçları farklı siber saldırganlık davranışlarına odaklanmıştır; bazıları yalnızca mağduriyeti bazıları yalnızca failliği bazıları ise her ikisini değerlendirmektedir (Bennett ve ark., 2011; Hamby, 2013; Leisring ve Giumetti, 2014; Smith-Darden ve ark., 2017). Leisring (2019), romantik ilişkilerde dört tür siber

saldırganlığa vurgu yapmaktadır: duygusal/psikolojik saldırganlık, müdahale/izleme davranışları, dışlayıcı eylemler ve cinsel zorlama.

2.1.3.1. Duygusal/Psikolojik Saldırganlık

Duygusal/psikolojik saldırganlık türü kişinin başka bir kişiye kötü, hakaret içeren veya düşmanca mesajlar göndermek için metin, e-posta veya sosyal medya uygulamalarını kullanmasıdır. Buna isim takma, küfür etme, tehdit etme veya partnerine "*bağırmak*" için tümü büyük harflerle mesaj yazma dahil olabilir (Bennett ve ark., 2011; Leisring ve Giumetti, 2014). Tehditler; kişinin partnerine, onun mülklerine veya partnerinin ailesine veya arkadaşlarına yönelik zararla ilgili belli belirsiz uyarıda bulunma şeklinde de gerçekleşebilir. Tehditler ayrıca bedensel zarar veya kişinin itibarının zedelenmesini de içerebilir (Tokunaga ve Aune, 2017). Failler ayrıca teknolojiyi kullanarak kendilerine zarar vermekle tehdit edebilirler (örneğin, mağdurun ilişkiyi bitirmesi durumunda) (Marganski ve Melander, 2018). Duygusal saldırganlık, partnerini küçük düşürmeyi veya onun hakkında utanç verici fotoğraflar veya hikayeler yayınlayarak/göndererek profesyonel hayatını veya sosyal itibarını sabote etmeyi de içerebilir (Bennett ve ark., 2011; Tokunaga ve Aune, 2017).

Duygusal saldırganlığın siber biçimleri, romantik ilişkideki partnerler arasında son derece yaygındır. Bu alanda yapılmış bir araştırmada, 13 ila 18 yaş arasındaki gençlerin %25'i, partnerlerinin kendilerine isim taktığını, onları aşağıladığını veya teknoloji aracılığıyla kendilerine "*gerçekten kötü*" şeyler söylediğini bildirmiştir. Hatta söz konusu çalışmadaki gençlerin %10'u partnerlerinin cep telefonu veya bilgisayar kullanarak kendilerine fiziksel tehditlerde bulunduğunu söylemiştir (Picard, 2007). Leisring ve Giumetti (2014) siber psikolojik saldırganlığa dair daha kapsamlı bir psikometrik ölçek kullanmış ve çalışmalarındaki üniversite öğrencilerinin %93'ünün mevcut romantik ilişkileri sırasında en az bir siber saldırganlık eylemi yaşadığını ortaya koymuşlardır.

Marganski ve Melander (2018), üniversite öğrencilerinin %73'ünün son bir yılda partnerleri tarafından siber saldırganlığa maruz kaldığını bulgulamıştır. Üniversite öğrencileri ile yürütülen başka bir çalışmada katılımcıların %30'unun son bir yıl içinde partnerlerinden öfkeli veya hakaret içeren bir kısa mesaj aldığı görülmüştür (Wolford-Clevenger ve ark., 2016) Bir başka yetişkin örneklem ile yürütülen araştırmada katılımcıların %29-32'sinin son 6 ayda siber saldırganlığın psikolojik biçimlerini yaşadıklarını bildirdikleri gösterilmiştir. (Watkins ve ark., 2018). Prevalans verileri söz konusu olan zaman dilimine ve göz önüne alınan maruz kalma deneyimlerine göre farklılık gösterse de araştırmalar siber saldırganlığın duygusal / psikolojik biçiminin oldukça yaygın olduğunu göstermektedir.

2.1.3.2. Siber Takip (Cyberstalking)

Bir partnerin, diğer partnerin çevrimiçi etkinliklerini sürekli olarak takip etmesi ve izinsiz gözetlemesidir. Örneğin, sosyal medya hesaplarını izlemek, GPS kullanarak konum takibi yapmak ve mesajları ya da arama geçmişini kontrol etmek bu tür davranışlara örnek olarak verilebilir (Reed ve ark., 2016). Çevrimiçi ortamda gerçekleştirilen bu istenmeyen davranışlar bireyin dijital yaşamına izinsiz girilmesine neden olur, bunun yanında mağdurun psikolojik iyi oluşunu ve çevrimiçi ortamda emniyet duygusunu da olumsuz etkiler (Wilson ve ark., 2021). Literatürde "*siber flört istismarı*" ve "*siber stalking*" terimlerinin birbirinin yerine kullanıldığı görülmektedir (Marcum ve ark., 2017). Türkçe literatürde "*siber takip*" terimi de kullanılmaktadır (Özar, 2022). İzleme davranışları; başlangıçta bir ilgi veya endişe ifadesi olarak yorumlanabilecek bir dizi davranışı içerebilir. -partnerinin nerede olduğunu görmek için tekrar tekrar kontrol etmek gibi (Draucker ve Martsoff, 2010). Ancak bu davranışların sıklığı günden güne artarak mağduru rahatsız etmeye başlar (Reed ve ark., 2017). Durum mağdurun bulunduğu yeri kanıtlamak için partnerine sık sık fotoğraf çekip yollamasını gerektirecek bir noktaya gelebilir (Hamby, 2013; Wolford-Clevenger ve ark., 2016). Mağdurlar sms ve mail yağmuruna tutulabilir (Bennett ve ark., 2011). Ayrıca bilgisayarları, telefonları, e-posta

hesapları ve sosyal medya hesaplarının şifrelerini paylaşmaya zorlanabilirler (Smith-Darden ve ark., 2017). Partnerleri, kiminle etkileşimde bulunduklarını görmek için çevrimiçi aktivitelerini izleyebilirler (Watkins ve ark., 2018). Bir araştırmada lise öğrencilerinin erkek arkadaşlarının sosyal ağ aktivitelerini izlemek için sahte sosyal ağ profilleri oluşturdukları ifade edilmiştir (Lucero ve ark., 2014). Failler ayrıca partnerlerinin cep telefonuna GPS izleme cihazları takabilir ve konumlarını izleyebilir veya mağdurun bilgisayarına, mağdurun yazdığı her şey hakkında bilgi sağlayan tuş kaydı cihazları takabilirler (Tokunaga ve Aune, 2017).

Reed ve arkadaşları (2017), ergenlerin %53'ünün partnerleri tarafından gerçekleştirilen siber izleme ve kontrol etme davranışlarını deneyimlediğini belirtmektedir. Bir başka araştırmada üniversite öğrencilerinin %38'i, partnerlerinin sosyal medya hesaplarındaki davranışlarını izlediklerini ifade etmiştir (Shorey ve ark., 2015). Yine üniversite öğrencileri üzerinden yürütülen başka bir çalışmada; katılımcıların yaklaşık %20'si, partnerlerinin izinsiz olarak e-postalarını veya kısa mesajlarını kontrol ettiğini veya okuduğunu bildirmiştir (Wolford-Clevenger ve ark., 2016). Yaklaşık %16'sı ise partnerlerinin kendilerini cep telefonu ve sosyal medya hesaplarının şifrelerini açıklamaya zorladığını belirtmiştir (Marganski ve Melander, 2018). Katılımcıların yaklaşık %5'i, partnerlerinin mevcut konumlarını kontrol edebilmek için kendilerinden fotoğraf göndermelerini istediğini bildirmiştir (Wolford-Clevenger ve ark., 2016). Watkins ve arkadaşları (2018), yaptıkları araştırmada katılımcıların %43-45'inin son 6 ayda siber takip mağduru olduğunu bildirdiğini belirtmektedir. GPS konum izleme sistemleri veya tuş kaydedici cihazlar kullanmak gibi invaziv davranışlar gelişmiş bilgisayar ve teknoloji becerileri gerektirdiğinden, bunların en az yaygın siber taciz türleri olduğu düşünülmektedir (Tokunaga ve Aune, 2017). Bu tür mağduriyetlerin kesin yaygınlık oranları belirsizdir. Bu durum, siber takibin kapsamının ve niteliğinin, teknolojik imkânlar, bireysel yetkinlikler ve ilişkisel dinamikler tarafından şekillendiğini göstermektedir.

2.1.3.3. Dışlama (Exclusion)

Bu, bir partnerin sosyal medya veya mesajlaşma programlarında arkadaş listesinden çıkarılması ya da engellenmesi durumudur (Bennett ve ark., 2011). Ayrıca, bir partnerin kasıtlı olarak diğer partnerin iletişim çabalarını görmezden gelerek partnerin duygularını incitmeye çalışması da bu kapsamda değerlendirilebilir (Watkins ve ark., 2018). Bu davranış, yüz yüze psikolojik şiddet ölçeklerinde bir madde olan "*odadan ya da evden öfkeyle çıkıp gitmenin*" siber eşdeğeri olarak görülebilir (Straus ve ark., 1996). Siber şiddet üzerine yapılan çalışmalar her zaman bu tür bir siber şiddet biçimine odaklanmamıştır. Ancak Marganski ve Melander (2018) çalışmasında, üniversite öğrencilerinin %47'sinin partnerlerinin teknoloji aracılığıyla iletişimlerini kasıtlı olarak görmezden geldiğini bildirdiğini bulmuşlardır. Mağdurların bu tür siber şiddeti diğer şiddet biçimlerinden daha az rahatsız edici bulup bulmadığı henüz net değildir. Bununla birlikte, evli çiftlerle yapılan araştırmalar, yüz yüze etkileşimlerde sessiz kalma gibi uzaklaşma davranışlarının zamanla ilişki memnuniyetinin azalmasıyla bağlantılı olduğunu göstermektedir (Barry ve Lawrence, 2013; Gottman ve Krokoff, 1989). Dolayısıyla, siber bağlamdaki dışlayıcı davranışlar da ilişkiler için zararlı niteliktedir.

2.1.3.4. Cinsel Zorlama (Sexual Coercion)

Bu tür siber şiddet, cinsel içerikli iletişimleri kapsar. Bazı durumlarda, bir kişi partneri tarafından cinsel içerikli mesajlar, görüntüler veya videolar göndermesi için baskı altına alınabilir (Smith-Darden ve ark., 2017). Gönderilen mesajlar veya görüntüler, mağduru utandırmak amacıyla bazen kamuya açık şekilde paylaşılabilir. Bunun yanı sıra mağdura partneri tarafından istenmeyen cinsel içerikli görüntüler gönderilmesi ya da istenmeyen cinsel eylemlere zorlamak amacıyla mesajlar veya e-postalar gönderilmesi şeklinde olabilir. Bazı siber saldırganlık ölçeklerinde cinsel türdeki siber şiddet biçimlerini inceleyen alt ölçekler yer almaktadır (Watkins ve ark., 2016; Zweig ve ark., 2013). Zweig ve arkadaşları (2013), cinsel siber saldırganlık mağduriyet oranlarının, cinsel olmayan siber saldırganlık mağduriyet

oranlarından daha düşük olduğunu bulmuşlardır. Ancak, çalışmalarında 7. ila 12. sınıflardaki öğrencilerin %11'i cinsel siber şiddete maruz kaldıklarını bildirmiştir. Reed ve arkadaşlarının (2017) çalışmasında oranlar daha yüksektir; örneklemdeki ergenlerin %32'si cinsel zorlama içeren siber mağduriyet bildirmiştir. Her iki çalışmada da kızların cinsel siber mağduriyet oranlarının erkeklerden daha yüksek olduğu bulunmuştur (Reed ve ark., 2017; Zweig ve ark., 2013). Shorey ve arkadaşları (2015), üniversite öğrencilerinin %1.9'unun mevcut partnerlerinin istemedikleri halde kendilerine pornografik görüntüler gönderdiğini bildirdiğini tespit etmiştir. Benzer şekilde, etnik açıdan heterojen bir 6. sınıf öğrencisi grubunun %2.4'ü partnerlerine istemedikleri halde cinsel içerikli görüntüler gönderdiğini bildirmiştir (Peskin ve ark., 2017). Cinsel nitelikteki siber saldırganlık yetişkin ilişkilerinde de görülmektedir. İki yetişkin örnekleminde, katılımcıların %14-18'i son 6 ayda cinsel nitelikte siber şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir (Watkins ve ark., 2016).

2.1.4. Siber Saldırganlığın Psikososyal Dinamikleri

Partner siber saldırganlığının çeşitli psikososyal değişkenlerle bağlantısını araştıran çalışmalar bireysel ve demografik birçok değişkenin rolü üzerinde durmaktadır. Bu olgunun taraflar üzerinde çift yönlü bir şekilde gerçekleştiği birçok araştırmada bulgulanmıştır (Borrajove ark., 2015a; Korchmaros ve ark., 2012; Leisring ve Giumetti, 2014; Zweig ve ark., 2013). Birçok araştırmada partnerlerin siber saldırganlığı uygulama ve maruz kalma yönlerinin yüksek oranda birbiriyle ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Biolcati ve ark., 2021; Curry ve Zavala, 2020; Linares ve ark., 2021; Maftei ve Dănilă, 2023; Pineda ve ark., 2023). Ellyson ve ark. (2021) tarafından yapılan bir çalışmada genç yetişkinlerin %33.9'unun hem kontrol/izleme davranışlarını uyguladığı hem de maruz kaldığı, %20.5'inin doğrudan saldırganlığa ve %7.4'ünün cinsel zorlamaya çift yönlü maruz kaldığı saptanmıştır. Temple ve arkadaşları (2016) ise, genç yetişkinlerden oluşan 780 katılımcı ile yürüttükleri araştırmada, bir yıl önce partnerine siber saldırganlık uygulayan bireylerin bir sonraki yıl buna maruz kalma olasılığının

daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Benzer biçimde Durán ve Martinez-Pecino (2015), üniversite öğrencilerinden oluşan örneklemde siber mağduriyetin yüksek düzeyde siber saldırganlık uygulama ile ilişkili olduğunu tespit etmiştir.

Araştırmalar cinsiyet değişkeni baz alındığında kadın ve erkeklerin benzer oranlarda mağduriyet bildirdiklerini ortaya koymaktadır (Bennett ve ark., 2011; Lee ve O'Sullivan, 2014; Leisring ve Giumetti, 2014; Reed ve ark., 2016, 2017; Smith ve ark., 2018). Ancak siber saldırganlığın alt boyutları üzerinde detaylı inceleme yapıldığında özellikle genç kadınların siber takip alt boyutunu daha çok gerçekleştirdiğini; erkeklerin ise tehdit ve küçük düşürme gibi psikolojik siber saldırganlık alt boyutuna ait eylemlerde bulunduğu görülmüştür (Leisring ve Giumetti, 2014). Başka bir araştırmada da erkeklerin kadınlara kıyasla daha sık cinsel siber saldırganlık uyguladığı; kadınların ise cinsel olmayan takip niteliğinde davranışlar (örneğin, kişisel iletişim kanallarını izinsiz kontrol etme) bulunduğu ortaya konmuştur (Brown ve Hegarty, 2024). Yine birçok çalışmada erkek bireylerin psikolojik ve cinsel siber saldırganlık (Biolcati, 2021; Reed ve ark., 2018, 2020) davranışlarını kadınlara kıyasla daha sık sergilediği rapor edilmiştir. Buna karşılık, kadın bireylerin siber kontrol/izleme davranışlarını erkeklerden daha fazla gerçekleştirdiği saptanmıştır (Bakır ve Kalkan, 2019; Biolcati ve ark., 2021; Borrajo ve ark., 2015b; Pineda ve ark., 2021; Reed ve ark., 2018). Uygulama boyutundaki bu farklılıklar, mağduriyet oranlarına da yansımaktadır. Nitekim kadınların cinsel (Brown ve ark., 2022; Reed ve ark., 2017) ve psikolojik saldırganlık (Cava ve ark., 2020) alt boyutlarında erkeklerden daha fazla mağduriyet yaşadığı; buna karşın erkeklerin kontrol/izleme davranışlarına kadınlardan daha sık maruz kaldığı bildirilmiştir (Bakır ve Kalkan, 2019; Guedes ve ark., 2022; Linares ve ark., 2021).

Partner siber saldırganlığına yönelik tutumların incelenmesi hem bireysel farkındalık hem de etkili önleme stratejilerinin geliştirilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu tutumların, davranışların bağlamına ve bireylerin cinsiyetine göre değişkenlik gösterdiği görülmektedir.

Romantik ilişkilerdeki geleneksel saldırgan davranışlara dair araştırmalar; erkeklerin şiddete dair pozitif tutumlara sahip olma olasılığının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Borrajo ve ark., 2015a). Kadınların aksine erkeklerin partner saldırganlığına yönelik "*göz yumma, haklı görme, onaylama, tolerans*" eğilimleri gösterdiği belirtilmektedir (Courtain ve Glowacz, 2021; Pornari ve ark, 2013). Bu durum romantik ilişkiler hakkındaki mitlerin ve problematik iletişim biçimlerinin hem fiziksel hem de siber saldırganlık için risk oluşturduğunu göstermektedir (Stonard, 2020). Messinger ve arkadaşlarının (2018) 738 üniversite öğrencisiyle yürüttükleri çalışmaya göre genç yetişkinlerin siber takip içeren senaryoları fiziksel istismar içeren senaryolara kıyasla, aile içi şiddet olarak etiketlenme olasılığı daha düşüktür. Yine bu tür senaryolarda koruyucu müdahalelerde bulunma (istismar eden kişiden ayrılmak, aile veya arkadaşlardan yardım isteme, şiddet yardım merkezi ya da polisi aramak) eğilimi de azalmış, bunun yerine hiçbir şey yapmama yönünde tutumların arttığı gözlemlenmiştir. Partner siber saldırganlığına dair genç yetişkinlerle yürütülen başka bir çalışmada en sık bildirilen gerekçelerin sırasıyla "*önemli bir şey olduğunu düşünmemek*", "*fark edilme ya da dikkat çekme arzusu*", "*kızgınlık*" ve "*ilgi gösterme isteği*" olduğunu görülmüştür. Ayrıca bazı katılımcılar, partnerlerinin teknolojiyi kullanarak konumlarını sürekli takip etmenin ilişki dinamiklerinin doğal bir parçası olarak gördüklerini belirtmiştir (Ellyson ve ark. 2021).

Siber saldırganlık davranışlarının ortaya çıkmasında etkili olan değişkenlerin incelenmesi, bu davranışların altında yatan risk ve koruyucu faktörlerin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Romantik bir ilişki içerisinde olduğunu bildiren katılımcıların, geçmiş ilişkilerini referans alan katılımcılara kıyasla daha düşük düzeyde siber saldırganlık mağduriyeti bildirdikleri bulunmuştur (Borrajo ve ark., 2015b; Hancock ve ark., 2017). Ayrıca, flört ilişkilerine erken yaşta başlamanın, siber saldırganlığa maruz kalma açısından bir risk faktörü oluşturduğu da saptanmıştır (Hancock ve ark., 2017). İlişki statüsüne göre incelendiğinde, doğrudan saldırganlığa maruz kalma ve uygulama alt boyutlarında, partnerini

"*sevgili*" olarak tanımlayan bireylerde; izleme ve kontrol davranışlarına maruz kalma ve bunları uygulama alt boyutlarında ise partnerini "*arada sırada görüşülen biri*" olarak tanımlayan bireylerde anlamlı farklılıklar belirlenmiştir (Bakır ve Kalkan, 2019). İlişki süresi de siber saldırganlık davranışları üzerinde etkili bir değişken olarak öne çıkmaktadır. Daha uzun süreli romantik ilişkilerde bulunan bireylerin, daha fazla kontrol davranışı sergiledikleri görülmüştür (Guedes ve ark., 2022). Bununla birlikte, evli çiftlerle karşılaştırıldığında, evli olmayan ancak birlikte yaşayan çiftlerin siber psikolojik istismar uygulama ve mağduriyet düzeylerinin daha yüksek olduğu da net bir şekilde ifade edilmektedir (Mahoney ve ark., 2021).

2.1.5. Siber Saldırganlık ve Toplumsal Cinsiyet

Toplumsal cinsiyet normları, cinsiyetçi tutumlar ve mitler, romantik ilişkilerde siber saldırganlık ile ilişkisi sıklıkla araştırılan toplumsal belirleyiciler arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine dair tutumları ve inançları, dijital ortamlarda saldırgan davranışların önemli bir yordayıcısı olarak değerlendirilmektedir (Ladikli ve Cömert, 2023). Erkeklerde düşmanca cinsiyetçi tutumların partnerlerine yönelik siber saldırganlık davranışlarını anlamlı şekilde yordadığı; benzer biçimde cinsiyet, hegemonik erkeklik inançları, kırılgan narsisizm ve cinsel saldırganlık mitlerinin, siber saldırganlık davranışlarının %46.4'ünü açıkladığı görülmüştür (March ve ark., 2025; Martinez-Pecino ve Durán 2019).

Başka bir çalışmada cinsiyetçi inançlara sahip bireylerin hem siber saldırganlık hem de siber takip bağlamında daha yüksek düzeyde uygulayıcı ve mağdur olma eğiliminde olduklarını saptanmıştır (Linares ve ark., 2021). Bu bulgulara paralel olarak, Borrajo ve arkadaşları (2015a) tarafından yapılan çalışmada, aşka ilişkin mitlerin, siber takip ve kontrol davranışları ile anlamlı ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca partner siber saldırganlığı ile romantik aşk mitleri ve şiddetin meşrulaştırılması arasında anlamlı pozitif ilişkiler bulunmuştur (Yubero ve ark., 2023). Bu doğrultuda, ilişkilerde siber şiddet ve kontrol davranışlarının bireysel eğilimlerin yanı sıra kalıplaşmış inançlar ve toplumsal söylemler tarafından da beslendiği söylenebilir.

2.1.6. Siber Saldırganlık ve Çocukluk Çağı Travmaları

Çocukluk çağındaki olumsuz deneyimlerin yetişkinlikte partnere siber saldırganlık uygulama üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Bu bağlamda; çocuklukta aile içi şiddete maruz kalmanın (Ramos ve ark., 2017), ebeveyn ihmalinin (Lachapelle ve ark., 2021), duygusal istismar ve fiziksel ihmalin (Celsi ve ark., 2021) yordayıcı niteliği araştırmalarda bulgulanmıştır. Çocuklukta ebeveynler arası şiddete maruz kalmanın da partner siber saldırganlığı uygulama ve maruz kalma ile bağlantılı olduğu ortaya konmuştur (Cano-Gonzalez ve ark., 2022). Ayrıca çocukluk çağı travmalarının yanında bağlanma biçimlerinin etkisi de araştırma konusu olmuştur. Güvenli bağlanmanın siber saldırganlığı negatif yönde, kaçıngan bağlanmanın pozitif yönde yordadığı ve kaygılı-kararsız bağlanmanın partneri izleme davranışları pozitif yönde yordadığı bulgulanmıştır (Basting ve ark., 2022; Yushan ve Cıhan, 2021). Basting ve arkadaşları (2022) ebeveyn saldırganlığı geçmişi olan kişilerin kaygılı bağlanma stili geliştirebileceğini ve romantik partnerlerinden fiziksel olarak uzak kalmanın getirdiği sıkıntıyı hafifletmek için siber saldırganlık uyguladığını öne sürmektedir. Yine bu araştırmaya göre kaçıngan bağlanmanın, siber saldırganlık mağduriyetinin artmasıyla ve siber izleme/kontrol uygulamasının azalmasıyla ilişkili olduğunu bulunmuştur. Kaçıngan bağlanma stiline sahip kişilerin romantik partnerlerinden fiziksel olarak uzak olmanın verdiği rahatlık nedeniyle siber saldırganlık yapma olasılıklarının düşük olduğu öne düşünülmektedir.

Kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin romantik partnerlerine karşı işlevsiz bir ruminasyon eğiliminde oldukları ve bu durumun kıskançlık tepkilerini tetikleyerek siber ve psikolojik saldırganlık davranışlarına zemin hazırladığı belirtilmektedir (Aracı-İyiaydın ve ark., 2022). Bağlanma kuramına göre, kaygılı bağlanan bireylerin düşünce, duygu ve davranışları; bozulan güven duygusu, terk edilme korkusu, aşırı yakınlık arayışı, partnerin psikolojik ve fiziksel olarak ulaşılabilirliğine yönelik yoğun zihinsel meşguliyet, düşük benlik saygısı ve sıkıntı durumlarında kendini yatıştıramama gibi belirtiler içermektedir. Bu tür bir aşırı tetikte

ve kırılgan içsel dünya, bireyi gerçek ya da hayal edilen tehditlere karşı savunmasız hâle getirmektedir (Fraley ve Shaver, 1997). Dolayısıyla, kaygılı bağlanan bireylerin algıladıkları olumsuz yaşantılar, yoğun düşünme ve kederli zihinsel meşguliyet biçiminde tanımlanan ruminatif süreçleri tetiklemektedir. İşlevsiz bir duygusal düzenleme stratejisi olarak görülen bu zihinsel meşguliyet, karşılanmamış yakınlık ve güven ihtiyaçlarına yönelik kıskançlık duygularını artırmakta ve bu durum bireyin saldırgan davranışlarına başvurmasına yol açmaktadır. Siber ve psikolojik saldırganlık davranışları, istenen yakınlığı ve güveni yeniden tesis etme çabası olarak işlev görebileceği gibi, bağlanma sistemini aktive eden kaygıyı yatıştırmaya yönelik bir girişim de olabilir (Bartholomew ve Allison, 2006). Nitekim Bartholomew ve arkadaşlarının (2001) çalışması, yakın partnerini kaybetme ihtimalini tehdit olarak algılayan kaygılı bağlanmış bireylerin, terk edilme olasılığını ortadan kaldırmak amacıyla saldırgan davranışlara başvurma eğiliminde olduklarını ortaya koymuştur.

2.1.7. Siber Saldırganlık ve Kişilik

Romantik ilişkiler, bireyin kişiliğini gündelik etkileşimler yoluyla sergilediği başlıca bağlamlardan biri olarak kabul edilmektedir (Reis ve ark., 2002; Robins ve ark., 2002). Bu nedenle, kişilik özelliklerinin Partner siber saldırganlığı ve "*ghosting*" gibi davranışlarla ilişkisi önem arz etmekte ve araştırılmaya değer görülmektedir. Beş Faktör Kişilik Modeli (Costa ve McCrae, 1992) ile değerlendirilen bireylerin kişilik özelliklerinin, zararlı davranışlarla ilişkili olduğu gösterilmiştir. Yüksek nörotiklik düzeyine sahip bireylerin daha yoğun psikolojik sıkıntı ve olumsuz duygulanım yaşadıkları, bu nedenle daha saldırgan, kaygılı, depresif, dürtüsel ve ilişkilerde daha irrasyonel davrandıkları görülmüştür. Düşük uyumluluk düzeyine sahip bireylerin ise daha dostane olmayan, sinirli, güvensiz ve dışlayıcı eğilimler sergiledikleri; aynı zamanda düşmanca davranma, cezalandırma isteği ve duygusal bağ kurma kapasitesinde düşüklük gibi özellikler gösterdikleri belirtilmiştir (Hines ve Saudino, 2008).

Partner siber saldırganlığının benlik saygısıyla ilişkisine dair literatür bulguları çelişkilidir. Bazı çalışmalarda (Hancock ve ark., 2017; Smith ve ark., 2018), siber saldırganlığa daha fazla maruz kalan bireylerin daha düşük benlik saygısına sahip oldukları gösterilmişken, bazı araştırmalarda (Monteiro ve ark., 2023) böyle bir negatif ilişki saptanmamıştır. Bu tutarsızlığın birkaç gerekçesi olabilir; kontrol davranışlarının bazı bireyler tarafından aşkın veya kıskançlığın bir göstergesi olarak algılanması (Caridade ve ark., 2020; Caridade ve Braga, 2020), bu tür davranışların mağdurların benlik saygısı üzerinde beklenen olumsuz etkiyi yaratmamasına yol açabilir. Ayrıca, mağduriyet ve uygulayıcılık arasında karşılıklı bir ilişki bulunması da bu durumu açıklayabilir. Yani, siber saldırganlığa maruz kalan bireylerin aynı zamanda saldırganlığı uygulayan davranışlar da sergileyebilecekleri ve saldırgan partnerlerin daha yüksek benlik saygısına sahip olmalarının, mağdurların da benlik saygısını yükseltmiş olabileceği öne sürülebilir (Monteiro ve ark., 2023).

Karanlık üçlü kişilik özellikleri bağlamında yapılan çalışmalarda sadizmin hem siber saldırganlık mağduriyetini hem de takip davranışlarına maruz kalmayı yordadığı; psikopatinin siber saldırganlık uygulamasıyla, narsisizmin ise takip davranışlarıyla anlamlı düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır. İlginç biçimde, makyavelizmin siber saldırganlık uygulama ve kontrol davranışlarına maruz kalma ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmüştür (Pineda ve ark., 2021). Benzer şekilde, Smoker ve March (2017) karanlık üçlü özelliklerinin (makyavelizm, narsisizm ve psikopati) romantik ilişkilerde siber takip davranışlarının anlamlı yordayıcıları olduğunu belirlemişlerdir. Klinik kişilik örüntülerini inceleyen Bui ve Pasalich (2021) yaptıkları araştırmada borderline kişilik örüntüsü ile psikopatik eğilimlerin siber saldırganlık ile pozitif yönde ilişkili olduğunu bulgulamışlardır. Bununla birlikte de Jesus Costa ve arkadaşları (2022), internet bağımlılığının, psikopatik özellikler ile siber saldırganlık uygulaması ve mağduriyeti arasındaki ilişkide kısmi aracı bir rol oynadığını göstermiştir. Siber saldırganlığın yordayıcıları olarak; kıskançlık, kırılgan narsisizm ve ikincil psikopatinin de üzerinde durulmaktadır

(Branson ve March, 2021). Ayrıca Takezawa ve arkadaşları (2022) erkek bireylerde ilişki kaygısı düzeyi yüksek olduğunda büyüklenmeci narsisizmin siber saldırganlık davranışlarını anlamlı düzeyde yordadığını ortaya koymuştur.

Kişilik özelliklerinin, özellikle de karanlık üçlü kişilik özelliklerinin ve klinik kişilik örüntülerinin, siber saldırganlığı hem uygulama hem de mağduriyet düzeyinde anlamlı şekilde yordadığı görülmektedir (Costa ve ark., 2022). Bu bulgular, siber saldırganlığın yalnızca ilişkisel dinamiklerle değil, aynı zamanda bireyin kişilik yapılanmasıyla da güçlü biçimde ilişkili olduğunu göstermektedir. Özellikle psikopati, narsisizm, sadizm gibi karanlık üçlü kişilik özelliklerinin yanı sıra, duygusal istikrarsızlık ve kıskançlık gibi değişkenlerin de siber şiddet davranışlarını tetikleyebildiği görülmektedir (Branson ve March, 2021).

2.1.8. Siber Saldırganlıkla İlgili Yasal Durum

Siber saldırganlık kavramı kökeni itibariyle ceza hukukuna özgü bir kavram olmasa da, bu olgu kapsamında kullanılan yöntemlerin büyük bir kısmı ceza hukukunun koruma altına aldığı hukuksal değerlere açıkça zarar vermektedir. Özellikle özel hayatın gizliliği, kişisel verilerin korunması, haberleşmenin gizliliği gibi temel hak ve özgürlükler, dijital şiddet eylemleri kapsamında ihlal edilebilmektedir. Bu nedenle failin hukuki sorumluluğu, somut olayın özelliklerine göre ve uygulanan yöntemin niteliği çerçevesinde Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) tanımlanmış belirli suç tipleri kapsamında değerlendirilmektedir (Yıldız, 2023). Başka bir ifadeyle, flört ilişkisi içerisinde gerçekleşen siber saldırganlık, ilişki bağlamından bağımsız olarak ceza hukukunun genel ilkelerine uygun biçimde ve ilgili madde kapsamında incelenmektedir. Pek çok ülke siber şiddet türlerini genel anlamda düzenleyen kanun maddelerine sahip olmakla birlikte, romantik ilişkilere özgü siber saldırganlık konusunda çoğu zaman özel yasal düzenlemeler bulunmamaktadır. Bu durum, romantik ilişkilerde gerçekleşen siber şiddetin kimi zaman "*özel alan*" kapsamında değerlendirilerek cezai sistemin dışında kalmasına neden olabilmektedir (Henry ve Powell, 2018).

TCK'de romantik ilişkilerde siber saldırganlığı doğrudan hedef alan özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak bazı saldırgan eylemler mevcut maddeler kapsamında dolaylı olarak cezalandırılabilmektedir. Failin kullandığı yöntem ve eylemin niteliğine göre çeşitli maddeler kapsamında cezai sorumluluk doğabilir.:

- TCK m. 123 kapsamında "*kişilerin huzur ve sükûnunu bozma*",
- TCK m. 124 ile "*iletişimin engellenmesi*",
- TCK m. 125-131 arasında yer alan "*hakaret*" ve "*tehdit*" suçları,
- TCK m. 134 kapsamında "*özel hayatın gizliliğini ihlal*",
- TCK m. 243-245 kapsamında "*bilişim sistemine girme*" ve "*verileri yok etme*" gibi siber suçlar, siber şiddetin bazı biçimlerine karşı koruma sağlamaktadır.

Ancak bu maddeler, romantik ilişkilerdeki örtük şiddet biçimlerini kapsamada yetersiz kalmaktadır. Ayrıca dijital şiddetin süreklilik göstermesi, mağdurların hak arama yollarını sınırlayabilmektedir (Bakır ve Kalkan, 2019). Her bir dijital şiddet biçimi, somut olayın koşullarına göre farklı cezai yaptırımlar gerektirebilir. Bu nedenle siber saldırganlık vakalarında, ceza sorumluluğunun belirlenmesinde ilişkinin niteliğinden ziyade, eylemin içeriği ve hukuksal değeri ihlal etme düzeyi esas alınmalıdır. Örneğin partner tarafından intikam alma veya zarar verme amacıyla gerçekleştirilen en yaygın itibara zarar verici siber saldırganlık biçimlerinden biri, mağdurun ad, soyad, adres, telefon numarası gibi kişisel bilgilerinin rızası dışında internet ortamında – itibar zedeleyici platformlarda – paylaşılmasıdır. Bu tür uygulamalar, ceza hukuku açısından bireyin mahremiyetine doğrudan bir müdahale teşkil etmektedir (Yıldız, 2023). Söz konusu eylem, literatürde "*doxing"* olarak tanımlanmaktadır. Doxing, kötü niyetli bir failin, mağdura ait kimlik tanımlayıcı bilgileri rıza olmaksızın çevrimiçi olarak üçüncü kişilerle paylaşarak, mağduru tehdit etme, küçük düşürme, sindirme ya da cezalandırma amacı taşıyan bir eylemdir (Douglas, 2020). Bu tür paylaşımlarda yer alan adres,

telefon numarası, meslek bilgisi vb. veriler hem 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) hem de Avrupa Konseyi'nin 108 sayılı Sözleşmesi çerçevesinde "*kişisel veri*" olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla, partner tarafından edinilen bu verilerin çevrimiçi mecralarda izinsiz şekilde yayılması durumunda, Türk Ceza Kanunu'nun 136. maddesi kapsamında "*kişisel verilerin hukuka aykırı olarak yayılması*" suçu gündeme gelmektedir.

İtibar zedeleyici bir diğer davranış biçimi, bireyin kişisel verilerinin – örneğin adı, fotoğrafı, mesleği veya diğer kimlik bilgileri – kullanılarak sahte sosyal medya profilleri oluşturulması ve bu hesaplar üzerinden mağdura yönelik itibar sarsıcı içeriklerin paylaşılmasıdır. Partnerin adı, soyadı, fotoğrafı ve diğer kişisel bilgilerinin izinsiz şekilde sahte sosyal medya hesabı oluşturmak suretiyle kullanılması, Türk Ceza Kanunu'nun 136. maddesinde *düzenlenen "kişisel verilerin hukuka aykırı olarak yayılması"* suçunu gündeme getirmektedir. Yargıtay kararları bu konuda farklılık göstermektedir. Örneğin, bir kararında Yargıtay yalnızca ad-soyad ve fotoğraf kullanılarak sahte hesap oluşturulmasını suç olarak değerlendirmemiştir. Ancak başka kararlarında başkasına ait fotoğrafın sosyal medya hesabında izinsiz paylaşılmasını, *TCK m. 136* çerçevesinde suç unsuru olarak kabul etmiştir. Bu durum yargı uygulamalarında ihlal eyleminin içeriği ve yaymanın sonuçları dikkate alınarak değerlendirme yapıldığını ortaya koymaktadır.

Romantik ilişkilerde siber saldırganlık kapsamında değerlendirilebilecek eylemler; partnere yönelik psikolojik baskı, itibarsızlaştırma ve dijital ortamda saldırganlık araçları haline gelmiştir. Bu tür eylemler yalnızca bireyin özel hayatını ve kişisel verilerini ihlal etmekle kalmamakta, aynı zamanda mağdurun sosyal çevresiyle olan ilişkilerini de zedeleyerek daha geniş bir toplumsal zarar doğurmaktadır (Borrajo ve ark., 2015b). Türk Ceza Kanunu'nda bu eylemleri doğrudan hedef alan bütüncül bir düzenleme bulunmamakla birlikte, eylemin niteliğine göre farklı suç tipleri kapsamında cezai sorumluluk doğabilmektedir. Yargı kararları ve uluslararası insan hakları hukukundaki gelişmeler, siber şiddetin bireysel hak ve özgürlükler

üzerindeki etkisini giderek daha fazla vurgulamakta; mahremiyet, kişisel verilerin korunması ve dijital kimliğin güvenliği gibi alanlarda hukuki farkındalığın artması gerektiğini ortaya koymaktadır (Yıldız, 2023). Bu çerçevede, romantik ilişkilerde siber saldırganlık eylemlerinin suç teşkil eden boyutlarının daha net tanımlanması ve mevzuatta bu tür eylemleri kapsayacak özel düzenlemelere yer verilmesi gerekliliği gün geçtikçe daha fazla önem kazanmaktadır.

2.2. Manipülasyon

2.2.1. İnsan İlişkilerinde Manipülasyon

Manipülasyon, örtük yöntemler kullanarak kişi ya da kişileri yönlendirme sürecidir. Bu yönlendirme doğrudan değil, dolaylı ve entrikaya dayalı bir şekilde gerçekleşir. Manipülatör, istediği sonucu elde etmek için gizli stratejiler uygulamaktadır (Austin ve ark., 2007). Ayrıca manipülasyon, kimi zaman ortamların bireylerin özelliklerine uyacak şekilde değiştirilmesi biçiminde de tanımlanabilir. Buss ve arkadaşlarına (1987) göre manipülasyon, bireylerin çevrelerindeki diğer insanların davranışlarını kasıtlı olarak değiştirdiği ve şekillendirdiği bir araçtır. Ancak Braiker (2004), manipülasyonun diğer insanlar üzerinde meşru, doğrudan ve açık etki yaratmakla karıştırılmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Her insan hayatının bir noktasında başkalarını etkilemeye çalışır. Ancak bu başkalarını manipüle etmekle aynı şey değildir.

Manipülasyonun aksine sağlıklı, uygun etki mutlaka olumsuz ve zararlı bir deneyimi işaret etmez. Açık ve doğrudan iletişim, tehdit veya baskı odaklı kontrol kurma stratejilerine başvurulmadan yürütülür. Etkinin amacı ve gündemi net bir şekilde tanımlanır, ilgili tüm taraflara açıkça açıklanır. Buna karşılık manipülasyon, neredeyse her zaman olumsuz ve zararlıdır; dolaylı, kötü niyetli, hatta yanıltıcı bir iletişim atmosferinde gerçekleşir (Ioannidis, 2020). Üstelik manipülasyonun hedefleri ve amacı genellikle gizlidir; tehdit, korkutma ve zorlama ise sıkça kullanılır. Buna ek olarak, manipülatörler bilinçli olarak kurbanlarını tuzağa

düşürmek için bir fırsat ararlar ve çoğu zaman kurnazca ve gizlilikle hareket ederler. Böylece ilişkinin manipülatif karakteri, gerçek doğası kurban tarafından anlaşılamadan çok önce sağlam bir şekilde yerleşmiş olur (Braiker, 2004). Kastettiğimiz manipülasyon; insan ilişkilerinin birçok türünde görülebilen duygusal manipülasyondur.

Duygusal manipülasyon, istenen bir sonucu elde etmek için başkalarının duygularını stratejik olarak etkileme eğilimini ifade etmektedir. Başkalarının zararına kullanıldığı için sosyal etkinin hilekar bir biçimi olarak kabul edilmektedir. Kişiyi bir hedef doğrultusunda istendik bir eyleme yönlendirmek olan iknadan temel olarak farklıdır. Reddetmeye karşı aşırı tepki ve zorlamayı barındırmaktadır. Manipülasyon genel olarak failin kendisine hizmet eden motivasyonlar taşımaktayken ikna gibi belirli sosyal etki tarzları özgeci bir altyapıya sahiptir (van Dijk, 2006). Manipülatörlerin; başkalarının pahasına da olsa kendi amaçlarını sürdürmeye yönelik bir gündemleri mevcuttur (Ngoc ve ark., 2020). Manipülasyonu içermeyen diğerkam sosyal etki yöntemleri insan ilişkilerinde sıkça görülen ve empati içeren olgulardır. Manipülasyon ise aksine empati yoksunluğuyla karakterize ve antisosyal bir eylemdir (Rodriguez ve ark., 2019).

Romantik ilişkilerde şiddet partnerler arasındaki şiddet ve istismarı ifade etmekte (Jewkes, 2002) ve yalnızca fiziksel şiddeti değil aynı zamanda psikolojik ve duygusal istismarı da içermektedir (Dünya Sağlık Örgütü, 2012). Romantik ilişkilerde şiddetin küresel anlamda yaygın olarak görülüyor olması (Sardinha ve ark., 2022), fenomeni daha iyi anlamak ve önlemeye yönelik araştırmaların kritik bir öneme sahip olduğunu vurgulamaktadır. Uzun vadede, psikolojik istismarın fiziksel istismardan daha zararlı olabileceğine dair kanıtlar vardır (Anderson ve ark., 2003). Romantik ilişkiler partnerler arasında manipülasyonun sıklıkla uygulandığı bir alandır. Bir diğer deyişle partnerinin kırılgan, zayıf, yönlendirmeye açık taraflarını fark edip kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak amacıyla manipülasyon tekniklerini uygulamak için romantik ilişkiler elverişli bir ortamdır. Bu ortamda duygusal

zekanın "*karanlık boyutu*" kendine yaşam alanı bulmaktadır (Austin ve ark., 2007). Örneğin ilişkide duygusal zekası yüksek olan biri partnerini manipüle ederek öfke patlaması yaşamasına yol açıp ardından kurban rolüne bürünebilir (Fitness ve Matthews, 1998). Duygusal manipülasyonun mağdurun psikolojik sağlığı ve zihinsel sağlığı açısından bir dizi olumsuz sonuçla ilişkili olduğu göz önüne alındığında, romantik bir ilişkide manipülatif stratejiler kullanma olasılığını artıran faktörlerin anlaşılması son derece önemlidir (Waddell ve ark., 2020). Kişinin kendi çıkarı için insanları manipüle etmesiyle ilişkilendirilen makyavelizm (Christie ve Geis, 1970), duygusal manipülasyonla net kavramsal benzerlikler göstermektedir (Ngoc ve ark., 2020). Austin ve arkadaşları (2007) tarafından yapılan bir araştırmada, makyavelizm ile duygusal manipülasyon arasındaki bağlantılar ortaya konmuştur. Ne var ki makyavelizm tarafından duygusal manipülasyondaki varyansın yalnızca %16'sı açıklandığı için bu iki yapının tamamen özdeş kavramlar olmadığı kabul edilmektedir.

2.2.2. Manipülasyonun Temel Bileşenleri

Manipülasyon süreci bazı temel unsurları barındırmaktadır. Bunlardan biri manipülasyonu gerçekleştiren kişinin benmerkezci olması manipülasyona maruz kalanın ise yönlendirmeye açık olmasıdır. Fail ve mağdur dikotomisinde fail daha çok antisosyal özellikler barındıran narsistik eğilimli kişiler olurken mağdur ise hayır demekte zorlanan, olumsuz duygularıyla başa çıkamayan, sürekli onay arayan, değersizlik hisleri bulunan bir profil çizer (Simon, 1996). Fail sürecin farkındadır ve mağdur üzerinde güç kullanarak kontrol sağlamaktadır. Mağdur ise olup bitenin farkında olmadığı gibi güç ve kontrol sahibi de değildir. Manipülasyon sürecini fark etmeyi zorlaştıran bazı etmenler de vardır. Manipülasyonu uygulayan kişinin yakın çevresinden güvendiği biri olabilir. Bunun yanında manipülasyonun kısa ve uzun vadedeki etkileri gözle görülmeyebilir (Clempner, 2017).

Duygusal manipülasyon duygusal zeka denilen kapasite ile ilişkilendirilen bir prosestir (Ngoc ve ark., 2020). Duygusal zeka genel tanımıyla kişinin hem kendisinin hem de

çevresindeki insanların duygularını tanıma düzenleme kapasitesi olarak kabul edilmektedir (Martins ve ark., 2010). Olumlu bir beceri olarak varsayılan duygusal zeka literatürde herkes tarafından geliştirilmesi beklenen pozitif bir beceri olarak betimlenmiştir. Bu bakış açısı; duyguları değerlendirme, ifade etme, düzenleme ve kullanma yeteneğinin benmerkezci ve kötücül amaçlar doğrultusunda kullanılabileceğini göz ardı etmiştir (Austin ve ark., 2007). Oysa duygusal zeka tam olarak duygusal manipülasyona kaynak sağlayan bir yapıdır. Duygusal zekayı antisosyal kişilik örüntüsü ile ilişkili olarak ele alan çalışmalar yapılmıştır (Grieve ve Mahar, 2010; Kilduff ve ark., 2010). Görülmektedir ki duygusal manipülasyon eğilimi aslında duygusal zekanın ihmal edilen bir bileşeni olarak daha çok araştırılması gereken bir konudur.

Simon'a (1996) göre manipülatörlere hedef olan kişilerde bazı ortak özellikler bulunmaktadır. Manipülatör çevresinde bu zayıflıkları gördüğü kişiler üzerinde etkili olamaya çalışır. Bu "*naif*" insanlar kimi insanların kurnaz, sinsi ve acımasız olduğunu ve kendilerinden faydalanabileceklerini kabul etmez. Manipüle edilmeleri durumunda bunu fark edip kabullenmeleri oldukça zordur. Bu "*aşırı merhametli*" insanlar kendilerine başkalarından çok daha haşin davranmaktadır. Başkalarından çok kendilerinden şüphe duymaya ve suçlamaya eğilimlidirler. Özgüvenleri düşüktür, bu yüzden sıklıkla kendilerinden emin olamaz, kendi makul istek ve ihtiyaçlarını gidermekte dahi çekingen davranırlar. Aşırı entellektüelleştirme yaparak yaşadıkları duruma makul nedenler bulma, manipülatörü rasyonalize etme gibi çabalara girişirler (van Dijk, 2006). Nedenlerini saptayarak olayı çözümlemeye çalışır, kendilerini kandırmaya yönelirler. Bağımlı bir kişilik örüntüsüne sahiptirler. Bağımlılıkları oranında sömürü ve manipülasyona açık hale gelirler. Kantor (2006) aşağıdaki özelliklere sahip kişilerin manipülatörlere karşı kırılgan ve savunmasız olduğunu belirtmektedir:

Bağımlı – Bağımlı kişiler sevilmeye ve kabul edilmeye ihtiyaç duymaktadır. Aslında hayır demeleri gerekirken evet diyebilir, saflıklarından dolayı itiraz edemezler.

Toy – Bu kişilerin muhakeme yeteneği zayıftır. Abartılı gösterilerden etkilenip ve kolayca inanabilirler.

Naif – Dünyada dürüst olmayan insanların da olduğunu akıllarına getirmez, inanmazlar. İnansalar bile bu kişilerin başkalarına zarar vermesine izin verilmeyeceğine safça inanırlar.

Kolay etkilenen – Baştan çıkarıcı ve etkileyici insanlar tarafından kolayca ayartılabilirler.

Güvenen – Güvenilir insanlar diğer herkesin dürüst davranacağını varsayma eğilimindedir. İnsanların uzmanlıklarını ve verdikleri bilgileri sorgulamadan inanıp güvenme ihtimalleri daha yüksektir.

Dikkatsiz – Zarar görme ihtimallerine karşı yeterli dikkat göstermez üzerinde çok durmazlar.

Yalnız – Sosyal beceri eksikliği gibi elinde olmayan sebeplerden dolayı yalnız kalan insanlar herhangi bir insanın temasını kabul etmeye meyillidir. Psikopatik özellikleri olan bir yabancının arkadaşlığını bir bedel ödemek pahasına bile kabul edebilirler.

Narsisistik – Bazı narsisistik kişiler iltifatlara karşı savunmasız olup inanmaya eğilimlidir.

Dürtüsel – Dürtüsel insanlar ani kararlar alıp fazla düşünmeden harekete geçtikleri için manipülasyona maruz kalabilirler.

Altruist – Fedakar insanlar psikopatların tam zıttıdır. Fazla dürüst fazla sevecen ve fazla adildirler.

Tutumlu – Tasarruf etmek uğruna kimi zaman hilelere kanabilirler.

Maddeci – Çabuk zengin olma peşinde olan insanlar kandırılabilirler.

Açgözlü – Açgözlü ve doyumsuz insanlar, onları etik dışı bir şekilde davranmaya ikna edebilen bir manipülatörün kurbanı olabilirler.

Mazoşist – Öz saygıları düşüktür ve bilinçsiz bir biçimde manipülatörlerin kendilerinden faydalanmalarına izin verebilirler. Suçluluk duygusu içinde bu durumu hak ettiklerini düşünebilirler.

Yaşlılık – Yaşlılar bedensel olarak kısıtlılıkları olan güçsüz düşmüş kişiler olabilirler. İnsanlara inanıp yardım etme olasılıkları daha yüksek olduğundan istismara açıktırlar.

Braiker (2004) ise kurbanlarda bulunan aşağıdaki özelliklerin risk faktörleri olduğunu belirtmektedir:

- Başkalarını memnun etme arzusu,
- Başkalarının onayını ve kabulünü arama,
- Öfkeyi ifade etme, hayal kırıklığı yaşama, onaylanmama gibi durumlara karşı duyarlılık,
- Girişkenlik ve hayır deme becerilerinin gelişmemiş olması,
- Belirsiz kimlik duygusu, kişisel sınırların net olmaması,
- Özgüven düşüklüğü,
- Dış kontrol odaklı olmak.

2.2.3. Manipülasyonun Biçimleri

Manipülasyonun en bilinen örnekleri; yalan söylemek, duygu sömürüsü yapmak, kurban rolüne bürünmek, aşağılamak, kışkırtmak, mahrum bırakmak, aşırı övmek ve suçluluk duygusu yaratmaktır (Buss ve ark., 1987; Björnsson, 2016). Bu manipülasyon örneklerinin hangilerinin ne sıklıkla kullanılacağı, failin kişilik özelliklerine, ihtiyaçlarına ve bağlama göre farklılık göstermektedir (Björnsson, 2016). Her şekilde amaç kurbanı kontrol altında tutmak ve uzaklaşmasını önlemektir (Begen ve ark., 2014). Braiker (2004) manipülatörlerin kurbanlarını yönlendirmekte kullandığı 6 teknik sıralamıştır:

1. Olumlu pekiştirme: Övgü, çekicilik, yüzeysel sempati (timsah gözyaşları), aşırı özür dileme, para, onaylama, hediyeler, ilgi gösterme, samimiyetsiz gülüşler gibi pekiştireçler kullanarak kurbanı koşullamaktır.
2. Olumsuz pekiştirme: Manipülatörün kendi yarattığı olumsuz durumlardan kurtarmayı bir ödül olarak kullanması bir diğer yöntemdir.
3. Gaslighting: Kurbanın zihninden şüphe etmesini sağlayan, gerçeklik algısını sorgulayan, kişinin akıl sağlığını kaybettiğini düşünmesini sağlayan bir manipülasyon tekniğidir. Gaslighting, psikolojik ve duygusal istismar türlerinden biridir ve istismarcının (*gaslighter*) kurbanın (*gaslightee*) "*çıldırmış*" hissetmesini veya öyle görünmesini sağlamak amacıyla "*gerçeküstü*" bir kişilerarası ortam yaratmaya çalışmasını içerir. Gaz lambası taktikleri genellikle güç dengesizliğinin olduğu ilişkilerde uygulanır ve ilişkilerdeki istismarın temel özelliklerinden biri olarak kabul edilir (Sweet, 2019). Diğer istismar türlerinde istismarın belirtileri açık bir şekilde (örneğin, fiziksel izler, hakaretler veya diğer açıkça kontrol edici davranışlar) görülürken, gaslighting taktikleri gizli ve örtük bir seviyede çalışmaktadır (Stern, 2007). Gaslighting taktikleri arasında sürekli yanlış yönlendirme, inkâr, yalan söyleme ve çelişki yaratma bulunur; bunların tümü kurbanı istikrarsızlaştırmaya yöneliktir (Bhatti ve ark., 2021; Sweet, 2019). Gaz lambası taktikleri ile kurbanı istikrarsızlaştırarak, hedefin çevresine olan güvenini kaybetmesiyle istismardan kurtulmak için destek ve kaynak aramasını engellenmektedir (Sweet, 2019). Fiziksel ve duygusal istismar gibi diğer partner istismarı türleriyle karşılaştırıldığında, gaz lambası üzerine sınırlı araştırma yapılmıştır.
4. Aralıklı veya kısmi pekiştirme: Manipülatör kısmi veya aralıklı olumsuz pekiştirme, süreğen bir korku iklimi ve şüphe yaratmaktadır. Kısmi veya aralıklı olumlu pekiştirme ise kurbanın bu istismar ortamının içinde kalmasını sağlamaktadır (Braiker, 2004).

5. Cezalandırma: Manipülatör çeşitli yollarla kurbanı cezalandırabilir. Bu yollar sızlanma, bağırma, sessiz kalarak iletişimi kesme, korkutma, tehdit, küfür, duygusal şantaj, suçluluk duygusu yaratma, küskünlük, ağlama ve kurbanı oynamayı içerir (van Dijk, 2006).
6. Travmayla sonuçlanan tek seferli öğrenme: Hakimiyet veya üstünlük kurmak için sözlü taciz, öfke patlaması veya diğer korkutucu davranışlar kullanılır. Bu tür bir davranışın tek bir kez yaşanması bile kurbanları manipülatörü üzmekten, onunla yüzleşmekten veya onunla çelişmekten kaçınmaya şartlandırmaktadır (Braiker, 2004).

Manipülatörlerin çok çeşitli motivasyonları bulunmaktadır. Başkalarını neye mal olursa olsun kendi amaçları ve kişisel kazançları doğrultusunda kullanmaktadırlar. Başkalarıyla ilişkilerinde güç ve üstünlük duygusu kazanmaya yönelik güçlü bir ihtiyaç duymaktadırlar. Bu durum narsisistik ve megaloman kişilerde görülmektedir. Kontrolü her zaman ellerinde bulundurmak istemektedirler. Başkaları üzerinde güç kazanarak benlik saygılarını yükseltmeye çalışmaktadırlar. Kurbanları üzerinde inanç unsurlarını ve kültleri de kullanabilmektedirler (Halperin, 1983). Can sıkıntısı veya etrafındaki kişilerden sıkılmak manipülatörün motivasyon kaynağı olabilir çünkü manipülasyonu oyun gibi görmektedir. Saldırgan niyet ve davranışlarını nazik bir tavrın arkasına gizlemektedirler. Gerektiğinde zarar vermeyi de göze alacak kadar acımasızdırlar. Hangi manipülasyon taktiğinin en etkili olacağını belirlemek için insanların zaaflarını saptamaktadırlar (Guerrero ve ark., 2017). Simon (1996), kapsamlı kavramsallaştırmasına detaylı olarak açıkladığı farklı manipülasyon taktiklerini dâhil etmiştir:

- Yalan (*Lying*): Manipülatörler amaçları doğrultusunda sıklıkla yalan söyler. Yalanın söylendiği esnada farkına varmak zordur; genellikle durum çok sonradan fark edilir. Manipülatörlerin yalan söyleme ve aldatma konusunda uzman olduğunu, bunu sık sık ve genellikle gizli yollarla yaptığını unutmamak gerekir. Propagandalarda sıklıkla

kullanılan, gerçeğin önemli bir miktarını saklayarak yapılan gizli bir yalan söyleme biçimi (*Lying by Omission*) de mevcuttur.

- Rasyonalizasyon (*Rationalization*): Manipülatör yaptığı uygunsuz davranış için bir mazeret uydurur veya inkar yoluyla yanlış bir şey yaptığını tamamen reddeder. Tamamlayıcı bir taktik olarak manipülatör, (doğru ya da yanlış) birçok kişinin zaten bir şey yaptığını iddia ederek kurbanı rahatlatıp kurbanın da aynısını yapması gerektiğini söyleyebilir.
- Minimizasyon (*Minimization*): Tamamen inkarın anlamsız olduğu durumlarda rasyonalizasyonla birlikte inkarı içeren bir tür aldatmadır. Manipülatör, davranışının başka birinin önerdiği kadar zararlı veya sorumsuzca olmadığını iddia eder.
- Seçici dikkatsizlik veya seçici dikkat (*Selective Inattention*): Manipülatör, kendisini gündeminden uzaklaştıracak tüm unsurlara dikkat etmeyi reddeder.
- Yönlendirme (*Diversion*): Manipülatör bir soruya doğrudan cevap vermek yerine dikkat dağıtarak konuşmayı başka bir konuya yönlendirir.
- Kaçınma (*Evasion*): Yönlendirmeye benzer ancak alakasız, anlamsız veya belirsiz yanıtlar vermektir.
- Gizli gözdağı (*Covert Intimidation*): Manipülatör, örtülü, dolaylı veya zımni tehditler kullanarak kurbanı savunmaya iter.
- Suçlu hissettirme (*Guilt-tripping*) : Özel bir yıldırma biçimidir. Manipülatör, aslında düşüncesiz biri olmayan kurbanına, ilgisiz ve çok bencil olduğunu veya "*tuzu kuru*" olduğunu söyler. Bu genellikle mağdurun kendini kötü hissetmesine, kendinden şüphe eden, endişeli ve itaatkâr bir konumda kalmasına neden olur. Literatürdeki Simon (1996) ile Mandara ve Pikes'ın (2008) *Guilt-trip* ile ilgili araştırmaları ebeveyn-çocuk ilişkisine odaklanmaktadır.

- Utandırma (*Shaming*): Alaycılık ve aşağılama yoluyla kurbana korku ve değersizlik aşılanır. Manipülatörün amacı kurbanın değersiz hissetmesini sağlamak ve kendisine boyun eğdirmektir. Kurban manipülatöre meydan okumaya cesaret ettiği için utandırılır. Bu, kurbanda yetersizlik duygusu yaratmanın etkili bir yoludur (Braiker, 2004).
- Karalama (*Vilifying the Victim*): Bu taktik, kurbanı savunmaya geçmeye zorlarken aynı zamanda manipülatörün saldırgan niyetini maskelemesinin etkili bir yoludur. Manipülatör, kurban kendini veya konumunu savunduğunda, onu asılsız bir şekilde kendisini istismar etmekle suçlar (Stern, 2018).
- Kurban rolü oynama (*Playing the Victim Role*): Manipülatör, acınma, sempati kazanmak veya şefkat uyandırmak ve böylece başkasından bir şey elde etmek için kendisini koşulların veya başkasının davranışının kurbanı olarak tasvir eder (Simon, 1996).
- Hizmetkar rolünü oynamak (*Playing the Servant Role*): Kendi çıkarlarını ve asıl gündemini yüce bir amaca hizmet etme kisvesi altında gizlemek (Simon, 1996).
- Baştan çıkarma (*Seduction*): Manipülatör, kurbanın güvenini ve sadakatini kazanmak veya gardını düşürmesini sağlamak için onu över, pohpohlar, cezbeder. Güven kazanmak için yardım teklif eder.
- Suçu başkalarına yüklemek (*Projecting the Blame*): Manipülatör kendi düşüncelerini kurbana yansıtır ve kurbanın yanlış bir şey yapmış gibi görünmesini sağlar. Karşı tarafı günah keçisi hâline getirme biçiminde gerçekleşen bu manipülasyon çoğunlukla hemen tespit edilmesi mümkün olmayan yollarla gerçekleşir. Manipülatörün yalan söylemeye yönelmesinin sorumlusu kurbanmış gibi davranılarak kurbanın inandırıldığı yalanlara inanmasının suçu da kendisine atfedilir. Manipülatörün göstermelik bir hatayı kabul etmek için kullandığı kısım hariç tüm suçlama, kurbanın sağlıklı seçimler yapması, doğru düşünmesi ve olumlu davranışlar sergilemesi nedeniyle suçluluk hissetmesini sağlamak içindir. Bu yöntem, bir tür psikolojik ve duygusal manipülasyon ve kontrol

yöntemi olarak sıklıkla kullanılır (Simon, 1996). Manipülatörler yalan söylediklerini de inkâr eder; ardından ilk başta inandırıcılığı düşük olan hikâyelerini yeniden manipüle ederek kurbanın inanabileceği "*daha kabul edilebilir*" bir gerçeğe dönüştürürler. Yalanları gerçekmiş gibi sunmak da kontrol ve manipülasyonun yaygın yöntemlerinden biridir. Manipülatörler, kurbana "*böyle bir muameleyi hak etmek*" gibi asılsız ithamlarda bulunabilir. Özellikle manipülatöre karşı kanıtlar olduğunda, kurbanı deli ya da istismarcı olmakla suçlamaları da sık görülür (Buss ve ark., 1987).

- Masum rolü oynama (*Feigning Innocence*): Manipülatör, oluşan herhangi bir zararın kasıtsız olduğunu veya suçlandıkları şeyi yapmadıklarını anlatmaya çalışır. Bunu yaparken şaşkınlık veya öfke ifadesi takınabilir. Bu taktik, kurbanın kendi yargısını ve hatta kendi akıl sağlığını sorgulamasına neden olur (Simon, 1996).
- Kafası karışmış rolü oynama (*Feigning Ignorance*): Manipülatör, kurbanın neden bahsettiğini bilmiyormuş veya dikkatine sunulan önemli bir konu hakkında kafası karışmış gibi davranarak aptalı oynamaya çalışır. Kurbanın algısının doğruluğundan şüphe duymasını sağlamak için kasıtlı olarak kurbanı yanıltır, genellikle manipülatörün kasıtlı olarak eklediği ve şüpheye yer bırakacak önemli unsurlara dikkat çeker. Bazen manipülatörler, hikayelerini desteklemeye yardımcı olmaları için önceden işbirlikçiler kullanır (Buss ve ark., 1987; Simon, 1996).
- Öfke gösterisi (*Brandishing*): Manipülatör, kurbanı şok ederek boyun eğdirmek için yeterli duygusal yoğunluk ve öfke gösterir. Aslında gerçekten öfkeli değildir, sadece bir rol yapar. Manipülatör yalnızca istediğini ister ve reddedildiğinde "*öfkelenecekmiş*" gibi yapar. Kontrollü öfke, genellikle yüzleşmekten kaçınmak, gerçeği söylemekten kaçınmak veya niyeti daha fazla gizlemek için bir manipülasyon taktiği olarak kullanılır (Simon, 1996). Manipülatör tarafından sıklıkla polise gitme veya sahte bir şekilde taciz rapor etme gibi tehditler kullanılır; bu tehditler, manipülatörün kurbanı korkutmak veya

boyun eğdirmek için kasıtlı olarak uydurduğu durumlardır. Şantaj ve diğer ifşa tehditleri, özellikle kurban manipülatörün ilk isteklerini veya önerilerini reddettiğinde, kontrollü öfke ve manipülasyonun diğer biçimleridir (Stern, 2018). Öfke, aynı zamanda, manipülatörün zor zamanlarda veya koşullarda gerçeği söylemekten kaçınabilmesi için bir savunma mekanizması olarak kullanılır. Öfke genellikle sorgulamalardan veya şüphelerden kaçınmak için bir araç veya savunma olarak kullanılır. Kurban, manipülasyon taktiği yerine daha çok öfkeye odaklanır (Simon, 1996; Stern, 2018).

2.2.4. Manipülasyon ve Kişilik

Evrimsel psikolojiye göre organizmalar doğal seçilimle şekillenmiş çeşitli taktikler aracılığıyla birbirlerini aldatmakta ve istismar etmektedir (Krebs ve Dawkins, 1984; Owren, 2010). Bu taktikler, özellikle üreme ilişkilerinde rekabet avantajı sağlayarak evrimsel bir işlev üstlenmiştir (Bond ve Robinson, 1988). İnsanlarda bu aldatma biçimi "*manipülasyon*" olarak adlandırılmakta ve bireylerin başkaları üzerinde, arzu edilen davranışları pekiştirmek (davranışı başlatmak) ya da istenmeyen davranışları engellemek (davranışı sonlandırmak) amacıyla, kimi zaman zararlı kimi zaman ise zararsız biçimde etki yolları olarak tanımlanmaktadır (Buss ve ark, 1987). Buss ve arkadaşlarına (1987) göre, herhangi bir duygusal manipülasyon becerisine sahip olmayan bireyler, bakım görme, ilişkiler kurma ve sürdürme, karmaşık sosyal hiyerarşilerde yükselme ya da eş çekme konusunda başarısız olabilirler. Evrimsel psikoloji, manipülasyon taktiklerinin bireylere çeşitli üreme avantajları sağladığını öne sürse de çift ve aile psikolojisi alanında bu kavram genellikle olumsuz anlamda kullanılmakta ve romantik ilişkilerde gözlenen yıkıcı davranışları tanımlamak amacıyla ele alınmaktadır (Ioannidis, 2022). Klinik psikoloji ve psikiyatri alanlarında ise duygusal manipülasyon, geleneksel olarak borderline (sınırda) kişilik yapılarıyla ilişkilendirilmiştir (Mandal ve Kocur, 2013; Woollaston ve Hixenbaugh, 2008). Ancak duygusal manipülatif davranışlar yalnızca borderline kişilik yapılarıyla sınırlı değildir. DSM-5'e göre, kişisel kazanç ya da haz elde etmek amacıyla

manipülatif davranışların sergilenmesi, Antisosyal Kişilik Bozukluğu'nun temel tanı kriterleri arasında yer almaktadır. Benzer şekilde, DSM-5'te partnerin duygusal olarak manipüle edilmesi, Histrionik Kişilik Bozukluğu'nun ayırt edici özelliği olarak tanımlanmıştır.

Duygusal manipülasyon romantik ilişkilerde de sık görülen bir durumdur. Romantik ilişkilerde manipülatif davranışlar farklı şekillerde kendini gösterir ve bireyin ruh sağlığı üzerinde ciddi sonuçlar doğurabilir. İlişkilerinde manipülasyona maruz kalan kişiler sıklıkla stres, kaygı, depresyon ve özgüven sorunları yaşamaktadır (Salihagić ve Tuce, 2023). Goleman'a (1998) göre, romantik ve diğer kişilerarası ilişkilerde manipülasyonun ana nedeni, kötü niyetli davranışların ana engelleyicisi olan empati eksikliğidir. En geniş anlamıyla empati, diğer insanların duygularını anlama ve bu duygulara yeterince yanıt verme yeteneğidir. Buna göre empatinin, kişiyi başkalarının duygularını anlamaya çalışmaya ve eylemlerinin sonuçlarının sorumluluğunu almaya teşvik etmesi nedeniyle ahlaki bir pusula işlevi gördüğü söylenebilir. Empati eksikliği bireyin eylemlerinin ve sözlerinin sonuçlarını düşünmemesine neden olmakta, bu da diğer insanların manipülasyonunu ve sömürülmesini kolaylaştırmaktadır. Goleman (1998), empatinin yanı sıra pişmanlık, utanç ve suçluluk duygularını da önemli faktörler olarak öne çıkarmaktadır; bunlar sağlıklı bir ölçütle ifade edildiğinde içsel bir ahlaki pusula işlevi görevi görür, ayrıca güvenin kötüye kullanılması ve ilişkilerde duygusal manipülatif taktiklerin kullanılması olasılığını azaltır.

Karanlık üçlü kişilik özelliklerinin romantik ilişkilerde duygusal manipülasyonu yordadığına dair çok sayıda ampirik bulgu mevcuttur (Brewer ve ark., 2018; Grieve ve Mahar 2010; Grieve ve Panebianco 2013; Hyde ve Grieve 2014; Jones ve Figueredo 2013; Waddell ve ark., 2020). Empati eksikliği benmerkezcilik ve duygusal soğukluk gibi özellikler karanlık üçlü (*dark triad)* diye adlandırılan kavramla ilişkili olarak ele alınmaktadır. Makyavelizm, psikopati ve narsisizm gibi birbiriyle bağlantılı üç kişilik yapısının bir arada bulunmasıyla karakterizedir. Makyavelizm bileşeni sömürücü ve manipülatif bir doğayı tanımlarken; psikopati,

duygusuzluk, düzensiz yaşam tarzı ve antisosyal davranış gibi uyumsuzlukları içermektedir. Narsisizm ise abartılı bir haklılık duygusu, üstünlük hissi ve grandiyöz düşünce ile karakterize edilir (Duradoni ve ark., 2023; Hare ve Neumann, 2008; Jones ve Paulhus, 2014). İlgili literatürde sıklıkla bu kişilik özelliklerinin empati eksikliği ile yakından ilişkilendirildiği görülmektedir (Hepper ve ark., 2014; Heym ve ark., 2019; Jonason ve Krause, 2013; Jones ve Figueredo, 2013; Ritter ve ark., 2011; Schade ve ark., 2021; Szabó ve Bereczkei, 2017; Wai ve Tiliopoulos, 2012). Gerçekten de söz konusu bulgular, empatinin belirli yönlerindeki eksikliklerin, karanlık üçlün kişilik özellikleri arasında yer alan özellikle psikopati ve makyavelizmin ortak özelliği olarak görünmektedir (Heym ve ark., 2019).

2.2.5. Manipülasyonun Nesneleştirme Dinamiği

Dissoanalitik kuram, bireyin maruz kaldığı kronik, karmaşık ve ardışık travmalar sonucunda benliğin çok parçalı yapılar halinde bölündüğünü; bu bölünmüş yapının ise narsisistik ve otoriter ilişkilerle kolayca manipüle edilebildiğini ileri sürer (Öztürk, 2022a). Bu bağlamda manipülasyon, yalnızca bilinç düzeyinde gerçekleşen bir yönlendirme stratejisi değil; bireyin benlik yapısına nüfuz eden, kimlik, hafıza ve bilinç fonksiyonlarını etkisizleştiren çok katmanlı bir müdahale biçimi olarak değerlendirilir (Erdoğan ve Öztürk, 2018). Dissoanalitik bakış açısına göre, çocukluk çağında yaşanan travmalar sonucu gelişen dissosiyatif yapı, bireyin dışsal tehditlere karşı savunmasız hale gelmesine neden olur. Bu savunmasızlık, özellikle narsisistik partnerler ya da otoriter figürler tarafından istismar edilerek, bireyin "*objeleştirme kapanı*" içerisine çekilmesine neden olur. Bu kapan, bireyin benliğini bir "*nesne*" gibi algılamasına, özne konumunu kaybetmesine ve manipülasyona açık hale gelmesine yol açar. Manipülatif ilişkilerde bireyin kendi duygu ve düşüncelerine yabancılaşması, çoğunlukla bu objeleştirme sürecinin doğrudan bir sonucudur (Öztürk, 2023a).

Fredrickson ve Roberts'ın (1997) Objeleştirme Kuramı, özellikle kadınların ataerkil toplumda sürekli olarak dış bakışın nesnesi haline gelmesi sonucu, kendi bedenlerine

yabancılaşarak kendini nesneleştirme (self-objectification) geliştirdiğini savunur. Birey kendi bedenine, dışarıdan nasıl göründüğü ekseninden yaklaşmaya başlar; bu da öznel yaşantının bastırılması, içsel algının silinmesi ve zihinsel alanın işgaliyle sonuçlanır. Öztürk'ün (2023a) Dissoanalitik Kuramı ise nesneleştirme sürecini daha geniş bir dissosiyatif çerçevede ele alır. Objeleştirme sadece dışsal bakışa maruz kalmakla sınırlı değildir; aynı zamanda travmanın etkisiyle bireyin benlik bölünmesi yaşaması ve dışsal otorite figürlerinin denetimine açık hale gelmesiyle de gerçekleşir. Bu durumda kişi, dış bakışa karşı pasif bir nesne olmakla kalmaz; aynı zamanda iç dünyasındaki "*defektör alter*" kişilikler yoluyla bu bakışı içselleştirir. Objeleştirme kuramı bireyin dışsal bakışla öznesizleşmesini açıklarken, dissoanalitik kuram bu öznesizleşmenin travmatik altyapısını, dissosiyatif bölünmelerle nasıl kökleştiğini açıklar.

Öztürk (2023a), özellikle dissosiyatif kimlik bozukluğu (DKB) olgularında ortaya çıkan "*defektör alter kişilik*" yapılanmasını, manipülasyona zemin hazırlayan kritik bir unsur olarak tanımlar. Defektör alter, bireyin benliğinden ayrışarak, dışsal kontrol yapılarına (baskıcı partner, otorite figürü, lider) uyum sağlamak üzere yapılandırılmış, sadakatle değil korkuyla bağlanmış bir alt sistemdir. Bu yapı, bireyin travmatik deneyimlerden kaçınmak adına kendi öz benliğinden ödün vermesine ve hatta karşıt kimliklerle özdeşleşmesine neden olur. Bu durum, bireyin yalnızca manipülasyona uğramasına değil, aynı zamanda kendi iradesiyle bu manipülasyona katılım göstermesine de yol açar. Dissoanalitik kuramda manipülasyonun en ileri formu "*kontrollü insan sendromu*" olarak adlandırılır. Burda birey, dissosiyatif savunmalar yoluyla dışsal otoriteye bağlanmakta; karar alma, sınır koyma ve özne olma kapasitesi önemli ölçüde zayıflamaktadır. Özellikle "*gaslighting*" gibi manipülasyon biçimleri, bireyin gerçeklik algısını hedef alarak, kimlik bütünlüğünü bozar ve dissosiyatif bölünmeleri derinleştirir. Böylece birey, kendi iç dünyasında bir "*nesne*" konumuna itilmiş olur; dışarıdan gelen telkinler ve yönlendirmeler ise adeta "*benlikten doğan düşünceler*" gibi içselleştirilir (Öztürk, 2023a). Bu bağlamda manipülasyon, dissosiyatif bireylerin içsel dünyasında yalnızca yönelimsel bir

sapma değil, aynı zamanda kimliğin işlevsel parçalarının dışsal güçler tarafından ele geçirilmesidir. Öztürk'ün (2025) geliştirmiş olduğu "*Travma Merkezli Alyans Model Terapi"ye* göre, özellikle "*defektör*", "*yaltakçı*" (flatterer) ve "*eşlikçi*" (accompanier) alter kişilikler, manipülatif sistemlerin sürdürülebilirliği için kritik rol oynar. Bu kişilikler, baskıcı partnerin beklentilerine göre şekillenir ve bireyin travmatik sistem içinde varlığını sürdürebilmesini sağlar. Sözü edilen manipülatif dinamiklerin yalnızca bireysel düzeyde değil, toplumsal ve siyasal sistemlerde de gözlemlendiği vurgulanmaktadır. Dissoanalitik psikotarih kuramı, diktatörlerin ve otoriter liderlerin bireylerde ve kitlelerde dissosiyatif bölünmeleri teşvik ederek, onların en savunmasız, en uyumlu parçaları üzerinden yönetime geldiklerini savunur. Bu durum, sadece bireyin değil, toplumun da bir **"***psikososyal dissosiyatif kontrol sistemi*" içerisinde şekillendiğini gösterir. Sonuç olarak, dissoanalitik kuram, manipülasyonu yalnızca bireyler arası ilişkilerdeki patolojik bir örüntü değil; aynı zamanda travmanın kimlik düzeyinde yarattığı dissosiyatif kırılmaların dışsal güçler tarafından istismar edilmesiyle ortaya çıkan, çok katmanlı bir psikososyal kontrol biçimi olarak değerlendirir. Manipülasyon olgusuna çok daha derinlikli ve bütüncül bir açıklama getirerek, klasik psikodinamik ya da bilişsel modellerin ötesine geçmektedir (Öztürk, 2023a).

Objeleştirme kuramı, sürekli dış değerlendirmeye maruz kalan bireylerde kronik kendine odaklanma, beden memnuniyetsizliği, kaygı ve duygusal kopukluk gibi semptomlara yol açtığını belirtir. Bu, bireyin benlik bütünlüğünü zedeleyen bir süreçtir (Fredrickson ve Roberts, 1997). Dissoanalitik kuram ise bu tür zihinsel süreçlerin daha derin bir gaslighting sistemine dönüştüğünü savunur: Dışsal figürler (partner, lider, sistem) bireye kendi gerçekliğini inkâr ettirerek onu zihinsel olarak alt sistemlerine ayırır. Objeleştirme bu durumda bir başlangıç noktasıdır; dissosiyatif kimlik yapısı ise sonuçtur (Öztürk, 2023a).

Fredrickson ve Roberts'ın (1997) tanımladığı objeleştirme, Öztürk'ün kuramında "*objeleştirme kapanı*" olarak daha sistematik ve manipülatif bir bağlama oturtulur. Objeleştirme

kuramı, kadın bedeninin sürekli erkek bakışı altında olması nedeniyle kadının kendine nesne olarak bakmaya zorlandığını ve bunun bir psikolojik baskı biçimi olduğunu savunur. Dissoanalitik kuram da bu durumu kabul etmekle birlikte kadın bedeni üzerindeki kontrolün yalnızca kültürel değil, travmatik ve yapısal olduğunu ileri sürer. Travmatik bağlanma, nesneleştirmenin çok daha erken yaşlarda içselleştirilmesini mümkün kılar. Bu bağlamda "*güçlü kadın alter kişilik*" figürü, objeleştirme kapanına karşı direnen, özne olmayı koruyan içsel bir alterdir (Öztürk, 2023a). Her iki kuram da kadınların özne konumundan sistematik biçimde uzaklaştırıldığını vurgular; ancak dissoanalitik kuram, bunu nöropsikolojik, dissosiyatif ve tarihsel yönleriyle derinleştirir. Öztürk'ün kuramında objeleştirme kapanı fenomeni, cinsiyetten bağımsız olarak, bireyin otoriteye teslimiyetiyle ve benliğinin yönetilmesiyle ilişkilidir. Öznenin nesneleşmesi ataerkil bakışla değil, dissosiyatif kırılmayla başlar. Ayrıca kişinin sistem içindeki konumunun kadın-erkek kimliğinden çok travmatik hikâyesi, bağlanma biçimi ve alter kişilik yapısıyla belirlendiğini savunulur.

Dissoanalitik Kuram cinsiyetli bir özne-nesne ayrımından değil, travma yoluyla dissosiyatif özneleşmeden söz eder. Travmatik bağlanma, baskıcı partnerlik, sadakat-yaltakçılık gibi temalar her cinsiyet kimliği için geçerlidir (Öztürk, 2022b). Bu yönüyle kuram, cinsiyet ötesi (post-gender) bir bakış açısı geliştirir. Kuramda geçen "*potent female alter*" ya da "*güçlü kadın alter*" figürü, başta feminist bir kurtarıcı figür gibi algılansa da bu karakter biyolojik kadınlığı değil, direnç, sınır koyma, etik özneleşme gibi nitelikleri temsil eder. Dolayısıyla bu figür, bir toplumsal cinsiyet temsilinden çok, dissosiyatif sistem içinde güçlü özneliği taşıyan bir parçadır (Öztürk, 2023b). Feminist kuramda gaslighting, çoğunlukla erkeklerin kadınları ilişkilerde sistematik olarak gerçeklikten uzaklaştırması olarak incelenir (Ruíz, 2020). Dissoanalizde ise bu durum sadece kadınlara değil, her bireye özgü dissosiyatif bir kırılma olarak ele alınır. Erkekler de duygusal olarak manipüle edilebilir, defektör alter kişilik geliştirebilir ve gaslightinge uğrayabilir. Dissoanaliz, cinsiyet kimliğinden çok bireyin

travmatik hikâyesine, dissosiyatif parçalanmasına ve baskıcı sistemlerle kurduğu ilişkiye odaklanır. Bu yönüyle feminist kuramlarla örtüşen ama onlara indirgenmeyen bir yapıdadır. Cinsiyetli özneye değil, travmatize edilmiş özneye vurgu yapar. Toplumsal cinsiyet eleştirisinin ötesinde, bireyin üzerindeki kontrolü travma ve dissosiyasyon temelinde modern psikotravmatolojik bir eksende irdeler (Öztürk, 2022b).

2.3. Çocukluk Çağı Travmaları

2.3.1. Travma

Eski Yunan dilinde yara anlamına gelen "*travma*" sözcüğü günümüzde kişinin ruhsal ve bedensel bütünlüğünü bozan her türlü olayı ifade eden geniş bir çerçevedir (Kolaitis ve ark., 2017). Travma, kişinin deneyimlediği olaya ya da duruma özgü olarak; tehdit oluşturan nesnel unsurlarla bireysel başa çıkma mekanizmaları arasında çelişkilere yol açan, bireyin dış dünyaya ve kendine yönelik bakışı, algısı ve değerlendirmesinde kalıcı olumsuz etkilerin yanı sıra şiddetli çaresizlik yaratabilen yaşantıların tümünü kapsayan bir kavramdır. Karşı karşıya gelinen travmatik olay bir kez yaşanmakla kalmaz uzun süre bazen ömür boyu kişinin zihninde canlanarak tekrar ve tekrar deneyimlenir (Öztürk, 2021a).

Kişinin fiziksel ruhsal sosyal gelişiminin sürdüğü çocukluk çağında oluşan yıkıcı olumsuz deneyimler yaşam boyu derin psikolojik fizyolojik toplumsal etkiler bırakmaktadır. Bu ruhsal travma yaşantıları çocukluk çağı travmaları olarak adlandırılmaktadır (Pearce ve ark., 2019). Dissoanalitik ekole göre çocukluk çağı travmaları kişide olumsuz ruhsal izler bırakırken olumlu ruhsal donatılardan da mahrum bırakmaktadır (Öztürk, 2021a). Kronik hale gelmiş çocukluk çağı travmaları yaşam boyunca şiddetli stres tepkileri oluşmasına, bilinç bellek ve kimlik bütünlüklerinin bozulmasına, uyum bozuklukları görülmesine sebep olmaktadır (Akiş, 2023). İhmal edilme, terk edilme, istismara uğrama, travmatik durumlara tanık olma gibi deneyimler fiziksel ve psikolojik iyi oluşu ciddi düzeyde bozmaktadır (Wu ve ark., 2021).

Psikotravmatoloji, travma ve dissosiyasyon çerçevesinde yapılan bilimsel çalışmalar, çocukluk çağı travmalarının yetişkinliğe uzanan bir düzlemde gelişen ruhsal bozuklukları ortaya koymaktadır. Özellikle erken başlangıçlı kronik ve kompleks çocukluk çağı travmalarının, bireylerin çocukluk dönemindeki ruhsal gelişimine, öğrenme düzeyine ve iletişimlerin olan olumsuz etkileri ergenlik ve yetişkinlik dönemlerine kadar uzanabilmektedir (Öztürk, 2023a).

2.3.2. Cinsel İstismar ve İhmal

Cinsel istismar, 18 yaş altındaki bireyin, ailesinin içindeki veya yabancı biri tarafından yaşına uygun olmayan cinsel faaliyetlere maruz bırakılması olarak tanımlanabilir (Brunton ve Dryer, 2021). DSÖ de erişkinlerin bilinçli ya da bilinçsiz şekilde sergilediği ve çocuğun fiziksel ve psikososyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen her türlü cinsel davranışı cinsel istismar olarak değerlendirmektedir (DSÖ, 2002). Cinsel istismar, bir çocuğun, eylemi gerçekleştiren kişinin fiziksel tatminini veya maddi kazancını amaçlayan cinsel bir eyleme katılmasını ifade etmektedir (Theoklitou ve ark., 2012). Çocuğun cinsel istismarının biçimleri arasında bir çocuğun cinsel aktivitelerde bulunmasını istemek veya ona baskı yapmak (sonuç ne olursa olsun), bir çocuğa cinsel organların uygunsuz bir şekilde teşhir edilmesi, bir çocuğa pornografi gösterilmesi, bir çocukla gerçek cinsel temas, çocuğun cinsel organlarıyla fiziksel temas, fiziksel temas olmaksızın çocuğun cinsel organlarının görüntülenmesi veya bir çocuğun çocuk pornografisi üretmesi için kullanılması yer almaktadır (Noll ve ark., 2009). Penetrasyonun olup olmamasına bakılmaksızın, oral, anal, vajinal veya vücudun diğer bölgelerini kapsayan cinsel eylemler, çocuğa pornografik içerik izletilmesi ya da çocuğun böyle bir içerikte yer almasının kaydedilmesi ve şehvet amaçlı her tür sözel cinsel iletişim cinsel istismar kapsamında değerlendirilmektedir (Muşdal-Çelebi ve Polat, 2019). Benzer bir perspektiften ele alınan Türk Ceza Kanunu (TCK) da çocukların cinsel istismarını ve reşit olmayanlarla cinsel ilişkiyi suç olarak tanımlamakta, bu fiillerin niteliğine göre farklı sürelerde hapis cezası öngörmektedir (TCK, 103 ve 104. maddeler).

Cinsel istismar, akut ve uzun vadeli dönemlerde ciddi sorunlara yol açabilmekte ve yanlış ebeveynlik yaklaşımlarıyla kuşaktan kuşağa aktarılma riski taşımaktadır (Erdoğan, 2024). Psikotravmatolojik açıdan ele alındığında, çocukluk döneminde yaşanan diğer travmalara kıyasla en yoğun psikopatolojik etkileri olan cinsel istismar, TSSB, dissosiyatif bozukluklar, kişilik bozuklukları, depresyon ve bedensel belirti bozuklukları gibi rahatsızlıklara neden olabilmektedir (Khosravi, 2020; Mandelli ve ark., 2015; Say ve ark., 2015; Van der Kolk, 2014). Araştırmalar, cinsel istismara maruz kalan annelerin gebelik ve doğum süreçlerinde daha fazla zorluk yaşadıklarını ve bebek bakımında güçlük çektiklerini ortaya koymuştur (Brunton ve Dryer, 2021). Cinsel istismar özellikle kronikleştiğinde dissosiyatif bozukluklarla ilişkilendirilmektedir. Bu, mağdurların kimlik, hafıza ve çevresel farkındalık alanlarında kopmalar yaşamasına neden olmaktadır (Dalenberg ve ark., 2012). İstismar, mağdurun güven geliştirmede zorluk yaşamasına ve bağlanma problemleri geliştirmesine neden olabilir. Bu da yetişkinlikte sağlıklı romantik ve sosyal ilişkiler kuramamalarına yol açmaktadır (Colman ve Widom). Bireyin cinsel gelişimini de olumsuz etkileyebilmektedir. Cinsel işlev bozuklukları, hiperseksüalite ve cinsel kaçınma bu etkiler arasında yer alır (Leonard ve Follette, 2002; Putnami 2003). Ayrıca cinsel istismara maruz kalan bireylerde madde kullanımı, kendine zarar verme, yeme bozuklukları ve suç davranışlarına eğilim artmaktadır (Kendall-Tackett ve ark, 1993). Bilişsel alanda ise öğrenme güçlükleri, dikkat sorunları ve akademik başarıda düşüşe neden olabilir. Ruhsal travmaya bağlı gelişen zihinsel meşguliyet ve kaygı, okul performansını olumsuz yönde etkilemektedir (Browne ve Finkelhor, 1986).

Cinsel istismar vakalarında adli ve ruh sağlığı uzmanlarının dikkat etmesi gereken en önemli konulardan biri, mağdurların yaşadıklarını saklama eğilimidir (Öztürk ve Derin, 2021a). İlgili konuya dair bilimsel araştırmalar, çocukluk çağı cinsel istismarına maruz kalan bireylerin büyük bir kısmının istismarı uzun süre ya da ömür boyu kimseye anlatmadığını göstermektedir. Bu durum, cinsel istismarın geç tanınmasına ve mağdurun destek sistemlerinden yoksun

kalmasına neden olur (Alaggia, 2010). Saklama eğiliminin ardında yer alan etkenler arasında; mağdurun utanç ve suçluluk hissetmesi, travmanın inkârı, istismarcıyla olan bağ (çoğunlukla aile içi), inandıramama korkusu, sosyal dışlanma endişesi ve olası tehditler yer almaktadır (McElvaney, 2015). Çocukların yaşadıkları olayı tam anlamlandıramamaları, utanç ve suçluluk duyguları nedeniyle bu durumu kimseyle paylaşmamaları veya paylaştıklarında inanılmamaları cinsel istismar vakalarının bildirilmesini engelleyebilmektedir (Wallis ve Woodworth, 2020). Çocukluk döneminde yaşanan cinsel travmalar, bireylerin olayı bilinç düzeyinde hatırlamaktan kaçınmalarına ve dissosiyatif savunma mekanizmaları geliştirmelerine neden olabilmektedir. Bu durum, cinsel istismarın kendiliğinden unutulmasına ya da parça parça hatırlanmasına yol açabilmektedir (Dalenberg ve ark., 2012). Cinsel istismarın saklanması, mağdurun yardım ve destek almasını engellediği gibi; ruhsal sorunların şiddetlenmesine, sosyal işlevselliğin bozulmasına ve terapi sürecinin gecikmesine neden olabilir (Reitsema ve Grietens, 2016).

Tüm bu kaçınma davranışlarına rağmen, küresel düzeyde çocuk cinsel istismarı oranlarının kadınlarda %8 ile %31, erkeklerde %3 ile %17 arasında değiştiği görülmüştür (Geetha ve Shan, 2021). **S**toltenborgh ve arkadaşlarının (2011) yürüttüğü 331 çalışmayı kapsayan geniş kapsamlı meta-analize göre ise: kız çocuklarının %18'i, erkek çocuklarının %7.6'sı çocukluklarında en az bir kez cinsel istismara maruz kalmıştır. Erkeklerde cinsel istismar öyküsünün kadınlara kıyasla daha az bildirilmesi, saklama eğilimi ile birlikte incelenmesi gereken bir durumdur. Kimi toplumlarda, yetişkin bir kadın ve reşit olmayan bir erkek arasındaki cinsel ilişkinin istismar olarak görülmemesi bu eğilimi güçlendirebilmektedir. Ancak hem erkek çocukların hem de yetişkin erkeklerin cinsel istismarı bildirme oranının kadınlara kıyasla çok daha düşük olduğu ifade edilmektedir (Rice ve ark., 2022). Erkek mağdurların, toplumsal cinsiyet normları gereği yaşadıkları istismarı açıklama olasılıkları daha düşüktür. Erkeklerde ifşa etmeme eğilimi, patriyarkal düzendeki erkeklik rolleriyle çatışan duygular nedeniyle daha belirgindir (Easton, 2012).

Cinsel ihmal, diğer istismar türlerine kıyasla hem akademik literatürde hem de klinik uygulamada daha az tanımlanan ve araştırılan, ancak çocuk gelişimi açısından önemli etkileri olan bir ihmal türüdür (Kellogg, 2007). Cinsel ihmal, fiziksel veya duygusal cinsel istismar gibi açık eylemlerle değil, çocuğun yaşına uygun şekilde cinsel gelişimi destekleyen bakım, bilgilendirme ve korunmanın sağlanmaması durumlarıyla ilgilidir. Cinsel ihmal; çocuğun cinselliğe dair sağlıklı bilgiye, mahremiyet eğitimine, kendini koruma becerilerine erişememesi ve cinsel istismardan korunması için gerekli çevresel ve ebeveyn düzeyinde önlemlerin alınmaması durumudur (Dubowitz, 2013). Çocuğun yaşına uygun cinsellik eğitiminin verilmemesi, cinsel gelişim sürecinin yok sayılması veya bastırılması, cinsel istismar riski taşıyan ortamlarda denetimsiz bırakılması, çocuğun beden mahremiyetine saygı gösterilmemesi, cinsel istismara uğradığında açılmasına uygun güvenli ilişki ortamının sağlanmaması cinsel ihmal örnekleridir. Belirtilerinin dolaylı olması ve fiziksel iz bırakmadığı için gözlemlenmesi zordur. Literatürde sınırları net belirlenmemiştir (Rosenfeld, 1977). Cinsellik hakkında konuşmanın hâlâ birçok kültürde tabu olması, ebeveynlerin ve eğitim sistemlerinin konuyu ihmal etmesine yol açmaktadır. Cinsel ihmalin ceza hukukunda yeri net olmadığı için adli bildirimler de sınırlı olmaktadır.

Cinsel ihmal, çocukların cinsellik konusundaki temel bilgi ve becerilerden yoksun kalmasına ve uzun vadede bedensel algılarının olumsuz etkilenmesine yol açabilir. Regl dönemleri, cinsel kimlik ve sağlıklı cinsel yaşamla ilgili bilgi eksikliği, bireylerin ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde sağlıksız cinsel davranışlarda bulunma ihtimalini artırabilir (Stoltenborgh ve ark., 2013). Beden sınırlarını koruyamama, riskli cinsel davranışlar, cinsel istismara karşı savunmasızlık, mahremiyet bilincinin eksikliği, cinsel işlev bozuklukları, utanma ve suçluluk duygusu, erken yaşta cinsel ilişki gibi istenmeyen sonuçlara yol açabilir. Bu nedenle cinsel eğitimin eksik verilmesi, cinsel istismar oranlarının yükselmesine katkı sağlayan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Shore, 2016).

2.3.3. Duygusal İstismar ve İhmal

Duygusal istismar, tespiti ve fark edilmesi görece zor bir olgu olup çocuğun psikolojik bütünlüğüne zarar veren tutum ve davranışları kapsar. Genellikle sözel nitelikte olan çocuğu korkutma, tehdit etme, aşağılayıcı sözler söyleme, azarlama ve küçümseme gibi davranışlar, güvensiz bağlanmanın temelini oluşturan disfonksiyonel bir kişilerarası ilişki dinamiğine işaret etmektedir (Öztürk, 2022a). Ayrıca alay etme, sevgi, ilgi veya bakımı koşula bağlama, sürekli eleştirme, görmezden gelme, kardeşler arasında ayrımcılık yapma ve parentifikasyon da duygusal istismar biçimleri arasında kabul edilmektedir (Spinazzola, 2014). Parentifikasyon; çocuğun gelişimsel olarak uygun olmayan ebeveyn veya yetişkin benzeri roller ve sorumluluklar üstlenmeye zorlanması durumudur (Dariotis ve ark., 2023).

Duygusal istismar; yaşam boyu süren psikiyatrik bozukluk risklerini artırmaktadır (Norman ve ark., 2012). Duygusal istismarın beyin gelişimini etkilediği, özellikle hipokampus ve amigdala gibi duygusal işlemleme bölgelerinde hacim azalmasına yol açtığı bulgulanmıştır (Teicher ve Samson, 2016). Duygusal istismar, ruh sağlığı üzerinde derin ve kalıcı izler bırakmasında rağmen çocuğun fiziksel olarak gözle görülür bir yara almamasından dolayı göz ardı edilebilmektedir (Grossman ve ark., 2017). Bu tür istismar, düşük benlik saygısı, sosyal kaygı (Kuo ve ark., 2011), uyum bozuklukları (Wu ve ark., 2021), bağlanma problemleri (Struck ve ark., 2020), alkol ya da madde bağımlılığı (Öztürk ve ark., 2021) ve kendine zarar verme gibi pek çok psikopatolojik belirtiyle bağlantılıdır (Şimşek ve Önder, 2011). Buna benzer şekilde, duygusal ihmal, çocuğun temel duygusal ihtiyaçlarının (örneğin sevgi, ilgi, güvenlik ve destek gibi) sistematik biçimde karşılanmaması durumudur. Fiziksel ihtiyaçlar karşılanıyor gibi görünse bile çocuğun duygusal gelişimi için gerekli olan bakım, rehberlik ve empatik ilişki sağlanmamaktadır. Duygusal ihmal genel olarak, aktif bir zarar vermekten çok, pasif zarar verme biçimi olarak ele alınmaktadır (Taillieu ve ark., 2016).

Çocuğa ihtiyaç duyduğu ilgi, yakınlık, şefkat, merhamet, sevgi ve desteğin sağlanmaması, onun duygusal olarak ihmal edildiğini göstermektedir (Grossman ve ark., 2017). Duygusal ihmal, yalnızca çocuğun hislerinin karşılanmamasıyla sınırlı kalmayıp, çocuğun kendi değerini ve toplumsal ilişkilerini kavramasında önemli bir rol oynayan temel güven duygusunu da sarsar. Yakınlık, sevgi ve destek eksikliği, bireyin sağlıksız başa çıkma yöntemleri geliştirmesine, güvensiz bağlanma stillerine ve problemli ilişkilere yol açarak birçok ruhsal rahatsızlığın ortaya çıkmasına neden olabilir (Mertens ve ark., 2021). Duygusal ihmal, bir ebeveynin ya da birincil bakım verenin, çocuğun duygusal ihtiyaçlarına tutarlı şekilde yanıt verememesi veya bu ihtiyaçları yok saymasıdır (Hildyard ve Wolfe, 2002). Çocuğun duygularına tepki vermemek, onay, destek veya teselli sunmamak, başarılarını görmezden gelmek, sürekli yalnız bırakmak veya bağ kurmamak, sevgi ve ilginin koşullu hale getirilmesi duygusal ihmale dair temel örnekler arasında yer almaktadır (Grossman ve ark., 2017).

Duygusal ihmalin, cinsel ve fiziksel istismara kıyasla daha az görünür olmasına rağmen, bireyin duygusal işleyişini en az onlar kadar olumsuz etkileyebileceği gösterilmiştir. Duygusal ihmalin etkileri zamanla birikerek çocuklukta ve erişkinlikte; bağlanma sorunları (güvensiz veya kaçıngan bağlanma), düşük benlik saygısı, depresyon, anksiyete ve yalnızlık hissi, ilişkisel problemler ve duygu düzenleme güçlüğü, bilişsel gelişimde yavaşlama gibi sonuçları oluşmaktadır (Stoltenborgh ve ark., 2022). Duygusal ihmalin, cinsel ve fiziksel istismara kıyasla daha az görünür olmasına rağmen, bireyin duygusal işleyişini en az onlar kadar olumsuz etkileyebileceği gösterilmiştir (Glickman ve ark., 2021). Özellikle çocukluk döneminde duygusal ihmal yaşamış bireylerin duygusal ifade becerilerinde zorluk, empati eksikliği ve ilişkilerde çekingenlik sergiledikleri bulunmuştur (Moe ve ark., 2018). Yetişkinlikte görülen aleksitimi (duyguları tanımlayamama) ve dissosiyatif belirtilerle duygusal ihmal arasında anlamlı korelasyonlar tespit edilmiştir (Infurna ve ark., 2016). Özellikle çocukluk döneminde yaşanan duygusal ihmal, bireyin ileriki yaşamında kalıcı etkiler bıraktığı ve hem bireysel hem

de toplumsal ilişkilerde kırılganlık yarattığı görülmektedir. Tüm bu araştırma bulguları duygusal ihmalin etkilerinin sadece bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal düzeyde de önemli ve uzun süreli sonuçlar doğurduğunu göstermektedir.

2.3.4. Fiziksel İstismar ve İhmal

Fiziksel istismar, çocuğun disiplin adı altında ya da öfke kontrolsüzlüğü nedeniyle kasıtlı olarak yaralanması veya fiziksel zarar görmesidir. Bu zarar; deri lezyonları, kemik kırıkları, iç organ yaralanmaları, yanıklar veya benzeri travmatik etkiler şeklinde ortaya çıkabilir (Lansford ve ark., 2021). Bir çocuğun bedensel gelişimini ve fiziksel bütünlüğünü tehdit edecek her türlü somut davranış, genel anlamda fiziksel istismar olarak tanımlanır (McCoy ve Keen, 2022). Bir yetişkin tarafından bir çocuğa yöneltilen ve en yaygın haliyle tokat, yumruk, tekme atma, sert bir cisimle vurma, itme, silkeleme ve sarsma gibi eylemleri içeren fiziksel istismar, çoğu zaman dayakla özdeşleşen sarsıcı bir deneyimdir. Bazı aileler ya da toplumlar tarafından, şiddet ya da şımartılma odaklı yanlış çocuk yetiştirme yöntemleri doğrultusunda disiplin sağlama aracı olarak kabul edilmesi nedeniyle bu tür istismar, daha sinsi ve tehlikeli bir boyut kazanır (McCullough ve ark., 2010; Öztürk, 2021a; Öztürk ve Derin, 2022). Bununla birlikte, fiziksel istismar çocuğun bedeninde fark edilebilir izler bıraktığından genel olarak fark edilip ihbar edilme ve kayıt altına alınma oranı daha yüksektir (McCoy ve Keen, 2022). Kapsamlı bir meta-analiz çalışmasında göre dünya üzerindeki çocukların %22'si yaşamlarının bir döneminde fiziksel istismara uğramaktadır (Stoltenborgh ve ark., 2022). Dünya Sağlık Örgütü'ne göre her dört çocuktan biri günlük hayatta fiziksel istismara maruz kalma riski altındadır (DSÖ, 2022). Türkiye'de ulusal çapta yaygınlığı üzerine araştırmalar mevcut olmamakla birlikte, çeşitli araştırmalarda örneklem özelliğine göre oranların %21.8-57 arasında değiştiği görülmektedir (Koçtürk ve Yılmaz, 2018).

Fiziksel istismar sadece bedensel hasarla sınırlı kalmayıp; çocuğun ruhsal bütünlüğünü bozarak ilerleyen yaşamında ruhsal sorunlara ve sağlıksız ilişkilere zemin hazırlamaktadır (Howe, 2005). Yetişkinlik döneminde öfke patlamaları, düşük özsaygı, suçluluk ve utanç duyguları sık görülmektedir (Toth ve Manly, 2019). Fiziksel istismara maruz kalan çocuklarda travma sonrası stres bozukluğu, kaygı bozukluğu ve depresyon bozukluğu gibi ruhsal hastalıkların görülme olasılığı artmaktadır (Bentovim, 2009; Norman ve ark., 2012). Akademik alanda okul başarılarının daha düşük olduğu ve dikkat sorunları yaşadıkları saptanmıştır (Vachon ve ark., 2015). Travmatik beyin yaralanmalarına bağlı olarak da bilişsel performans düşüklüğü ve dikkat eksikliği sorunları oluşmaktadır (De Bellis ve Zisk, 2014). Davranışsal olarak fiziksel istismara uğrayan çocuklar ilerleyen yaşlarda saldırgan davranışlarda bulunma ihtimalinin yüksek olduğu görülmektedir (Lansford, 2010). Ergenlik ve genç yetişkinlikte madde kullanımı, suça karışma ve erken yaşta cinsel ilişkiler gibi riskli davranışların daha yaygın olduğu görülmektedir (Widom ve ark., 2008). Fiziksel istismar, yalnızca ruh sağlığını olumsuz etkilemekle kalmaz, aynı zamanda şiddetine bağlı olarak tıbbi müdahale gerektiren ciddi sonuçlar doğurabilmektedir. Ayrıca yetişkinlikte kronik baş ağrısı, kalp-damar rahatsızlıkları, bağışıklık sorunları gibi fiziksel sağlık problemleriyle de ilişkilendirilmektedir (Danese ve Tan, 2014). Fiziksel istismar mağdurları, ilerde ebeveyn olduklarında kendi çocuklarına da benzer şekilde davranabilmekte, kendilerine zarar verebilmekte ya da şiddet içeren eylemleri başka kişilere yöneltebilmektedir (Öztürk, 2020a).

Bir çocuğun sağlıklı büyümesi ve hem bedensel hem de ruhsal olarak gelişimini sürdürebilmesi için gereken temel ihtiyaçların bakım verenler tarafından karşılanmaması durumu fiziksel ihmal olarak adlandırılır. Fiziksel ihmal, çocuğun yeterli düzeyde yiyecek, giysi, barınma, tıbbi bakım ve güvenlik gibi temel ihtiyaçlarının ebeveyn veya bakım veren tarafından karşılanmaması durumudur (Dubowitz ve ark., 2011). Fiziksel ihmal, tıpkı fiziksel istismar gibi dışarıdan fark edilmesi görece kolay bir durumdur. Çocuğun hava koşullarına

uygun olmayan veya temiz olmayan kıyafetler giymesi, yaşıtlarına kıyasla bakımsız, zayıf ya da hastalıklara karşı daha savunmasız olması, düzenli ve yeterli beslenememesi ve tıbbi ihtiyaçlarının giderilmemesi gibi belirtiler fiziksel ihmale işaret eder (McCullough ve ark., 2010). Fiziksel ihmalin olası sonuçları: büyüme ve gelişme geriliği, kronik hastalıklarda artış (örn. solunum yolu enfeksiyonları), akademik başarısızlık, duygusal düzenleme sorunları ve sosyal geri çekilme olarak bulgulanmıştır (Gilbert ve ark., 2009; Stoltenborgh ve ark., 2013).

2.4. Dissosiyatif Yaşantılar

Dissosiyasyon, bireyin travmatik deneyime karşı psikolojik savunma olarak geliştirdiği, genellikle bilinçdışı düzeyde işleyen bir ayrışma mekanizmasıdır (Öztürk, 2020a). Dissosiyasyon, bir tür çözülme deneyimi ve uyum sağlama çabasını yansıtarak, bireyin bağ kurma yeteneğinde ve assosiyasyon kapasitesinde azalmalarla kendini göstermektedir (Şar, 2014). Doğal koşullarda bütünlük halinde bulunan zihinsel süreçler, dissosiyasyon sonrasında entegre edilememekte ve bu durum kişinin belleğinde, kimliğinde ve çevreyi algılama işlevlerinde parçalanmalara neden olmaktadır (Öztürk, 2021a). Travmatik bir olay veya durum karşısında, bilgi her ne kadar assosiye edilemese de bireyi o an için travmatik yaşantıdan uzaklaştırabilecek dissosiyatif tepkiler ortaya çıkabilir. Bu tür dissosiyatif tepkiler, bireyin kendisini yoğun kaygıdan koruma amacı taşısa da sıklığı, süresi ve şiddetine bağlı olarak algı, kimlik ve bellek düzeninde belirgin bozulmalara yol açabilir (Öztürk, 2020a).

Sağlıklı bireylerde stres verici olaylar karşısında gözlemlenebilen ve uyum sağlayıcı bir işlev gören dissosiyatif deneyimler, kronik ve ağır çocukluk çağı travmalarına maruz kalındığında travma ile ilişkili dissosiyatif bozukluklara dönüşebilir. Dissosiyatif deneyimler ve tepkiler, bireyin yaşadığı anda kalırken kimlik karmaşası, duyarsızlaşma, bellek kayıpları ve kimlik değişiklikleri gibi çeşitli durumları içerebilir (APA, 2014). Dissosiyatif yaşantılar, temelde stres, kaygı ve korkuyu uzaklaştırmaya yönelik psikojenik mekanizmalar olarak

işlerken, patolojik düzeyde ortaya çıktığında, travmatik anların yaşanıyormuş gibi hissedilmesini veya hiç yaşanmamış gibi algılanarak adeta silinmesini sağlayan dissosiyatif belirtiler şeklinde kendini gösterebilir (Derin, 2018; Öztürk, 2021a).

Gündelik yaşamda kolaylıkla bütünleşen deneyimler, duygular ve bilgiler, dissosiyatif yaşantılar sonrasında entegre edilemez hâle gelir ve kişinin bellek ile kimliğinde parçalanmalar meydana gelir. Bu parçalanmalar birey tarafından işlenemediğinde, yaşanan dağılmanın şiddetiyle orantılı olarak dissosiyatif bozuklukların ortaya çıkma olasılığı artar (Öztürk, 2022b). Dissosiyasyon erken yaşta başlayan kronik çocukluk çağı travmalarıyla karakterize bir savunma mekanizmasıdır ve sıklıkla travmalar ile ilişkilendirilmektedir. Travma araştırmaları dissosiyatif savunmaların gelişmesine sebep olan en yaygın yaşam olaylarının çocukluk çağı travmaları (Vonderlin ve ark., 2018), cinsel ve fiziksel saldırılar (van der Hart ve Nijenhuis, 2009) ve doğal afetler (Wolf ve ark., 2012) olduğunu göstermektedir.

2.4.1. Dissosiyasyon

2.4.1.1. Dissosiyasyon Kavramının Tarihi

Dissosiyasyon kavramı tarih boyunca uzun ve çok katmanlı bir gelişim süreci geçirmiştir. Bu gelişim, özellikle histeri, travma ve bilinçdışı süreçlerle ilgili düşüncelerin evriminde önemli bir yer tutmaktadır. Dissosiyasyon kavramının ruh sağlığı alanındaki ilk çalışmaları, Fransa'daki nöropsikiyatri camiasında psikotravmatolojinin ortaya çıkışı ve evrimiyle paralel olarak gelişmiştir (Erim ve ark., 2022). Hipnoz tekniğini ruhsal hastalıklar üzerinde uygulayan Puységur ve onun öğrencileri, bazı hastaların kendilerinden üçüncü şahıs olarak bahsettiğini belirtmiş, Deleuze ise "*biri uykuda, diğeri uyanık adeta iki farklı insan*" diyerek günümüzde alter kişilikler olarak adlandırılan klinik tabloyu tarif etmiştir (Van der Hart ve Friedman, 1989). Moreau de Tours (1865), o dönemde "*dezentegrasyon*" terimini

kullanarak, bütünleşmiş ve sağlıklı bir yapı hâline gelen "*bölünmüş düşünceler*" konseptiyle modern dissosiyasyonun ilk tanımlarını yapmıştır.

Janet (1886), Lucie adlı olgusunda Lucie 2 ve Lucie 3 (Adrienne) adını verdiği alter kişilikleri tanımlayarak, aynı bedende birden fazla bilincin var olduğunu ifade etmiştir. "*Müdahaleli Somnambülizm Esnasında Bilinçdışı Eylemler ve Kişilik Bölünmesi*" başlıklı makalesinde, dissosiyasyon kavramını dezentegrasyon terimiyle açıklamıştır. 1887'de yayımladığı bir başka makalesinde ise, aynı bedende var olan çoklu bilinç sistemlerini "*dissosiyasyon*" terimiyle tanımlamıştır. Janet, dissosiyasyonu bilinçli deneyimin bütünlüğünün parçalanması olarak tanımlamıştır. Ona göre travma, kişinin psikolojik enerjisini aşarak bazı anıların, duyguların ya da kimlik parçalarının bilinçten kopmasına neden olur (Janet, 1889). Janet (1910), Marceline adlı depresif bir hastasında tespit ettiği neşeli ve sağlıklı bir alter kişiliğin Marceline'in travmasız çocukluk dönemine uzandığını belirterek, travma ve dissosiyasyon alanında öncü bir figür olduğunu göstermiştir.

Janet'ye (1907) göre dissosiyasyon, histerik nevrozlarda kişiliğin entegrasyonundaki düzensizlikler sonucu, duygu, inanç, arzu ve anıların zayıflamış bilinçten ayrışmasıdır. Zaman içinde dissosiyasyon kavramına yönelik daha kapsamlı ve yenilikçi tanımlara ihtiyaç duyulmuştur. Bu bağlamda Öztürk (2021a), dissosiyasyonun travmatik anılardan uzaklaşmayı sağlayan ve bireyin çoklu kendilikleriyle temas kurmasına imkân veren olağan yaşam deneyimleri olduğunu ifade etmiştir. Şiddet ya da şımartılma odaklı yanlış ebeveynlik tutumları, bireylerin aidiyet duygusunu zayıflatıp, kendilerine ve çevrelerine yabancılaşmalarına neden olarak travmatik kendiliklerine yönelmelerine yol açmaktadır. Öztürk (2022a), dissosiyasyonu, bireyin bilincinin örseleyici yaşantılar ve şiddet içeren ebeveynlik tutumları karşısında farklılaşarak, travmatik anılardan uzaklaştırıcı olağan yaşam deneyimlerine dönüşmesi şeklinde tanımlamıştır. Modern psikotravmatoloji ilkeleri, akut ve kronik olumsuz yaşam deneyimlerinin bireylerin ruhsal bütünlüğü üzerindeki etkilerini çok boyutlu bir bakış açısıyla ele alır. Modern

psikotravmatoloji temelli terapi yaklaşımları, stres, travma ve dissosiyasyon kökenli psikiyatrik bozuklukların tedavisine katkı sağlar (Öztürk, 2022c; Öztürk ve ark., 2021).

Travmaya bağlı olarak gelişen TSSB ve dissosiyatif bozukluklar, psikotravmatolojinin merkezinde yer alır. Janet'nin çalışmalarıyla temelleri atılan bu bilim, psikoloji, psikotarih ve psikiyatri gibi disiplinlerle entegre çalışarak travmanın önlenmesi ve tedavisini amaçlar (Öztürk, 2022c). Öztürk (2022a, 2022b, 2022c), Janet'nin fikirlerinden ve Hilgard'ın (1975) Neodissosiyasyon Kuramı'ndan yararlanarak modern psikotravmatolojiyi tanımlamıştır. Neodissosiyasyon Kuramı, dissosiyatif belirtilerin histerik vakalarla sınırlı kalmayıp, olağan yaşamın doğal bir parçası olduğunu öne sürmektedir. Butler'a (2006) göre "*aktüel hayatın dissosiyasyonu*" olarak adlandırılan bu yaklaşım, sağlıklı bireylerde de normatif dissosiyasyon belirtilerinin varlığını kabul etmenin önemini vurgular. Öztürk'ün geliştirdiği dissosiyasyon kuramları, travma temelli psikiyatrik bozuklukların tedavisine ek olarak toplumsal travmalara ve kişilerarası ilişkilere de değinmekte, dissosiyasyon kavramını modern psikotravmatoloji ekseninde yenilikçi bir bakış açısıyla ele almaktadır (Öztürk, 2022b).

2.4.1.2. Modern Psikotravmatoloji ve Dissosiyasyon

Modern psikotravmatoloji, bireyin akut ve kronik olumsuz yaşam deneyimlerinin psikopatolojisi ve ruhsal entegrasyonu üzerindeki kısa ve uzun vadeli psikojen etkilerini geniş bir çerçevede ele alan bir psikoloji dalıdır. Bu alan, örseleyici deneyimlere bağlı stres, travma ve dissosiyasyon üzerine araştırmalar yürütmekte ve kronik olumsuz yaşam olayları ile bağlantılı psikiyatrik bozuklukların travma odaklı tedavisine katkıda bulunmaktadır (Öztürk, 2022a; 2022b; 2022c). Modern psikotravmatolojinin temelinde, travmatik olaylarla doğrudan ilişkili psikiyatrik hastalıkların başında gelen dissosiyatif bozukluklar ve travma sonrası stres bozukluğu yer almaktadır (Erdoğan, 2024).

Pierre Janet'nin dissosiyasyon alanındaki çalışmalarıyla temelleri atılan modern psikotravmatoloji; psikoloji, psikotarih ve psikiyatri gibi disiplinlerle iş birliği içinde çalışarak, bireylerin ve toplumların dissosiyatif psikososyal tepkilerine, travmaların önlenmesine ve tedavisine odaklanmaktadır (Öztürk, 2022a). Öztürk (2022b; 2022c) tarafından tanımlanan bu alan, Janet'nin bilimsel görüşlerine dayanmakla birlikte Hilgard'ın "*Yeni Dissosiyasyon Teorisi*"nden de faydalanmaktadır. Hilgard (1975), dissosiyatif deneyimleri histerinin ötesinde evrensel bir olgu olarak ele almış ve normal zihinsel süreçlerin dissosiyatif belirtiler yelpazesine sahip olduğunu öne sürmüştür. Bu bağlamda dissosiyasyon, gündelik hayatın bir parçası olarak da kendini gösterebilmekte ve "*aktüel hayatın dissosiyasyonu*" ya da "*normatif dissosiyasyon*" olarak adlandırılabilmektedir (Butler, 2006).

2.4.1.3. Dissoanaliz

Dissoanaliz veya dissoanalitik kuram, bilinç ve travmatik yaşam deneyimlerini hem bireysel hem de toplumsal düzeyde ele alan, çoklu bilinç sistemleri temelinde geliştirilen yenilikçi ve kapsamlı bir bilimsel yaklaşımdır (Öztürk, 2023b). Bu bakış açısıyla, bireylerin ve toplumların bütünleşmesi ve işlevsel nesillerin yetiştirilmesi, bireysel ve toplumsal travmaların etkisiz hâle getirilmesiyle mümkündür. "*Psikotoplumsal terapi*" olarak tanımlanan bu nötralizasyon süreci, erken çocukluk çağı travmalarının dissosiyatif bozukluklarla olan yakın ilişkisini dikkate alarak, travma temelli psikoterapilerle iyileşmeyi hedefler (Öztürk, 2022b).

Travmatik olayların öncesi ve sonrası olarak ikiye ayrılan bireysel ve toplumsal yapılarda bir "*travma dikotomisi*" ortaya çıkar ve bu bölünme, bilinçlerin "*dual bilinç sistemi*"ne evrilmesine neden olur. Aslında herkesin doğal olarak sahip olduğu çoklu bilinç sistemi, travmatik deneyimlerle tetiklenerek bireylerin ve toplumların inkâr mekanizmalarını devreye sokar. Bu durum, günlük yaşamda işlevselliği kesintiye uğratır ve travmatik yaşantılardan uzaklaştırıcı deneyimlerin yerini dissosiyatif bozukluklar alır (Öztürk, 2022a).

Modern psikotravmatolojinin travma ve dissosiyasyon odaklı yaklaşımı, travmatik deneyimlerle yüzleşmeyi ve bunların terapötik müdahalelerle işlenmesini esas alır. Dissoanaliz, travmayı ve dissosiyasyonu merkeze yerleştirerek, inkâr temelli paradigmaların karşısında konumlanır ve gerçek travma terapilerinin temelini oluşturur (Öztürk, 2022a; 2022b; 2022c). Bir modern psikotravmatoloji kuramı olan dissoanaliz, insan kökenli bireysel travmaların insan kökenli toplumsal travmalara; insan kökenli toplumsal travmaların insan kökenli bireysel travmalara transforme olduğunu önemle vurgular (Öztürk, 2022a; 2022b; 2022c).

Öztürk'ün (2021a) modern psikotravmatoloji ilkeleri ve dissoanaliz kuramı çerçevesinde geliştirdiği "*Doğal ve Rehber Ebeveynlik Stili*", bireysel, toplumsal ve kuşaklar arası psikolojik iyi oluşun desteklenmesini amaçlayan kısa ve uzun vadeli bir travma önleme stratejisi olarak tanımlanmaktadır. Bu yaklaşım, özellikle şiddet temelli hatalı ebeveynlik tutumlarının azaltılmasını ve zamanla ortadan kaldırılmasını hedeflemektedir. Dissoanalitik kuram ise, çocukluk çağı travmalarının kaynağında yer alan disfonksiyonel aile yapılarındaki kronikleşmiş sorunların ancak bu yeni ebeveynlik stilinin toplumda yaygınlaşmasıyla dönüştürülebileceğini öne sürmektedir (Öztürk, 2022d). Böylelikle, travmatik yaşantıların önüne geçilerek başta dissosiyatif bozukluklar olmak üzere, travmayla ilişkili birçok psikopatolojinin görülme sıklığında azalma beklenmektedir. Uzun vadede ise, bu önleme stratejisinin etkisiyle daha sağlıklı ruhsal yapıya sahip, gelişim odaklı ve psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek bireylerden oluşan nesillerin yetişmesi ve küresel ölçekte şiddet davranışlarının önlenmesine katkı sağlanması öngörülmektedir (Öztürk, 2021a; 2022a).

2.4.2. DSM-5'te Tanımlandığı Hâliyle Dissosiyatif Bozukluklar

Janet'nin de vurguladığı gibi, kimlik entegrasyonu ruh sağlığının temel bileşenlerinden biridir (Erim ve ark., 2022). Dissosiyasyon, bu entegrasyon sürecine doğrudan zıt bir şekilde bireyin düşüncelerinde, duygularında ve davranışlarında farklılıklara neden olan, aynı zamanda

kişilerarası ilişkiler ve günlük işlevsellik üzerinde aksamalara yol açan bir psikopatoloji olarak tanımlanmaktadır (Öztürk, 2018; 2020a). Ruh sağlığı alanında en yaygın kullanılan kaynaklardan biri olan DSM-5, dissosiyatif bozukluklar başlığı altında beş temel klinik tabloyu içermektedir (APA, 2013). Bunlar;

- Kimlik Çözülmesi Bozukluğu
- Unutkanlık Çözülmesi
- Kendine Yabancılaşma/Gerçekdışılık Bozukluğu
- Tanımlanmış Diğer Bir Çözülme Bozukluğu
- Tanımlanmamış Diğer Bir Çözülme Bozukluğu (APA, 2013).

Bu bozuklukların tanı ölçütleri ve genel değerlendirmeleri, aşağıda başlıklar halinde detaylandırılmıştır.

2.4.2.1. Kimlik Çözülmesi Bozukluğu

Kimlik Çözülmesi Bozukluğu (DSM-IV'te dissosiyatif kimlik bozukluğu, daha önceleri de çoğul ya da çoklu kişilik bozukluğu olarak adlandırılmıştır), dissosiyatif bozuklukların en ağır ve kronik formu olarak değerlendirilmektedir (APA, 1994). Bu bozukluk, aynı bireyde en az iki farklı *alter* kişiliğin varlığı ile tanımlanır.

DSM-5'e göre, Kimlik Çözülmesi Bozukluğu tanı kriterleri şunlardır (APA, 2013):

A. İki ya da daha çok ayrı kişilik durumu ile belirli kimlik bölünmesi. Bu durum, kimi kültürlerde cin çarpması olarak tanımlanır. Kimlikte bu bölünme, kendilik duyumunda ve eylemlerini yönetebilirlik algısında sürekliliğin belirgin olarak bozulmasını kapsar ve duygulanım, davranış, bilinçlilik, bellek, algı, biliş ve/veya duyusal-devinsel işlevsellikte bununla ilişkili değişiklikler bulunur. Bu belirti ve bulgular, başkalarınca gözlenebilir ya da kişi bunları bildirir.

B. Sıradan bir unutkanlıkla açıklanamayacak bir biçimde, günlük olayları, önemli kişisel bilgileri ve/veya örseleyici olayları anımsarken yineleyici boşluklar olması.
C. Bu belirtiler, klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya ya da toplumsal, işle ilgili alanlarda ya da önemli diğer işlevsellik alanlarında işlevsellikte düşmeye neden olur.
D. Bu bozukluk, genel kabul gören kültürel ya da dinsel bir uygulamanın bir bölümü değildir.

   Not: Çocuklarda bu belirtiler imgesel oyun arkadaşları ya da başka düşlemsel oyunlarla daha iyi açıklanamaz.

E. Bu belirtiler, bir maddenin (örn. alkol esrikliği sırasında ortaya çıkan bilinç kararmaları ya da davranış kargaşaları) ya da başka bir sağlık durumunun (örn. kompleks parsiyel katılmalar) fizyolojiyle ilgili etkilerine bağlanamaz.

2.4.2.2. Unutkanlık Çözülmesi (Dissosiyatif Amnezi)

Unutkanlık Çözülmesi (Dissosiyatif Amnezi), DSM-5'te dissosiyatif bozukluklar kategorisinde yer alır ve bazen *kaçış çözülmesi* (dissosiyatif füg) ile birlikte görülebilir. Kaçış çözülmesi, bireyin kimliğini veya otobiyografik bilgilerini kaybetmesiyle birlikte ortaya çıkan, amaçlı veya şaşkın bir şekilde dolaşma durumudur (APA, 2013).

DSM-5'e Göre Unutkanlık Çözülmesinin Tanı Kriterleri (APA, 2013):

A. Sıradan bir unutkanlıkla açıklanamayacak bir biçimde, genellikle örseleyici ya da gerginliği tetikleyici nitelikte, özyaşamöyküsüyle ilgili bilgileri anımsayamama.
B. Bu belirtiler, klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya ya da toplumsal, işle ilgili alanlarda ya da önemli diğer işlevsellik alanlarında işlevsellikte düşmeye neden olur.
C. Bu belirtiler, bir maddenin (örn. alkol ya da kötüye kullanılan başka bir madde, ilaç) ya da nörolojiyi ilgilendiren bir durumun ya da başka bir sağlık durumunun (örn. kompleks

parsiyel katılmalar, gelip geçici geniş çaplı unutkanlık, kapalı baş yaralanması, nörolojiyi ilgilendiren başka bir durum) fizyolojiyle ilgili etkilerine bağlanamaz.

D. Bu bozukluk, kimlik çözülmesi bozukluğu, örselenme sonrası gerginlik bozukluğu, akut gerginlik bozukluğu, bedensel belirti bozukluğu, yeğin ya da ağır olmayan nörobilişsel bozuklukla daha iyi açıklanamaz.

2.4.2.3. Kendine Yabancılaşma (Depersonalizasyon) / Gerçekdışılık (Derealizasyon) Bozukluğu

DSM-IV'te *depersonalizasyon bozukluğu* bağımsız bir tanı olarak ele alınırken, DSM-5'te bu bozukluk *derealizasyon* ile birleştirilmiş ve Depersonalizasyon/Derealizasyon Bozukluğu adı altında değerlendirilmiştir. Bu düzenleme, depersonalizasyon (kişinin kendisine yabancılaşması) ve derealizasyon (çevrenin gerçek dışı algılanması) semptomlarının sıklıkla birlikte görülmesi ve klinik tabloda benzer mekanizmalarla ortaya çıkması nedeniyle yapılmıştır. Bu doğrultuda bozukluğun tanı kriterleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır (APA, 2013):

A. Sürekli ya da yineleyici olarak, kendine yabancılaşma, gerçekdışılık yaşantıları ya da her ikisinin birlikte olduğu yaşantıların varlığı.
B. Bu kendine yabancılaşma ya da gerçekdışılık yaşantıları sırasında gerçeği değerlendirme bozulmamıştır.
C. Bu belirtiler, klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya ya da toplumsal, işle ilgili alanlarda ya da önemli diğer işlevsellik alanlarında işlevsellikte düşmeye neden olur.
D. Bu bozukluk, bir maddenin (örn. kötüye kullanılabilen bir madde, bir ilaç) ya da başka bir sağlık durumunun (örn. katılmalar) fizyolojiyle ilgili etkilerine bağlanamaz.
E. Bu bozukluk, şizofreni, panik bozukluğu, yeğin depresyon bozukluğu, akut gerginlik bozukluğu, örselenme sonrası gerginlik bozukluğu ya da başka bir çözülme bozukluğu ile daha iyi açıklanamaz.

2.4.2.4. Tanımlanmış Diğer Bir Çözülme Bozukluğu

Bu kategori, dissosiyatif bozuklukların belirgin semptomlarının bulunduğu ancak tanı kriterlerinin tam anlamıyla karşılanmadığı durumları kapsar. Toplumsal, işle ilgili veya diğer önemli işlevsellik alanlarında belirgin sıkıntı veya bozulma ile karakterizedir.

- Karışık dissosiyatif belirtiler: Belirtiler süreğen ve tekrarlayıcıdır ancak net bir tanı koyulamaz.
- Baskı ve manipülasyon kaynaklı kimlik bozukluğu: Yoğun ve sürekli manipülasyon ya da zorlama sonucu kimlik algısında değişiklik.
- Travmatik olaylara bağlı akut dissosiyatif tepkiler: Ani, stresli olaylardan sonra gelişen geçici dissosiyatif belirtiler.
- Trans ve çözülme esrimesi: Kişinin bilinç düzeyinde veya kimliğinde geçici kaymalar yaşadığı, çevreden kopukluk hissedilen durumlar.

Bu tablo, atipik dissosiyatif deneyimlerin tanı dışı kalmasını önler ve klinik müdahale gereksinimini vurgular (APA, 2013).

2.4.2.5. Tanımlanmamış Çözülme Bozukluğu

Bu kategori, dissosiyatif bozuklukların belirgin semptomları görülmesine rağmen, herhangi bir özgül tanı kriterinin tam olarak karşılanmadığı durumlarda kullanılır. Tanımlanmış diğer dissosiyatif bozukluklarla benzerlik gösterse de şu yönlerden ayrılır:

- Tanı koymada yeterli bilgi olmadığında (örneğin, acil servis koşullarında).
- Özgül bir tanı arayışının amaçlanmadığı durumlarda (klinik değerlendirme süreci devam ederken).

Bu kategori, geçici ya da belirsiz dissosiyatif durumları sınıflandırarak, bireyin klinik yönetimine esneklik sağlar (APA, 2013).

2.5. Karanlık Üçlü

2.5.1. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri

Kişilik, bireyin hayata uyumunu sağlayan birbiriyle ilişkili davranışsal, bilişsel ve duygusal örüntülerin bütünüdür. Genellikle tutarlı biçimde sürüp giden bu örüntüler uzun yaşam süreci boyunca iş yaşamı, ebeveynlik gibi çeşitli sosyal rollerin deneyimlenmesiyle olgunlaşmaktadır (Larsen ve ark., 2025). Bireyin yaşamda tutarlı bir şekilde sergilediği davranışlar ve tepkiler kişilik özellikleri olarak tanımlanmaktadır. Kişilik özellikleri bireyin akademik, iş ve ilişki başarısı ile memnuniyetinden zihinsel ve bedensel sağlık gibi birçok yaşam olayında en önemli belirleyicilerden biridir (Corr ve Matthews, 2009).

Paulhus ve Williams (2002) tarafından ortaya atılan "*Karanlık Üçlü*" kavramı, narsisizm, psikopati ve makyavelizm olmak üzere üç kişilik özelliğini içermektedir. Bireylerin kişilerarası ilişkilerde manipülatif, empatiden yoksun, benmerkezci ve saldırgan davranışlara eğilimli olmasına neden olan üç temel kişilik özelliğini ifade etmektedir. Bu üç boyutun ortak paydası temel kişilik özelliklerine yansıyan antisosyal ve benmerkezci bir karakterdir. Son yıllarda karanlık üçlü, psikoloji literatüründe yoğun şekilde araştırılan bir konu haline gelmiştir; çünkü bu kişilik boyutları bireylerin kişilerarası ilişkilerini, çalışma yaşamlarını ve genel olarak toplumsal uyumu olumsuz etkileyebilmektedir (Jones ve Paulhus, 2014).

- **Makyavelizm**: Stratejik manipülasyon, çıkarcılık, ikiyüzlülük ve duygusal soğuklukla tanımlanan diğer insanları kişisel çıkarları doğrultusunda kullanma eğilimi, ahlaki sınırları esnetme, hesaplı ve planlı davranışlarla belirgin olan kişilik yapısıdır.
- **Narsisizm**: Aşırı benlik sevgisi, kendini beğenme, üstünlük algısı ve aşırı onaylanma ihtiyacı ile karakterize olan; büyüklenmeci öz-değerlendirme, eleştiriye karşı aşırı hassasiyet, empati yoksunluğu ve başkaları üzerinde hayranlık uyandırma çabası ile belirginleşen yapıdır.

- **Psikopati**: Duyarsızlık, sorumluluk almama, dürtüsellik ve antisosyal davranışlarla karakterize olan; vicdan eksikliği, suçluluk hissetmeme, başkalarının haklarına kayıtsızlık, yüksek risk alma eğilimi ile belirgin örüntüdür.

Karanlık üçlü (Dark Triad) kişilik özellikleri, özellikle kişilerarası ilişkiler üzerinde belirgin olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu özelliklere sahip bireyler, çoğunlukla manipülatif ilişkiler kurmakta; insan ilişkilerinde soğukluk, sadakatsizlik ve istismar gibi kötücül eğilimler sergilemektedir (Jonason ve Webster, 2010). Ayrıca, karanlık üçlü özellikleri iş yaşamında da etik dışı karar verme, zorbalık ve saldırganlık gibi davranışlarla ilişkilendirilmiştir (Jones ve Paulhus, 2014). Söz konusu kişilik özellikleri, bireylerin kişilerarası işleyişini, sosyal uyum düzeylerini ve olumsuz davranış eğilimlerini anlamada önemli bir kavramsal çerçeve sunmaktadır. Araştırmalar, karanlık üçlüyü oluşturan bileşenlerin birbirleriyle ilişkili olduğunu ve ortak paydalarının duygusal soğukluk ile manipülasyon eğilimi olduğunu ortaya koymaktadır. Bahsi geçen ortak özellikler, her üç boyutun da dürüstlük ve empati eksikliği ile karakterize olmasından kaynaklanmakta; bu durum, söz konusu kişilik örüntülerine sahip bireylerin başkalarıyla sağlıklı ve olumlu ilişkiler kurmada güçlük yaşadığını göstermektedir (Paulhus ve Williams, 2002). Her üç kişilik özelliği de güce ve başarıya yönelik belirgin bir ihtiyaç veya motivasyon taşır: narsistler, kendilerini yücelterek hayranlık kazanmayı hedefler; Makyavelistler, stratejik biçimde güç ve kontrol elde etmeye yönelir; psikopatlar ise sınır tanımadan kendi isteklerini tatmin etme eğilimindedir. Bu yönelimler, ahlaki kısıtların ve toplumsal kuralların göz ardı edilmesinde ortaklaşır. Yine tüm bileşenlerde, başkalarını araçsallaştırma eğilimi belirgindir; kişilerarası ilişkilerde karşı taraf, ulaşılmak istenen bir amaç için kullanılacak bir nesne ya da aşılması gereken bir engel olarak görülebilir (Jones ve Paulhus, 2014).

Empati yoksunluğu, duygusal derinlik eksikliği ve yoğun benmerkezcilik, karanlık üçlünün temel ortak paydaları arasında yer almaktadır. Nitekim bu kişilik özelliklerine sahip

bireylerin, suç işleme eğilimi ve norm ihlali riski açısından yüksek risk grubunda oldukları belirtilmektedir (Jones ve Figueredo, 2013; Muris ve ark., 2017). Sonuç olarak, "*karanlık üçlü*" kavramı, bu üç kişilik boyutunun paylaştığı kötücül çekirdeği vurgulamak amacıyla kullanılmaktadır: her üçü de kişilerarası istismar, duyarsızlık ve saldırganlık potansiyeli taşır ve bu nedenle sosyal uyum açısından "*karanlık*" olarak nitelendirilmektedir.

Evrimsel psikoloji perspektifinden bakıldığında, Karanlık Üçlü kişilik özellikleri bireylerin üreme stratejileri ile ilişkili olarak ele alınmaktadır. Araştırmalar, bu kişilik yapılarının "*hızlı yaşam stratejisi*" ile pozitif korelasyon gösterdiğini, bireylerin kısa süreli ilişkiler kurma, risk alma davranışları sergileme ve pragmatik ilişki biçimlerine yönelme eğiliminde olduklarını ortaya koymaktadır (Jonason ve ark., 2009; Jonason ve Kavanagh, 2010). Buna ek olarak, Karanlık Üçlü özelliklerine sahip bireylerin ilk izlenimde daha çekici algılandıkları ancak bu çekiciliğin, narsisizm bileşeniyle ilinti olan yüzeysel bir çekicilik olduğu belirtilmektedir (Holtzman ve Strube, 2013; Rauthmann ve Kolar, 2013).

Psikopati ve narsisizmin psikiyatrik olarak tanımlanmış, narsisistik kişilik bozukluğu ve antisosyal kişilik bozukluğu olarak bilinen klinik karşılıkları bulunmaktadır (APA, 2013). Narsisizm ve psikopatin boyutsal olarak ele alınmakta, bu özelliklerin klinik ortamların dışında genel popülasyonda da subklinik düzeyde bulunduğu kabul edilmektedir. Klinik olmayan özelliklere sahip kişiler, genel popülasyon için uygun olan öz bildirim ölçekleri kullanılarak tespit edilebilmektedir (LeBreton ve ark., 2006). Genel popülasyonda, klinik olmayan ve klinik psikopati için yaygınlık oranlarının sırasıyla %1 ve %0.2 olduğu tahmin edilmektedir (Babiak ve ark., 2010). Makyavelizm ise klinik bir tanı değil bir kişilik özelliği olarak ele alınmaktadır.

Karanlık üçlü denilen yapı, kişilik tiplerinin subklinik biçimlerine, yani günlük olarak etkileşimde bulunduğumuz normal popülasyon içerisindeki insanların kişilik özelliklerine vurgu yapmaktadır. Bunlar klinik olarak anlamlı olmayan "*normal*" özelliklerdir (Paulhus ve

Williams, 2002). Son yıllarda, Karanlık Üçlü kişilik özelliklerine ek olarak "*subklinik sadizm*"in de bu çerçevede ele alınması gerektiği ve bu kavramın "*Karanlık Dörtlü*" (*Dark Tetrad*) olarak genişletilmesi önerilmektedir (Book ve ark., 2016; Paulhus ve ark., 2021). Sadizm, cinsel şiddet, başkalarına zarar vermekten haz alma eğilimiyle tanımlanmakta ve siber zorbalık, intikam alma isteği ve trollük gibi davranışları içermektedir. Araştırmalar, sadizmin karanlık üçlü kişilik özellikleriyle güçlü bir korelasyon gösterdiğini, ancak antisosyal davranışları öngörme açısından ayrı bir değişken olarak ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır (Bonfá-Araujo ve ark., 2025; Chabrol ve ark., 2020; Erdoğan, 2018).

Karanlık üçlü kişilik özellikleri, psikoloji ve adli bilimler alanında giderek daha fazla önem kazanan bir araştırma konusu haline gelmiştir. Psikopati, narsisizm ve makyavelizm, manipülatif davranışlar, empati eksikliği ve saldırganlık gibi özelliklerle birleşerek bireylerin sosyal uyum süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Son yıllarda, sadizmin de bu yapı içine dahil edilmesi gerektiği yönündeki tartışmalar, kişilik araştırmalarının genişleyen perspektifini ortay koymaktadır (Hughes ve Samuels, 2021). Gelecekte yapılacak çalışmaların, Karanlık Üçlü ve Karanlık Dörtlü kişilik özelliklerinin gelişimsel süreçlerini, çevresel ve genetik etkileşimleri daha derinlemesine incelemesi, bu kişilik yapılanmalarına yönelik daha bütüncül bir anlayış geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

2.5.2. Narsisizm

Narsisizm, bireyin kendisine yönelik aşırı hayranlık, büyüklenmecilik ve empati eksikliği gibi özelliklerle karakterize edilen bir kişilik yapısıdır. Antik Yunan mitolojik anlatılarına göre, Narkissos, tanrıça Nemesis tarafından cezalandırılarak suya yansıyan kendi görüntüsüne aşık olmuş ve bu imkansız aşk nedeniyle ölmüştür. Bu efsane, tarih boyunca narsisizmin temel özelliklerini sembolize eden bir anlatı olarak sanat, edebiyat ve psikoloji alanlarında sıkça referans gösterilmiştir (Bergmann, 1984). 19. yüzyılın sonlarına doğru

narsisizm kavramı psikoloji literatürüne entegre edilmeye başlanmıştır. Ellis (1897), otoerotizm bağlamında narsisizm kavramını ilk kez kullanırken, Näcke (1899) bu terimi bireyin kendi bedenine cinsel yatırım yapmasını tanımlamak için kullanarak psikolojiye kazandırmıştır.

Freud (1914) narsisizmi gelişimsel bir süreç olarak ele alarak primer (birincil) ve sekonder (ikincil) narsisizm kavramlarını ortaya koymuştur. Ona göre primer narsisizm, çocukların gelişiminin doğal bir evresi olup, libidinal enerjinin kendine yönlendirilmesi sürecidir. Sekonder narsisizm ise, bireyin dış dünyadan aldığı tatminsizlikler sonucu kendini idealize etmeye yönelmesiyle ortaya çıkmaktadır (akt., Erdoğan, 2018). Freud'un ardından, Horney (1950) narsisizmin gelişiminde ebeveyn tutumlarının belirleyici olduğunu savunmuş, narsisistik yapılanmanın özellikle aşırı otoriter ya da aşırı izin verici ebeveyn stilleri tarafından şekillendiğini öne sürmüştür. Horney'e göre, narsisistik bireyler, gerçek benliklerinden koparak, ebeveynlerinden sevgi ve onay almak için sahte benlikler geliştirirler. Bu durum, bireyin kendisi ve başkaları hakkında gerçekdışı algılar geliştirmesine neden olabilmektedir (Paris, 1996). Kernberg (1975) ise narsisistik kişilik bozukluğunu borderline kişilik bozukluğunun bir alt tipi olarak sınıflandırmış ve DSM tanı kriterleri ile büyük paralellik gösteren bir model geliştirmiştir (APA, 1980). Günümüzde DSM-5'te (APA, 2013) narsisistik kişilik bozukluğu, büyüklenmecilik, empati eksikliği, kıskançlık ve özel olma inancı gibi özelliklerle tanımlanan kişilik bozuklukları altında yer alan bir B Kümesi kişilik bozukluğu olarak sınıflandırılmaktadır. Patolojik narsisizm ile subklinik narsisizm arasında belirgin farklar bulunmaktadır; subklinik narsisizm, bireyin günlük yaşamında sosyal manipülasyon, empati eksikliği ve aşırı kendini yüceltme davranışlarını içerirken, narsisistik kişilik bozukluğu daha katı ve işlevselliği bozucu bir yapı sergilemektedir (Levy, 2012).

Narsisistik bireyler genellikle büyüklenmeci fanteziler kurar, kendi başarı ve yeteneklerini abartır, empati göstermekte zorlanır ve eleştiriye karşı aşırı duyarlıdır. Narsisizmin altında yatan benlik saygısı çoğu zaman kırılgan olup, bu kişiler eleştiri

aldıklarında yoğun öfke veya utanç tepkileri verebilirler. Nitekim, benlik saygılarını ve grandiyöz öz-imgelerini korumak için sürekli başarılarını vurgulayıp başarısızlıklarını inkâr etme çabası içindedirler (Pincus ve ark., 2014). Narsisizmin bireysel düzeyde en belirgin yansıması yüksek fakat istikrarsız bir benlik saygısı ve sürekli onaylanma ihtiyacıdır. Narsisistik bireyler başarı ve güç elde etmeye aşırı önem verir, eleştiriye tahammülsüzdür ve kendi eksikliklerini çoğunlukla inkâr eder veya başkalarına yansıtırlar. Kısa vadede kendinden emin ve karizmatik tavırlarıyla sosyal çevrelerinde olumlu izlenimler bırakabilirler; ancak uzun vadede empati eksikliği ve kibirli tutumları nedeniyle çatışmalar yaşama olasılıkları yüksektir (Bushman ve Baumeister, 1998). Başlangıçta çekici bir lider veya partner olarak görülebilse de zamanla başkalarını sömürme, ekip çalışmasında bencillik ve eleştiriye agresif tepkiler verme gibi davranışlar sergileyebilir. Eleştiri veya engellenme ile karşılaştıklarında öfke patlamaları (narsistik öfke) veya depresif çökkünlük yaşayabilirler. Narsisistik bireylerin saldırganlık, risk alma ve düşmanlık eğilimlerinin yüksek olduğu belirtilmektedir (Kjærvik ve Bushman, 2021).

Narsisizmin insan ilişkileri üzerindeki etkilerine ilişkin kendine özgü örüntü, özellikle romantik ilişkilerde belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Araştırmalar, narsisizmin romantik partnerleri çekme konusundaki başarı ve kısa süreli ilişkilerde romantik çekicilik ile ilişkili olduğunu, ancak uzun süreli romantik ilişkilerde ciddi ilişki sorunlarıyla bağlantılı olduğunu göstermiştir (Brunell ve Campbell, 2011; Campbell ve ark., 2006; Campbell ve Campbell, 2009; Holtzman ve Strube, 2011). Öncelikle, narsisizmin ilişkide sadakati olumsuz etkileyen eğilimler ve özelliklerle ilişkili olduğu bulunmuştur. Bunlar; yakın ilişkiler kurmaya karşı ilgisizlik (Campbell, 1999; Campbell ve ark., 2006; Campbell ve Campbell, 2009), benmerkezcilik, saygı, hoşgörü ve empati eksikliği (Brunell ve Campbell, 2011; Campbell ve ark., 2004, 2006) ve partnerlerini narsisizmi düşük bireylere kıyasla daha olumsuz algılamaktır (Campbell ve ark., 2002; Wurst ve ark., 2014).

Sözü geçen olumsuz algının bir sonucu olarak, narsisizmi yüksek bireylerin uzun vadeli romantik ilişkileri düşük düzeyde duygusal yakınlık, sevgi ve güven ile karakterize edilmektedir (Campbell ve Miller, 2011; Campbell ve ark., 2006). Bu ilişkilerde sıcaklık ve ilgi eksikliği, hatta saldırganlığa varan bir soğukluk söz konusu olmaktadır (Campbell, 1999; Campbell ve ark., 2002; Keller ve ark., 2014). Narsisizm skoru yüksek bireyler partnerleriyle daha sık çatışma yaşadıklarını bildirmiştir (Horan ve ark., 2015). Bu tür çatışmalardan ya da partnerlerinin hatalarından sonra narsisizmi yüksek bireylerin tepkilerinin; intikam alma, affetmede zorluk ve ilişkiyi sürdürmeye yönelik düşük çaba gösterme olduğu görülmüştür (Exline ve ark., 2004; Peterson ve DeHart, 2014; Rasmussen ve Boon, 2014). Bu gibi işlevsizlikler ise narsisizmin uzun vadeli romantik ilişkilerde oldukça ciddi sorunlarla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

2.5.3. Makyavelizm

Makyavelizm kavramı, Rönesans dönemi İtalyan diplomat ve düşünür Niccolò Machiavelli'nin 1513 yılında kaleme aldığı *Il Principe* (*Prens*) adlı eserine dayanmaktadır. Machiavelli, eserinde devlet otoritesinin korunması ve toplumsal düzenin sağlanabilmesi adına manipülasyon, hile ve aldatmanın kullanılabileceğini anlatmıştır (Jones ve Paulhus, 2009). "*Amaç aracı meşru kılar*" veya "*amaca giden her yol mubahtır*" gibi cümleler bu düşünce biçimini özetlemektedir. Christie ve Geis (1970) tarafından psikoloji literatürüne de kazandırılmış olan makyavelizm kavramı; bireylerin manipülatif, çıkarcı ve sömürücü tutumlarını tanımlayan bir kişilik özelliği olarak ele alınmıştır. Bireyin çıkarları doğrultusunda diğer insanları araçsallaştırması, etik kaygıları göz ardı etmesi ve manipülasyon tekniklerini kullanması ile karakterize edilmektedir. "*Makyavelist*" bireyler kişilerarası ilişkilerde manipülasyonu yaşam başarısının kritik bir anahtarı olarak görürler ve bu doğrultuda davranırlar (Furnham ve ark., 2013). Bu başkalarını manipüle etme eğilimi, pohpohlama ve aldatmadan rüşvet veya gözdağı vermeye kadar değişen seviyelerde saldırgan davranışlara

neden olabilir (Szabó ve Jones, 2019). Makyavelist bireyler, ahlaki standartlara ve inançlara karşı kayıtsızlık, umursamazlık ya da açık bir ihmal sergilerler ve manipülasyonu hedeflerine ulaşmak için temel bir araç olarak görürler (Furnham ve ark., 2013).

Makyavelist davranışlar, başkalarını manipüle etme ve sömürme yoluyla bireysel çıkara yönelik hedeflere ulaşma eğilimiyle karakterize edilir (Christie ve Geis, 1970; Jones ve Paulhus, 2009). Bu davranışlar oldukça farklı şekillerde tezahür edebilir ve istediklerini elde etmek için ittifak ve iş birliği geliştirme, izlenim yönetimi ve intiba oluşturma, durumsal uyum gösterme ve esneklik sağlama, aldatma, hile yapma, yalan söyleme, intikam alma ve ihanet etme gibi çok çeşitli yöntemler kullanabilirler (Jones ve Paulhus, 2009). Makyavelist bilişler de diğer insanlara, toplumsal uzlaşmaya dayalı inanç ve kurumlara ve genel olarak dünyaya karşı olumsuz bir bakış açısıyla tanımlanmaktadır (Christie ve Geis, 1970). Özellikleri arasında alaycı (cynical) tutumlar, olumsuz bir dünya görüşü, gerçekçi, pragmatik ve muhafazakâr düşünce biçimi, ahlaki olmayan inançlar ve etik değerlere düşük önem atfetme, benmerkezcilik, uzun vadeli planlama ve strateji, taktik ve planların dikkatli şekilde hazırlanması yer almaktadır. Makyavelist arzular genellikle ajanik (agentic) olarak tanımlanmaktadır (Jones ve Paulhus, 2009); bireyler statü, para, güç ve rekabet gibi ajanik hedefleri gerçekleştirmeye yönelik soğuk bir bencillik ve araçsallık sergilerler ancak uyum, sevgi ve aile gibi komünal temelli hedeflere nispeten düşük öncelik verirler (Rauthmann ve Will, 2011).

Makyavelist bireylerin kişilerarası ilişkileri yüzeysel, faydacı ve stratejik temellere dayanmaktadır. Dışarıdan sosyal ve uyumlu görünseler de uzun vadeli ve samimi ilişkiler kurmak yerine, bireyleri kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirme eğiliminde olurlar (Carter ve ark., 2014). Nitekim, makyavelizm düzeyi yüksek bireylerin arkadaşlık ilişkilerinde manipülatif davranışlar sergiledikleri, bu tutumlarının sosyal güveni zedelediği ve kişilerarası ilişkilerde uzun vadeli sorunlara yol açtığı ifade edilmektedir (Karaaslan ve Gizir, 2021).

Makyavelist eğilimlerin bireyler arası etkileşimlerde karşılıklı güven ve sürdürülebilir ilişki temellerini zayıflatan bir kişilik dinamiği olduğu görülmektedir.

Makyavelizmin romantik ilişkiler üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalara göre (Brewer ve Abell, 2015a) yüksek düzeyde makyavelist özelliklere sahip bireyler, duygusal açıdan mesafeli ilişkileri tercih etmekte ve çoğu zaman ilişkiye bağlanma konusunda isteksiz olmaktadır. Bununla birlikte, makyavelist kadın ve erkekler uzun vadeli ilişkiler kurabilmektedir ancak bu ilişkiler, partneri manipüle etmek ve sömürmek için sürdürülmektedir (Brewer ve Abell, 2015b). Makyavelist kişiler, başkaları hakkında olumsuz temsillere sahiptir (Ináncsi ve ark., 2015) ve başkalarına karşı duygusal mesafe, güvensizlik ve şüpheyle yaklaşırlar (Christie ve Geis, 1970). Söz konusu bu olumsuz algılar kişinin hem kendi duyguları hem de başkalarının duyguları ile bağ kuramamasına sebep olmaktadır (Wastell ve Booth, 2003). Bu nedenle makyavelist eğilimleri yüksek bireylerin kişilerarası ilişkilerini daha çok sosyal normlara uymak veya partnerlerini manipüle etmek amacıyla kurdukları düşünülmektedir (Ináncsi ve ark., 2015). Bir araştırmada makyavelist kişilerin rastgele cinsel ilişkiler kurmak ve aşık numarası yapmak gibi eğilimlere sahip oldukları; makyavelist erkeklerin daha erken yaşta ve daha fazla cinsel ilişkide bulundukları ve cinsel zorlama davranışlarına meyilli oldukları bulunmuştur (McHoskey, 2001).

2.5.4. Psikopati

Psikopati, Eski Yunanca kökenli "*ψυχή*" (psyke; can, ruh) ve "*πάθος*" (pathos; acı, ızdırap, hasar) kelimelerinin birleşiminden türetilmiş bir psikolojik kavramdır (Çelgin, 2011). Başlangıçta bu terim, ruhsal ya da zihinsel işlev bozukluklarını tanımlamak amacıyla oldukça geniş bir şekilde kullanılmıştır. 19. yüzyılda ise bugün "*kişilik bozukluğu*" olarak adlandırılan ve pek çok yapıyı kapsayan *"psikopati"* kavramı, zamanla daha dar bir anlam kazanarak: empati eksikliği, vicdan duygusunun olmayışı, manipülatif ve yüzeysel cazibeye sahip davranış

örüntüsü ve antisosyal eğilimler gibi belirli duygusal ve davranışsal özellikleri içeren bir kişilik yapısına işaret etmeye başlamıştır (Kantor, 2006).

Psikopati teriminin temelleri Philippe Pinel (1801) tarafından atılmıştır. Pinel, "*mania sans délire*" yani "*hezeyansız mani*" olarak çevrilebilecek bir kavram ortaya koymuştur. Bu bireyler rasyonel düşünce yetisine sahip olmalarına rağmen ciddi ahlaki boyutta bozukluklar sergilemektedir. James Prichard (1835) ise bu durumu "*moral insanity*" yani "*ahlaki delilik*" olarak adlandırmıştır. Ona göre, bu bireyler zihinsel olarak sağlamdır, ancak ahlaki yargıları önemli ölçüde bozulmuştur (akt., Buzina, 2012). Psikopati kavramına günümüzdeki modern anlamını kazandıran en önemli isim Hervey Cleckley'dir. 1941 yılında yayımladığı *The Mask of Sanity* (Aklıselim Maskesi) adlı eserinde, psikopat bireylerin yüzeyde sağlıklı ve çekici görünmesine rağmen, derin yapılarında ciddi duygusal eksiklikler ve vicdan yoksunluğu barındırdığını ileri sürmüştür. Cleckley'in (1976) tanımladığı 16 kriter, daha sonra modern ölçüm araçlarının temelini oluşturmuştur. Bu kriterler şunlardır: Yüzeysel çekicilik ve zeki görünüm, yüksek derecede kendine güven ve narsisizm, sinir sisteminin sağlamlığı – psikonevrotik belirtilerin olmayışı, güvenilmezlik, yalan söyleme ve sahtekârlık, vicdan ve pişmanlık eksikliği, antisosyal davranış örüntüsü, zayıf muhakeme ve davranışlardan ders almama, patolojik olarak sorumsuzluk, sıradan kişilerle duygusal bağ kuramama, kendi eylemlerinin sorumluluğunu alamama, ilişkilerde yüzeysel duygusallık, alkol ve madde bağımlılığına eğilim, intihara eğilim olmadan kendi kendini sabote etme, cinsel yaşamda sıra dışı uyumsuzluklar, terapi ve cezalardan etkilenmeyen davranış yapısı.

Psikopatik kişilik yapısı, saldırgan eğilimlerin öne çıktığı özgün bir klinik görünüm olarak tanımlanma çabaları sonucunda psikiyatride belirgin ve kuramsal bir tanı çerçevesi kazanmıştır. Bu doğrultuda, DSM-I'de "*sosyopati*" kavramı yer almış, DSM-III ile birlikte ise tanı sistematiğinde "*antisosyal kişilik bozukluğu*" terimi benimsenmiştir. Benzer şekilde, ICD sınıflandırma sisteminde bu bozukluk "*disosyal kişilik bozukluğu*" olarak adlandırılmıştır (Akt.,

Barlak, 2012). Amerikan Psikiyatri Birliği (APA), antisosyal psikopatik bireyleri genellikle deneyimlerinden ya da cezalandırmalardan ders almayan, çevresine karşı sadakatsiz, sosyal normlara karşı kayıtsız ve sürekli sorun yaşayan bireyler olarak betimlemektedir (APA, 2013). Bu bireyler olgunlaşmamış davranış örüntüleri sergilemekte; hedonistik tutumları ve sorumluluklardan kaçınmak için geliştirdikleri mantıksal kılıflar ile dikkat çekmektedirler. DSM-II döneminde "*psikopati*" kavramı yerini "*asosyal kişilik*" terimine bırakmıştır. Bu yeni tanımda asosyal eğilimlere ek olarak dürtüsellik, adaletsizlik ve benmerkezcilik gibi kişilik özellikleri de vurgulanmıştır (APA, 1968). DSM-III'ten günümüze uzanan süreçte bu davranış örüntüleri "*antisosyal kişilik bozukluğu*" başlığı altında tanımlanmaya devam etmiştir. Her ne kadar "*psikopati*" ve "*antisosyal kişilik bozukluğu*" kavramları arasında örtüşen yönler bulunsa da, bu terimlerin birbirinin tam karşılığı olduğunu öne sürmek tartışmalıdır. Bazı araştırmacılar bu iki kavramın aynı fenomeni ifade ettiğini savunurken, bazıları ise bu kavramların farklı boyutlara işaret ettiğini ileri sürmektedir. Özellikle DSM temelli Amerikan literatürü "*antisosyal kişilik bozukluğu*" terimini tercih ederken, uluslararası çalışmalarda "*psikopati*" kavramının daha yaygın biçimde kullanıldığı gözlemlenmektedir (APA, 2013).

Halihazırda kullanılan DSM-5 sınıflandırmasında "*antisosyal kişilik bozukluğu*", toplumsal normlara uymama, dürtüsel davranışlar, empatiden yoksunluk, kronik yalan söyleme eğilimi ve sorumluluktan kaçınma gibi özellikleri içerecek şekilde tanımlanmaktadır (APA, 2013). İlgili çalışmalardan biri, psikopati ile suç işleme eğilimi arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir (Dhingra ve Boduszek, 2013). Genel popülasyonda psikopat bireylerin oranı %1 civarında iken, cezaevlerindeki mahkumlar arasında bu oran %25'e kadar çıkmaktadır (Theodorakis, 2013). Psikopati tekrar suç işleme ve özellikle şiddet içerikli mükerrer suçlarla ilişkilendirilmektedir (Hemphill ve ark., 1998).

2.5.5. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ve Romantik İlişkiler

Karanlık Üçlü kişilik özellikleri kısa vadeli, çıkar odaklı romantik ilişki stratejileriyle ilişkilendirilmektedir (Jonason ve ark., 2009; 2010). Karanlık Üçlü özelliklerine sahip bireyler, düşük düzeyde bağlılık içeren ilişkileri tercih ederler ve duygusal istismara girme olasılıkları daha yüksektir (Brewer ve ark., 2018). Bu bireyler daha çok düşük yatırım gerektiren, sömürücü ve kısa süreli cinsel ilişkileri tercih etme eğilimde olmalarına rağmen (Jonason ve ark., 2009), tek eşliliğin toplumsal olarak arzu edilen bir durum olarak sunulduğu ve çeşitli oranlarda toplumsal olarak dayatıldığı bir dünyada yaşamaktadırlar. Bu nedenle uzun süreli ilişkiler de yaşamaktadırlar (Jonason ve Buss, 2010). Ne var ki uzun süreli romantik ilişkiler karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip bireyler için ideal bir ilişki türü değildir (Jonason ve Webster, 2010). Bu bireyler dürtüsel, uzun vadeli sonuçları önemsemeyen ve genellikle uyumsuz kişilik yapıları sergilediklerinden (Jones ve Paulhus, 2010), uzun süreli bağlılık gerektiren ilişkilerde bağlılık (Koladich ve Atkinson, 2016) ve tatmin düzeyleri düşüktür (Goetz ve Meyer, 2018). Ayrıca söz konusu kişiler, romantik ilişkilerini sonlandırmaya daha isteklidirler (Brewer ve ark., 2023). Romantik ilişkileri sonlandırırken, Karanlık Üçlü özelliklerine sahip olan kişilerin manipülatif ayrılık yollarına başvurma olasılıklarının daha yüksek, empati veya şefkat içeren ayrılık yollarını kullanma olasılıklarının daha düşük olduğu belirtilmektedir (Brewer ve ark., 2023). Örneğin, Jonason ve arkadaşları (2021), karanlık üçlü özellikleri ile sessizlik ve kopukluk aracılığıyla dolaylı bir ilişki sonlandırma biçimi olan *ghosting* arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Makyavelizm ve psikopati, *ghosting* uygulama olasılığını artıran bileşenler olarak bulgulanmıştır.

Önceki araştırmalar, karanlık üçlü kişilik özelliklerinin daha yüksek düzeyde aldatma deneyimiyle ilişkili olduğunu net bir şekilde ortaya koymaktadır (Adams ve ark., 2014; Campbell ve ark., 2002; Visser ve ark., 2010). Bununla birlikte, karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip bireylerin kendileri yalnızca sadakatsiz olmaya eğilimli değildirler; aynı

zamanda romantik partnerlerinin de sadakatsiz olabileceğini düşünerek kıskanç ve güvensiz olabilirler. Bu bireylerin romantik ilişkilerde daha paranoyak bir bakış açısına sahip oldukları ve partnerlerinin sadakatsizliğine daha fazla duyarlı oldukları bulunmuştur (Brewer, 2015). Karanlık üçlü kişilik özellikleri ve romantik partnere karşı yürütülen çeşitli takip davranışları (*stalking / cyberstalking*) arasındaki ilişkinin incelendiği bir bilimsel araştırmada; psikopati doğrudan, yüz yüze, riskli ve şiddetli takiple; makyavelizm ve narsisizmin ise dolaylı ve örtülü takiple ilişkili bulunmuştur (Branković ve Jonason, 2023).

Romantik ilişkilerde partnerin sadakatsizliğiyle karşı karşıya kalan kişiler, stres, affetme ve intikam alma gibi çeşitli davranışsal tepkiler göstermektedir. İntikam arayışına yönelmeyi etkileyen birçok durumsal faktör bulunsa da, kişilik özellikleri önemli rol oynamaktadır (Brown, 2003; Emmons, 2000). Araştırmalar, karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip bireylerin partnerlerini aldatmalarının yanı sıra, sadakatsizlikle karşılaştıklarında intikam alma eğiliminde olduklarını göstermektedir (Clemente ve Espinosa, 2021). Karanlık Üçlü kişilik özelliklerin tümü öfke ve kıskançlıkla ilişkili olduğundan (Veselka ve ark., 2014) intikam alma olasılığını arttırmaktadır (Brewer ve ark., 2015). Ayrıca, Karanlık Üçlü'nün merkezinde yer alan empati eksikliği (Jonason ve ark., 2013), affetme eğilimini azaltan bir unsurdur (Fincham ve ark., 2002). İntikam almak; suçluluk, itibar kaybı ve kişisel güvenlik riskleri gibi çeşitli olumsuz sonuçlara yol açsa da (Boon ve ark., 2011; Cota-McKinley ve ark., 2001; Fitness, 2001), psikopatik bireyler, eylemlerinin olumsuz sonuçlarını hafife alırken, olumlu sonuçlarını abartılı şekilde değerlendirmektedir (Ferrigan ve ark, 2000). Bu durum, artmış dürtüsellik ve risk alma davranışlarıyla (Crysel ve ark., 2013; Hare, 1985) birleştiğinde, psikopatik bireylerin, riski ne olursa olsun intikam almaya elverişli olabileceğini göstermektedir. Siber saldırganlık yöntemlerinden biri olan intikam pornosuna (*revenge porn*) yönelik eğilimin karanlık üçlü kişilik özellikleriyle ilişkili olduğu bulgulanmıştır (Pina ve ark., 2017; Thomason-Darch, 2021).

3. GEREÇ ve YÖNTEM

Çalışmamızın bu bölümünde araştırmanın; modeline, evrenine, örneklemine; çalışmada kullanılan veri toplama araçlarına, yürütülen istatistiksel analizlere ilişkin bilgiler yer almaktadır. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 06.12.2022 tarihli toplantısında 2022/484 sayılı kararla çalışmanın etik kurul onayı alınmıştır.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Doktora çalışmamızda nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modellerinden, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İki veya daha fazla değişken arasındaki değişimin durumunu ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma desenleri ilişkisel tarama modeli olarak tanımlanmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2018). İlişkisel tarama modelinde, iki ya da daha çok değişkenin arasındaki etkileşimi ve bu etkileşimin derecesini belirlerken korelasyon, bağımsız örneklemler t-testi, varyans analizi ve çoklu regresyon gibi yöntemler kullanılmaktadır. İlişkisel tarama, korelasyon türü ilişki ve karşılaştırma yoluyla elde edilen ilişki olmak üzere iki şekilde uygulanmaktadır. Korelasyon türü ilişkide değişkenler arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyi belirlenmektedir. Değişkenler arasında pozitif bir ilişki varsa değişkenlerden biri artarken diğeri de artmakta; negatif bir ilişki varsa biri artarken diğeri azalmaktadır; ilişki yoksa değişkenlerden birindeki artış diğerini hiçbir yönde etkilememektedir. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını belirlemeyi amaçlayan tarama yaklaşımıdır (Pallant, 2017). Bu araştırmada romantik ilişkisi olan bireylerin siber saldırganlık ve manipülasyon düzeyleri ile çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantılar ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki değişimin derecesi belirlenmeye çalışıldığı için bu araştırma ilişkisel tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Bu doğrultuda, araştırma deseni, incelenen değişkenler arasındaki karmaşık ilişkilerin sistematik ve nesnel biçimde ortaya konmasına olanak sağlamaktadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmada en az altı aydır romantik ilişkisi olan 18 yaş ve üzeri bireyler yer almaktadır. Örneklem grubunda yer alan bireyler tesadüfi olmayan örneklem yöntemlerinden biri olan kolayda (convenience) örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Kolayda örnekleme sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir ve örneklemin araştırmacı tarafından kolaylıkla ulaşılabilir ve yakın olduğu durumlarda kullanılmaktadır (Bryman, 2016). Örneklem büyüklüğü çok değişkenli istatistiksel analizler için yeterli güce sahip olacak şekilde belirlenmiştir. Veri toplama aşamasında 18 yaş ve üzeri romantik ilişkisi olan bireylere araştırmanın amacı anlatılmış ve gönüllü olanların ölçekleri doldurması istenmiştir. Ölçekler katılımcılara verilmeden önce araştırmaya yalnızca romantik ilişkisi olan (evli, nişanlı ya da sevgili ilişkisi) bireylerin katılabileceği söylenmiştir. Bilgilendirme yapıldıktan sonra romantik ilişkisi olan, 18 yaş ve üzerinde ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen bireylere ölçek bataryası dağıtılmıştır. Bunun yanında Google Forms aracılığıyla çevrimiçi platformda oluşturulan ve araştırma ölçeklerini içeren online form, örneklem kriterlerine uygun katılımcılara sosyal medya platformları (Facebook, LinkedIn, WhatsApp grupları, e-posta grupları) üzerinden ulaştırılmıştır. Toplanan verilerin sayısı 1000 olup, tamamlanmayan veriler çıkarıldığında istatistiksel analizler için 870 verinin kullanıma uygun olduğu tespit edilmiştir. Kullanıma uygun verilerin 164'ü elden dağıtılan ölçeklerden elde edilen verilerden oluşmaktadır. Örneklem N=870 katılımcıdan oluşmaktadır ve %74.4'i (n=647) kadın, %24.6'sı erkek (n=214) olup, katılımcıların %71.1'i (n=619) 18-25 yaş aralığında, %10.9'u (n=95) 25-30 yaş aralığında, %4.8'i (n=42) 30-35 yaş aralığında, %13.1'i (n=114) ise 36 yaş ve üzerindedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel Bilgi ve Görüşme Formu

Katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim ve gelir durumları, psikolojik/psikiyatrik tanı ve tedavi öyküleri, ebeveynlerine dair çocukluk anıları gibi bilgilerinin anonim olarak sorgulanacağı bu form araştırmacı ve danışmanı tarafından oluşturulmuştur. Bu formda katılımcıların ne kadar süredir romantik ilişki içinde oldukları, kaçıncı ilişkileri olduğu, nasıl tanıştıkları ve romantik ilişkilerde partnerlerin birbirlerine uyguladıkları sözlü ve fiziksel şiddete dair toplam 45 soru yer almaktadır.

3.3.2. Partner Siber Saldırganlık Ölçeği

Watkins ve arkadaşları (2018) tarafından geliştirilen Partner Siber Saldırganlık Ölçeği (CARS), yetişkinlerin partnerlerine veya partnerlerinin onlara dayattığı siber saldırganlık davranışının iki yönlü bir değerlendirmesidir. Ölçek, 17'si siber saldırganlığı 17'si siber mağduriyeti değerlendiren 34 maddeden oluşmaktadır. Psikolojik siber saldırganlık, cinsel siber saldırganlık ve cyberstalk (siber takip) siber saldırganlık olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. Maddeler 0 ile 7 arasında puanlanır (0 = yok, 1 = son 6 ayda bir, 2 = son 6 ayda iki, 3 = son 6 ayda üç ila beş, 4 = 6-10 kez son 6 ayda 5=11-20 defa, 6=son 6 ayda 20 defadan fazla ve 7=son 6 ayda değil ama daha önce oldu). Ölçekten alınabilecek minimum puan 0, maksimum puan 119'dur. Ölçekte kesme puanı bulunmamakta, alınan puan arttıkça siber saldırganlık veya siber mağduriyetin arttığı kabul edilmektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Nacar ve arkadaşları (2020) tarafından yapılmış olup iç geçerlik katsayısı .90 olarak tespit edilmiştir. Türkçe uyarlamasında ölçek 30 maddeye düşürülmüş ve alt boyutların sayısı psikolojik/cinsel alt boyutu ve stalk alt boyutu olmak üzere ikiye düşürülmüştür. Mevcut çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değeri saldırganlık ölçeği için .94, mağduriyet ölçeği için .95 olarak ölçülmüştür. Saldırganlık ölçeğinin alt boyutlarından psikolojik cinsel saldırganlık alt boyutu için .95 stalking alt boyutu için .89 olarak ölçülmüştür.

Mağduriyet ölçeğinin alt boyutlarında psikolojik/cinsel alt boyut için .94 stalking alt boyutu için .86 olarak ölçülmüştür.

3.3.3. İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği

İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği (İİMÖ), saldırgan manipülasyon, duygusal manipülasyon, kurban seçimi, kendini gizleme ve strateji olmak üzere 5 alt boyuttan oluşan; ilişkilerde yaşanan manipülatif tutum ve davranışları ölçmek için Yılmaz (2018) tarafından geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Toplam 39 maddeden oluşan bu ölçekten alınabilecek en düşük puan 39; en yüksek puan 195 olmaktadır. Ölçek geneli için Cronbach Alfa değeri 0.89 olarak bildirilmiştir. Ölçekten alınan toplam puan yükseldikçe, manipülasyon düzeyinin de arttığı belirtilmektedir. Mevcut çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değeri .96 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklere dair Cronbach Alpha değerleri ise Saldırgan Manipülasyon için .75, Duygusal Manipülasyon için .89, kurban seçimi için .76, kendini gizleme için .86, strateji için ise .88 olarak ölçülmüştür.

3.3.4. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği

Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği (CTQ), Bernstein ve arkadaşları (1994) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. Orijinali 70 maddeden oluşan ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması Şar ve arkadaşları (2012) tarafından yapılarak madde sayısı 28'e düşürülmüştür. Özbildirime dayanarak çocukluk ve ergenlik dönemlerini kapsayacak şekilde, travmatik deneyimler ile ihmal deneyimlerini retrospektif olarak ölçümlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Her bir alt boyut beş soruyla ölçülmekte, olası bir travma inkârı durumuna karşı ölçekte üç de minimizasyon maddesi yer almaktadır. Beşli Likert tipindeki ölçeğe verilebilecek yanıtlar 1 (hiçbir zaman) ile 5 (çok sık) arasında değişmektedir. Ölçekten alınabilecek minimum ve maksimum puanlar her bir alt boyut için 5 ile 25, genel toplam için ise 25 ile 125'tir. Toplam puan yükseldikçe, çocukluk çağı travmalarının sıklığının

da yükseldiği belirtilmektedir. Ölçeğin kesme puanı 35'tir (Şar ve ark., 2012). Mevcut çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değeri .82 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklere dair Cronbach Alpha değerleri ise duygusal istismar için .85, fiziksel istismar için .89, fiziksel ihmal için .61, duygusal ihmal için .91, cinsel istismar için .92 olarak ölçülmüştür.

3.3.5. Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği

Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği (Dissociative Experiences Scale [DES]), Bernstein ve Putnam (1986) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. 28 maddeden oluşan ölçek özbildirime dayanmaktadır. 1995 yılında Yargıç ve arkadaşları tarafından Türkçe versiyonun geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılarak Cronbach alfa değeri 0.91 olarak bulunmuştur (Yargıç ve ark., 1995). Ölçekteki sorulara verilebilecek cevaplar 0 ile 100 arasında değişen 10'ar puan farklı birimlerle derecelenir. Alınan toplam puanın aritmetik ortalaması DES skorunu vermektedir. DES, günümüzde dissosiyatif bozukluklar konusunda yürütülen psikotravmatoloji çalışmalarında en sık kullanılan ölçme araçlarındandır. Türkiye'de klinik popülasyon ile yapılan araştırmalara göre; 25 veya 30 ve üzeri skor elde eden katılımcıların dissosiyatif bozukluk bulundurma olasılığı daha yüksektir (Bernstein ve ark., 1993). Bu nedenle Türk dili ve kültüründe yürütülen araştırmalar için DES'in kesme puanı 25-30 olarak belirlenmiştir (Aydemir ve Köroğlu, 2009; Öztürk, 2020a). Mevcut çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değeri .95 olarak bulunmuştur.

3.3.6. Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği

Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği (Short Dark Triad – SD3) Jones ve Paulhus (2014) tarafından geliştirilmiş, Türkçeye standardize edilmesi ve geçerlilik güvenilirlik çalışması Özsoy ve arkadaşları (2017) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin cronbach alfa katsayıları Türkçe'ye uyarlama çalışmasında makyavelizm .70, narsisizm .79, psikopati .79 şeklinde bulunmuştur. Toplamda 27 maddeden oluşan ölçek makyavelizm, narsisizm ve psikopati alt boyutlarından oluşmakta; her bir alt boyut dokuz madde ile ölçülmektedir. Her bir alt boyut için 9 ile 45

arasında ölçülen toplam puan, ilgili alt boyut özelliklerinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Her bir sorunun puanlaması için "*1 (kesinlikle katılmıyorum)*", "*2 (katılmıyorum)*", "*3 (kararsızım)*", "*4 (katılıyorum)*" ve "*5 (kesinlikle katılıyorum)*" olmak üzere 5'li Likert tipinde yanıtlar bulunmaktadır. Mevcut çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değeri .84 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklere dair Cronbach Alpha değerleri ise narsisizm, psikopati ve makyavelizm için sırasıyla .84 ve .63 ve .66 olarak ölçülmüştür.

3.4. İstatistiksel Analizler

Çalışmamızda elde edilen verilerin analizinde IBM SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programının 25. sürümünden faydalanılmış; anlamlılık seviyesi olarak $p < .05$ belirlenmiştir. Romantik ilişkisi bulunan bireylerden toplanan verilerin normal dağılıp dağılmadığının belirlenmesi için çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri analiz edilmiş ve her iki değerin de -2 ve +2 sınırı içerisinde olması beklenmiştir (George ve Mallery, 2024; Kline, 2016). Bazı değişkenlere ait verilerin bu sınırlar içinde olmadığı görülmüş buna dayanarak parametrik olmayan istatiksel yöntemler kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen verilerin sıklıklarına ilişkin bulgular elde etmek üzere; betimsel analizlerden frekans ve dağılım analizleri kullanılmıştır. Normal dağılım gösteren verilere dair iki grup arası karşılaştırma yaparken bağımsız örneklemler t-testi uygulanmıştır. Normal dağılım göstermeyen değişkenlerin medyanları açısından iki grup arasında farklılık gösterip göstermediği incelenirken; Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Tüm değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü saptamak için Spearman korelasyon analizi yöntemi uygulanmıştır.

Değişkenler arasındaki yordayıcılık ilişkisini belirlerken; bağımlı değişkenlerden Manipülasyon toplam puanları normal dağılım gösterdiği için Standart Çoklu Regresyon Analizi kullanılmıştır. CARS ile ölçümlediğimiz iki bağımlı değişken olan partner siber

saldırganlığı ve partner siber saldırganlığı mağduriyeti toplam puanlarının normal dağılıma uymayan sayım değişkenleri olmaları sebebiyle parametrik olmayan yöntemlere başvurulmuştur. Varyansın ortalamadan büyük olması aşırı saçılım (overdispersion) olarak tanımlanmaktadır. Bu değişkenlerin aşırı saçılım göstermelerinin yanında aşırı sıfır içermeleri sebebiyle Sıfır ağırlıklı negatif binom (Zero inflated negative binomial - ZINB) kullanılmıştır (Yau ve ark., 2003).

4. BULGULAR

4.1. Kişisel Bilgi ve Görüşme Formundan Elde Edilen Bulgular

Tablo I: Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

		N	%
Cinsiyet:	Belirtmek istemiyorum	8	0.9
	Erkek	214	24.6
	Kadın	647	74.4
Yaş:	18-25	619	71.1
	25-30	95	10.9
	30-35	42	4.8
	36 ve üstü	114	13.1
En son mezun olunan okul:	Okur-yazar	3	0.3
	İlkokul	14	1.6
	Ortaokul	14	1.6
	Lise	430	49.4
	Ön lisans/Lisans	352	40.5
	Lisansüstü	57	6.6
Yaşadığınız Yer:	Büyükşehir	751	86.3
	İl merkezi	61	7.0
	İlçe	48	5.5
	Kasaba	3	0.3
	Köy	7	0.8
Aylık Gelir:	0-12000 TL	365	42.0
	12001-15000 TL	84	9.7
	15001-40000 TL	242	27.8
	40001 TL ve üstü	179	20.6
Medenî Durum:	Bekâr	627	72.1
	Evli	161	18.5

	Eşi vefat etmiş	3	0.3
	Eşinden ayrı yaşıyor	9	1.0
	Boşanmış	17	2.0
	Partneriyle birlikte yaşıyor	53	6.1
Şu anda, siz de dâhil Evinizde kaç kişi yaşıyor?	2 ve daha az	268	30.8
	3-4 kişi	464	53.3
	5 ve daha fazla	138	15.9
Çocuk Sayısı:	1	59	6.8
	2-3	76	8.7
	4 ve daha fazla	9	1.0
	Çocuğum yok.	726	83.4
	Toplam	870	100

Tablo I'de araştırma kapsamında yer alan 870 katılımcının temel sosyodemografik özellikleri yer almaktadır. Katılımcıların %74.4'ü kadın, %24.6'sı erkek, %0.9'u ise cinsiyet belirtmemeyi tercih etmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%71,1) 18–25 yaş aralığındadır. Bunu %13,1 ile 36 ve üstü yaş grubu takip etmektedir. Katılımcıların %49.4'ü lise mezunu, %40.5'i ön lisans veya lisans mezunu, %6.6'sı ise lisansüstü eğitim düzeyine sahiptir. Katılımcıların çoğunluğu (%86.3) büyükşehirlerde ikamet etmektedir. Aylık gelir düzeyi açısından değerlendirildiğinde, %42'sinin aylık gelirinin 12.000 TL ve altında olduğu görülmektedir. Bunu %27.8 ile 15.001–40.000 TL arası gelir grubu takip etmektedir.

Tablo II: Katılımcıların Ailevi Özellikleri

		N	%
Kaç kardeşsiniz?	Tek çocuk	120	13.8
	2-3 kardeş	602	69.2
	4 kardeş ve daha fazla	148	17.0
Siz kaçıncı çocuksunuz?	İlk çocuk	423	48.6
	İkinci-Üçüncü çocuk	392	45.1
	Dördüncü çocuk ve fazlası	55	6.3
Aileniz size göre aşağıdaki seçeneklerden hangisine en yakın türdedir?	Aşırı Koruyucu	166	19.1
	Çocuk odaklı	64	7.4
	Destekleyici ve Kabul edici	366	42.1
	İlgisiz	32	3.7
	Otoriter	162	18.6
	Tutarsız	80	9.2
Anne babanızın durumuna uygun seçeneği işaretleyiniz.	Anne, baba sağ ve birlikte yaşıyor	643	73.9
	Anne, baba boşanmış	100	11.5
	Baba vefat etmiş	86	9.9
	Anne vefat etmiş	23	2.6
	Anne, baba üvey	3	0.3
	Anne üvey	3	0.3
	Baba üvey	2	0.2
	Anne, baba vefat etmiş	10	1.1
Annenizin eğitim düzeyi nedir?	Okur-yazar	33	3.8

	Okur-yazar değil	30	3.4
	İlkokul	182	20.9
	Ortaokul	117	13.4
	Lise	278	32.0
	Üniversite	230	26.4
Babanızın eğitim düzeyi nedir?	Okur-yazar değil	6	0.7
	Okur-yazar	22	2.5
	İlkokul	161	18.5
	Ortaokul	128	14.7
	Lise	267	30.7
	Üniversite	286	32.9
Aile içerisinde anne-babanızın birbiriyle ilişkisi nasıldır?	İlişki yok	95	10.9
	Kötü, anlaşamazlar	70	8.0
	Orta	317	36.4
	İyi anlaşırlar	388	44.6
Anne, baba, kardeş ve diğer aile üyeleriyle ilişkileriniz nasıldır?	İlişki yok	6	0.7
	Kötü	26	3.0
	Orta	227	26.1
	İyi	611	70.2
Annenizle çocukluğunuzdaki ilişkinizi nasıl tanımlarsınız?	İlişki yok	11	1.3
	Kötü	59	6.8
	Orta	258	29.7
	İyi	542	62.3
Annenizle şu anki ilişkinizi nasıl tanımlarsınız?	İlişki yok	17	2.0
	Kötü	34	3.9
	Orta	210	24.1
	İyi	609	70.0

Babanızla çocukluğunuzdaki ilişkinizi nasıl tanımlarsınız?	İlişki yok	27	3.1
	Kötü	104	12.0
	Orta	260	29.9
	İyi	479	55.1
Babanızla şu anki ilişkinizi nasıl tanımlarsınız?	İlişki yok	95	10.9
	Kötü	50	5.7
	Orta	259	29.8
	İyi	466	53.6
Çocukluk döneminizde anne ve babanız arasındaki sözel şiddete (bağırma, hakaret, aşağılama vb.) ve duygusal şiddete (tehdit, baskı kurma, engelleme vb.) ne sıklıkta şahit olurdunuz?	Böyle bir duruma tanık olmadım	289	33.2
	Nadiren	228	26.2
	Bazen	189	21.7
	Sıklıkla	124	14.3
	Çok sık	40	4.6
Çocukluk döneminizde anne ve babanız arasındaki fiziksel şiddete ne sıklıkta şahit olurdunuz?	Böyle bir duruma tanık olmadım	630	72.4
	Nadiren	128	14.7
	Bazen	75	8.6
	Çok sık	14	1.6
	Sıklıkla	23	2.6
	Toplam	870	100

Tablo II, katılımcıların aile yapısı, ebeveyn ilişkileri ve çocukluk dönemlerine ilişkin algılarına dair bilgileri içermektedir. Katılımcıların çoğunluğu (%69.2) iki ya da üç kardeşe sahiptir. Katılımcıların yaklaşık yarısı (%48.6) ailenin ilk çocuğudur. Katılımcıların %42.1'i ailelerini "*destekleyici ve kabul edici*" olarak tanımlarken, %19.1'i "*aşırı koruyucu*" ve %18.6'sı "*otoriter*" aile yapısında büyüdüğünü belirtmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%73.9), anne ve babasının sağ ve birlikte yaşadığını ifade etmiştir. Katılımcıların %11.5'i anne ve babasının boşanmış olduğunu, %9.9'u ise babasının vefat ettiğini belirtmiştir.

Eğitim düzeyi açısından bakıldığında, annelerin %32'si lise, %26.4'ü üniversite mezunudur. Babaların ise %32.9'u üniversite mezunu, %30.7'si lise mezunudur. Bu durum, örneklemdeki ebeveynlerin eğitim düzeyinin genel olarak orta-üst seviyede olduğunu göstermektedir. Aile içi ilişkilere dair veriler değerlendirildiğinde, katılımcıların %44.6'sı anne-babalarının birbiriyle olan ilişkisini "*iyi*" olarak değerlendirmiştir. %36.4'ü ise bu ilişkiyi "*orta*" düzeyde tanımlamıştır. Katılımcıların %70.2'si aile üyeleriyle olan ilişkisini "*iyi"* olarak ifade etmektedir. Benzer biçimde, anneleriyle çocukluk dönemindeki ilişkilerini %62.3 oranında "*iyi*" olarak tanımlayan katılımcıların, güncel ilişkileri de benzer şekilde %70 oranında "*iyi*" şeklindedir. Babalara yönelik ilişkilerde ise bu oranlar çocukluk dönemi için %55.1, güncel dönem için %53.6 olarak gözlemlenmiştir. Şiddete tanıklık düzeyi açısından değerlendirildiğinde, katılımcıların %33.2'si çocukluk döneminde anne-babası arasında herhangi bir sözel veya duygusal şiddete tanık olmadığını belirtmiştir. Ancak %26.2'si nadiren, %21.7'si bazen, %14.3'ü sıklıkla ve %4.6'sı çok sık tanıklık ettiğini ifade etmiştir. Fiziksel şiddet söz konusu olduğunda, katılımcıların %72.4'ü böyle bir duruma hiç tanıklık etmediğini belirtmiş, %14.7'si nadiren, %8.6'sı bazen, %2.6'sı sıklıkla ve %1.6'sı çok sık tanıklık ettiğini ifade etmiştir.

Tablo III: Katılımcıların Alkol ve/veya Madde Bağımlılık Durumları

		N	%
Sigara, alkol gibi bağımlılık yapan maddeler kullanıyor musunuz?	Evet	330	37.9
	Bazen	164	18.9
	Hayır	376	43.2
Esrar, eroin ve kokain gibi bağımlılık yapan maddeler kullanıyor musunuz?	Evet	15	1.7
	Bazen	15	1.7
	Hayır	840	96.6
Bu maddeyi/maddeleri kaç yıldır kullanıyorsunuz?	Kullanmıyorum	607	69.8
	0-1 yıl	131	15.1
	2- 3 yıl	51	5.9
	4 yıl ve daha fazla	81	9.3
Ailenizden esrar, eroin ve kokain gibi bağımlılık yapan maddeler kullanan kimseler var mıdır ya da var mıydı?	Evet	44	5.1
	Bazen	10	1.1
	Hayır	816	93.8
Arkadaşlarınızdan sigara, alkol, esrar, eroin ve kokain gibi bağımlılık yapan maddeler kullanan kimseler var mıdır ya da var mıydı?	Hayır	867	99.7
	Evet	3	0.3
	Toplam	870	100

Katılımcıların bağımlılık yapan madde kullanımına ilişkin verileri incelendiğinde (bkz. Tablo III), %43.2'si sigara veya alkol gibi maddeleri hiç kullanmadığını belirtirken, %37.9'u düzenli olarak, %18.9'u ise bazen kullandığını ifade etmiştir. Bu bulgu, katılımcıların yaklaşık yarısının (toplam %56.8) en az aralıklı olarak sigara ve/veya alkol tükettiğini göstermektedir. Esrar, eroin ve kokain gibi yasa dışı ve yüksek bağımlılık potansiyeline sahip maddelere ilişkin olarak, %96.6'sı hiçbir zaman bu maddeleri kullanmadığını belirtmiştir. Bu maddeleri "*düzenli*" kullandığını belirtenlerin oranı %1.7 iken, "*bazen*" kullananların oranı da %1.7'dir. Bu durum, örneklemde yasa dışı madde kullanım oranlarının oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Katılımcıların bu maddeleri kaç yıldır kullandığına ilişkin veriler incelendiğinde; %69.8'i

madde kullanmadığını belirtmiş, %15.1'i son 1 yıl içerisinde, %5.9'u 2–3 yıldır, %9.3'ü ise 4 yıl ve daha uzun süredir bu tür maddeleri kullandığını ifade etmiştir. Bu bulgular, kullanıma başlayan bireylerin bir kısmının madde kullanımının kronikleşme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Katılımcıların aile çevresinde esrar, eroin ya da kokain gibi maddeleri kullanan bireylerin olup olmadığına dair yanıtlarında, %5.1'i "*evet*" yanıtını verirken, %1.1'i "*bazen*" kullanıldığını belirtmiş; %93.8'i ise böyle bir durumla hiç karşılaşmadığını ifade etmiştir. Bu veri, aile ortamında yüksek riskli madde kullanımının düşük oranda var olduğunu göstermektedir. Arkadaş çevresine yönelik değerlendirmede ise, %99.7 gibi ezici bir çoğunluk arkadaş çevresinde bu tür madde kullanımına rastlamadığını belirtmiştir. Yalnızca %0.3'lük küçük bir grup bu maddeleri kullanan arkadaşlarının olduğunu bildirmiştir. Bu durum, örneklem grubunun sosyal çevresinin büyük ölçüde düşük riskli bir bağlamda yer aldığını göstermektedir.

Tablo IV: Katılımcıların Romantik İlişkilerine Dair Özellikler

		N	%
Partnerinizle tanışma biçiminiz:	Arkadaş ortamında tanıştım	266	30.6
	Diğer	135	15.5
	Görücü usulü	36	4.1
	İnternet veya sosyal medyada tanıştım	144	16.6
	İş/okul ortamında tanıştım	289	33.2
Romantik ilişkide bulunduğunuz kişiyle;	Ayrı yaşıyorum	643	73.9
	Birlikte yaşıyorum	227	26.1
İlişkinizin süresi;	6-12 ay	340	39.1
	12-18 ay	109	12.5
	18 ay ve daha fazla	421	48.4
Şu anki ilişkinizde kaç kere ayrılıp barıştınız?	1	123	14.1
	2-3	115	13.2

	4 ve daha fazla	82	9.4
	Ayrılmadım	550	63.2
İlişkinizde problemler yaşıyor musunuz?	Evet	197	22.6
	Bazen	356	40.9
	Hayır	317	36.4
İlişkiniz süresince fiziksel ya da cinsel şiddet maruz kaldıysanız bu şiddetle ilgili adli mercilere başvuruda bulundunuz mu?	Evet	15	1.7
	Hayır	189	21.7
	Maruz kalmadım	666	76.6
İlişkinizde duygusal, fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalacağınıza yönelik bir korku yaşıyor musunuz?	Evet	61	7.0
	Hayır	809	93.0
Partnerinizle aranızdaki yaş farkınız nedir?	1-3 yaş	463	53.2
	10 yaş ve üzeri	26	3.0
	4-6 yaş	111	12.8
	7-9 yaş	48	5.5
	Yaş farkımız yok	222	25.5
Partnerinizle eğitim düzeyleriniz benzer midir?	Evet	739	84.9
	Hayır	131	15.1
İlişkinizde duygusal, fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kaldınız mı?	Evet	203	23.3
	Hayır	666	76.6
	Toplam	870	100

Katılımcıların romantik ilişkilerine dair verileri incelendiğinde, en sık karşılaşılan tanışma biçiminin %33.2 ile iş veya okul ortamı olduğu görülmektedir (bkz. Tablo IV). Bunu %30.6 ile arkadaş ortamında tanışma izlemektedir. Katılımcıların %16.6'sı partneriyle internet veya sosyal medya aracılığıyla tanıştığını belirtmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%73.9), romantik ilişki yaşadıkları partnerleriyle ayrı yaşadığını, %26.1'i ise birlikte yaşadığını ifade etmiştir. İlişki süresi bakımından değerlendirildiğinde, katılımcıların %48.4'ü 18 ay ve daha

uzun süredir ilişki yaşadığını belirtmiştir. %39.1'i 6–12 ay arası süredir ilişki yaşarken, %12.5'i 12–18 ay aralığında bir birliktelik sürdürmektedir. İlişki süresince katılımcıların %63.2'si partneriyle hiç ayrılık yaşamadığını, %14.1'i bir kez, %13.2'si iki ila üç kez, %9.4'ü ise dört ya da daha fazla kez ayrılıp barıştığını bildirmiştir. Katılımcıların %22.6'sı ilişkilerinde problem yaşadığını açıkça belirtirken, %40.9'u zaman zaman sorunlar yaşadığını ifade etmiştir. %36,4'lük bir kesim ise herhangi bir sorun yaşamadığını belirtmiştir. Fiziksel veya cinsel şiddet mağduriyeti açısından değerlendirildiğinde, katılımcıların %23.3'ü en az bir tür şiddete maruz kaldığını bildirmiştir. Ancak yalnızca %1.7'si bu durumu adli mercilere taşıdığını ifade etmiştir. Katılımcıların %7'si ilişkilerinde gelecekte şiddete uğrama korkusu taşıdığını belirtmiştir. Yaş farkı açısından bakıldığında, katılımcıların %53.2'si partneriyle arasında 1–3 yaş fark olduğunu, %25.5'i yaş farkı olmadığını bildirmiştir. Daha yüksek yaş farkları (%7.3) nadir olarak görülmektedir. Eğitim düzeyine ilişkin olarak, katılımcıların %84.9'u partneriyle benzer eğitim seviyesine sahip olduğunu ifade etmiştir.

Tablo V: Katılımcıların Romantik İlişki Deneyimlerine Dair Özellikler

		N	%
Partnerim emirler ya da istekler yoluyla neler yapmam gerektiğini söyler.	Bazen	281	32.3
	Evet	83	9.5
	Hayır	506	58.2
Partnerim aslında kendisinin suçlu veya hatalı olduğu bir durumda beni suçlar.	Bazen	279	32.1
	Evet	103	11.8
	Hayır	488	56.1
Partnerim tartıştığımızda ya da kavga ettiğimizde beni haksız yere itham eder.	Bazen	228	26.2
	Evet	104	12.0
	Hayır	538	61.8
Partnerim gerekli/gereksiz sürekli kusurlarımı ve hatalarımı hatırlatır veya yüzüme vurur.	Bazen	152	17.5
	Evet	80	9.2

	Hayır	638	73.3
Partnerimle iletişim halindeyken adeta kırılgan bir zemin üzerinde yürüyormuş gibi kendimi güvensiz ya da endişeli hissederim.	Bazen	172	19.8
	Evet	86	9.9
	Hayır	612	70.3
Partnerim kusurlarını kabul etmekte zorlanıp, ben onu haklı olarak eleştirdiğimde ise öfkelenir.	Bazen	219	25.2
	Evet	113	13.0
	Hayır	538	61.8
Partnerimle aramız iyiyken, nedensiz bir şekilde ve aniden bana soğuk davranmaya başlar.	Bazen	164	18.9
	Evet	79	9.1
	Hayır	627	72.1
Partnerimle tartıştıktan sonra bir hatam olmamasına rağmen kendimi suçlarım.	Bazen	253	29.1
	Evet	106	12.2
	Hayır	511	58.7
Partnerim arkadaşlarımla olan ilişkilerimi ve görüşmelerimi sınırlandırmaya çalışır.	Bazen	136	15.6
	Evet	65	7.5
	Hayır	669	76.9
Partnerim ilişkimiz biterse, başka kimsenin beni sevmeyeceğini ve değer vermeyeceğini sık sık dile getirir.	Bazen	89	10.2
	Evet	45	5.2
	Hayır	736	84.6
Partnerim beni sinirlendirmek için hassas olduğumu bildiği noktaları hedef alır.	Bazen	142	16.3
	Evet	76	8.7
	Hayır	652	74.9
	Toplam	870	100

Tablo V, katılımcıların romantik ilişkilerinde partnerleri tarafından maruz kaldıkları olası duygusal manipülasyon davranışlarını ortaya koymaktadır. Katılımcıların %32.3'ü partnerlerinin bazen emir vererek ya da yönlendirici şekilde davranışlarını belirlemeye çalıştığını, %9.5'i ise bu durumu sürekli yaşadığını ifade etmiştir. Katılımcıların %32.1'i

partnerlerinin hatalı olduğu durumlarda suçu kendilerine yüklediğini zaman zaman yaşadığını belirtirken, %11.8'i bunu düzenli olarak deneyimlediğini bildirmiştir. Katılımcıların %26.2'si partnerlerinin tartışmalarda kendilerini haksız yere suçladığını bazen yaşadığını ifade etmiş, %12'si ise bunu sıkça yaşadığını belirtmiştir. "*Gerekli/gereksiz kusurların yüzlerine vurulması*" davranışı %26.7 oranında katılımcı tarafından (bazen+evet) rapor edilmiştir. İletişim sırasında kendini güvensiz veya "*kırılgan zemin üzerinde yürür gibi*" hissetme, katılımcıların %29.7'si tarafından zaman zaman ya da sürekli olarak yaşanan bir deneyim olarak bildirilmiştir. Yine, partnerin eleştiriye tahammülsüzlüğü ve öfkeyle tepki verme davranışı %38.2 oranında rapor edilmiştir. Bazı katılımcılar (%28) partnerlerinin ilişkileri iyi giderken sebepsiz yere soğuklaştığını belirtmiş; %41.3'ü ise tartışmalardan sonra haksız olmadıkları halde kendilerini suçladığını ifade etmiştir. Arkadaş ilişkilerini sınırlandırma davranışı %23.1 oranında (bazen ve evet) katılımcı tarafından bildirilmiştir. Partnerin ilişkileri sonlandırma tehdidiyle "*başka kimsenin seni sevmeyeceği*" yönündeki manipülatif söylemleri ise %15.4 oranında katılımcı tarafından yaşandığı belirtilmiştir. Son olarak, katılımcıların %24.9'u partnerlerinin sinirlendirme amacıyla özellikle hassas oldukları yönleri hedef aldığını ifade etmiştir.

Tablo VI: Katılımcıların Algıladıkları Ebeveyn Tutumları

		N	**%**
Algılanan Ebeveyn Tutumları	Aşırı Koruyucu	166	19.1
	Çocuk odaklı	64	7.4
	Destekleyici ve Kabul edici	366	42.1
	İlgisiz	32	3.7
	Otoriter	162	18.6
	Tutarsız	80	9.2
	Toplam	870	100

Tablo VI'da katılımcıların algıladıkları ebeveynlik tutumlarına ilişkin bulgular yer almaktadır. Katılımcıların 166'sı (%19.1) aşırı koruyucu, 64'ü (%7.4) çocuk odaklı, 366'sı (%42.1) destekleyici ve kabul edici, 32'si (%3.7) ilgisiz, 162'si (%18.6) otoriter ve 80'i (%9.2) ise tutarsız ebeveynlik tutumu bildirmiştir.

4.2. Ölçeklere İlişkin Betimsel Bulgular

Tablo VII: Çalışmada Kullanılan Ölçeklerin Betimleyici İstatistikleri

	N	Min.	Max	Ort.	SS	Çarpıklık	Basıklık
PSS	870	.00	95.00	5.77	12.47	3.538	14.881
PCSF	870	.00	63.00	2.44	7.41	4.174	20.199
STF	870	.00	41.00	3.32	6.23	2.883	9.431
PSM	870	.00	98.00	5.39	12.07	3.617	15.600
PCSM	870	0.00	59.00	2.50	7.29	3.949	17.807
STM	870	0.00	40.00	2.89	5.48	2.949	10.476
MAN	870	39.00	195.0	74.64	28.47	0.821	0.490
SM	870	5.00	25.00	8.52	3.71	1.314	1.748
DM	870	10.00	50.00	16.62	7.40	1.480	2.261
KS	870	6.00	30.00	11.80	4.75	0.688	-0.008
KG	870	9.00	45.00	19.84	8.05	0.517	-0.433
STJ	870	9.00	45.00	17.87	8.00	0.729	-0.199
CTQ	870	25.00	95.00	41.04	13.80	1.179	0.958
DİS	870	5.00	25.00	7.71	3.84	1.735	2.702
FİS	870	5.00	25.00	6.21	2.95	3.201	11.094
FİH	870	5.00	19.00	8.00	3.33	0.919	-0.265
DİH	870	5.00	25.00	12.30	6.03	0.545	-0.779
CİS	870	5.00	25.00	6.26	3.16	3.153	10.652
DES	870	0.00	100.0	20.56	17.07	0.983	0.416
DT	870	32.00	124.0	69.69	15.21	0.460	0.218
MKY	870	9.00	45.00	24.15	7.93	0.080	-0.440
NRS	870	9.00	44.00	26.13	5.77	0.136	0.073
PSK	870	9.00	43.00	19.41	5.84	0.787	0.451

Not: PSS: Siber Saldırganlık Toplam Puanı; PCSF: Psikolojik- Cinsel Siber Saldırganlık; STF: Stalk; PSM:Siber Mağduriyet Toplam Puanı; PCSM: Psikolojik- Cinsel Siber Mağduriyet; STM: Stalk Mağduriyeti;MAN: İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği toplam puanı;SM: saldırgan manipülasyon; DM:duygusal manipülasyon; KS:Kurban Seçimi; KG: kendini gizleme STJ:strateji kurma; CTQ: Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği toplam puanı; DİS: duygusal istismar; FİS: fiziksel istismar; FİH: fiziksel ihmal; DİH: duygusal ihmal; CİS: cinsel istismar; DES: Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği toplam puanı; DT: Karanlık Üçlü Ölçeği toplam puanı; MKY: Makyavelizm; NRS; PSK: Psikopati

Tablo VII'de çarpıklık ve basıklık değerlerine göre normallik değerlendirmesi yer almaktadır. Görüldüğü üzere bazı değişkenlerin çarpıklık ve/veya basıklık değerleri kabul edilebilir sınırların dışındadır (George ve Mallery, 2024; Tabachnick ve ark., 2007).

Tablo VIII: Katılımcıların Çocukluk Çağı Travmaları Sıklığı

Travma Tipi	N	%
Duygusal istismar	309	35.5
Fiziksel istismar	217	24.9
Fiziksel ihmal	371	42.6
Duygusal ihmal	428	49.2
Cinsel istismar	184	21.1
Deneyimlenen bir çocukluk çağı travması	508	69.9
Tek tip travma	173	19.9
Çok tip travma	435	50

Tabloda katılımcıların çocukluk çağı travmalarının sıklığına dair bulgular yer almaktadır (bkz. Tablo VIII). Çocukluk çağı travmalarına ilişkin veriler CTQ'dan elde edilmiştir. Cinsel ve fiziksel istismar için 5 puan, (herhangi bir maddeye en alt düzeyde de olsa evet yanıtı verilmesi pozitif bildirim sayılmaktadır) fiziksel ihmal ve duygusal istismar için 7 puan, duygusal ihmal için ise 12 puan kesme puanı olarak kabul edilmektedir (Şar ve ark., 2012). Katılımcıların; 508'i (%69.9) deneyimlenen en az bir çocukluk çağı travması bulunduğu, 428'i (%49.2) duygusal ihmal, 309'u (%35.5) duygusal istismar, 371'i (%42.6) fiziksel ihmal, 217'si (%24.9) fiziksel istismar ve 184'ü (%21.1) cinsel istismar mağduriyeti ve 435'i (%50.0) ise çok tip travma bildirmiştir.

Tablo IX: Tekli ve Çoklu Travma Gruplarının Siber Saldırganlık ve Mağduriyet Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılması

Değişken	Travma	N	Sıra Ort.	U	Z	p
PSS	Tek	173	266.96	31132.50	-3.48	**< .001**
	Çok	435	319.43			
PCSF	Tek	173	261.50	30188.50	-4.88	**< .001**
	Çok	435	321.60			
STF	Tek	173	272.88	32157.50	-2.96	**.003**
	Çok	435	317.07			
PSM	Tek	173	270.66	31773.00	-3.16	**.002**
	Çok	435	317.96			
PCSM	Tek	173	258.72	29707.00	-5.11	**< .001**
	Çok	435	322.71			
STM	Tek	173	275.73	32650.50	-2.73	**.006**
	Çok	435	315.94			

Not: PSS: Siber Saldırganlık Toplam Puanı; PCSF: Psikolojik- Cinsel Siber Saldırganlık; STF: Stalk; PSM:Siber Mağduriyet Toplam Puanı; PCSM: Psikolojik- Cinsel Siber Mağduriyet; STM: Stalk Mağduriyeti.

Tekli ve Çoklu Travma Gruplarının Siber Saldırganlık ve Mağduriyet Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılması için Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır (bkz. Tablo IX). Bu testin sonuçlarına göre çoklu travmaya maruz kalan bireylerin siber saldırganlık ve mağduriyet düzeylerinin anlamlı biçimde daha yüksek olduğunu ortaya konmuştur. Özellikle: PSS (Toplam Siber Partner Saldırganlığı) puanları açısından gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur, U = 31132.50, Z = -3.48, $p < .001$. Psikolojik ve Cinsel Siber Saldırganlık (PCSF) alt boyutunda fark daha da belirgindir, U = 30188.50, Z = -4.88, $p < .001$. Stalk (STF) puanları da anlamlı düzeyde yüksektir, U = 32157.50, Z = -2.96, p = .003.

Benzer şekilde, siber mağduriyet puanları da çoklu travma grubunda daha yüksektir:

- PSM (Toplam Mağduriyet): U = 31773.00, Z = -3.16, p = .002.
- Psikolojik ve Cinsel Mağduriyet (PCSM): U = 29707.00, Z = -5.11, $p < .001$.
- Stalk Mağduriyeti (STM): U = 32650.50, Z = -2.73, p = .006.

Tablo X: Tekli ve Çoklu Travma Gruplarının Manipülasyon, Dissosiyatif Yaşantılar ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Bakımından karşılaştırılması

Değişken	Travma	N	Sıra Ort.	U	Z	p
MAN	Tek	173	274.73	32478.00	-2.64	**.008**
	Çok	435	316.34			
SM	Tek	173	273.57	32276.50	-2.77	**.006**
	Çok	435	316.80			
DM	Tek	173	250.91	28356.00	-4.77	**<.001**
	Çok	435	325.81			
KS	Tek	173	284.10	34098.00	-1.81	.070
	Çok	435	312.61			
KG	Tek	173	293.32	35693.00	-0.99	.321
	Çok	435	308.95			
STJ	Tek	173	278.05	33051.50	-2.35	**.019**
	Çok	435	315.02			
DES	Tek	173	258.90	29738.00	-4.04	<**.001**
	Çok	435	322.64			
DT	Tek	173	310.44	36600.50	-0.53	.599
	Çok	435	302.14			
MKY	Tek	173	326.74	33779.50	-1.97	**.049**
	Çok	435	295.65			
NRS	Tek	173	335.31	32297.00	-2.73	**.006**
	Çok	435	292.25			
PSK	Tek	173	253.38	28784.00	-4.54	<**.001**
	Çok	435	324.83			

Not: MAN: İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği toplam puanı; SM: saldırgan manipülasyon; DM: duygusal manipülasyon; KS: Kurban Seçimi; KG: kendini gizleme STJ: strateji kurma; CTQ: Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği toplam puanı; DİS: duygusal istismar; FİS: fiziksel istismar; FİH: fiziksel ihmal; DİH: duygusal ihmal; CİS: cinsel istismar; DES: Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği toplam puanı; DT: Karanlık Üçlü Ölçeği toplam puanı; MKY: Makyavelizm; NRS: Narsisizm; PSK: Psikopati

Tekli ve Çoklu Travma Gruplarının Manipülasyon, Dissosiyatif Yaşantılar ve Karanlık Üçlü Kişilik Özelikleri Bakımından Karşılaştırılması için Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır (bkz. Tablo X). Bu testin sonuçlarına göre toplam manipülasyon puanları (U = 32478.00, p = .008), saldırgan manipülasyon (U = 32276.50, p = .006) ve duygusal manipülasyon (U = 28356.00, $p < .001$) açısından çoklu travma grubu daha yüksek puan almıştır. Dissosiyatif yaşantılar bakımından da gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmıştır (U = 29738.00, $p < .001$). Çoklu travmaya maruz kalan bireylerde dissosiyasyon düzeyleri tekli travma grubuna göre belirgin şekilde daha yüksektir. Karanlık üçlü kişilik özellikleri bağlamında değerlendirildiğinde, psikopati (U = 28784.00, $p < .001$), narsisizm (U = 32297.00, p = .006)

ve makyavelizm (U = 33779.50, p = .049) puanlarının da çoklu travma grubu lehine anlamlı biçimde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo XI: Fiziksel Şiddete Maruz Kalanlar ve Kalmayanların CARS Mağduriyet Alt Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

	Fiziksel Şiddet Deneyimi	N	Sıra Ort.	U	Z	p
İlişkiniz süresince fiziksel ya da cinsel şiddet maruz kaldınız mı?	Evet	203	473.98	59687.000	-2.702383	**.007**
	Hayır	666	423.12			

Tablo XI'deki Mann-Whitney U testi sonuçları, fiziksel şiddete maruz kalan bireylerin siber mağduriyet puanlarının (PSM) anlamlı derecede farklı olduğunu göstermektedir, U = 59,687, Z = -2.70, *p* = .007. Fiziksel şiddete maruz kalan grubun ortalama sıralaması (Sıra Ort.= 473.98) daha yüksek olup, fiziksel şiddete maruz kalmayan grubun ortalama sıralaması (Sıra Ort. = 423.12) ile karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Tablo XII: Partner Siber Saldırganlığı ve Mağduriyeti Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	U	Z	p
PSS	Kadın	647	274.73	69124.50	-0.143	0.886
	Erkek	214	316.34			
PCSF	Kadın	647	273.57	61691.50	-3.420	**<.001**
	Erkek	214	316.80			
STF	Kadın	647	250.91	66251.00	-1.115	0.265
	Erkek	214	325.81			
PSM	Kadın	647	284.10	63431.50	-2.070	**0.038**
	Erkek	214	312.61			
PCSM	Kadın	647	293.32	64092.00	-2.326	**0.020**
	Erkek	214	308.95			
STM	Kadın	647	278.05	65012.00	-1.561	0.119
	Erkek	214	315.02			

Not: PSS: Siber Saldırganlık Toplam Puanı; PCSF: Psikolojik- Cinsel Siber Saldırganlık; STF: Stalk; PSM:Siber Mağduriyet Toplam Puanı; PCSM: Psikolojik- Cinsel Siber Mağduriyet; STM: Stalk Mağduriyeti

Katılımcıların cinsiyetlerine göre partner siber saldırganlığı ve mağduriyeti düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann-Whitney U testi uygulanmıştır (bkz. Tablo XII). Psikolojik-cinsel siber saldırganlık (PCSF) puanları açısından kadınlar (Sıra Ortalaması = 419.35) ile erkekler (Sıra Ortalaması = 468.06) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur; U = 61691.50, Z = -3.42, p < .001. Bu bulgu, erkek katılımcıların partnerlerine yönelik psikolojik-cinsel siber saldırganlık düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Siber Mağduriyet Toplam Puanı (PSM) puanlarında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur; kadınların (Sıra Ortalaması = 422.04), erkeklerden (Sıra Ortalaması = 459.97) anlamlı düzeyde daha düşük puan aldığı görülmüştür; U = 63431.50, Z = -2.07, p = .038. Aynı şekilde, Psikolojik- Cinsel Siber Mağduriyet (PCSM) değişkeninde erkekler (Sıra Ortalaması = 456.90), kadınlara (Sıra Ortalaması = 423.06) göre daha yüksek mağduriyet yaşamaktadır; U = 64092.00, Z = -2.33, p = .020. Buna karşın, Siber Saldırganlık Toplam Puan (PSS**)** (p = .886), Stalk tipi siber saldırganlık (STF) (p = .265) ve Stalk Mağduriyeti (STM) (p = .119) değişkenlerinde cinsiyet temelli anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo XIII: Katılımcıların Manipülasyon Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	Ort	SS	t	p
MAN	Kadın	647	73.39	27.06	.029	**<.001**
	Erkek	214	78.74	32.08		
SM	Kadın	647	8.32	3.48	.015	**< .001**
	Erkek	214	9.11	4.27		
DM	Kadın	647	16.22	7.04	.016	**< .001**
	Erkek	214	17.75	8.29		
KS	Kadın	647	11.51	4.49	.003	**< .001**
	Erkek	214	12.72	5.37		
KG	Kadın	647	19.79	7.87	.573	.091
	Erkek	214	20.15	8.58		
STJ	Kadın	647	17.52	7.71	.029	**.010**
	Erkek	214	18.99	8.74		

Not: MAN: İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği toplam puanı; SM: saldırgan manipülasyon; DM: duygusal manipülasyon; KS:Kurban Seçimi; KG: kendini gizleme STJ:strateji kurma

Tablo XIII'te katılımcıların cinsiyetleri ile İnsan İlişkilerinde Manipülasyon ölçeği toplam puanları ve alt boyutların puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacıyla parametrik testlerden bağımsız örneklemler t-testi uygulanmıştır. Bu testin sonuçlarına göre erkek katılımcıların; ölçek toplam puanı ve tüm alt boyutları (kendini gizleme alt boyutu hariç) kadın katılımcılara göre daha yüksektir. Kadın katılımcıların manipülasyon toplam puan ortalaması (Ort = 73.39, SS = 27.06) erkek katılımcıların ortalamasından (Ort = 78.74, SS = 32.08) anlamlı düzeyde daha düşüktür. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır (t = 0.029, p < .001). Kadınların saldırgan manipülasyon puan ortalaması (Ort = 8.32, SS = 3.48) erkeklere göre (Ort = 9.11, SS = 4.27) anlamlı düzeyde daha düşüktür. Bu fark anlamlı bulunmuştur (t = 0.015, p < .001). Kadın katılımcılar (Ort = 16.22, SS = 7.04), erkek katılımcılara göre (Ort = 17.75, SS = 8.29) anlamlı düzeyde daha düşük duygusal manipülasyon puanı almıştır (t = 0.016, p < .001). Kadınların kurban seçimi puanı (Ort = 11.51, SS = 4.49), erkeklerin puanından (Ort = 12.72, SS = 5.37) anlamlı düzeyde daha düşüktür (t = 0.003, p < .001). Kadınların kendini gizleme puanı (Ort = 19.79, SS = 7.87), erkeklerin puanı (Ort = 20.15, SS = 8.58) ile karşılaştırıldığında, fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (t = 0.573, p = .091). Strateji kurma alt boyutunda kadınların ortalaması (Ort = 17.52, SS = 7.71), erkeklerin ortalamasından (Ort = 18.99, SS = 8.74) anlamlı düzeyde düşüktür (t = 0.029, p = .010).

Tablo XIV: Katılımcıların Siber Saldırganlık ve Mağduriyet Puanlarının CTQ Kesme Puanına Göre Karşılaştırılması

	CTQ Kesme Puanı	N	Sıra Ort.	U	Z	p
PSS	CTQ 35 ve üzeri	501	468.60	75850.000	-4.777	**< .001**
	CTQ 35'in altı	369	390.56			
PCSF	CTQ 35 ve üzeri	501	471.96	74166.500	-6.846	**< .001**
	CTQ 35'in altı	369	385.99			
STF	CTQ 35 ve üzeri	501	462.43	78942.500	-3.933	**< .001**
	CTQ 35'in altı	369	398.94			
PSM	CTQ 35 ve üzeri	501	470.63	74836.000	-5.139	**< .001**
	CTQ 35'in altı	369	387.81			
PCSM	CTQ 35 ve üzeri	501	471.69	74305.000	-6.666	**< .001**
	CTQ 35'in altı	369	386.37			
STM	CTQ 35 ve üzeri	501	464.60	77854.500	-4.326	**< .001**
	CTQ 35'in altı	369	395.99			

Not: PSS: Siber Saldırganlık Toplam Puanı; PCSF: Psikolojik- Cinsel Siber Saldırganlık; STF: Stalk; PSM:Siber Mağduriyet Toplam Puanı; PCSM: Psikolojik- Cinsel Siber Mağduriyet; STM: Stalk Mağduriyeti.

Katılımcılar CTQ toplam puana göre CTQ 35 ve üzeri, CTQ 35'in altı olarak iki gruba ayrılmış ve bu grupların testlere göre toplam puan ortalamaları karşılaştırılmıştır (bkz. Tablo XIV). Bu testin sonuçlarına göre Partner siber saldırganlığı uygulama ve mağduriyet toplam puanları ve alt boyutlarının puanları arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Mann-Whitney U testi, CTQ kesme puanına göre bağımlı değişkenlerin dağılımlarını karşılaştırmak için uygulanmıştır.

- Tüm değişkenlerde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir ($p < .001$).

- CTQ 35'in üstünde olan grup, tüm bağımlı değişkenlerde daha yüksek sıra ortalamalarına sahiptir.
- Z değerleri, gruplar arasındaki farkların yönünü ve büyüklüğünü gösteren güçlü negatif değerlere sahiptir, bu da CTQ yüksekliğinin bağımlı değişkenler üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Yüksek CTQ puanına sahip bireyler hem failliği hem de mağduriyeti daha yüksek düzeyde deneyimlemektedirler.

Tablo XV: Katılımcıların Siber Saldırganlık ve Mağduriyet Puanlarının DES Kesme Puanına Göre Karşılaştırılması

	DES Kesme Puanı	**N**	**Sıra Ort.**	**U**	**Z**	**p**
PSS	DES 30 ve üzeri	229	561.63	44511.500	-9.336	**< .001**
	DES 30'un altı	641	390.44			
PCSF	DES 30 ve üzeri	229	553.78	46308.000	-11.391	**< .001**
	DES 30'un altı	641	393.24			
STF	DES 30 ve üzeri	229	545.46	48213.000	-8.239	**< .001**
	DES 30'un altı	641	396.22			
PSM	DES 30 ve üzeri	229	574.72	41513.500	-10.447	**< .001**
	DES 30'un altı	641	385.76			
PCSM	DES 30 ve üzeri	229	555.50	45914.000	-11.340	**< .001**
	DES 30'un altı	641	392.63			
STM	DES 30 ve üzeri	229	561.24	44600.500	-9.588	**< .001**
	DES 30'un altı	641	390.58			

Not: PSS: Siber Saldırganlık Toplam Puanı; PCSF: Psikolojik- Cinsel Siber Saldırganlık; STF: Stalk; PSM:Siber Mağduriyet Toplam Puanı; PCSM: Psikolojik- Cinsel Siber Mağduriyet; STM: Stalk Mağduriyeti.

Tablo XV'te katılımcıların DES 30 kesme puanına göre, partner siber saldırganlığı uygulama toplam puanı ve alt boyutları, partner siber saldırganlığı mağduriyeti toplam puanı ve alt boyutları ortalamaları ve Mann-Whitney U sonuçları yer almaktadır. Katılımcılar DES toplam puana göre DES 30 ve üzeri, DES 30 altı olarak iki gruba ayrılmış ve bu grupların testlere göre toplam puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Mann-Whitney U testi, DES kesme puanına göre bağımlı değişkenlerin dağılımlarını karşılaştırmak için uygulanmıştır.

- Tüm değişkenlerde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir ($p < .001$).
- DES 30'un üstünde olan grup, tüm bağımlı değişkenlerde daha yüksek sıra ortalamalarına sahiptir.
- Bu bulgular, daha yüksek DES skoruna sahip bireylerin siber saldırganlık failliği ve mağduriyeti açısından farklılık gösterdiğini desteklemektedir.
- Z değerleri, gruplar arasındaki farkların yönünü ve büyüklüğünü gösteren güçlü negatif değerlere sahiptir, bu da DES yüksekliğinin bağımlı değişkenler üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Yüksek DES puanına sahip bireyler hem failliği hem de mağduriyeti daha yüksek düzeyde deneyimlemektedirler.

Tablo XVI: Katılımcıların CTQ Kesme Puanına Göre İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

	CTQ Kesme Puanı	N	Ort.	SS	t	p
MAN	CTQ 35 ve üzeri	501	77.8723	4.02330	4.045	**< .001**
	CTQ 35'in altı	369	70.2629	3.13085		
SM	CTQ 35 ve üzeri	501	8.9681	30.38519	4.347	**< .001**
	CTQ 35'in altı	369	7.9133	25.01920		
DM	CTQ 35 ve üzeri	501	17.8842	7.99040	6.229	**< .001**
	CTQ 35'in altı	369	14.9024	6.12694		
KS	CTQ 35 ve üzeri	501	12.1717	4.91391	2.707	**0.007**
	CTQ 35'in altı	369	11.2927	4.47651		
KG	CTQ 35 ve üzeri	501	20.2275	8.40976	1.698	0.090
	CTQ 35'in altı	369	19.3062	7.52286		
STJ	CTQ 35 ve üzeri	501	18.6208	8.29987	3.298	**< .001**
	CTQ 35'in altı	369	16.8482	7.47196		

Not: MAN: İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği toplam puanı; SM: saldırgan manipülasyon; DM: duygusal manipülasyon; KS: Kurban Seçimi; KG: kendini gizleme STJ: strateji.

Tablo XVI'da katılımcıların katılımcıların CTQ 35 kesme puanına göre, İnsan İlişkilerinde Manipülasyon ölçeği toplam puanları ve alt boyutlarına dair toplam puanların bağımsız örneklemler t-testi yer almaktadır. Katılımcılar CTQ toplam puanına göre CTQ 35 ve üzeri, CTQ 35'in altı olarak iki gruba ayrılmış ve bu grupların testlere göre toplam puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Bu testin sonuçlarına göre İnsan İlişkilerinde Manipülasyon ölçeği toplam puanları ve tüm alt boyutlarının puanları arasında anlamlı fark bulunmaktadır.

- Levene's Testi ($p < .05$) olan değişkenler için, "*Equal variances not assumed*" satırı kullanılmıştır.

- MAN, SM, DM, KS ve STJ değişkenleri açısından gruplar arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p < .05$). KG değişkeni için p = .090 olduğu için anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir (p > .05).

Tablo XVII: DES Kesme Puanına Göre İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	DES Kesme Puanı	N	Ort.	SS	t	p
MAN	DES 30 ve üzeri	229	89.4192	30.12763	8.958	**< .001**
	DES 30'un altı	641	69.3666	25.90526		
SM	DES 30 ve üzeri	229	10.6288	4.20602	9.375	**< .001**
	DES 30'un altı	641	7.7676	3.19237		
DM	DES 30 ve üzeri	229	20.5983	8.27092	8.941	**< .001**
	DES 30'un altı	641	15.1981	6.50839		
KS	DES 30 ve üzeri	229	13.7991	5.02745	7.228	**< .001**
	DES 30'un altı	641	11.0842	4.43802		
KG	DES 30 ve üzeri	229	22.7380	8.36458	6.500	**< .001**
	DES 30'un altı	641	18.8003	7.68526		
STJ	DES 30 ve üzeri	229	21.6550	8.21951	8.691	**< .001**
	DES 30'un altı	641	16.5164	7.47894		

Not: MAN: İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği toplam puanı; SM: saldırgan manipülasyon; DM: duygusal manipülasyon; KS: Kurban Seçimi; KG: kendini gizleme STJ: strateji.

Tablo XVII'de katılımcıların katılımcılar DES toplam puana göre DES 30 ve üzeri DES 30'un altı olarak iki gruba ayrılmış ve bu grupların testlere göre toplam puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Bu testin sonuçlarına göre İnsan İlişkilerinde Manipülasyon ölçeği toplam puanları ve tüm alt boyutlarının puanları arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Bağımsız örneklem t-testleri, farklı manipülasyon stratejilerinin gruplar arasındaki ortalama farklarını belirlemek için gerçekleştirilmiştir.

- Levene'in Varyans Eşitliği Testi sonuçları incelenmiş ve $p < .05$ olan değişkenler için eşit varyans varsayımı sağlanmadığı için ilgili t ve p değerleri "*Equal variances not assumed*" satırından alınmıştır.
- Tüm bağımlı değişkenlerde istatistiksel olarak anlamlı farklar tespit edilmiştir ($p < .05$).
- 95% güven aralıkları tüm değişkenler için sıfırı içermediğinden, bulguların güvenilir olduğu görülmektedir.
- Sonuçlar, gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğunu ve manipülasyon stratejilerinin sistematik olarak farklılaştığını göstermektedir.

Analiz bulguları, incelenen tüm değişkenlerde anlamlı grup farkları olduğunu ve ölçülen manipülasyon stratejilerinin belirgin farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo XVIII: Ölçeklerin Alt Boyutlarının Korelasyon Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
1.PSS	1.000																						
2.PCSF	.658**	1.000																					
3.STF	.957**	.501**	1.000																				
4.PSM	.838**	.610**	.813**	1.000																			
5.PCSM	.626**	.823**	.535**	.711**	1.000																		
6.STM	.799**	.501**	.818**	.955**	.565**	1.000																	
7.MAN	.460**	.333**	.438**	.421**	.316**	.396**	1.000																
8.SM	.458**	.361**	.436**	.418**	.347**	.396**	.842**	1.000															
9.DM	.457**	.380**	.427**	.428**	.361**	.392**	.881**	.744**	1.000														
10.KS	.399**	.285**	.384**	.375**	.279**	.359**	.844**	.683**	.704**	1.000													
11.KG	.361**	.215**	.354**	.325**	.205**	.310**	.919**	.693**	.738**	.702**	1.000												
12.STJ	.425**	.300**	.401**	.386**	.278**	.363**	.946**	.792**	.789**	.750**	.846**	1.000											
13.CTQ	.234**	.333**	.202**	.256**	.331**	.225**	.140**	.165**	.236**	.107**	.054	.116**	1.000										
14.DİS	.303**	.243**	.300**	.289**	.271**	.284**	.350**	.291**	.370**	.275**	.298**	.322**	.628**	1.000									
15.FİS	.287**	.376**	.259**	.292**	.349**	.283**	.234**	.220**	.284**	.211**	.155**	.200**	.591**	.575**	1.000								
16.FİH	.170**	.321**	.141**	.237**	.324**	.208**	.028	.104**	.130**	.027	-.054	.001	.776**	.268**	.394**	1.000							
17.DİH	.134**	.209**	.110**	.150**	.210**	.121**	.006	.056	.119**	-.011	-.060	-.005	.875**	.394**	.367**	.674**	1.000						
18.CİS	.277**	.385**	.243**	.297**	.367**	.266**	.238**	.224**	.297**	.186**	.160**	.212**	.533**	.452**	.534**	.364**	.259**	1.000					
19.DES	.364**	.376**	.328**	.399**	.385**	.363**	.447**	.417**	.426**	.382**	.373**	.418**	.360**	.377**	.337**	.246**	.228**	.358**	1.000				
20.DT	.295**	.197**	.283**	.285**	.188**	.274**	.575**	.511**	.478**	.535**	.495**	.567**	.045	.166**	.118**	.014	-.065	.103**	.319**	1.000			
21.MKY	.205**	.076*	.201**	.184**	.068*	.181**	.524**	.408**	.412**	.479**	.507**	.507**	-.062	.125**	.024	-.115**	-.142**	.004	.219**	.840**	1.000		
22.NRS	.154**	.072*	.157**	.141**	.071*	.137**	.333**	.277**	.256**	.320**	.288**	.351**	-.097**	.008	.008	-.089**	-.159**	.019	.130**	.727**	.444**	1.000	
23.PSK	.325**	.331**	.292**	.333**	.316**	.305**	.421**	.470**	.415**	.395**	.285**	.408**	.321**	.243**	.257**	.291**	.223**	.242**	.389**	.675**	.371**	.283**	1.000

Not: ***p<.01,*p<..05* PSS: Siber Saldırganlık Toplam Puanı; PCSF: Psikolojik- Cinsel Siber Saldırganlık; STF: Stalk; PSM: Siber Mağduriyet Toplam Puanı; PCSM: Psikolojik- Cinsel Siber Mağduriyet; STM: Stalk Mağduriyeti;MAN: İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği toplam puanı ;SM: saldırgan manipülasyon; DM: duygusal manipülasyon; KS: Kurban Seçimi; KG: kendini gizleme STJ: strateji kurma; CTQ: Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği toplam puanı; DİS: duygusal istismar; FİS: fiziksel istismar; FİH: fiziksel ihmal; DİH: duygusal ihmal; CİS: cinsel istismar; DES: Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği toplam puanı; DT: Karanlık Üçlü Ölçeği toplam puanı; MKY: Makyavelizm; NRS: Narsisizm; PSK: Psikopati

Katılımcıların ölçeklerden aldıkları toplam puanlar ve alt boyutlardan aldıkları puanlar arasındaki ilişki spearman korelasyon katsayısı ile hesaplanmış ve sonuçlara ilişkin değerler Tablo XVIII'de verilmiştir.

- Katılımcıların siber saldırganlık toplam puanı ile siber mağduriyet toplam puanı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki (r=0.838; $p < .01$) vardır.
- Siber saldırganlık, manipülasyon (MAN) ile anlamlı pozitif ilişkilidir (r = .460, $p < .01$).
- Siber saldırganlık, dissosiyatif yaşantılar (DES) ile orta düzeyde ilişkilidir (r = .364, $p < .01$).
- Siber saldırganlık, psikopati (PSK) ile anlamlı pozitif ilişki göstermektedir (r = .325, $p < .01$).
- Siber saldırganlık, çocukluk çağı travmaları (CTQ) ile düşük düzeyde anlamlı ilişkilidir (r = .234, $p < .01$).
- Manipülasyon (MAN), en yüksek korelasyonu duygusal manipülasyon (DM) ile göstermektedir (r = .881, $p < .01$).
- Manipülasyon, karanlık üçlü (DT) ile anlamlı düzeyde ilişkilidir (r = .575, $p < .01$); alt boyutlardan en güçlü ilişki makyavelizm (MKY) iledir (r = .524, $p < .01$).
- Manipülasyon, dissosiyatif yaşantılar (DES) ile orta düzeyde ilişkilidir (r = .447, $p < .01$).

4.3. Regresyon Analizleri

4.3.1. Model 1'in Regresyon Analizi Sonuçları

Tablo XIX: Model 1: PSS için Sıfır-Enflasyonlu Negatif Binom Regresyon Sonuçları

Sayım Modeli

Değişken	B	SE	z	p
(Sabit)	-17.72	653.6	-0.03	.978
DİS	0.052	0.026	1.97	**.049**
FİS	0.013	0.037	0.36	.721
FİH	0.169	0.034	5.01	**< .001**
DİH	-0.031	0.017	-1.82	.068
CİS	0.007	0.033	0.20	.844
DES	0.005	0.011	0.49	.626
MKY	0.006	0.011	0.58	.564
NRS	0.010	0.015	0.69	.494
PSK	0.043	0.015	2.79	**.005**

Not: DİS: duygusal istismar; FİS: fiziksel istismar; FİH: fiziksel ihmal; DİH: duygusal ihmal; CİS: cinsel istismar; DES: Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği toplam puanı; DT: Karanlık Üçlü Ölçeği toplam puanı; MKY: Makyavelizm; NRS: Narsisizm; PSK: Psikopati

Sıfır-Enflasyon Modeli

Değişken	B	SE	z	p
(Sabit)	-2.31	1.99	-1.16	.245
Yaş 25-30	0.36	0.34	1.07	.286
Yaş 30-35	0.33	0.51	0.65	.514
Yaş 36 ve üstü	1.22	0.31	3.95	**< .001**
Partner eğitimi farklı	-1.13	0.41	-2.77	**.006**
Şiddeti başlatan: Hayır	0.66	0.97	0.68	.496
Şiddet yok	1.26	0.87	1.44	.150

Madde kullanımı: bazen	0.16	1.87	0.08	.933
Madde kullanımı var	-15.06	1415.0	-0.01	.992
Madde kullanımı yok	-0.14	1.75	-0.08	.938

Model 1'de, bireylerin siber saldırganlık düzeylerinin yordanmasına yönelik olarak negatif binom dağılım varsayımına dayalı Zero-Inflated Negative Binomial (ZINB) regresyon analizi uygulanmıştır. Bu model, yalnızca saldırganlık davranışında bulunanları değil, aynı zamanda hiçbir saldırganlık belirtisi göstermeyen bireyleri de (aşırı sıfır değerlerini) açıklamaya yönelik iki aşamalı bir yapıya sahiptir.

Model Uyum Göstergeleri:

- Log-Likelihood: -1820.24
- McFadden's Pseudo R^2 = .13
- R^2 (Maximum Likelihood) = .45
- R^2 (Cragg & Uhler's) = .45

Bu bulgular, modelin oldukça iyi bir uyum gösterdiğini ve değişkenlerin siber saldırganlığı anlamlı biçimde açıkladığını göstermektedir. McFadden's R^2 değerinin .10 üzeri olması, özellikle sosyal bilimlerde, modelin makul bir yordama gücüne sahip olduğunu desteklemektedir (McFadden, 1973). Bu çalışmada, romantik ilişkiler bağlamında siber saldırganlığı yordayan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla ZINB regresyon modeli kullanılmıştır. Bu model, verideki sıfır değerlerin fazlalığını dikkate alarak hem sıfır enflasyon (zero-inflation) sürecini hem de sayım sürecini (count model) ayrı ayrı analiz etmeye imkân tanımaktadır (Cameron ve Trivedi, 2013; Hilbe, 2011).

Sayım (Count) Modeli Bulguları

Sayım modelinde log bağlantı fonksiyonu kullanılarak negatif binom dağılım varsayımı altında elde edilen sonuçlara göre, duygusal istismar (DİS) [$\beta = 0.0957, p < .001$], fiziksel ihmal (FİH) [$\beta = 0.1451, p < .001$] ve PSK (Psikopati) [$\beta = 0.0442$, $p = .003$] değişkenleri romantik ilişkide sergilenen siber saldırganlığı anlamlı düzeyde yordamaktadır. Buna karşılık, fiziksel istismar, cinsel istismar, narsisizm ve duygusal ihmal gibi değişkenlerin modelde anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmüştür ($p > .05$).

Sıfır-Enflasyon (Zero-Inflation) Modeli Bulguları

Sıfır-enflasyon modeline ilişkin sonuçlar, bireylerin hiç siber saldırganlık davranışı göstermeme olasılıklarını açıklamaktadır. Burada, 36 yaş ve üzeri bireylerin, siber saldırganlık davranışı sergilememe olasılığı daha yüksek bulunmuştur [$\beta = 1.2193, p < .001$]. Buna ek olarak, partner ile eğitim düzeyinin benzer olmaması durumu ($\beta = -1.1307, p < .01$), sıfır davranış gösterme olasılığını azaltmaktadır. Diğer değişkenler, örneğin uyuşturucu madde kullanımı ya da tartışma esnasında fiziksel şiddeti kimin başlattığı gibi etkenler, bu modelde sıfırları açıklamada istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Modelin Genel Uyum ve Yordama Gücü

Modelin log-likelihood değeri -1820.24 olarak bulunmuş, bu değere karşılık gelen McFadden's Pseudo R^2 değeri 0.13'tür. Cragg & Uhler's R^2 ise 0.45'tir. Bu ölçütler, sosyal bilimlerde sayım verileriyle yapılan modellerde oldukça kabul edilebilir düzeyde bir açıklayıcılığa işaret etmektedir (Long ve Freese, 2006). Özellikle modelin sıfır enflasyonu dikkate alarak romantik ilişkide siber saldırganlığı hem gözlenen hem de gözlenmeyen süreçler üzerinden yordama kapasitesini artırdığı görülmektedir.

4.3.2. Model 2'in Regresyon Analizi Sonuçları

Tablo XX: Siber Mağduriyetin (PSM) Yordanmasına İlişkin Zero-Inflated Negatif Binom Regresyon Sonuçları

Değişkenler	B	SE	z	p
Sayım (Count) Modeli				
(Intercept)	-2.40	0.45	-5.33	**< .001**
DİS	0.036	0.026	1.38	.168
FİS	0.041	0.040	1.03	.303
FİH	0.131	0.033	3.99	**< .001**
DİH	-0.019	0.017	-1.08	.280
CİS	-0.004	0.028	-0.16	.874
DES	0.021	0.005	4.33	**< .001**
MKY	0.019	0.012	1.68	.092
NRS	0.022	0.014	1.57	.116
PSK	0.040	0.014	2.85	**.004**

Not: DİS: duygusal istismar; FİS: fiziksel istismar; FİH: fiziksel ihmal; DİH: duygusal ihmal; CİS: cinsel istismar; DES: Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği toplam puanı; DT: Karanlık Üçlü Ölçeği toplam puanı; MKY: Makyavelizm; NRS: Narsisizm; PSK: Psikopati

Sıfır-Enflasyon Modeli

Değişkenler	B	SE	z	p
(Intercept)	-16.980	4485.000	-0.004	.997
Yaş: 25–30	-0.745	0.746	-0.997	.319
Yaş: 30–35	-0.111	1.671	-0.067	.947
Yaş: 36 ve üstü	2.135	1.197	1.783	.075†
Partner Eğitimi	0.517	0.907	0.570	.569
Farklı				

Madde Kullanımı var	0.458	6342.000	0.000	.999
Madde Kullanımı yok	16.470	4485.000	0.004	.997

Not. B = katsayı, SE = standart hata. † $p < .10$ düzeyinde marjinal anlamlılık. Dağılım: Negatif Binom; Link: Log. Theta = 1.1778. Log-olabilirlik: -168.7, df = 23. McFadden's $R^2 = .129$; Cragg & Uhler's $R^2 = .45$

Bu modelde, bireylerin romantik ilişkilerinde siber mağduriyet yaşama sıklığını etkileyen faktörler Zero-Inflated Negative Binomial (ZINB) modeliyle analiz edilmiştir. Bu yöntem, aşırı sıfır değerlerin olduğu veri yapılarında hem davranışın gerçekleşme düzeyini (count süreci) hem de hiç gerçekleşmeme durumunu (zero-inflation süreci) eş zamanlı olarak inceleme olanağı sunmaktadır (Cameron ve Trivedi, 2013; Hilbe, 2011).

Model 2 kapsamında gerçekleştirilen ZINB regresyon analizi, romantik ilişki içerisindeki bireylerde partner siber mağduriyetini (PSM) yordayan psikososyal değişkenleri incelemeyi amaçlamaktadır. Modelin sayım (count) kısmında, fiziksel ihmal (B = 0.131, $p < .001$), dissosiyatif yaşantılar (DES; B = 0.021, $p < .001$) ve psikopati (B = 0.040, p = .004) değişkenlerinin partner siber mağduriyetini anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir. Modelin sıfır-enflasyon (zero-inflation) kısmında yalnızca yaş grubuna dair bir bulgu marjinal olarak anlamlı bulunmuştur. 36 yaş ve üzeri bireylerin siber mağduriyete maruz kalmama olasılığı daha düşüktür (B = 2.135, p = .075). Diğer demografik değişkenler (partner eğitimi, ebeveyn ilişkisi, madde kullanımı) bu modelde anlamlı değildir. Modelin genel uyum istatistiklerine göre McFadden's $R^2 = .129$, Cragg & Uhler's $R^2 = .45$ olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, modelin orta düzeyde bir yordama gücüne sahip olduğunu göstermektedir.

4.3.3. Model 3'ün Regresyon Analizi Sonuçları

Tablo XXI: Bağımsız Değişkenlerin Manipülasyonu Yordayıcılığına Dair Çoklu Regresyon Analizi

Değişken	B	SHB	β	t	p
Sabit	1.564	28,468	-	0.357	0.721
DİS	1.209	3,840	0.163	4.327	**< .001**
FİS	-0.778	2,952	-0.081	-1.965	**0.050**
FİH	0.432	3,330	0.050	1.277	0.202
DİH	-0.374	6,034	-0.079	-2.110	**0.035**
CİS	0.574	3,162	0.064	1.916	0.056
DES	0.369	17,077	0.221	7.199	**< .001**
MKY	1.246	7,926	0.347	10.764	**< .001**
NRS	0.475	5,771	0.096	3.244	**< .001**
PSK	0.828	5,838	0.170	5.300	**< .001**

R=.656 R2 =.431 Dü. R2 =**.425** F=**9, 860** p < .001

Not. DİS: duygusal istismar; FİS: fiziksel istismar; FİH: fiziksel ihmal; DİH: duygusal ihmal; CİS: cinsel istismar; DES: Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği toplam puanı; DT: Karanlık Üçlü Ölçeği toplam puanı; MKY: Makyavelizm; NRS: Narsisizm; PSK: Psikopati

İnsan ilişkilerinde manipülasyonu (MAN) yordayan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Regresyon modeli anlamlı bulunmuş ve bağımsız değişkenlerin manipülasyon üzerindeki etkileri incelenmiştir. Modelin açıklayıcılığı $R^2 = .431$, düzeltilmiş R^2 değeri ise .425 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, bağımsız değişkenlerin MAN değişkenindeki toplam varyansın %43.1'ini açıkladığını göstermektedir ($F(9, 860) = 72.23$, $p < .001$). Modelin genel anlamlılığı, ANOVA testi sonucunda elde edilen $p < .001$ değeri ile doğrulanmıştır. Regresyon analizine göre Makyavelizm, manipülasyonun en güçlü yordayıcısıdır ($\beta = .347$, $p < .001$). Makyavelizm düzeyi arttıkça manipülasyon

eğiliminde anlamlı bir artış gözlemlenmektedir. Psikopati değişkeni de manipülasyonun anlamlı bir yordayıcısıdır (β = .170, p < .001). Psikopati düzeyi arttıkça manipülasyon eğiliminde de artış gözlemlenmektedir. Dissosiyatif Yaşantılar genel düzeyi (DES), manipülasyon üzerinde anlamlı bir yordayıcı olarak bulunmuştur (β = .221, p < .001. Narsisizm değişkeni de manipülasyonun anlamlı bir yordayıcısıdır (β = .096, p < .001). Duygusal istismar değişkeni manipülasyon ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye sahiptir (β = .163, p < .001). Duygusal ihmalin manipülasyon üzerindeki etkisi negatif ve anlamlıdır (β = -.079, p = .035). Bu bulgu, duygusal ihmal yaşayan bireylerin manipülasyon eğilimlerinin daha düşük olduğunu göstermektedir. Fiziksel istismar değişkeni MAN üzerinde sınırda anlamlı bir etkiye sahiptir (β = -.081, p = .050). Ancak fiziksel ihmalin ve anlamlı bir etkisi bulunmamıştır (β = .050, p = .202). Cinsel istismar değişkeni manipülasyonu anlamlı düzeyde yordamamaktadır (β = .064, p = .056).

5. TARTIŞMA

Bu araştırmanın temel amacı, romantik ilişkilerde gözlemlenen siber saldırganlık ve manipülasyon davranışlarının bireyin gelişimsel geçmişi ve kişilik örüntüleriyle nasıl ilişkili olduğunu psikotravmatolojik yaklaşımla ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantılar ve karanlık üçlü (narsisizm, makyavelizm, psikopati) kişilik özelliklerinin, romantik partnerlere yönelik siber saldırganlık ve manipülasyon davranışlarını ne ölçüde yordadığı araştırılmıştır. Literatürde sözü edilen değişkenlerin her biriyle ilişkili sınırlı sayıda çalışma bulunmakla birlikte, bu çalışmada ilk kez söz konusu tüm değişkenler aynı model içinde bir arada test edilerek, romantik ilişki bağlamındaki psikolojik şiddetin daha kapsamlı bir değerlendirme yapılması hedeflenmiştir. Bu bağlamda çalışmanın temel amacı doğrultusunda geliştirilen hipotezler hem literatürdeki teorik çerçeveler (örneğin bağlanma kuramı, sosyal öğrenme kuramı, psikoanalitik yaklaşım) hem de ampirik bulgular temelinde yapılandırılmıştır. Özellikle geçmiş travmatik yaşantıların bireyin duygu düzenleme kapasitesi, güven ve bağlanma örüntüleri üzerindeki etkileri, romantik ilişkilerde tekrarlayan çatışmalı ve kontrol edici davranışların gelişiminde potansiyel birer risk faktörü olarak ele alınmıştır. Benzer şekilde, dissosiyatif yaşantıların bireyin gerçeklik algısı ve kişilerarası tutarlılığı üzerindeki yıkıcı etkilerinin hem manipülasyon hem de siber saldırganlık davranışlarına zemin hazırlayabileceği varsayılmıştır. Ayrıca Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin, benmerkezci, empatiden yoksun ve başkalarını araçsallaştıran eğilimleri nedeniyle, romantik ilişkilerde istismarcı davranışlara yatkınlık oluşturduğu öne sürülmüştür.

Tartışma bölümünde, istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda her bir hipotez ayrı ayrı ele alınmış, bulgular literatürle karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Bulguların kuramsal ve pratik bağlamdaki anlamı, önceki çalışmalarla örtüşen ya da çelişen yönleri ve bulguların özgün katkıları ayrıntılı biçimde tartışılmıştır. Ayrıca elde edilen sonuçların psikolojik danışma, adli değerlendirme, önleyici müdahale programları

ve toplumsal farkındalık bağlamında doğrudan ve dolaylı katkıları vurgulanmıştır. Doktora tez çalışmamızın tartışma bölümü, mevcut araştırmanın yalnızca siber saldırganlık ve manipülasyon davranışlarını açıklamakla kalmayıp, aynı zamanda çocukluk çağı travmaları ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin romantik ilişkiler üzerindeki etkilerini çok katmanlı bir yaklaşımla ele almasına olanak sağlamaktadır.

Çalışmamızda partner siber saldırganlığı ve mağduriyeti ölçümlemek için Partner Siber Saldırganlığı Ölçeği uygulanmıştır. Buna göre partner siber saldırganlığı oranı %53.7 maruz kalma oranı ise %50,1 olarak bulunmuştur. Katılımcıların %22.3'ü son altı ayda en az bir kez psikolojik-cinsel siber saldırganlık eyleminde bulunduğunu; %23.4'ü ise maruz kaldığını ifade etmiştir. Fiziksel şiddet mağdurlarında bu oran %33.5'tir. Katılımcıların %50.6'sı ise son altı ayda en az bir kez stalk siber saldırı davranışında bulunduğunu %46.7'si ise maruz kaldığını ifade etmiştir. Fiziksel şiddet mağdurlarında bu oran %48.8'dir. Fiziksel şiddet mağduru bireylerde siber mağduriyet oranlarının yüksek bulunması, şiddetin mecralar arasında geçişli ve birbirini pekiştirici olabileceğini göstermektedir. Bu bulgular hem önleyici müdahale programlarının hem de risk tarama süreçlerinin yalnızca fiziksel değil, siber şiddet biçimlerini de içerecek şekilde bütüncül tasarlanması gerektiğini düşündürmektedir.

Araştırmanın bulguları, 36 yaş ve üzeri bireylerin ($\beta = 1.22$, $p < .001$)) ve partneriyle eğitim düzeyinin farklı olduğunu bildiren bireylerin ($\beta = –1.13$, $p = .006$) siber saldırganlık göstermeme olasılığının daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (bkz. Tablo XIX). Bulgular, özellikle genç bireylerde daha sık gözlemlenen siber saldırganlık ve kontrol davranışlarının, yaşla birlikte azaldığını ortaya koyan önceki araştırmalarla tutarlıdır (Afrouz ve Vassos, 2024; Borrajo ve ark., 2015a; Lucero ve ark., 2014; Zweig ve ark., 2013). Bu ilişkinin nedenlerini açıklamak için öncelikle yaşla birlikte artan duygusal düzenleme becerileri ve ilişki içi çatışmaları yönetme kapasitesi dikkate alınmalıdır. Gelişimsel psikoloji literatürüne göre, bireyler yaş aldıkça duygusal tepkilerini daha iyi düzenleyebilmekte, tepki sürecinde bilişsel

değerlendirmeyi daha ön plana çıkarmakta ve dürtüsel davranışlardan uzak durabilmektedir (Steinberg ve ark., 2008). Bu bağlamda, genç bireylerin ilişki içi çatışmalara verdiği tepkiler daha yoğun ve dışavurumcu iken, ileri yaş grubundaki bireyler çatışma karşısında daha temkinli ve geri çekilmeye dönük tepkiler verebilmektedir.

İkinci olarak, dijital teknolojilere maruz kalma ve kullanma biçimindeki kuşaklar arası farklılıklar, bu bulgunun yorumlanmasında etkili olabilir. Literatür, dijital şiddet davranışlarının sıklıkla Z kuşağı ve Y kuşağı gibi daha genç kullanıcılar arasında ortaya çıktığını ve özellikle dijital platformların ilişkisel etkileşimlerin birincil arenası haline geldiği dönemlerde yoğunlaştığını göstermektedir (Reed ve ark., 2017). Dolayısıyla, dijital araçları daha geç yaşta benimseyen bireyler, bu mecraları bir güç gösterisi veya ilişkisel denetim aracı olarak kullanmaya daha az eğilimli olabilir. Siber saldırganlık davranışlarının özellikle dijital ortama yüksek derecede entegre olmuş bireylerde daha sık gözlemlendiği düşünüldüğünde, 36 yaş ve üzeri bireylerde bu davranışların daha seyrek görülmesi şaşırtıcı değildir.

Bulgunun bir diğer açıklaması, yaşla birlikte ilişkilerde sadakat, bağlılık ve empati gibi değerlerin önem kazanması olabilir. Yaş ilerledikçe romantik ilişkilerde istikrar ve güvenlik arayışı artmakta (Lantagne ve Furman, 2017), çatışma üretici ya da ilişkiye zarar verici davranışlardan kaçınma eğilimi güçlenmektedir (Luong ve ark., 2011). Özellikle deneyimle birlikte bireylerde, geçmiş ilişki travmaları, aile yaşamı, ebeveyn olma deneyimi gibi faktörlerin de etkisiyle saldırgan davranışları baskılamak veya bunlardan kaçınmak daha olası hale gelir. Bununla birlikte, söz konusu bulgu farklı bir şekilde de değerlendirilebilir: ileri yaş grubundaki bireylerin siber saldırganlık davranışlarını fark etmemeleri, bu davranışları farklı biçimlerde göstermeleri ya da sosyal kabul düzeyi yüksek olmadığı için bu tür davranışları içselleştirmemeleri de mümkün olabilir. Örneğin, siber kontrol davranışlarının bazı türleri (konum takibi ve hesap parolası isteme gibi) genç kuşaklarda daha *"normalleştirilmişken"*, ileri yaş grubunda bu tür davranışlar ilişki bağlamında uygun görülmediği için daha az raporlanıyor

olabilir. Sonuç olarak, 36 yaş ve üzeri bireylerin partner siber saldırganlığından kaçınma eğiliminde oldukları bu modelde açıkça görülmektedir. İlgili durum, yaşla birlikte gelişen ilişki yönetim stratejileri, dijital platformlara ve sosyal medya uygulamalarına ilişkin sosyalizasyon farklılıkları ve duygusal olgunluk gibi faktörlerin siber saldırganlık davranışları üzerinde önemli bir koruyucu etkisi olabileceğini düşündürmektedir.

Partnerin eğitim düzeyinin katılımcıdan farklı olması, bireyin siber saldırganlık puanının sıfır olma olasılığını anlamlı şekilde azaltmaktadır ($\beta = -1.13$, $p = .006$). Diğer bir deyişle, partneriyle eğitim düzeyi bakımından eşleşmeyen bireylerde, dijital ortamda saldırgan davranış sergileme olasılığı daha yüksektir. Bu bulgu, romantik ilişkilerde statü dengesizliği, algılanan eşitsizlik ve iletişim çatışmaları gibi faktörlerin dijital şiddet davranışlarına zemin hazırlayabileceğini düşündürmektedir. Araştırmalara göre eşler arasında eğitim düzeyi farkı, ilişki içinde güç dengesizlikleri ve ilişki rol beklentilerinde uyuşmazlıklar yaratabilmektedir (Kalmijn, 1991). Eğitim seviyesi, yalnızca bilişsel ya da mesleki statüyü değil; aynı zamanda iletişim tarzı, problem çözme becerileri, sosyal normlara bağlılık ve çatışma çözme stratejilerini de etkiler. Eğitim düzeyi düşük olan partnerin, kendini değersiz hissetmesi veya üstünlük algısı taşıyan partnere karşı öfke, kıskançlık ve tehdit algısı geliştirmesi olasıdır. Bu tür ilişkisel dinamikler, özellikle dijital alanda daha dolaylı ve kolayca dışa vurulabilen bir saldırganlık biçimi olan siber saldırganlığı tetikleyebilir. Benzer şekilde, eğitim düzeyi uyuşmazlığı, çiftler arası ilişki memnuniyetini azaltan ve zamanla daha fazla çatışmaya yol açan bir değişken olarak tanımlanmıştır (Eeckhaut ve ark., 2013). Eşler arasındaki bu tür farklılıklar, bireylerin birbirlerinin yaşam tarzlarını, dilini ve değer yargılarını anlamakta zorlanmalarına neden olabilir. Bu durum, bireyin dijital iletişimde daha eleştirel, pasif-agresif ya da doğrudan saldırgan tutumlar geliştirmesine yol açabilir.

Eğitim düzeyi farkı aynı zamanda ilişkide statü kaygısı ve kimlik tehdidi yaratabilir. Özellikle romantik partnerin daha yüksek eğitim düzeyine sahip olması, yetersizlik hissi ve

değersizlik algısı doğurabilir. Bahsi geçen duyguların doğrudan ifade edilmesi çoğu zaman sosyal olarak uygun görülmediğinden, bireyler bu çatışmayı dijital mecralarda gizli gözetim, aşırı denetim ya da cezalandırıcı mesajlarla dışa vurabilirler. Bu bağlamda, partnerler arası eğitim düzeyi farkı, ilişkide yalnızca bilişsel bir uyumsuzluk değil, aynı zamanda statü temelli güç mücadelesinin ve eşitsizlik algısının kaynağı haline gelebilmektedir. Sözü geçen eşitsizlik, güvensizlik, sahiplenme dürtüsü ya da ilişkiyi kontrol etme çabasıyla birleştiğinde, siber saldırganlık davranışlarının ortaya çıkması kolaylaşmaktadır. Dijital mecralar, bu tür saldırganlıkların fiziksel yüzleşmeye gerek olmaksızın sergilendiği bir alan sunduğu için, özellikle statü baskısı hisseden bireyler tarafından tercih edilebilir hale gelmektedir. Bu bulgu, özellikle romantik ilişkilerde siber şiddet riskinin sadece bireysel psikolojik eğilimlerden değil, ilişkideki eşitsizliklerden de kaynaklanabileceğine işaret etmektedir. Bu nedenle, siber saldırganlıkla mücadelede sadece bireyin psikopatolojisini değil, ilişkisel bağlamı ve güç dengelerini de hesaba katmak gerekir.

16 çalışmayı kapsayan bir meta-analize (Martínez-Soto ve Ibabe, 2024) göre partner siber mağduriyetine ilişkin küresel yaygınlık oranının %47 olduğu görülmektedir; kontrol boyutu için bu oran %63 iken, doğrudan psikolojik saldırganlık için %24 olarak bulgulanmıştır. Bu durum, stalk tipi saldırganlık davranışlarının partner siber saldırganlığının daha "*normalleştirilmiş*" veya örtülü biçimlerinden olabileceğini göstermektedir. Çalışmamızdaki psikolojik-cinsel siber mağduriyet oranının (%23.4), meta-analiz ortalaması (%24) ile oldukça uyumlu olduğu görülmektedir. Çalışmamızda stalk siber mağduriyet oranı %46.7, meta-analizde ise kontrol davranışlarına ilişkin oran %63 olarak verilmiştir. Bu fark katılımcıların takip davranışlarını algılayış biçimlerinden kaynaklanabilir. Meta-analiz çalışmasındaki bulgudan daha düşük olsa da yine de yüksek sayılabilecek bu oran, romantik ilişkilerde kontrolcü siber davranışların yaygın olduğunu desteklemektedir.

Çalışmamızın bulguları partner siber saldırganlık ve mağduriyet puanları arasındaki pozitif korelasyon olduğunu, partnerlerin karşılıklı siber saldırganlık davranışları sergilendiğini göstermektedir (bkz. Tablo XVIII). Önceki çalışmalar, romantik ilişkilerde siber saldırganlığın yalnızca tek yönlü değil, karşılıklı ve çift yönlü biçimde de ortaya çıkabileceğini belirtmektedir (Celsi ve ark., 2021; Langhinrichsen-Rohling ve ark., 2012; Leisring ve Giumetti, 2014; Marganski ve Melander, 2018; Zweig ve ark., 2013). Partnerlerden biri dijital ortamda saldırgan bir davranış sergilediğinde (örneğin taciz mesajı göndermek), diğeri buna misilleme olarak benzer bir davranışla yanıt verebilir. Bu durum, çiftler arasında siber saldırganlığın döngüsel şekilde süreklilik kazanmasına yol açabilir. Flach ve Deslandes (2017) tarafından yapılan sistematik incelemede, ergenler arasında siber partner şiddeti oldukça yüksek karşılıklılık düzeyinde görülmüş ve araştırmacılar bu döngünün anlaşılması gerektiğini vurgulamışlardır. Ayrıca, sosyal öğrenme kuramı (Bandura ve Walters, 1977), bireylerin çevresel deneyimlerinden öğrendikleri saldırganlık kalıplarını içselleştirebileceğini öne sürmektedir. Bu kuram, bireylerin geçmiş mağduriyet deneyimlerinin saldırgan davranışları modelleme ve normalleştirme eğilimi ile ilişkili olabileceğini öngörür.

Sonuç olarak, siber saldırganlık ve mağduriyet arasındaki güçlü pozitif korelasyon, bireylerin hem mağdur hem saldırgan olabileceğini ve bu rollerin dönüşümlü olabileceğini destekleyen önceki çalışmalarla tutarlıdır. Cinsiyet bazında karşılaştırma yapıldığında partner siber saldırganlığı ve mağduriyetinin cinsiyete göre farklı biçimlerde tezahür edebileceği görülmektedir (bkz. Tablo XII). Erkeklerin hem fail hem de mağdur olarak psikolojik-cinsel içerikli siber saldırganlık davranışlarında kadınlardan daha yüksek puan alması, romantik ilişkilerde dijital güç ve kontrol dinamiklerinin çift yönlü olduğunu ve cinsiyet rolleriyle tamamen açıklanamayacağını düşündürmektedir. Bu durum, söz konusu literatürdeki siber saldırganlığın çift yönlü olduğuna dair görüşlerle paralellik göstermektedir (Marganski ve Melander, 2018; Brem ve ark., 2019).

Çalışmada, manipülasyon eğilimini ölçen İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği'nin (İİMÖ) toplam puanı ve alt boyutlarına ilişkin olarak kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir (bkz. Tablo XIII). Önceki araştırmalar da bu bulgularla paralel olarak erkeklerin manipülasyon eğiliminin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Emen, 2022; Grieve ve ark., 2019; Muris ve ark., 2017; Waddell ve ark., 2020). Çalışmamızda da bulgular erkek katılımcıların kadınlara kıyasla hem toplam manipülasyon puanında hem de saldırgan manipülasyon, duygusal manipülasyon, kurban seçimi ve strateji kurma alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar aldığını göstermektedir ($p < .01$). Bu sonuçlar, manipülatif eğilimlerin toplumsal cinsiyetle yakından ilişkili olabileceğini düşündürmektedir. Erkek katılımcıların daha yüksek puanlar alması, karanlık üçlü kişilik özelliklerinin erkeklerde daha baskın olabileceğini öne süren araştırmalarla tutarlıdır. Özellikle saldırgan manipülasyon ve kurban seçimi gibi stratejik, kontrol odaklı alt boyutlarda erkeklerin anlamlı olarak daha yüksek puan alması, erkeklerin daha aktif manipülasyon stratejileri kullanma eğiliminde olabileceğini göstermektedir.

Kadın ve erkek katılımcılar arasında "*kendini gizleme*" alt boyutunda istatiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p = .091$). Bu bulgu, gizliliğe dayalı manipülasyon stratejilerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını, her iki cinsiyetin de ilişkisel bağlamda belirli durumlarda öz-denetim ya da gizleme eğilimini eşit düzeyde sergileyebileceğini düşündürmektedir. Strateji kurma (STJ) boyutunda ise erkeklerin anlamlı biçimde daha yüksek puan alması ($p = .010$), erkeklerin daha planlı, hesapçı ve uzun vadeli düşünülmüş manipülatif davranışlara yönelebileceğine işaret etmektedir.

Yapılan regresyon analizinde elde edilen bulgular (bkz. Tablo XXI) duygusal ihmalin manipülasyon eğilimi negatif yönde yordadığını göstermektedir ($\beta = -.079,\ p = .035$). Bu bulgu, çocukluk çağında duygusal ihmale maruz kalan bireylerin, manipülatif davranışlar sergileme olasılığının daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, manipülasyon gibi

karmaşık kişilerarası stratejilerin uygulanmasında duygusal becerilerin belirleyici rolünü düşündürmektedir. Duygusal ihmalin (duygusal istismardan farklı olarak) bireyin duyguları tanımlama yeteneğini engellediği (Thompson ve ark., 2015), duygusal berraklığı azalttığı (Jessar ve ark., 2017) duyguları tanımlama ve iletmede zorlukları içeren bir kişilik özelliği olan aleksitimi (Aust ve ark., 2013) ile ilişkili olduğu belirtilmektedir. Oysa manipülasyon davranışları, karşı tarafın duygusal yapısını anlamayı, yönlendirmeyi ve stratejik olarak müdahale etmeyi gerektirir. Dolayısıyla bu bireylerin manipülatif stratejiler geliştirme ve uygulama kapasiteleri sınırlı olabilir. Çünkü manipülasyon hem kendinin hem de başkalarının duygusal süreçlerini çözümleyebilmeyi gerektirir. Başka bir çalışmada duygusal ihmalin dürtüsellikle de ilişkili olduğu bulgulanmıştır (Schaefer ve ark., 2021). Manipülasyon ise esasen dürtü kontrolü gerektiren uzun ve stratejik bir istismar biçimidir. Ayrıca çocukluk çağında duygusal ihmale uğramak yetişkinlikteki anksiyete bozukluklarıyla (Schimmenti ve Bifulco, 2015), depresif bozukluk, distimi, sosyal fobiyle (Spinhoven ve ark., 2010) ilişkilendirilmektedir. Bu özellikler de manipülasyon dikotomisinde failden çok mağdur profiliyle örtüşmektedir. Yine de duygusal ihmalin manipülasyonu olasılığını hangi aracı süreçler sonucu düşürdüğü konusunda daha fazla araştırma yapılması gerekli görünmektedir.

Regresyon analizinde fiziksel istismar değişkeni, manipülasyon davranışını negatif yönde ve sınırda anlamlı olarak yordamaktadır ($\beta = –.081$, $t = –1.965$, $p = .050$). Bu durum, çocukluk döneminde fiziksel şiddete maruz kalmış bireylerin yetişkinlik döneminde manipülatif ilişki örüntüleri geliştirme olasılığının düşük olduğunu, ya da en azından bu yönde belirgin bir eğilim göstermediklerini ortaya koymaktadır. Fiziksel istismara maruz kalan bireylerin, ilişkisel düzlemdeki tepkilerinde genellikle saldırgan, öfkeli ya da doğrudan çatışmacı davranışlar sergileme eğiliminde oldukları; buna karşılık dolaylı, stratejik ya da manipülatif davranış biçimlerini daha az kullandıkları öne sürülmektedir (Ford ve Courtois, 2020). Bu bireylerin ilişkisel eğilimleri daha dürtüsel ve dışavurumcu olabilirken,

manipülasyon gibi bilişsel planlama ve sosyal zeka gerektiren stratejilere daha az başvurdukları düşünülebilir. Öte yandan, manipülasyon davranışının gelişiminde duygusal istismarın daha merkezi rol oynadığı, bireyin ilişkiyi bilişsel olarak yönetmeyi öğrenmesiyle bağlantılı olduğu bilinmektedir. Duygusal istismar, bireyde "*kendini kurtarma*", "*ilişkiyi kontrol altında tutma*" ya da "*reddedilmeyi önleme*" gibi karmaşık başa çıkma stratejilerini tetiklerken, fiziksel istismar genellikle daha doğrudan ve savunucu reflekslerle ilişkilendirilmektedir (Burke, 2024). Fiziksel istismar yaşamış bireylerde, içe çekilme, edilgenlik ya da bağlanma kaçınması gibi travma sonrası uyumsuz davranış örüntüleri daha yaygın görülebilir. Bu da manipülasyon gibi aktif sosyal müdahale davranışlarının gelişmesini engelleyebilir. Son olarak, istatistiksel olarak sınırda anlamlı ($p = .050$) oluşu, bu bulgunun dikkatli yorumlanması gerektiğini göstermektedir. Bulguların genellenebilirliği ve kuramsal yerleşikliği açısından ek çalışmalara ve özellikle nitel veri ile desteklenmiş açıklayıcı araştırmalara ihtiyaç vardır. Tartışmanın bölümünün yukarda yazılan kısmında tez çalışmamızın hipotezlerle ilgili olmayan ancak dikkate değer demografik bulguları literatürle karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Bundan sonraki aşamada hipotezlerimiz bulgular ışığında ve güncel alanyazın çerçevesinde ele alınacaktır.

Hipotezlerin Değerlendirilmesi

H1: "*Romantik ilişki içerisindeki bireylerde siber saldırganlık ile çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantılar ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki vardır."* şeklinde ifade ettiğimiz hipotezimiz doğrulanmıştır (bkz. Tablo XVIII). Katılımcılardan elde edilen bulgulara göre; CTQ'dan elde edilen çocukluk çağı ruhsal travma skorları ile CARS skorları arasında pozitif yönde ilişki bulunmaktadır ($r = .234$, $p < .01$). Bu bulgular, çocukluk çağındaki travmatik deneyimlerin (özellikle duygusal ve fiziksel istismar) romantik ilişkilerde siber saldırganlık davranışlarının artışıyla anlamlı ve pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu durum, çocukluk çağı travma geçmişinin bireylerin saldırgan davranış örüntüleri geliştirmelerinde etkili olabileceği görüşünü desteklemektedir (Fritz ve ark.,

2023; Sansone ve ark, 2012; Sarchiapone ve ark., 2009). Bu bulgu, gelişimsel travmaların ve yetersiz bakım deneyimlerinin bireyin dijital iletişim platformlarındaki tarzına ve romantik partnerine karşı tutumuna yansıdığına işaret etmektedir (Reed ve ark., 2017; Wright, 2017). Ayrıca genel anlamda siber zorbalık davranışlarının da çocukluk çağında duygusal istismarına maruz kalmayla yakından ilişkili olduğu ortaya konmaktadır (Akarsu ve ark., 2022; Chen ve Zhu, 2023; Kırcaburun ve ark., 2019). Çalışmamızda da çocukluk çağında duygusal istismar deneyimi romantik ilişkilerdeki siber saldırganlık davranışlarıyla ilişkili bulunmuştur ($r = .303$, $p < .01$).

DES'ten elde edilen dissosiyatif yaşantılar skorları ile CARS'den elde edilen PSS skorları arasında pozitif yönde ilişki bulunmaktadır ($r = .364$, $p < .01$). Dissosiyatif yaşantıların, özellikle günlük yaşantıdaki bilinç kesintileri ve gerçeklik algısında bölünme ile karakterize edilen belirtilerin, siber saldırganlıkla anlamlı ve pozitif yönde ilişkili olması; bilinçteki kopukluk deneyimlerinin bireyin dürtüsel veya regülasyon eksikliği içeren davranışlar sergileme riskini artırabileceğine işaret etmektedir (Garofalo ve ark., 2022; Şar ve ark. 2021). Dissosiyasyonun başlı başına saldırganlığa yol açmasa da ruhsal entegrasyonun bozulmasının dürtüsel tepkilerin inhibe edilmesini zorlaştıracağı ve saldırganlık gibi uyum bozucu davranışlara yol açacağı belirtilmektedir (Schimmenti ve Caretti, 2016). Bununla beraber direkt olarak dissosiyatif birey, bütünlük duygusunu yeniden sağlamak için güçlü fizyolojik aktivasyon (saldırgan davranış dahil) üretebilecek davranışlarda bulunabilmektedir (Garofalo ve ark., 2022). Bunun yanında Öztürk'e (2020) göre bireyler siber uzamda kendisini gizlemek için veya farklı yönlerini farklı kimliklerle ortaya koyması sonucunda bilinçli veya yarı bilinçli olarak siber dissosiyasyon yaşamaktadır. Öztürk, siber dissosiyasyonu subklinik bir durum olarak tanımlamakta ve bu fenomeni problematik siber davranışlarla ilişkilendirmektedir (Öztürk ve Derin, 2022). Siber ortamdaki dissosiyatif süreçler, bireyin benliğini bölerek ilişkisel uyumu bozmakta ve nihayetinde partnerine yönelik duygusal mesafe veya

saldırganlıkla sonuçlanabilmektedir (Öztürk, 2025). Buna göre siber saldırganlık davranışlarının arkasında, bireyin gerçek dünyadaki kişiliğinden bağımsız hareket eden siber alter kimliklerin varlığı yer alabilir. Söz konusu durum, sorumluluk duygusunun azalmasına, empati eksikliğine ve davranışsal kontrolde bozulmaya neden olabilir.

SDT'den elde edilen puanlar ile CARS'den elde edilen PSS skorları arasında pozitif yönde ilişki bulunmaktadır (r = .295, $p < .01$). Psikopati (r = .325, $p < .01$), makyavelizm (r = .205, $p < .01$) ve narsisizm (r = .154, $p < .01$) değişkenlerinin tamamı ile siber saldırganlık toplam puanı arasında anlamlı ve pozitif korelasyonlar saptanmıştır. Karanlık üçlü kişilik özelliklerinin alt boyutlarından özellikle psikopatik özelliklerle (duygusal soğukluk, empati eksikliği ve dürtüsellik) daha güçlü bir ilişki içerisinde olduğu görülmektedir. Makyavelist ve narsisistik özellikler ise daha zayıf düzeyde ancak anlamlı ilişkiler göstermiştir. Bu bulgular, karanlık üçlü kişilik örüntülerinin yakın ilişkilerdeki saldırgan davranışlarla ilişkili olduğunu öne süren çok sayıda güncel çalışmayı desteklemektedir (Jonason ve ark., 2013; March ve ark., 2017; Smoker ve March, 2017; Pineda ve ark., 2023).

H2: "*Romantik ilişki içerisindeki bireylerde siber saldırganlığa maruz kalma düzeyleri ile çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantılar ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki vardır*." Şeklinde ifade ettiğimiz ikinci hipotezimiz doğrulanmıştır (bkz. Tablo XVIII). Öncelikle, CARS'den elde edilen toplam mağduriyet puanı ile çocukluk çağı travmaları arasında yapılan korelasyon analizinde, toplam travma puanını temsil eden CTQ arasında r = .256, $p < .01$ düzeyinde anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuç, erken yaşta maruz kalınan ihmal ve istismarların, bireyin daha sonraki romantik ilişkilerinde siber saldırganlığa maruz kalma riskini artırabileceğini göstermektedir. Bu bulgu, travmatik çocukluk deneyimlerinin yetişkinlikteki mağduriyet örüntüleriyle ilişkili olabileceğini ortaya koyan önceki araştırmalarla da tutarlıdır (Craparo ve ark., 2013: Ilgın ve ark., 2024). CTQ'nun alt boyutları ayrı ayrı incelendiğinde, duygusal istismar (r = .289, $p <$

.01), fiziksel istismar (r = .292, $p < .01$), fiziksel ihmal (r = .237, $p < .01$), duygusal ihmal (r = .150, $p < .01$) ve cinsel istismar (r = .297, $p < .01$) ile partner siber mağduriyeti arasında anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, erken dönem travmaların sadece saldırgan davranışları değil, aynı zamanda mağduriyetle sonuçlanan ilişki örüntülerini de şekillendirebileceğini ortaya koymaktadır.

Dissosiyatif yaşantılar, bireyin stresli ya da travmatik deneyimlere karşı geliştirdiği savunma mekanizmaları kapsamında; bilinç, bellek, kimlik, duygu veya çevresel farkındalığın geçici olarak ayrışmasını ifade etmektedir (Öztürk ve ark., 2021). Dissosiyasyonun bu yanı, bireyin gerçekliğe olan bütüncül temasını zayıflatmakta ve kişinin duygusal olarak tepki verme, sınır koyma, tehdit algılama gibi temel becerilerinde zafiyet oluşturabilmektedir. Bu bağlamda, doktora tez çalışmamızdan elde edilen dissosiyatif yaşantılar ile partner siber mağduriyeti arasındaki pozitif korelasyon (r = .399, $p < .01$), dissosiyatif bireylerin ilişkilerde sınır ihlallerine ve siber agresyon davranışlarına karşı daha savunmasız oldukları şeklinde yorumlanabilir. Dissosiyatif bireyler, özellikle partnerin dijital yollarla uyguladığı kontrol, aşağılama veya izleme davranışlarını ya fark etmekte gecikebilmekte ya da bu durumlara karşı etkili sınırlar çizemeyebilmektedir (Öztürk ve Erdoğan, 2021). Bununla beraber dissosiyasyon, bireyin ruhsal yaşantısını bölerek ayırmasına neden olurken; söz konusu durum, siber mağduriyetin psikolojik olarak "*normalleştirilmesi*" ya da içselleştirilmesiyle sonuçlanabilir. Böylece birey, siber şiddete maruz kalmasına rağmen, bu deneyimi tehdit edici veya sınır ihlali olarak algılamamaya başlayabilir. Bu durum da döngüsel olarak mağduriyetin kendini yineleyerek devam etmesine neden olabilir (Dorahy ve Clearwater, 2012).

Çocukluk çağı travmaları ile dissosiyasyon arasındaki güçlü bağ göz önüne alındığında (Craparo ve ark., 2013; Kong ve ark., 2018; Öztürk, 2021a), siber şiddete maruz kalma olasılığı yalnızca mevcut psikolojik durumun değil, aynı zamanda geçmiş travmatik yaşantıların da bir uzantısı olarak değerlendirilebilir. Dissosiyatif bireylerin benliğindeki bölünmeler, istismarcı

partner davranışlarını daha az tehdit edici olarak algılamalarına ya da kendilerini bu durumlara "*layık*" hissetmelerine yol açabilir (Öztürk, 2023b; Öztürk ve Erdoğan, 2022). Bu bağlamda, elde edilen bulgular dissosiyasyonun yalnızca psikopatolojiyle değil, aynı zamanda bireyin romantik ilişkilerindeki şiddete maruz kalma riski ile de ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu ilişki, partner siber şiddetiyle mücadelede hem davranışsal hem de yapısal travma temelli müdahale yaklaşımlarının da gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.

H3: *"Romantik ilişki içerisindeki bireylerde manipülasyon ile çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantılar ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki vardır."* şeklinde ifade ettiğimiz üçüncü hipotezimiz yapılan ilgili analizler doğrultusunda doğrulanmıştır (bkz. Tablo XVIII). Bu hipotez doğrultusunda, manipülasyon düzeyi (MAN) ile çocukluk çağı travmaları (CTQ, DİS, FİS, FİH, DİH, CİS), dissosiyatif yaşantılar (DES) ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki karşılıklı ilişkiler incelenmiştir. Analiz sonuçları, bireylerin manipülatif davranışları ile çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantılar ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişkiler olduğunu göstermektedir. Çocukluk çağı travmatik yaşantıları arasında, duygusal istismar alt boyutu manipülasyon ile en yüksek ilişkiye sahip boyuttur (r = *.350*), bu durum erken dönem travmatik bakım ilişkilerinin bireyin yetişkinlik dönemindeki ilişki örüntülerinde sınır ihlallerine ve gücün kötüye kullanımına zemin hazırlayabileceğini düşündürmektedir. İlişkilerde manipülasyon eğiliminin çocukluk çağı travmalarıyla ilişkili olduğuna dair literatürde birçok bulgu mevcuttur (Black ve ark., 2010; Emen, 2022; McCullough ve ark., 2013).

Akiş ve Öztürk (2021); insan ilişkilerinde manipülatif bir yöntem olan "*gaslighting*" kavramıyla çocukluk çağı travmaları ilişkilendirmekte; manipülatif davranışların çocukluk çağı travmalarıyla ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Cullerton-Sen ve arkadaşları (2008) çocukluk çağı travmalarına maruz kalan kişilerin yetişkin hayatında ilişkilere zarar vermek için kullanılan açık veya gizli manipüle edici davranışlar olarak tanımladıkları davranışları kullandıklarını

ifade etmektedir. Manipülatif davranışlar gibi farklı biçimleri olan ilişkisel saldırganlığın çocukluk çağı travmaları ile ilişkisini ortaya başka bir araştırma ise bunu "*mentalizasyon*" kapasitesinin azalışı üzerinden açıklamaktadır. Mentalizasyon, bireyin kendi ve başkalarının zihinsel durumlarını anlama kapasitesidir (Abate ve ark., 2017). Partneri kontrol altına alma eğilimi ve ilişkisel saldırganlık davranışlarının kökenleri incelendiğinde, bu davranış biçimlerinin gelişimsel bazı kuramsal çerçeveler ve çocukluk dönemine ait travmatik yaşantılarla bağlantılı olduğu görülmektedir. Öztürk (2022a) tarafından ortaya konan ve "*objeleştirme kapanı*" olarak adlandırılan yapı, kişilerarası ilişkilerde manipülasyon eğilimi ile kendine zarar verici tutumların birbiriyle ilişkili olduğunu öne sürmektedir. Bu yapının temel işlevi, partnerin bireysel ve mesleki gelişim süreçlerini sekteye uğratmak, onu her düzlemde edilgen kılmak ve özel yaşamına dair tüm alanları kendine bağımlı hâle getirerek hem psikolojik hem de ekonomik anlamda istismar etmektir. Öztürk'ün (2021b) kuramsal yorumuna göre, bu tür ilişkisel tuzaklara düşen bireyler sıklıkla çocukluk dönemlerinde işlevsel ebeveyn rehberliğinden yoksun kalmış, özellikle babaları tarafından duygusal olarak ihmal edilmiş; anneleri ise kontrolcü, bütünleşik ve psikopatojen dinamiklere sahip bireylerdir.

Manipülasyon eğilimiyle ilişkisi incelenen fiziksel ve cinsel istismar gibi diğer travmatik deneyimler de daha düşük düzeyde olmakla birlikte anlamlı ilişkiler göstermektedir. Ancak duygusal ve fiziksel ihmal boyutlarıyla anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir (bkz. Tablo XVIII). Bu durum, manipülasyonun ihmale bağlı zarar görme deneyimlerinden ziyade şiddetli kontrol ve istismar yaşantılarıyla ilişkili olabileceğini göstermektedir. Dissosiyatif yaşantılar ile manipülasyon arasındaki orta düzeyde ilişki (r = *.447*) dikkat çekicidir. Bu bulgu, dissosiyatif bireylerin ilişkilerde sınır belirlemekte zorlanabildiklerini, karşılarındaki kişi tarafından kolaylıkla manipüle edilebileceklerini ya da bizzat manipülatif davranışlar sergileyebileceklerini düşündürmektedir. Dissosiyatif süreçlerdeki gerçeklik algısındaki kopukluk, bireyin manipülasyon davranışlarını rasyonelleştirme eğilimiyle de ilişkili olabilir.

Karanlık üçlü kişilik özelliklerinden, en güçlü ilişki *makyavelizm* ile gözlenmiştir (*r* = *.524*). Bu mevcut literatürle uyumlu bir bulgudur, makyavelist bireyler çoğunlukla başkalarını amaçlarına ulaşmak için araçsallaştıran, manipülatif, stratejik ve empati yoksunu davranış örüntüleri sergilerler (Bereczkei, 2017; Jones ve Paulhus, 2014; Wilson ve ark., 1996). *Psikopati* ile manipülasyon arasında da istatiksel açıdan anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki saptanmıştır (r = *.421*). Bu ilişki, psikopatik bireylerin düşük empati, yoğun dürtüsellik ve antisosyal davranış örüntüleri üzerinden kontrolcü ve istismar edici ilişki kurma eğilimlerini yansıtmaktadır (Munoz ve ark., 2016). *Narsisizm* ile ilişki ise karanlık üçlünün diğer bileşenlerine göre daha düşüktür (r = *.333*). Narsisistik kişilerin üstün olduklarına dair inançları, benmerkezci ve empatiden yoksun oluşlarının manipülasyona başvurmalarının arkasındaki motivasyonlar olarak görülmektedir (Wetzel ve ark., 2016). Bu bulgular, manipülasyonun yalnızca bir kişilik özelliği veya bireysel tercih olarak değil; geçmiş travmalar, dissosiyatif işleyişler ve karanlık kişilik örüntülerinin kesişiminde değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Özellikle genç yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerde yaşanan manipülatif davranışların önlenebilmesi için, geçmiş travmatik deneyimlerin ve dissosiyatif süreçlerin erken dönemde tespiti büyük önem taşımaktadır.

H4: *"Romantik ilişki içerisindeki bireylerde çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantılar ve karanlık üçlü kişilik özellikleri, siber saldırganlığı anlamlı düzeyde yordamaktadır."* şeklindeki hipotezimiz kısmen doğrulanmıştır. H4 hipotezi doğrultusunda, romantik ilişkilerde partner siber saldırganlığı düzeyinin (PSS), çocukluk çağı travmaları (duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar), dissosiyatif yaşantılar (DES) ve karanlık üçlü kişilik özellikleri (Makyavelizm, Narsisizm, Psikopati) tarafından anlamlı düzeyde yordanıp yordanmadığını test etmek amacıyla istatiksel olarak Negatif Binomiyal Regresyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Bulgular incelendiğinde (bkz. Tablo XIX), fiziksel ihmal (B = 0.169, SE = 0.034, z = 5.01, $p < .001$) ve psikopati (B = 0.043, SE = 0.015, z = 2.79, $p = .005$) değişkenlerinin partner siber saldırganlığı düzeyini anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmüştür. Buna göre, fiziksel ihmal düzeyindeki her bir birimlik artış, partner siber saldırganlığı oranında anlamlı bir artışa neden olmaktadır. Aynı şekilde, bireylerin psikopatik özelliklerindeki artış da saldırgan davranış eğilimlerini artırmaktadır. Bu bulgular, çocuklukta temel bakımın aksaması ve antisosyal eğilimlerin yetişkinlikte dijital ilişkilerde saldırganlığa zemin hazırladığını göstermektedir. Fiziksel ihmal, bireyin erken dönem bakım verenlerle güvenli bir bağ kuramamasına yol açar. Güvenli bağlanma deneyimi yaşamayan bireyler, yetişkinlikte romantik partnerlerine karşı yoğun güvensizlik, terk edilme kaygısı ve kontrol etme davranışları gösterebilirler (Mikulincer ve Shaver, 2007). Siber saldırganlık, bu bağlamda bir ilişkiyi kontrol etme, partneri denetleme ya da cezalandırma aracı haline gelebilir. Ayrıca fiziksel ihmalin yaygın olduğu aile ortamlarında bireysel mahremiyetin, sosyal sınırların ve karşılıklı saygının yeterince içselleştirilmesi zor olabilir. Bu bireyler, romantik ilişkilerde de partnerlerinin sınırlarına saygı göstermeyebilir, siber takip, izinsiz hesap kontrolü gibi davranışları olağan kabul edebilir. İhmalkâr bakım verenler, çocukların sosyal davranışları için pozitif bir model sunmadıkları için bu bireyler, saldırganlığı bir tür "*ilişki çözüm aracı*" olarak öğrenmiş olabilirler ve romantik ilişkilerinde de saldırganlık işlevsel bir iletişim biçimi olarak benimsenmiş olabilir (Bandura, 1977; Festl ve Quandt, 2016; Mikulincer ve Shaver, 2007).

Bununla birlikte, duygusal istismar da sınırda anlamlılık düzeyinde bulunmuştur (B = 0.052, $p = .049$). Bu bulgu, duygusal olarak istismarcı bir çocukluk geçmişine sahip bireylerin de siber ortamda saldırgan davranışlar sergileme olasılığının arttığını işaret etmektedir. Literatürde duygusal istismarın kişilerarası güven ve empati gelişimini olumsuz etkilediği; bu durumun özellikle romantik ilişkilerde daha kontrolcü ve agresif tutumlara yol açabileceği vurgulanmıştır (Craparo ve ark., 2013; Vachon ve ark., 2015). Öte yandan, narsisizm,

makyavelizm, dissosiyatif yaşantılar ve diğer çocukluk çağı travmaları (fiziksel istismar, duygusal ihmal, cinsel istismar) bu modelde partner siber saldırganlığının anlamlı yordayıcıları olarak saptanmamıştır ($p > .05$). Ancak özellikle psikopati skorları yüksek bireylerde, empati eksikliği, dürtüsellik ve manipülatif eğilimlerin dijital ortamda saldırgan eylemlere dönüşme riski literatürle de örtüşmektedir (Jonason ve Webster, 2010; Paulhus ve Williams, 2002).

H5: *"Romantik ilişki içerisindeki bireylerde çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantılar ve karanlık üçlü kişilik özellikleri, partner siber saldırganlığına maruz kalmayı anlamlı düzeyde yordamaktadır."* şeklindeki hipotezimiz kısmen doğrulanmıştır. Bu hipotezi test etmek üzere yürütülen Zero-Inflated Negatif Binom Regresyon (ZINB) analizi iki model bileşeni üzerinden değerlendirilmiştir: (1) Sayım modeli (count) ve (2) Sıfır-enflasyon modeli (zero-inflation). Bu sonuçlara göre (bkz. Tablo XX), çocukluk çağı fiziksel ihmali, dissosiyatif belirtiler ve psikopatik eğilimler, bireylerin romantik ilişkilerde siber mağduriyet yaşama düzeylerini anlamlı biçimde yordamaktadır. Bu durum, erken dönemde yaşanan bakım eksikliklerinin ve bilişsel-duygusal bütünlükteki kopmaların bireyleri ilişkisel olarak daha kırılgan kıldığına işaret etmektedir (Craparo ve ark., 2013; Lyssenko ve ark., 2018). Ayrıca psikopatik eğilimleri olan bireylerin hem fail hem mağdur olma potansiyeline sahip oldukları ilgili literatürde de vurgulanmaktadır (Jonason ve ark., 2009; Paulhus ve Williams, 2002). Bunun yanında, makyavelizm ($B = 0.019$, $p = .092$) değişkeni istatiksel açıdan %10 anlamlılık düzeyinde marjinal anlamlılık göstermekte, narsisizm ve diğer çocukluk çağı travması değişkenleri ise bu modelde anlamlı bir yordayıcı olarak ortaya çıkmamaktadır. Bu durum, makyavelist özelliklerin siber mağduriyet ile ilişkili olabileceğini ancak bu ilişkinin genellikle daha zayıf düzeyde olduğunu göstermektedir.

Çocukluk döneminde fiziksel ihmale maruz kalan bireylerde güvenli bağlanma geliştirme olasılığı azalmakta, bu da yetişkinlikteki romantik ilişkilerde güvensiz bağlanma örüntülerine zemin hazırlamaktadır (Kim ve ark, 2009). Fiziksel ihmal, bireyin duygu

düzenleme ve sosyal becerilerini zayıflatmakta; birey, partnerinin dijital ortamda uyguladığı manipülatif ya da kontrol edici davranışları tehdit olarak algılamamakta ya da buna karşı sınır ve mesafe koymakta zorlanmaktadır. Nitekim bu konu ile ilgili araştırmalar, fiziksel ihmale maruz kalmış bireylerin, baskı ve kontrol davranışlarını genel olarak daha fazla tolere ettiğini göstermektedir (Haslam ve Taylor, 2022; Schilling ve Christian, 2014).

Öte yandan psikopatiyi oluşturan bazı özelliklerin (örneğin grandiyözlük, empati eksikliği ve dürtüsellik) bireyin toksik ilişkilere daha açık olmasına ve siber uzamda kendi mahremiyetini tehlikeye atacak davranışlar sergilemesine neden olabileceği düşünülebilir. Örneğin, sosyal onay ihtiyacı ve ilgi arayışı yüksek olan bireyler, sosyal medyada daha fazla kişisel paylaşım yapabilir ve bu durum, romantik partnerin onları dijital olarak denetlemesine zemin hazırlayabilir. Ayrıca, psikopatik bireylerin kişilerarası ilişkilerdeki çatışmaları abartma veya kışkırtma eğilimleri (Buckels ve ark., 2014), ilişkilerinde karşılıklı siber saldırganlık döngüsünü tetikleyebilir; bu da onları hem saldırgan hem mağdur konumuna taşıyabilir.

Sonuç olarak, bu bulgular romantik ilişkilerdeki siber mağduriyetin, çocukluk dönemi ihmalleri (özellikle fiziksel ihmal), dissosiyatif eğilimler ve psikopatik kişilik özellikleriyle anlamlı biçimde ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Literatürde de dissosiyatif yaşantıların mağduriyet riskini artırdığına (Lyssenko ve ark., 2018), çocuklukta yaşanan ihmallerin yetişkinlikteki kurbanlaştırma örüntüleriyle ilişkili olduğuna (Craparo ve ark., 2013) ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinden psikopatinin kurbanlık deneyimleriyle etkileşim içinde olabileceğine dair bulgular mevcuttur (Moor ve Anderson, 2019).

Bu çerçevede, bireylerin erken dönem travmatik yaşantıları ve patolojik kişilik örüntülerinin, dijital romantik ilişkilerdeki mağduriyet dinamiklerinde önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Bulgular, önleyici müdahale programlarının yalnızca fail odaklı değil, aynı zamanda risk altındaki potansiyel mağdurlara yönelik de yapılandırılması gerektiğine işaret etmektedir. Sıfır-Enflasyon Modeli (Mağduriyet yaşamayan bireyleri yordayan demografik

faktörler) ise yaş değişkeni içindeki "*36 ve üstü*" kategorisi, p = .075 düzeyinde anlamlılığa yakın bir sonuç ortaya koymuştur. Bu sonuç, yaşça büyük bireylerin, siber mağduriyet yaşama olasılıklarının daha yüksek olabileceğine dair zayıf ama dikkat çekici bir bulgu sunmaktadır. Diğer demografik değişkenler (partnerin eğitim durumu, ebeveyn ilişkisi kalitesi, madde kullanımı) mağduriyet düzeylerini anlamlı biçimde yordamamaktadır ($p > .10$). H5 hipotezi, veriler ışığında kısmen desteklenmiştir. Özellikle fiziksel ihmal (çocukluk çağı travması) dissosiyatif yaşantılar ve psikopati (karanlık üçlü bileşeni) değişkenlerinin partner siber mağduriyetini yordadığı görülmüştür. Ancak, diğer çocukluk çağı travmaları ve diğer karanlık kişilik özellikleri (makyavelizm, narsisizm) bu modelde anlamlı bir yordayıcı olmamıştır. Bu durum, mağduriyetin belirli psikolojik kırılganlıklarla (ör. dissosiyasyon) ve çocukluk çağı ihmal biçimleriyle daha güçlü bir ilişkisi olduğunu, ancak tüm karanlık üçlü kişilik profillerinin mağduriyeti doğrudan öngörmeyebileceğini göstermektedir.

Mevcut literatür, özellikle duygusal istismar ve dissosiyatif belirtiler ile mağduriyet arasında pozitif ilişkiler ortaya koysa da (Celsi ve ark., 2021; Lachapelle ve ark., 2021), bu araştırmada elde edilen bulgular bu ilişkiyi desteklememektedir. Elde edilen bu bulgu, partner siber mağduriyetinin daha çok partnerin kişilik yapısı, ilişkinin dinamikleri veya karşı tarafın saldırganlığı gibi dışsal faktörlerle şekillenebileceği yönündeki görüşleri destekleyebilir (Watkins ve ark., 2018). Ayrıca bireyin kendi travmatik geçmişi, mağduriyeti öngörmekten ziyade saldırganlık gibi aktif davranışlarla daha ilişkili olabilir (Temple ve ark., 2016).

H6: *"Romantik ilişki içerisindeki partnerinden fiziksel şiddet görenler ile görmeyenlerin Partner Siber Saldırganlık Ölçeği mağduriyet toplam puanları arasında anlamlı fark bulunmaktadır."* Bu hipotez kapsamında, romantik ilişkilerde fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalan bireylerle, bu tür şiddete maruz kalmadığını belirten bireylerin partner siber mağduriyeti (PSM) puanları karşılaştırılmıştır. Verinin dağılım özellikleri dikkate alınarak parametrik olmayan Mann–Whitney U testi tercih edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre (bkz.

Tablo XI), fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalan bireylerin partner siber mağduriyeti puanları (Sıra Ortalaması = 473.98), bu tür bir şiddete maruz kalmayan bireylere kıyasla (Sıra Ortalaması = 423.12) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Hipotezin sınanması doğrultusunda yapılan Mann–Whitney U testinin sonucu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (U = 59,687, z = -2.70, p = .007). Bu sonuç, romantik ilişkilerde fiziksel ya da cinsel şiddet deneyiminin, bireylerin dijital platformlarda siber mağduriyet yaşama düzeylerini artırabileceğine işaret etmektedir. Bu bulgu, yüz yüze ya da geleneksel şiddet biçimleri ile ilişkilerde siber bağlamda maruz kalınan psikososyal riskler arasında anlamlı bir ilişki olduğunu gösteren literatürle de örtüşmektedir (Caridade ve ark., 2020; Yahner ve ark., 2015).

Araştırmalar, fiziksel ya da cinsel şiddet uygulayan partnerlerin sıklıkla psikolojik ve dijital şiddet biçimlerine de başvurduğunu göstermektedir (Capaldi ve ark., 2012). Bu durum, şiddetin bir biçimden diğerine geçme eğiliminde olduğunu, hatta eşzamanlı olarak farklı şiddet türlerinin birlikte var olabildiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle fiziksel/cinsel şiddet uygulayan bir partnerin dijital ortamda da partnerini kontrol etme, aşağılama, tehdit etme gibi siber mağduriyet oluşturan davranışlar sergilemesi olasıdır. Fiziksel ya da cinsel şiddet, çoğunlukla partner üzerinde güç ve kontrol kurma motivasyonuyla ilişkilidir (Stark, 2007). Siber şiddet, bu kontrolün dijital ortamda sürdürülmesine olanak tanımaktadır. Şiddet uygulayan partnerler, mağdurun dijital alanına (sosyal medya, mesajlar, cihazlar) sızarak tehdit, takip (cyberstalking), denetleme ve aşağılamayı sürdürürler. Bu bağlamda, siber alan genişletilmiş şiddet alanı haline gelebilir. Fiziksel veya cinsel şiddet gören bireyler, ilişkide "*öğrenilmiş çaresizlik*" geliştirebilir (Walker, 1979) ve partnerin siber alan ihlallerine de sınır koyamayabilirler. Ayrıca bu bireylerde kaygılı bağlanma stili gelişmiş olabilir; bu da siber saldırgan davranışlara maruz kalınsa bile ilişkiden kopamamayı, hatta bunu hoş görmeyi beraberinde getirebilirler (Sani ve ark., 2016). Fiziksel ya da cinsel şiddet uygulayan partner, ilişki sona erse bile mağdurun online etkinliklerini izleyerek tehdit etmeyi veya manipüle

etmeyi sürdürebilir. Özellikle ayrılık sonrası intikam veya kontrol amacıyla yapılan dijital taciz, partner siber mağduriyetinin artmasına neden olabilir (Borrajo ve ark., 2015a). Siber alan saldırgan bir partner için "*görünmez*" ve kolay erişilebilir bir kontrol aracı sunar. Konum takibi, şifre kırma, sahte hesaplarla mesaj atma, çıplak görüntüleri yayma tehdidi (sextortion) gibi kontrol kurma odaklı uygulamalar, fiziksel şiddetin siber uzamdaki karşılıkları olarak değerlendirilir ve mağduriyetin boyutunu genişletir (O'Malley ve Holt, 2022).

H7: "*Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği toplam puan ortalaması 30 ve üzeri olan bireylerin, partner siber saldırganlığı toplam puanları, partner siber saldırganlığına maruz kalma toplam puanları ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği toplam puanları, DES toplam puan ortalaması 30'un altında olanlara göre istatiksel açıdan anlamlı düzeyde daha yüksektir."* doğrulanmıştır. Mann-Whitney U testi sonuçları, DES toplam puanı 30 ve üzeri olan bireylerin hem partner siber saldırganlık hem de siber mağduriyet ölçeklerinde daha yüksek puanlar aldığını göstermektedir (bkz. Tablo XVII). Tüm değişkenlerdeki p değerlerinin $< .001$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu bulgular, yüksek düzeyde dissosiyatif yaşantılara sahip bireylerin, romantik ilişkilerde daha fazla hem saldırgan hem de mağdur konumda olduklarına işaret etmektedir. Yapılan bağımsız örneklemler t-testi sonuçları, DES puanı 30 ve üzeri olan bireylerin, İnsan İlişkilerinde Manipülasyon toplam puanı ve tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksek puanlar aldıklarını göstermektedir ($t > 6.5$, $p < .001$). Bu bulgu, daha yoğun dissosiyatif yaşantılara sahip bireylerin yakın ilişkilerde manipülatif davranışlara daha yatkın olduklarına işaret etmektedir.

Dissosiyasyon, benlik sürekliliğinin bozulmasına, öz düzenlemenin zayıflamasına ve kişilerarası ilişkilerde istikrarsızlığa yol açabilmektedir (Lyssenko ve ark., 2018). Bu bağlamda, ilişkilerde stratejik kontrol, duygusal baskı ya da kendini gizleme gibi manipülatif davranışların dissosiyatif bireylerde daha fazla görülmesi literatürle uyumluluk göstermektedir (Candel ve ark., 2003; Emen, 2022; Öztürk, 2018). Richardson (2016), dissosiyatif süreçleri karanlık üçlü

kişilik özellikleri bağlamında işlevsel bir savunma mekanizması olarak kavramsallaştırmıştır. Nitekim aynı çalışmada, 165 katılımcı üzerinde yürütülen nicel analizler sonucunda dissosiyatif yaşantıların, karanlık üçlü yapı taşlarından biri olan manipülasyon eğilimlerini anlamlı biçimde yordadığı ortaya konmuştur. Özellikle, dissosiyasyonun bilişsel ve duygusal kopukluk yaratan doğası göz önüne alındığında, bireyin sosyal ilişkilerde başkalarının duygularını tanıma ve empati kurma becerisinde belirgin bir azalma yaratabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, manipülatif bireylerin empatik tepkiler ve suçluluk duygusundan uzak durmalarının bir açıklaması olarak dissosiyatif mekanizmaların işlev gördüğü ileri sürülebilir. Dolayısıyla dissosiyasyon hem manipülasyonun sürdürülebilirliğini sağlayan bir arka plan işlevi görmekte hem de siber ilişkiler bağlamında saldırgan ve duygusal olarak mesafeli davranışları kolaylaştıran ruhsal zemin oluşturabilmektedir (Ford ve Courtois, 2020). Dissosiyasyon, bir kişinin zaman ve/veya benlik duygusunu kaybettiği ve bunun yerine belirli bir anda kendi benliğinin başka bir temsilini üstlendiği bir süreçtir (Farina ve Liotti, 2013). Öztürk'e göre (2020c) bu süreç yani dissosiyatif yaşantılar ise iletişimlerde sınır aşımlarına neden olmaktadır.

H8: "*CTQ toplam puanı 35 ve üzeri olan bireylerin partner siber saldırganlığı toplam puanları, partner siber saldırganlığına maruz kalma toplam puanları ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği toplam puanları, CTQ toplam puanı 35'un altında olanlara göre istatiksel açıdan anlamlı düzeyde daha yüksektir."* doğrulanmıştır (bkz. Tablo XIV, bkz. Tablo XVI). Bu konu ile ilgili araştırmalar, çocuklukta yaşanan fiziksel, duygusal veya cinsel istismar gibi travmatik deneyimlerin, bireylerin bağlanma stillerini etkilediğini ve yetişkinlikte daha çatışmalı, güvensiz ve dijital şiddete açık ilişkiler kurma olasılıklarını artırdığını ortaya koymaktadır (Elise-Barboza ve Siller, 2021; Wright, 2017). Özellikle çocukluk travmalarına maruz kalan bireylerin hem siber mağduriyet hem de siber saldırganlık açısından daha riskli grupta yer aldıkları gösterilmiştir (Borrajo ve ark., 2015b).

Çocuklukta yaşanan travmaların bireylerin duygu düzenleme, empati ve güven geliştirme kapasitelerini zayıflatabileceği, bu durumun da yetişkinlikte başkalarını kontrol etmeye yönelik stratejiler geliştirmelerine neden olabileceği belirtilmektedir (Kong ve You, 2013). Bu bağlamda manipülasyon, özellikle dissosiyatif savunma mekanizmalarıyla bağlantılı bir ilişki örüntüsü olarak ortaya çıkabilir. Kong ve You (2013) çalışmaları, çocukluk travmalarının narsisistik ve manipülatif davranış örüntüleriyle anlamlı düzeyde bağlantılı olduğunu ortaya koymuştur. Jonason ve arkadaşları (2017), travmatik geçmişi olan bireylerin karanlık üçlü kişilik özellikleri ve bu özelliklere bağlı manipülasyon stratejileri (örneğin kendini gizleme, kurban seçimi, duygusal manipülasyon) geliştirdiğini öne sürmüştür. Bu çalışma, çocukluk çağı travmalarına sahip bireylerin romantik ilişkilerinde hem siber uzamda maruz kalınan şiddet davranışlarında hem de kullanılan manipülatif ilişki stratejilerinde anlamlı artışlar gösterdiğini ortaya koyarak, bu ilişki biçimlerinin geçmiş travmatik deneyimlerin yansıması olabileceğini göstermektedir. Bu bulgular, travma temelli klinik müdahalelerin yalnızca bireyin içsel duyumlarına değil, aynı zamanda romantik ilişkilerindeki etkileşim kalıplarına da odaklanması gerektiğini göstermektedir.

H9*: "Romantik ilişki içerisindeki bireylerde çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantılar ve karanlık üçlü kişilik özellikleri, İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği (İİMÖ) toplam puanlarını anlamlı düzeyde yordamaktadır."*Araştırma bulgularına göre (bkz. Tablo XXI), çocukluk çağı travmaları (özellikle duygusal istismar ve ihmal), dissosiyatif yaşantılar ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinden makyavelizm, narsisizm ve psikopati, romantik ilişkilerde manipülasyon eğilimini anlamlı düzeyde yordamaktadır. Bu bulgular, mevcut literatürle büyük ölçüde paralellik göstermektedir. Çocukluk çağı travmalarının yetişkinlik döneminde kişilerarası işlev bozukluklarıyla ilişkili olduğu önceki araştırmalarda da net bir şekilde vurgulanmıştır. Özellikle duygusal istismarın, bağlanma stilleri ve kişilerarası güven sorunları yoluyla manipülatif davranışları tetiklediği bildirilmiştir (Craparo ve ark., 2014;

Widom ve ark., 2018). Bu travmatik deneyimlerin, bireyin başkalarını kontrol etme veya yönlendirme ihtiyacını artırabileceği öne sürülmüştür.

Dissosiyatif eğilimler, bireyin kendi duygularını, düşüncelerini ve deneyimlerini bütüncül bir biçimde işlemekte güçlük yaşamasıyla ilgilidir. Bu durum, kişilerarası ilişkilerde olağan bir iletişim kurmak yerine savunucu ya da manipülatif davranışlara yönelme olasılığını artırabilir. Öztürk (2021a) bu durumu dissoanalitik çerçevede, bireyin travmatik geçmişiyle başa çıkmak adına çeşitli "*ikincil kazanç*" mekanizmalarına başvurması şeklinde açıklamıştır. Araştırmamızın sonuçları, karanlık üçlünün özellikle makyavelizm ve psikopati boyutlarının manipülasyon üzerinde yüksek düzeyde yordayıcı olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, Paulhus ve Williams (2002) tarafından geliştirilen "*Dark Triad*" kavramına dayalı literatürle örtüşmektedir. Makyavelist bireyler, çıkar odaklı ve stratejik davranışlara eğilimliyken, psikopatik özellikler taşıyan bireyler ise empati eksikliği ve sömürücü eğilimler nedeniyle manipülatif davranışlara daha yatkındır (Jonason ve Webster, 2010; Muris ve ark., 2017). Narsisizm değişkeni de anlamlı bir yordayıcı olmakla birlikte, etki büyüklüğü diğer karanlık üçlü bileşenlerine kıyasla daha düşük bulunmuştur. Bu durum, narsistik bireylerin sosyal onay ihtiyacı ile manipülasyonu daha "*örtük*" biçimlerde sergileme eğilimi ile açıklanabilir (Jones ve Paulhus, 2014). Bulgular, literatürdeki önceki çalışmalarla tutarlılık göstermekte ve travma ile kişilik kuramlarını birleştiren bütüncül bir perspektif sunmaktadır. Bu çalışma hem travmatik yaşantıların hem de kişilik temelli eğilimlerin, romantik ilişkilerdeki manipülasyon davranışlarına etkisini kapsamlı biçimde ortaya koymuştur.

Manipülasyon ve siber saldırganlık gibi yıkıcı etkileşim örüntülerinin, yüzeyde yalnızca partner üzerinde güç ve kontrol kurma amacıyla ortaya çıkan davranışlar olmaktan öte, köklerini bireyin erken dönem travmatik yaşantılarından alan daha derin bir kişilik örgütlenmesinin dışavurumları olduğu görülmektedir. Çocukluk çağı travmalarıyla ilişkili dissosiyatif süreçler, benlik bütünlüğünde süreklilik kaybına ve ilişkisel bağlanmada

tutarsızlığa yol açarak, bireyin yetişkinlikte narsisistik, makyavelist ya da psikopatik özellikleriyle birlikte disfonksiyonel başa çıkma stratejileri geliştirmesine zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda, manipülatif ve saldırgan siber davranışlar, yalnızca sosyal öğrenme ya da durumsal tepkilerle değil, benliğin parçalanmış yapılarının ve travmatik anı ağlarının tetiklenmesiyle şekillenen savunucu ve telafi edici girişimler olarak anlam kazanmaktadır. Dolayısıyla, romantik ilişkilerdeki bu tür patolojik etkileşim biçimlerini anlamlandırmak ve dönüştürmek, yalnızca davranışsal düzeyde müdahalelerle değil, travmatik kökenli dissosiyatif örüntülerin bütünleştirilmesini hedefleyen derinlemesine klinik yaklaşımlarla mümkün olabilecektir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, romantik ilişkilerde siber saldırganlık ve manipülasyon düzeylerinin; bireylerin çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantıları ve karanlık üçlü kişilik özellikleri ile olan ilişkisi incelenmiştir. Bulgular, bireylerin özellikle psikolojik-cinsel siber saldırganlık ve mağduriyet düzeylerinin çocukluk dönemi travmalarından, duygusal ve fiziksel istismar öykülerinden, dissosiyatif deneyimlerden ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinden anlamlı biçimde etkilendiğini ortaya koymuştur. Araştırmamızın sonuçları aşağıda yer almaktadır:

I. Partner siber saldırganlığı yaygınlığının %53.7 olduğu görülmektedir (Katılımcıların %53.7'si son altı ayda en az bir kez partnerine siber saldırganlık eyleminde bulunduğunu belirtmiştir).
II. Partner siber saldırganlığına maruz kalma oranı %50.1 olarak bulunmuştur.
III. Psikolojik-cinsel içerikli siber saldırganlık yaygınlığı %22.3'tür.
IV. Psikolojik-cinsel içerikli siber saldırganlık mağduriyeti oranı %23.4'tür. Partnerinden fiziksel şiddet görmüş olduğunu bildirenlerde ise bu oran %33.5'tir.
V. Katılımcılar arasında siber takip (cyberstalk) yaygınlığı %50.6'dır.
VI. Katılımcılar arasında siber takibe maruz kalma oranı %46.7'dir. Fiziksel şiddet mağdurlarında bu oran %48.8'dir.
VII. Partnere siber saldırganlık uygulama ile partnerden siber saldırganlığa maruz kalma arasında güçlü ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir (bkz. Tablo XVIII).
VIII. Partnerine yönelik siber saldırganlık davranışı gösteren bireylerin %86.1'i aynı zamanda siber mağduriyet yaşadığını bildirmiştir. Buna karşın siber saldırganlık göstermeyen bireylerde mağduriyet oranı yalnızca %8.4'tür.
IX. Partnerine karşı siber takip uygulayan katılımcıların %84.8'i aynı zamanda siber takip mağduriyeti de yaşamıştır. Buna karşın, siber takip uygulamayan bireylerde siber takip mağduriyet oranı %7.7'dir.

X. Çocuklukta duygusal istismar ve fiziksel ihmal deneyimleri ile psikopati kişilik özellikleri değişkenleri romantik ilişkide sergilenen siber saldırganlığı anlamlı düzeyde yordamaktadır (bkz. Tablo XIX).

XI. Bireyin 35 yaşın üzerinde olması romantik ilişkide hiç siber saldırganlık sergilememe olasılığını arttırmakta yani bir koruyucu unsur olmaktadır (bkz. Tablo XIX).

XII. Bireyin partneriyle eğitim düzeyinin farklı olması romantik ilişkide hiç siber saldırganlık sergilememe olasılığını düşürmektedir. Yani eğitim düzeyleri farklı olan partnerler riskli grup olarak sayılabilir (bkz. Tablo XIX).

XIII. Çocukluktaki fiziksel ihmal deneyimleri ile psikopati kişilik özellikleri değişkenleri romantik ilişkide siber saldırganlığa maruz kalmayı anlamlı düzeyde yordamaktadır (bkz. Tablo XX).

XIV. Çocuklukta duygusal istismar deneyiminin, karanlık üçlü kişilik özelliklerinin tümünün ve dissosiyatif deneyimlerin; manipülasyon eğiliminin anlamlı yordayıcıları olduğu görülmüştür (bkz. Tablo XXI).

XV. Çocukluktaki duygusal ihmal deneyimi ise manipülasyonu negatif olarak yordamaktadır (bkz. Tablo XXI). Bu sonuç, bireylerin çocukluk döneminde duygusal ihmal yaşamalarının, yetişkinlikte manipülasyon eğilimlerinin daha düşük olmasına yol açtığını ortaya koymaktadır. Duygusal ihmalin bireylerde duygu berraklığını azalttığı ve aleksitimiye yol açtığı literatürde yer aldığından bu değişkenlerin aracı rolünün araştırılması gerektiği düşünülmektedir.

XVI. Katılımcılar arasında partnerinden fiziksel şiddet görmüş olanlar şiddet görmeyenlere göre daha çok partner siber saldırganlığına maruz kalmaktadır (bkz. Tablo XI).

XVII. Romantik ilişkilerde erkekler kadınlardan daha fazla psikolojik-cinsel siber saldırganlık uygulamaktadır (bkz. Tablo XII).

XVIII. Aynı zamanda erkekler kadınlara göre daha yüksek mağduriyet yaşamaktadır.

XIX. Manipülasyon eğilimleri değerlendirildiğinde erkeklerin kadınlara göre daha yüksek manipülasyon eğilimi gösterdiği görülmektedir (bkz. Tablo XIII).

XX. Katılımcılar CTQ toplam puanına göre CTQ 35 ve üzeri, CTQ 35'in altı olarak iki gruba ayrılmış ve bu grupların testlere göre toplam puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Yüksek CTQ puanına sahip bireyler hem failliği hem de mağduriyeti daha yüksek düzeyde deneyimlediği görülmüştür (bkz. Tablo XIV).

XXI. Katılımcıların DES toplam puanına göre DES 30 ve üzeri, DES 30 altı olarak iki gruba ayrılmıştır. Yüksek DES puanına sahip bireyler hem failliği hem de mağduriyeti daha yüksek düzeyde deneyimlediği görülmüştür (bkz. Tablo XIV, Tablo XV).

XXII. CTQ toplam puanına göre CTQ 35 ve üzeri olan grubun manipülasyon toplam puanları CTQ 35'in altı olan gruba göre daha yüksektir (bkz. Tablo XVI)

XXIII. Katılımcıların DES toplam puanına göre DES 30 ve üzeri olan grubun manipülasyon toplam puanları DES 30 altı olan gruba göre daha yüksektir (bkz. Tablo XVII).

Elde edilen bulgular, romantik ilişkilerdeki siber saldırganlığın yalnızca saldırganın kişilik eğilimleriyle değil, aynı zamanda mağdurun erken dönem travmatik yaşantılarıyla da ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu durum, siber şiddet dinamiklerinin çift yönlü ve karşılıklı olabileceğine dair önceki literatürle de uyumludur. Ayrıca makyavelist ve psikopatik eğilimlerin, partner üzerindeki siber kontrol ve manipülasyon davranışlarını artırma riski taşıdığı bulgusu da çalışmanın önemli katkılarındandır.

Bu sonuçlar doğrultusunda şu öneriler getirilmektedir:

- Psikoeğitim Programları: Romantik ilişkilerde siber şiddetin tanınması, sınırlarının belirlenmesi ve sağlıklı dijital iletişim becerilerinin kazandırılması amacıyla genç yetişkinlere yönelik farkındalık temelli psikoeğitim programları geliştirilmelidir. Özellikle siber ortamdaki davranışların romantik ilişkilerde ne zaman sınır ihlaline dönüştüğünü ayırt

edebilmek, genç yetişkinlerin hem kendi dijital davranışlarını sorgulamalarını hem de maruz kaldıkları olumsuz deneyimleri tanımlayabilmelerini kolaylaştıracaktır. Günümüzde siber şiddet, çoğu zaman aşk, ilgi, kıskançlık ya da koruma adı altında meşrulaştırılarak gizli biçimlerde sürdürülebilmekte; bu durum da hem saldırganın hem mağdurun yaşanan durumu fark edememesine neden olabilmektedir. Bu bağlamda hazırlanacak psikoeğitim programlarının içeriğinde siber şiddetin tanımına, türlerine (örneğin izleme, şifre talep etme, konum takibi, mesajlara sürekli yanıt bekleme vb.), örnek olay analizlerine, sınır ihlali belirtilerine ve rıza kavramına mutlaka yer verilmelidir. Aynı zamanda katılımcılara, siber uzamda sağlıklı sınırlar koyabilme, dijital mahremiyetini koruma ve bu anlamda eşitlik temelli ilişki kurma becerileri kazandırılmalıdır. Programlar; video içerikleri, etkileşimli uygulamalar ve psikodrama yöntemleriyle desteklenerek hem farkındalık hem de davranışsal dönüşüm sağlamaya yönelik olarak tasarlanmalıdır. Bu tür uygulamalar sadece bireysel bilinç düzeyini artırmakla kalmayacak, aynı zamanda siber şiddetin toplumsal düzeyde tanınmasına ve önlenmesine de katkı sunacaktır.

- Erken Müdahale: Araştırma bulguları, çocukluk çağı travmalarına maruz kalmış bireylerin ileri yaşam dönemlerinde siber saldırganlık davranışlarına daha yatkın olabildiğini ve aynı zamanda bu tür şiddete maruz kalmaya karşı daha savunmasız hale geldiklerini göstermektedir. Travmatik yaşantılar, bireyin kendilik algısını, bağlanma örüntülerini ve kişilerarası ilişkilerdeki sınırlarını önemli ölçüde etkileyebilmekte; bu durum da siber ortamdaki saldırgan ya da mağdur rollerinin oluşumuna zemin hazırlayabilmektedir. Bu bağlamda, travma öyküsü olan bireylerin erken yaşlarda tespit edilerek duygu düzenleme, güvenli bağlanma, sosyal beceri geliştirme ve öz-farkındalık gibi alanlarda desteklenmesi büyük önem taşımaktadır. Özellikle eğitim kurumlarında görev yapan psikolojik danışman ve rehberlik uzmanlarının, çocukluk çağı travmalarına ilişkin duyarlılıklarının artırılması ve bu bireyler için uygun yönlendirme ve müdahale mekanizmalarının oluşturulması

gerekmektedir. Erken müdahale programlarının içinde bireysel danışmanlık hizmetlerinin yanı sıra grup temelli psikoeğitim çalışmaları da yer almalıdır. Bu programlar, çocukların ve ergenlerin travmanın ilişkisel ve davranışsal yansımalarını fark etmelerini, güvenli iletişim kurma becerilerini geliştirmelerini ve dijital ortamlarda sağlıklı sınırlar belirleyebilmelerini desteklemelidir. Aynı zamanda ailelerin de bilgilendirilerek çocukların dijital medya kullanımına dair sağlıklı yönlendirmeler yapılması sağlanmalıdır. Travma temelli risk faktörlerinin siber şiddetle olan ilişkisini gözeten bu tür bütüncül önleyici müdahaleler hem bireysel psikolojik iyilik halini artıracak hem de uzun vadede siber şiddetin yaygınlığını azaltmaya katkı sağlayacaktır.

- İlişki Terapileri: Araştırma bulguları, romantik ilişkilerde güç ve kontrol dinamiklerinin yalnızca yüz yüze etkileşimlerle sınırlı kalmayıp, siber uzama da taşındığını göstermektedir. Çiftler arasında yaşanan manipülasyon, kıskançlık, takip etme, denetleme ya da tehdit gibi davranış örüntüleri, sosyal medya, mesajlaşma uygulamaları ve diğer dijital araçlar aracılığıyla sürdürülmekte; bu durum ilişkideki psikolojik şiddet biçimlerinin siber ortama kaymasına yol açmaktadır. Bu nedenle, çift terapisi uygulamalarında sadece geleneksel iletişim problemleri ya da çatışma çözme stratejileri değil; aynı zamanda dijital ortamda sergilenen ilişki dinamikleri de değerlendirme kapsamına alınmalıdır. Terapistler, danışanların dijital ortamda birbirleriyle nasıl iletişim kurduklarını, hangi sınırları ihlal ettiklerini ya da ne tür beklentiler taşıdıklarını anlamaya yönelik sorular yöneltmeli ve bu bağlamda dijital davranış kalıplarını incelemelidir. Özellikle partnerinin dijital yaşamını denetlemeye yönelik eğilimler (örneğin şifre isteme, konum takibi, sürekli mesaj atma gibi), bireylerarası güvensizlik ve güç eşitsizlikleriyle ilişkili olabilir. Bu davranışların normalleştirilmesinin önüne geçmek için, terapi sürecinde dijital mahremiyet, sınır koyma ve karşılıklı saygı kavramları da işlenmelidir. Ayrıca dijital ortamda yaşanan çatışmaların yüz yüze etkileşime nasıl yansıdığı da ele alınarak, bütünsel bir müdahale planı

oluşturulmalıdır. Sonuç olarak, günümüz ilişkilerinde dijital iletişimin belirleyici bir rol oynaması nedeniyle, çift terapilerinde siber şiddet ve kontrol davranışlarının da sistematik olarak değerlendirilmesi, terapötik müdahalelerin etkililiğini artıracak ve sağlıklı ilişki örüntülerinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

- Klinik Değerlendirmeler: Günümüz klinik uygulamalarında bireylerin yalnızca yüz yüze ilişkilerindeki sorunları değil, aynı zamanda dijital ortamda yaşadıkları ilişkisel problemleri de ele almak giderek daha önemli hale gelmiştir. Bu bağlamda, danışanların romantik ilişkilerinde siber saldırganlık davranışlarında bulunup bulunmadıkları ya da siber şiddete maruz kalıp kalmadıkları dikkatle değerlendirilmelidir. Özellikle bu davranışların gelişimsel kökenleri göz önünde bulundurularak; çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantılar ve karanlık üçlü kişilik özellikleri ile ilişkili boyutlar birlikte incelenmelidir. Bu doğrultuda, klinik görüşmelerde danışanın dijital iletişim tarzı, partnerine yönelik siber kontrol, takip ya da tehdit davranışları, sosyal medya üzerinden kıskançlık üretme gibi tutumları sorgulanmalı ve bu davranışların altında yatan bilişsel ve duygusal süreçler analiz edilmelidir. Aynı şekilde, siber ortamda mağduriyet yaşadığına dair ifadelerde bulunan bireylerde, travmatik anılarla tetiklenen dissosiyatif tepkiler ya da düşük benlik değeri gibi kırılganlıkların varlığı da göz önüne alınmalıdır. Ayrıca, karanlık üçlü kişilik özellikleri taşıyan bireylerin genellikle düşük empati, yüksek manipülasyon eğilimi ve etik duyarsızlık sergilemeleri nedeniyle hem saldırgan hem de mağdur rolleri içinde bulunabilecekleri unutulmamalıdır. Bu durum klinik değerlendirmelerde öykü alımının yalnızca mağdur ya da fail ayrımıyla değil, daha bütüncül ve dinamik bir bakış açısıyla ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Sonuç olarak, siber şiddet olgularının değerlendirilmesinde bireylerin geçmiş yaşantılarından gelen travmalar, kişilik örüntüleri ve bilişsel-davranışsal tepkileri birlikte değerlendirilerek, klinik müdahale planları daha etkili hale getirilebilir.

- Politika ve Hukuk: Siber şiddet, yalnızca fiziksel zarar vermeyi hedefleyen açık saldırganlık biçimlerinden ibaret değildir. Günümüzde dijital kontrol, izleme, gizli takip, şifre isteme, konum takibi, mesaj silmeye zorlama, sosyal medya etkileşimlerinin denetlenmesi gibi görünmeyen ancak ciddi ruhsal etkiler yaratan davranışlar da siber şiddetin önemli bileşenleri arasında yer almaktadır. Bu nedenle, mevcut yasal düzenlemeler sadece fiziksel tehdit, hakaret ya da özel verilerin ifşası gibi açık ihlalleri değil; aynı zamanda partnerin dijital mahremiyetine sistematik biçimde müdahale eden bu dolaylı ve örtük saldırganlık biçimlerini de kapsayacak biçimde güncellenmelidir. Özellikle romantik ilişkiler bağlamında, partnerin dijital davranışlarını denetleme, manipüle etme veya tehdit yoluyla yönlendirme gibi davranışlar bireyin özerkliğini ihlal etmekte, psikolojik baskı yaratmakta ve uzun vadede ciddi ruhsal sorunlara yol açabilmektedir. Ancak mevcut hukuk sistemlerinde bu tür davranışlar çoğu zaman "*kanıtlanması güç*", "*ilişki dinamiği*" ya da "*kişisel özgürlük*" gibi gerekçelerle kapsam dışında kalmakta ve mağdurlar yasal koruma talep ederken yetersiz destekle karşılaşabilmektedir. Bu bağlamda önerilen hukuki düzenlemeler; siber şiddetin kapsamını daha net tanımlayan, görünmeyen siber saldırganlık biçimlerini (örneğin dijital gözetim, siber takip) açıkça suç kategorisine dahil eden, mağdurların delil sunmasını kolaylaştıran mekanizmalar geliştiren ve dijital mahremiyet hakkını güçlendiren bir perspektifi içermelidir. Ayrıca, yargı mensuplarına yönelik olarak siber şiddet konusunda özel eğitimler verilmesi, mağdurların hukuki başvuru yollarına daha hızlı erişimini sağlayacak özel birimlerin kurulması ve kamuoyunun bu konuda bilinçlendirilmesi de önem arz etmektedir. Sonuç olarak, dijital şiddetin sadece bireysel ya da psikolojik bir sorun olarak değil; aynı zamanda toplumsal ve hukuki bir güvenlik meselesi olarak ele alınması ve bu alandaki görünmez şiddet biçimlerine yönelik kapsamlı bir yasal altyapı oluşturulması gerekmektedir.

Doktora tez çalışmamızın bulguları, romantik ilişkilerde gözlemlenen siber saldırganlık ve duygusal manipülasyon davranışlarının, bireyin gelişimsel travma öyküsü, dissosiyatif eğilimleri ve karanlık üçlü kişilik yapılanmalarıyla anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuçlar, bireyin siber bağlamda sergilediği problematik ilişki biçimlerinin yalnızca davranışsal düzeyde değil, aynı zamanda karmaşık bir psikodinamik yapıdan beslendiğini ve çok düzeyli etkileşimsel süreçlerle biçimlendiğini göstermektedir. Siber psikoloji, psikotravmatoloji ve kişilik kuramları kesişiminde, siber şiddet olgusuna dair bütüncül bir anlayış geliştirme gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, ileriki araştırmaların boylamsal desenlerle, erken travmatik deneyimlerin ve kişilik örüntülerinin dijital ilişkisel şiddet üzerindeki nedensel etkilerini daha ayrıntılı biçimde incelemesi, alanyazına önemli katkılar sağlayacaktır. Gelecekteki araştırmalarda nitel araştırma yöntemleri kullanılarak hem siber saldırganların hem de mağdurların öznel deneyimlerinin, motivasyonlarının ve algılarının daha kapsamlı biçimde incelenmesi mümkündür. Sayısal verilerle açıklanması zor olan bazı dinamikler (örneğin manipülasyonun hangi bağlamlarda *"normalleştirildiği"*, dijital kontrolün romantik sevgiyle nasıl karıştırıldığı, mağdurların sessiz kalma nedenleri vb.) bu tür yöntemlerle görünür hâle gelebilir. Ayrıca, ileri düzey analiz tekniklerinin (örneğin yapısal eşitlik modellemesi, aracılık analizleri) kullanılmasıyla saldırganlık ve mağduriyetin oluşum süreçlerinde yer alan karmaşık psikolojik ve kişilerarası etkileşim ağlarının daha bütüncül biçimde anlaşılması da mümkündür.

İlerideki çalışmalar, farklı yaş grupları, kültürel bağlamlar veya cinsel yönelimler gibi değişkenleri de dikkate alarak bu alandaki bilgiyi çeşitlendirebilir. Sonuç olarak, nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma yaklaşımlar, dijital şiddetin çok boyutlu doğasına uygun olarak ve bu alandaki epistemolojik derinliği artırma potansiyeli taşımaktadır. Bu tez çalışması, romantik ilişkilerde görülen siber saldırganlık ve manipülasyon davranışlarını, bireylerin çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantıları ve karanlık üçlü kişilik özellikleri

bağlamında çok yönlü bir şekilde ele almıştır. Klinik ve adli psikoloji başta olmak üzere ruh sağlığı, aile danışmanlığı ve dijital medya okuryazarlığı alanlarında hem kuramsal hem de uygulamalı düzeyde katkı sunarak siber şiddetle mücadelede yalnızca mağdurları korumaya yönelik değil, aynı zamanda faillerin erken dönemde tanılanmasına ve önleyici müdahalelerin geliştirilmesine yönelik psikotravmatolojik hatta entegratif bir perspektif ortaya koymaktadır.

Romantik ilişkilerin doğasında gözlenen dönüşüm, yalnızca davranışsal göstergelerdeki bir değişimi değil, aynı zamanda yakın ilişkilerdeki temsillerin, bağlanma örüntülerinin ve kişilerarası güç algılarının yapısal olarak yeniden biçimlenmesini yansıtmaktadır. Geleneksel olarak fiziksel ya da sözel biçimlerde tezahür eden saldırgan davranışların, dijital kültürün yükselişiyle birlikte duygusal ve siber temelli istismar biçimlerine evrilmesi, ilişkilerin içsel motivasyonları ve düzenleyici süreçleri üzerinde yeni baskılar oluşturmaktadır. Dijitalleşmiş yaşamın sürekli uyaran üretmesi, bireyin hem içsel hem de kişilerarası düzenleme kapasitesini zorlamakta; bu bağlamda kontrol, gözetim, siber takip ve manipülasyon davranışları, yalnızca araçsal değil, aynı zamanda ilişkisel temsilleri oluşturan düzeneklere dönüşmektedir. Psikotravmatolojik eksenli bu düzenekte partnerler rol değiştirebilmekte, böylece ilişkisel şiddet tek yönlü olmaktan çıkarak diyadik, karşılıklı ve döngüsel bir yapıya bürünmektedir.

Araştırmamızda öne çıktığı üzere, bireylerin romantik ilişkilerinde saldırganlık ve mağduriyeti çok büyük bir oranda birlikte deneyimlemesi, bahsedilen psikotravmatolojik kuramsal çerçeveyi desteklemektedir. *"Döngüsel psikotravmatolojik"* örüntü, siber ilişkisel şiddetin yalnızca bir davranış seti değil, aynı zamanda duygu düzenleme güçlüklerinin ve kişilerarası şemaların etkileşimiyle ortaya çıkan karmaşık bir psikososyodijital yapı olduğunu göstermektedir; dijital istismar, modern ilişkilerin yalnızca dışsal bir risk faktörü değil; kişilik yapılanması, travma öyküleri, siber dissosiyatif eğilimler ve karanlık kişilik özellikleriyle kesişen çok katmanlı ve çok boyutlu bir psikolojik fenomen olarak değerlendirilmelidir.

7. KAYNAKLAR

Abate, A., Marshall, K., Sharp, C., & Venta, A. (2017). Trauma and aggression: Investigating the mediating role of mentalizing in female and male inpatient adolescents. *Child Psychiatry & Human Development*, *48*(6), 881-890.

Adams, H. M., Luevano, V. X., & Jonason, P. K. (2014). Risky business: Willingness to be caught in an extra-pair relationship, relationship experience, and the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, *66*, 204-207.

Afrouz, R., & Vassos, S. (2024). Adolescents' experiences of cyber-dating abuse and the pattern of abuse through technology, a scoping review. *Trauma, Violence, & Abuse*, *25*(4), 2814-2828.

Akarsu, Ö., Budak, M. İ., & Okanlı, A. (2022). The relationship of childhood trauma with cyberbullying and cyber victimization among university students. *Archives of Psychiatric Nursing*, *41*, 181-187.

Akiş, A. D. (2023). *Borderline kişilik bozukluğu ve depresyon tanısı alan yetişkin bireylerdeki kümülatif travmaların adli psikopatoloji açısından değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, İstanbul.

Alaggia, R. (2010). An ecological analysis of child sexual abuse disclosure: Considerations for child and adolescent mental health. *Journal of the Canadian Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, *19*(1), 32.

Alexy, E. M., Burgess, A. W., Baker, T., & Smoyak, S. A. (2005). Perceptions of cyberstalking among college students. *Brief Treatment and Crisis Intervention*, *5*(3), 279.

American Psychiatric Association (APA). (1980). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders.* 3rd ed. APA, Washington.

Amerikan Psikiyatri Birliği (APA). (2013). *DSM-5 Tanı Ölçütleri Başvuru Elkitabı* (Beşinci Baskı b.). (E. Köroğlu, Çev.)

Anda, R. F., Felitti, V. J., Bremner, J. D., Walker, J. D., Whitfield, C., Perry, B. D., Dube, S. R., & Giles, W. H. (2006). The enduring effects of abuse and related adverse experiences in childhood. A convergence of evidence from neurobiology and epidemiology. *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience*, *256*(3), 174–186.

Anderson, D. K., Saunders, D. G., Yoshihama, M., Bybee, D. I., & Sullivan, C. M. (2003). Long-term trends in depression among women separated from abusive partners. *Violence Against Women*, *9*(7), 807-838.

Aracı-İyiaydın, A., Toplu-Demirtaş, E., Akçabozan-Kayabol, N. B., & Fincham, F. D. (2022). I ruminate therefore I violate: The tainted love of anxiously attached and jealous partners. *Journal of Interpersonal Violence*, *37*(9-10), NP7129-NP7155.

Aust, S., Härtwig, E. A., Heuser, I., & Bajbouj, M. (2013). The role of early emotional neglect in alexithymia. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy, 5*(3), 225–232.

Austin, E. J., Farrelly, D., Black, C., & Moore, H. (2007). Emotional intelligence, Machiavellianism and emotional manipulation: Does EI have a dark side? *Personality and Individual Differences, 43*(1), 179–189.

Aydemir, Ö., ve Köroglu, E. (2009). *Psikiyatride kullanılan ölçekler.* Ankara: HYB Basım Yayım.

Babiak, P., Neumann, C. S., & Hare, R. D. (2010). Corporate psychopathy: Talking the walk. *Behavioral Sciences & the Law*, *28*(2), 174–193.

Bakır, A., & Kalkan, M. (2019). Siber Flört İstismarı Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *OPUS International Journal of Society Researches*, *14*(20), 75-95.

Bandura, A., & Walters, R. H. (1977). *Social learning theory* (Vol. 1, pp. 141-154). Englewood Cliffs, NJ: Prentice hall.

Baron, R. A. (1994). *Human aggression*. Plenum Press. New York.

Bartholomew, K., & Allison, C. J. (2006). An Attachment Perspective on Abusive Dynamics in Intimate Relationships. In M. Mikulincer & G. S. Goodman (Eds.), *Dynamics of romantic love: Attachment, caregiving, and sex* (pp. 102–127). The Guilford Press.

Bartholomew K., Kwong M. J., & Hart S. D. (2001). Attachment. In Livesley J. W. (Ed.), *Handbook of personality disorders: Theory, research, and treatment* (pp. 196–230). Guilford.

Basting, E. J., Romero, G. J., Garner, A. R., Medenblik, A. M., Cornelius, T. L., & Stuart, G. L. (2023). Applying attachment theory to link family of origin violence history to cyber dating abuse among college students. *Journal of Family Violence*, *38*(5), 953-963.

Bates S. (2017). Revenge porn and mental health: A qualitative analysis of the mental health effects of revenge porn on female survivors. *Feminist Criminology*, 12(1), 22–42.

Bauman, Z. (2013). *Liquid modernity*. London: John Wiley & Sons.

Begen, F. M., & Turner-Cobb, J. M. (2015). Benefits of belonging: experimental manipulation of social inclusion to enhance psychological and physiological health parameters. *Psychology & Health*, *30*(5), 568–582.

Bennett, D. C., Guran, E. L., Ramos, M. C., & Margolin, G. (2011). College students' electronic victimization in friendships and dating relationships: Anticipated distress and associations with risky behaviors. *Violence and Victims*, 26(4), 410-429.

Bentovim, A. (2009). *Safeguarding children living with trauma and family violence: Evidence-based assessment, analysis and planning interventions*. Jessica Kingsley Publishers.

Bereczkei, T. (2017). *Machiavellianism: The psychology of manipulation*. 1.ed. London: Routledge.

Bergmann, M. S. (1984). The legend of Narcissus. *American Imago*, *41*(4), 389–411.

Bernstein, E. M., ve Putnam, F. W. (1986). Development, reliability, and validity of a dissociation scale. *The Journal of Nervous and Mental Disease, 174*(12), 727–735.

Birkás, B., & Csathó, A. (2015). Size the day: The time perspectives of the Dark Triad. *Personality and Individual Differences, 86*, 318–320.

Biolcati, R., Pupi, V., & Mancini, G. (2021). Cyber dating abuse and ghosting behaviours: Personality and gender roles in romantic relationships. *Current Issues in Personality Psychology*, *10*(3), 240.

Björnsson, G. (2016). Outsourcing the deep self: Deep self discordance does not explain away intuitions in manipulation arguments. *Philosophical Psychology*, *29*(5), 637-653.

Black, D. S., Sussman, S., & Unger, J. B. (2010). A further look at the intergenerational transmission of violence: Witnessing interparental violence in emerging adulthood. *Journal of Interpersonal Violence*, *25*(6), 1022-1042.

Bond, C. F., & Robinson, M. (1988). The evolution of deception. *Journal of Nonverbal Behavior*, 12 (4), 295307.

Bonfá-Araujo, B., Machado, G. M., Lima-Costa, A. R., Otoni, F., Nadeem, M., & Jonason, P. K. (2025). Testing the distinction between sadism and psychopathy: A metanalysis. *Personality and Individual Differences*, *235*, 112973.

Book, A., Visser, B. A., Blais, J., Hosker-Field, A., Methot-Jones, T., Gauthier, N. Y., Volk, A., Holden, R. R., & D'Agata, M. T. (2016). Unpacking more "evil": What is at the core of the dark tetrad?. *Personality and Individual Differences*, *90*, 269-272.

Boon, S. D., Alibhai, A. M., & Deveau, V. L. (2011). Reflections on the costs and benefits of exacting revenge in romantic relationships. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue canadienne des sciences du comportement*, *43*(2), 128.

Borrajo, E., Gámez-Guadix, M., & Calvete, E. (2015a). Cyber dating abuse: Prevalence, context, and relationship with offline dating aggression. *Psychological Reports*, *116*(2), 565-585.

Borrajo, E., Gámez-Guadix, M., Pereda, N., & Calvete, E. (2015b). The development and validation of the cyber dating abuse questionnaire among young couples. *Computers in Human Behavior*, *48*, 358-365.

Borrajo, E., & Calvete, E. (2015). Justification beliefs of violence, myths about love and cyber dating abuse. *Psicothema*, 327-333.

Braiker, H. B. (2004). *Who's pulling your strings?: How to break the cycle of manipulation and regain control of your life*. New York, NY: McGraw Hill Professional.

Branković, I., Dinić, B. M., & Jonason, P. K. (2023). How traditional stalking and cyberstalking correlate with the Dark Tetrad traits?. *Current Psychology*, *42*(30), 26238-26242.

Brem, M. J., Florimbio, A. R.,Grigorian, H., Wolford-Clevenger, C., Elmquist, J., Shorey, R. C., Rothman, E. F., Temple, J. R., Stuart, Gregory L. (2019). Cyber abuse among

men arrested for domestic violence: Cyber monitoring moderates the relationship between alcohol problems and intimate partner violence. *Psychology of Violence*, *9*(4), 410.

Brewer G. & Abell L. (2015a). Machiavellianism and sexual behavior: Motivations, deception and infidelity. *Personality and Individual Differences, 74*, 186–191.

Brewer G. & Abell L. (2015b). Machiavellianism in long-term relationships: Competition, mate retention and sexual coercion. *Scandinavian Journal of Psychology, 56*, 357–362.

Brewer, G., Bennett, C., Davidson, L., Ireen, A., Phipps, A. J., Stewart-Wilkes, D., & Wilson, B. (2018). Dark triad traits and romantic relationship attachment, accommodation, and control. *Personality and Individual Differences*, *120*, 202-208.

Brown, R. P. (2003). Measuring individual differences in the tendency to forgive: Construct validity and links with depression. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *29*(6), 759-771.

Brown, C., & Hegarty, K. (2024). Fear and distress: how can we measure the impact of technology-facilitated abuse in relationships?. *Social Sciences*, *13*(1), 71.

Brown, C., Flood, M., & Hegarty, K. (2022). Digital dating abuse perpetration and impact: The importance of gender. *Journal of Youth Studies*, *25*(2), 193-208.

Browne, A., & Finkelhor, D. (1986). Impact of child sexual abuse: A review of the research. *Psychological Bulletin*, *99*(1), 66.

Brunell, A. B., & Campbell, W. K. (2011). Narcissism and romantic relationships: Understanding the paradox. In W. K. Campbell & J. D. Miller (Eds.), *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder: Theoretical approaches, empirical findings, and treatments* (pp. 344 –350). Hoboken, NJ: Wiley.

Brunton, R., & Dryer, R. (2021). Child sexual abuse and pregnancy: A systematic review of the literature. *Child Abuse & Neglect*, *111*, 104802.

Bryman, A. (2016). *Social research methods*. Oxford: University Press.

Buckels, E. E., Trapnell, P. D., & Paulhus, D. L. (2014). Trolls just want to have fun. *Personality and Individual Differences, 67,* 97–102.

Burke, S. A. (2024). Exploring the long-term impact of childhood trauma: Unseen consequences and paths to healing. *International Journal of Psychiatry Research*, *7*(4), 1-10.

Bursten, B. (1972). The manipulative personality. *Archives of General Psychiatry*, *26*(4), 318-321.

Buss, D. M., Gomes, M., Higgins, D. S., & Lauterbach, K. (1987). Tactics of manipulation. *Journal of Personality and Social Psychology*, *52*(6), 1219.

Bushman, B. J., & Baumeister, R. F. (1998). Threatened egotism, narcissism, self-esteem, and direct and displaced aggression: Does self-love or self-hate lead to violence? *Journal of Personality and Social Psychology, 75*(1), 219–229.

Buzina, N. (2012). Psychopathy – historical controversies and new diagnostic approach. *Psychiatria Danubina, 24*(2), 134-142.

Cameron, A. C., & Trivedi, P. K. (2013). *Regression analysis of count data* (No. 53). Cambridge: Cambridge University Press.

Campbell, W. K. (2005). *When you love a man who loves himself: How to deal with a one-way relationship*. Chicago, IL: Sourcebooks Casablanca.

Campbell, W. K., Bonacci, A. M., Shelton, J., Exline, J. J., & Bushman, B. J. (2004). Psychological entitlement: Interpersonal consequences and validation of a self-report measure. *Journal of Personality Assessment, 83*, 29 – 45.

Campbell, W. K., Brunell, A. B., & Finkel, E. J. (2006). Narcissism, interpersonal self-regulation, and romantic relationships: An agency model approach. In K. D. Vohs & E. J. Finkel (Eds.), *Self and relationships: Connecting intrapersonal and interpersonal processes* (pp. 57–83). New York, NY: Guilford Press.

Campbell, W. K., Bush, C. P., Brunell, A. B., & Shelton, J. (2005). Understanding the social costs of narcissism: The case of the tragedy of the commons. *Personality and Social Psychology Bulletin, 31*, 1358 – 1368.

Campbell, W. K., & Campbell, S. M. (2009). On the self-regulatory dynamics created by the particular benefits and costs of narcissism: A contextual reinforcement model and examination of leadership. *Self and Identity, 8*, 214 –232.

Campbell, W. K., & Foster, C. A. (2002). Narcissism and commitment in romantic relationships: An investment model analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin, 28*, 484 – 495.

Campbell, W. K., Foster, C. A., & Finkel, E. J. (2002). Does self-love lead to love for others? A story of narcissistic game playing. *Journal of Personality and Social Psychology, 83*, 340 –354.

Campbell, W. K., & Miller, J. D. (2011). The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder: *Theoretical approaches, empirical findings, and treatments. Hoboken,* NJ: Wiley.

Candel, I., Merckelbach, H. L. G. J., & Kuijpers, M. (2003). Dissociative experiences are related to commissions in emotional memory. *Behaviour Research and Therapy*, *41*(6), 719-725.

Cantu, J. I., & Charak, R. (2022). Unique, additive, and interactive effects of types of intimate partner cybervictimization on depression in Hispanic emerging adults. *Journal of Interpersonal Violence*, *37*(1-2), NP375-NP399.

Capaldi, D. M., Knoble, N. B., Shortt, J. W., & Kim, H. K. (2012). A systematic review of risk factors for intimate partner violence. *Partner Abuse*, *3*(2), 231-280.

Caridade, S. M. M., & Braga, T. (2020). Youth cyber dating abuse: A meta-analysis of risk and protective factors. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, *14*(3).

Caridade, S., e Sousa, H. F. P., & Dinis, M. A. P. (2020). Cyber and offline dating abuse in a Portuguese sample: Prevalence and context of abuse. *Behavioral Sciences*, *10*(10), 152.

Carlson, E. B., & Putnam, F. W. (1993). An update on the dissociative experiences scale. *Anxiety*, *30*(3.7), 25.

Carter, G. L., Campbell, A. C., & Muncer, S. (2014). The dark triad personality: Attractiveness to women. *Personality and Individual Differences*, *56*, 57-61.

Cava, M.-J., Buelga, S., Carrascosa, L., & Ortega-Barón, J. (2020). Relations among romantic myths, offline dating violence victimization and cyber dating violence victimization in adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *17*(5), 1551.

Cavicchioli, M., Scalabrini, A., Northoff, G., Mucci, C., Ogliari, A., & Maffei, C. (2021). Dissociation and emotion regulation strategies: A meta-analytic review. *Journal of Psychiatric Research*, *143*, 370–387.

Celsi, L., Paleari, F. G., & Fincham, F. D. (2021). Adverse childhood experiences and early maladaptive schemas as predictors of cyber dating abuse: An actor-partner interdependence mediation model approach. *Frontiers in Psychology*, *12*, 623646.

Chabrol, H., Bronchain, J., Morgades Bamba, C. I., & Raynal, P. (2020). The Dark Tetrad and radicalization: Personality profiles in young women. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, *12*(2), 157-168.

Christie, R., & Geis, F. L. (1970). *Studies in Machiavellianism*. New York: Academic Press.

Citron, D. K., & Franks, M. A. (2014). Criminalizing revenge porn. *Wake Forest L. Rev.*, *49*, 345.

Cleckley, H. (1976). *The mask of sanity* (5. baskı). St Louis: Mosby.

Clemente, M., & Espinosa, P. (2021). Revenge in couple relationships and their relation to the dark triad. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *18*(14), 7653.

Clempner, J. B. (2017). A game theory model for manipulation based on Machiavellianism: Moral and ethical behavior. *Journal of Artificial Societies and Social Simulation*, *20*(2).

Cloitre, M., Stolbach, B. C., Herman, J. L., Kolk, B. V. D., Pynoos, R., Wang, J., & Petkova, E. (2009). A developmental approach to complex PTSD: Childhood and adult

cumulative trauma as predictors of symptom complexity. *Journal of Traumatic Stress*, *22*(5), 399-408.

Collins, W. A., Welsh, D. P., & Furman, W. (2009). Adolescent romantic relationships. *Annual Review of Psychology*, *60*, 631–652.

Colman, R. A., & Widom, C. S. (2004). Childhood abuse and neglect and adult intimate relationships: A prospective study. *Child Abuse & Neglect, 28*(11), 1133–1151.

Corr, P. J., & Matthews, G. (Eds.). (2009). *The Cambridge handbook of personality psychology.* Cambridge University Press.

Costa Jr, P. T., & McCrae, R. R. (1992). Four ways five factors are basic. *Personality and Individual Differences*, *13*(6), 653-665.

Cota-McKinley, A. L., Woody, W. D., & Bell, P. A. (2001). Vengeance: Effects of gender, age, and religious background. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, *27*(5), 343-350.

Cotter J, Drake RJ and Yung AR (2016) Adulthood revictimization: looking beyond childhood trauma. *Acta Psychiatrica Scandinavica 134*, 368.

Courtain, A., & Glowacz, F. (2021). Exploration of dating violence and related attitudes among adolescents and emerging adults. *Journal of Interpersonal Violence*, *36*(5-6), NP2975-NP2998.

Coyne, S. M., Stockdale, L., Busby, D., Iverson, B., & Grant, D. M. (2011). "I luv u:)!": A descriptive study of the media use of individuals in romantic relationships. *Family Relations*, *60*(2), 150-162.

Craparo, G., Schimmenti, A., & Caretti, V. (2013). Traumatic experiences in childhood and psychopathy: a study on a sample of violent offenders from Italy. *European Journal of Psychotraumatology*, *4*(1), 21471.

Crysel, L. C., Crosier, B. S., & Webster, G. D. (2013). The Dark Triad and risk behavior. *Personality and Individual Differences*, *54*(1), 35-40.

Cullerton-Sen, C., Cassidy, A. R., Murray-Close, D., Cicchetti, D., Crick, N. R., & Rogosch, F. A. (2008). Childhood maltreatment and the development of relational and physical aggression: The importance of a gender-informed approach. *Child Development*, *79*(6), 1736-1751.

Curry, T. R., & Zavala, E. (2020). A multi-theoretical perspective on cyber dating abuse victimization and perpetration within intimate relationships: A test of general strain, social learning, and self-control theories. *Victims & Offenders*, *15*(4), 499-519.

Çelgin, G. (2011). Eski Yunanca-Türkçe Sözlük. Kabalcı Yayınevi

Dalenberg, C. J., Brand, B. L., Gleaves, D. H., Dorahy, M. J., Loewenstein, R. J., Cardena, E., ... & Spiegel, D. (2012). Evaluation of the evidence for the trauma and fantasy models of dissociation. *Psychological Bulletin*, *138*(3), 550.

Danese, A., & Tan, M. (2014). Childhood maltreatment and obesity: systematic review and meta-analysis. *Molecular Psychiatry*, *19*(5), 544-554.

Dariotis, J. K., Chen, F. R., Park, Y. R., Nowak, M. K., French, K. M., & Codamon, A. M. (2023). Parentification vulnerability, reactivity, resilience, and thriving: A mixed methods systematic literature review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *20*(13), 6197.

De Bellis, M. D., & Zisk, A. (2014). The biological effects of childhood trauma. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics*, *23*(2), 185-222.

Dehue, F., Bolman, C., & Völlink, T. (2008). Cyberbullying: Youngsters' experiences and parental perception. *CyberPsychology & Behavior*, *11*(2), 217-223.

de Jesus Costa, B., Simões, A. M., & Relva, I. C. (2022). Psychopathic traits and cyber dating abuse: Mediating effect of internet addiction in a university student sample. *Journal of Forensic Psychology Research and Practice*, *23*(2), 113–135.

Demircioğlu, Z. I., & Göncü-Köse, A. (2023). Antecedents of problematic social media use and cyberbullying among adolescents: attachment, the dark triad and rejection sensitivity. *Current Psychology*, *42*(35), 31091-31109.

Denegri-Knott, J., & Taylor, J. (2005). The labeling game: A conceptual exploration of deviance on the internet. *Social Science Computer Review*, *23*(1), 93-107.

Draucker, C. B., & Martsolf, D. S. (2010). The role of electronic communication technology in adolescent dating violence. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, *23*(3), 133-142.

Dorahy, M. J., & Clearwater, K. (2012). Shame and guilt in men exposed to childhood sexual abuse: A qualitative investigation. *Journal of Child Sexual Abuse*, *21*(2), 155-175.

Dubowitz, H., Lane, W. G., Semiatin, J. N., Magder, L. S., Venepally, M., & Jans, M. (2011). The safe environment for every kid model: Impact on pediatric primary care professionals. *Pediatrics*, *127*(4), e962-e970.

Dubowitz, H. (2013). Neglect in children. *Pediatric Annals*, *42*(4), e72-e76.

Duradoni, M., Gursesli, M. C., Fiorenza, M., Donati, A., & Guazzini, A. (2023). Cognitive empathy and the dark triad: a literature review. *European Journal of Investigation in Health, Psychology And Education*, *13*(11), 2642-2680.

Dünya Sağlık Örgütü [DSÖ], (2002). *Defining Sexual Health: Report of a Technical Consultation on Sexual Health*. Cenevre: Dünya Sağlık Örgütü.

Easton, S. D. (2013). Disclosure of child sexual abuse among adult male survivors. *Clinical Social Work Journal*, *41*(4), 344-355.

Eeckhaut, M. C., Van de Putte, B., Gerris, J. R., & Vermulst, A. A. (2013). Analysing the effect of educational differences between partners: A methodological/theoretical comparison. *European Sociological Review*, *29*(1), 60-73.

Elise Barboza, G., & Siller, L. A. (2021). Child maltreatment, school bonds, and adult violence: a serial mediation model. *Journal of Interpersonal Violence*, *36*(11-12), NP5839-NP5873.

Ellyson, A. M., Adhia, A., Lyons, V. H., & Rivara, F. P. (2021). Prevalence, age of initiation, and patterns of co-occurrence of digital dating abuse behaviors nationwide. *Children and Youth Services Review*, *122*, 105921.

Emen, T. (2022). *Evli Çiftlerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ile Manipülasyon, Dissosiyasyon ve Kendini Sabotaj Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, İstanbul.

Emmons, R. A. (2000). Personality and forgiveness. In M. E. McCullough, K. I. Pargament, & C. E. Thoresen (Eds.), *Forgiveness: Theory, research, and practice* (pp. 156–175). New York: Guilford.

Erdoğan B. (2024). *Göçmen Kökenli Üç Kuşak Kadın Yetişkinde Kuşaklaraşırı Travma Geçişi ve Psikopatoloji Aktarımı.* Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi-Cerrahapaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü.

Erdoğan, B., & Öztürk, E. (2018). Ruhsal travmanın aktarımında narsisizm. *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, *3*(3), 11-20.

Exline, J. J., Baumeister, R. F., Bushman, B. J., Campbell, W. K., & Finkel, E. J. (2004). Too proud to let go: Narcissistic entitlement as a barrier to forgiveness. *Journal of Personality and Social Psychology, 87*, 894 – 912.

Farina, B., & Liotti, G. (2013). Does a dissociative psychopathological dimension exist? A review on dissociative processes and symptoms in developmental trauma spectrum disorders. *Clinical Neuropsychiatry*, *10*(1).

Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., & Marks, J. S. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *American Journal of Preventive Medicine*, *14*(4), 245-258.

Ferrigan, M. M., Valentiner, D. P., & Berman, M. E. (2000). Psychopathy dimensions and awareness of negative and positive consequences of aggressive behavior in a nonforensic sample. *Personality and Individual Differences*, *28*(3), 527-538.

Festl, R., & Quandt, T. (2016). The role of online communication in long-term cyberbullying involvement among girls and boys. *Journal of Youth and Adolescence*, *45*(9), 1931-1945.

Fincham, F. D., Paleari, F. G., & Regalia, C. (2002). Forgiveness in marriage: The role of relationship quality, attributions, and empathy. *Personal Relationships*, *9*(1), 27-37.

Fitness, J. (2001). Betrayal, rejection, revenge, and forgiveness: An interpersonal script approach. *Interpersonal Rejection*, 73-103.

Fitness, J., & Matthews, S. (1998). Emotions, emotional intelligence, and forgiveness in marriage. Paper presented at the 9th International Conference on Personal Relationships, Saratoga Springs, New York.

Ford, J. D., & Courtois, C. A. (Eds.). (2020). *Treating complex traumatic stress disorders in adults: Scientific foundations and therapeutic models* (2nd ed.). The Guilford Press.

Foshee, V. A. (1996). Gender differences in adolescent dating abuse prevalence, types and injuries. *Health Education Research*, *11*(3), 275-286.

Fossati, A., Borroni, S., Eisenberg, N., & Maffei, C. (2010). Relations of proactive and reactive dimensions of aggression to overt and covert narcissism in nonclinical adolescents. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, *36*(1), 21-27.

Fraley, R. C., & Shaver, P. R. (1997). Adult attachment and the suppression of unwanted thoughts. *Journal of Personality and Social Psychology*, *73*(5), 1080.

Fredrickson, B. L., & Roberts, T. A. (1997). Objectification theory: Toward understanding women's lived experiences and mental health risks. *Psychology of Women Quarterly*, *21*(2), 173-206.

Fritz, M., Soravia, S. M., Dudeck, M., Malli, L., & Fakhoury, M. (2023). Neurobiology of aggression—Review of recent findings and relationship with alcohol and trauma. *Biology*, *12*(3), 469.

Fulu, E., Miedema, S., Roselli, T., McCook, S., Chan, K. L., Haardörfer, R., Jewkes, R., Warner, X., Lang, J., Naved, R. T., & Huque, H. (2017). Pathways between childhood trauma, intimate partner violence, and harsh parenting: findings from the UN Multi-country Study on Men and Violence in Asia and the Pacific. *The Lancet Global Health*, *5*(5), e512-e522.

Furman, W., & Shaffer, L. (2003). The role of romantic relationships in adolescent development. In P. Florsheim (Ed.), *Adolescent romantic relations and sexual behavior: Theory, research, and practical implications* (pp. 3–22). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Furnham, A., Richards, S. C., & Paulhus, D. L. (2013). The Dark Triad of personality: A 10 year review. *Social and Personality Psychology Compass*, *7*(3), 199-216.

Gallagher, A. R., Moreland, M. L., Watters, K. N., & Yalch, M. M. (2023). Relative effects of childhood trauma, intimate partner violence, and other traumatic life events on complex posttraumatic stress disorder symptoms. *Traumatology*, *29*(1), 57.

Garofalo, C., Velotti, P., & Zavattini, G. C. (2022). Elucidating the relevance of dissociation and emotion dysregulation for aggression in forensic and community samples. *Journal of Criminal Justice*, *82*, 102006.

George, D., & Mallery, P. (2024). *IBM SPSS statistics 29 step by step: A simple guide and reference*. Routledge.

Gilbert, R., Widom, C. S., Browne, K., Fergusson, D., Webb, E., & Janson, S. (2009). Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *The Lancet*, *373*(9657), 68-81.

Glickman, E. A., Choi, K. W., Lussier, A. A., Smith, B. J., & Dunn, E. C. (2021). Childhood emotional neglect and adolescent depression: assessing the protective role of peer social support in a longitudinal birth cohort. *Frontiers in Psychiatry*, *12*, 681176.

Goetz, C. D., & Meyer, K. B. (2018). Mate value discrepancies, the dark triad and relationship satisfaction: a Euclidean distances approach. *Evolutionary Psychological Science*, *4*, 134-140.

Goleman, D. (1995), *Duygusal Zekâ*, (Çev.Banu Seçkin Yüksel), Varlık Yayınları Sayı:852 Yirmi Dokuzuncu Basım: 2005, İstanbul.

Gottman, J. M., & Krokoff, L. J. (1989). Marital interaction and satisfaction: a longitudinal view. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, *57*(1), 47.

Grieve, R., & Mahar, D. (2010). The emotional manipulation–psychopathy nexus: Relationships with emotional intelligence, alexithymia and ethical position. *Personality and Individual Differences*, *48*(8), 945-950.

Grieve, R., & Panebianco, L. (2013). Assessing the role of aggression, empathy, and self-serving cognitive distortions in trait emotional manipulation. *Australian Journal of Psychology*, *65*(2), 79-88.

Grieve, R., March, E., & Van Doorn, G. (2019). Masculinity might be more toxic than we think: The influence of gender roles on trait emotional manipulation. *Personality and Individual Differences, 138*, 157–162

Grigg, D. W. (2010). Cyber-aggression: Definition and concept of cyberbullying. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools*, *20*(2), 143-156.

Grossman, F. K., Spinazzola, J., Zucker, M., ve Hopper, E. (2017). Treating adult survivors of childhood emotional abuse and neglect: A new framework. *American Journal of Ortopsychiatry, 87*(1), 86-93.

Guedes, S., Correia, E., & Monteiro, A. P. (2022). Cyber dating abuse: Sex, substance use and relationship length. *Psicoperspectivas*, *21*(2), 144-155.

Guerrero, L. K., Andersen, P. A., & Afifi, W. A. (2017). *Close encounters: Communication in relationships*. 5th Edn. London: Sage Publications.

Gürbüz, S., ve Şahin, F. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe-Yöntem-Analiz*, Seçkin Yayınevi. 5. Baskı. s.95-121.

Haji, I., & Cuypers, S. E. (2004). Moral responsibility and the problem of manipulation reconsidered. *International Journal of Philosophical Studies*, *12*(4), 439-464.

Halperin, D. A. (1983). *Psychodynamic perspectives on religion, sect and cult*. J. Wright, PSG, Inc..

Halpern, J. (2001). *From detached concern to empathy: Humanizing medical practice*. Oxford University Press.

Hamby, S. (2013). *Battered women's protective strategies: Stronger than you know*. Oxford University Press.

Hancock, K., Keast, H., & Ellis, W. (2017). The impact of cyber dating abuse on self-esteem: The mediating role of emotional distress. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, *11*(2).

Hare, R. D. (1985). Comparison of procedures for the assessment of psychopathy. *Journal of Consulting and Clinical psychology*, *53*(1), 7.

Hare, R. D., & Neumann, C. S. (2008). Psychopathy as a clinical and empirical construct. *Annual Review of Clinical Psychology*, *4*(1), 217-246.

Hart, S. R., Garcia, K. M., Pyle, S., & Goldberg, P. (2022). Trashy tricks rating scale: initial evidence for a youth self-report scale of manipulative behaviors. *SN Social Sciences*, *2*(5), 68.

Haslam, Z., & Taylor, E. P. (2022). The relationship between child neglect and adolescent interpersonal functioning: A systematic review. *Child Abuse & Neglect*, *125*, 105510.

Hayes, A. F., & Metts, S. (2008). Managing the expression of emotion. *Communication Studies*, *59*(4), 367-375.

Henry, N., & Powell, A. (2018). Technology-facilitated sexual violence: A literature review of empirical research. *Trauma, Violence, & Abuse*, *19*(2), 195-208.

Hepper, E. G., Hart, C. M., & Sedikides, C. (2014). Moving Narcissus: Can narcissists be empathic?. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *40*(9), 1079-1091.

Hertlein, K. M., & Ancheta, K. (2014). Advantages and disadvantages of technology in relationships: Findings from an open-ended survey. *The Qualitative Report, 19*(11), 1-11.

Heym, N., Firth, J., Kibowski, F., Sumich, A., Egan, V., & Bloxsom, C. A. (2019). Empathy at the heart of darkness: Empathy deficits that bind the dark triad and those that mediate indirect relational aggression. *Frontiers in Psychiatry, 10*, 95.

Heym, N., Kibowski, F., Bloxsom, C. A., Blanchard, A., Harper, A., Wallace, L., Firth, J., Sumich, A. (2021). The dark empath: Characterising dark traits in the presence of empathy. *Personality and Individual Differences*, *169*, 110172.

Hilbe, J. M. (2011). Modeling count data. In *International encyclopedia of statistical science* (pp. 836-839). New York,NY: Cambridge University Press.

Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2008). Cyberbullying: An exploratory analysis of factors related to offending and victimization. *Deviant Behavior*, *29*(2), 129-156.

Hines, D. A., & Saudino, K. J. (2008). Personality and intimate partner aggression in dating relationships: the role of the "Big Five". *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, *34*(6), 593-604.

Hollenbaugh, E. E., & Everett, M. K. (2013). The effects of anonymity on self-disclosure in blogs: An application of the online disinhibition effect. *Journal of Computer-Mediated Communication*, *18*(3), 283-302.

Holt, S., Buckley, H., & Whelan, S. (2008). The impact of exposure to domestic violence on children and young people: a review of the literature. *Child Abuse & Neglect*, *32*(8), 797–810.

Holtzman, N. S., & Strube, M. J. (2011). The intertwined evolution of narcissism and short-term mating: An emerging hypothesis. In W. K. Campbell & J. D. Miller (Eds.), *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder: Theoretical approaches, empirical findings, and treatments* (pp. 210 –220). Hoboken, NJ: Wiley.

Holtzman, N. S., & Strube, M. J. (2013). People with dark personalities tend to create a physically attractive veneer. *Social Psychological and Personality Science*, *4*(4), 461-467.

Horan, S. M., Guinn, T. D., & Banghart, S. (2015). Understanding relationships among the dark triad personality profile and romantic partners' conflict communication. *Communication Quarterly, 63*, 156 –170.

Hyde, J., & Grieve, R. (2014). Able and willing: Refining the measurement of emotional manipulation. *Personality and Individual Differences*, *64*, 131-134.

Hughes, K., Bellis, M. A., Hardcastle, K. A., Sethi, D., Butchart, A., Mikton, C., Jones, L., & Dunne, M. P. (2017). The effect of multiple adverse childhood experiences on health: a systematic review and meta-analysis. *The Lancet Public health*, *2*(8), e356–e366.

Hughes, S., & Samuels, H. (2021). Dark desires: The Dark Tetrad and relationship control. *Personality and Individual Differences*, *171*, 110548.

Ilgin, S. E., Yanartaş, Ö., & Polat, O. (2024). The relationship between cyber violence victimization and adverse childhood experiences. *European Psychiatry*, *67*(S1), S584–S584.

Ináncsi, T., Láng, A., & Bereczkei, T. (2015). Machiavellianism and adult attachment in general interpersonal relationships and close relationships. *Europe's Journal of Psychology*, *11*(1), 139.

Infurna, M. R., Reichl, C., Parzer, P., Schimmenti, A., Bifulco, A., & Kaess, M. (2016). Associations between depression and specific childhood experiences of abuse and neglect: A meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, *190*, 47-55.

Janet, P. (1889). *L'automatisme psychologique* Paris: Felix Alcan.

Janet, P. (1910). Une felida artificielle. *Revue Philosophique de la France et de L'etranger, 69*, 483-529.

Jessar, A. J., Hamilton, J. L., Flynn, M., Abramson, L. Y., & Alloy, L. B. (2017). Emotional clarity as a mechanism linking emotional neglect and depressive symptoms during early adolescence. *The Journal of Early Adolescence*, *37*(3), 414–432.

Jewkes, R. (2002). Intimate partner violence: Causes and prevention. *The Lancet*, *359*(9315), 1423-1429.

Johnson, M. P. (2008). *A typology of domestic violence*. Lebanon, NH: Northeastern University Press.

Jonason, P. K., Li, N. P., & Buss, D. M. (2010). The costs and benefits of the Dark Triad: Implications for mate poaching and mate retention tactics. *Personality and Individual Differences*, *48*(4), 373-378.

Jonason, P. K., & Ferrell, J. D. (2016). Looking under the hood: The psychogenic motivational foundations of the Dark Triad. *Personality and Individual Differences, 94*, 324–331.

Jonason, P. K., & Jackson, C. J. (2016). The Dark Triad traits through the lens of Reinforcement Sensitivity Theory. *Personality and Individual Differences, 90*, 273–277.

Jonason, P. K., Kaufman, S. B., Webster, G. D., & Geher, G. (2013). What lies beneath the dark triad dirty dozen: varied relations with the big five. *Individual Differences Research*, *11*(2).

Jonason, P. K., & Kavanagh, P. (2010). The dark side of love: Love styles and the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, *49*(6), 606-610.

Jonason, P. K., & Krause, L. (2013). The emotional deficits associated with the Dark Triad traits: Cognitive empathy, affective empathy, and alexithymia. *Personality and Individual Differences, 55*, 532–537.

Jonason, P. K., & Webster, G. D. (2010). The dirty dozen: a concise measure of the dark triad. *Psychological Assessment*, *22*(2), 420.

Jonason, P. K., Kaźmierczak, I., Campos, A. C., & Davis, M. D. (2021). Leaving without a word: Ghosting and the Dark Triad traits. *Acta Psychologica*, *220*, 103425.

Jonason, P. K., Li, N. P., Webster, G. D., & Schmitt, D. P. (2009). The dark triad: Facilitating a short-term mating strategy in men. *European journal of personality*, *23*(1), 5-18.

Jones, D. N., & Figueredo, A. J. (2013). The core of darkness: Uncovering the heart of the Dark Triad. *European Journal of Personality*, *27*(6), 521-531.

Jones, D. N., & Paulhus, D. L. (2009). Machiavellianism. In M. R. Leary & R. H. Doyle (Eds.), *Handbook of individual differences in social behavior* (pp. 93-108). New York: Guilford.

Jones, D. N., & Paulhus, D. L. (2014). Introducing the Short Dark Triad (SD3): A brief measure of dark personality traits. *Assessment*, *21*(1), 28–41.

Juvonen, J., & Gross, E. F. (2008). Extending the school grounds? Bullying experiences in cyberspace. *Journal of School Health, 78, 496-505.*

Kajonius, P. J., Persson, B. N., Rosenberg, P., & Garcia, D. (2016). The (mis)measurement of the Dark Triad Dirty Dozen: Exploitation at the core of the scale. *PeerJ*, *4*, e1748.

Kantor, M. (2006). *The psychopathy of everyday life: How antisocial personality disorder affects all of us*. Bloomsbury Publishing USA.

Karaaslan, N., & Gizir, C. A. (2021). Üniversite öğrencilerinde ilişkisel saldırganlık: Karanlık üçlü kişilik özelliklerinin rolü. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, *54*(2), 361-389.

Keller, P. S., Blincoe, S., Gilbert, L. R., DeWall, C. N., Haak, E. A., & Widiger, T. (2014). Narcissism in romantic relationships: A dyadic perspective. *Journal of Social and Clinical Psychology, 33*, 25–50.

Kellett, C., Gibbs, L., & Harms, L. (2024). Anger following the Victorian Black Saturday bushfires: Implications for postdisaster service provision. *Australian Social Work*, *77*(2), 243-255.

Kelly, J. B., & Johnson, M. P. (2008). Differentiation among types of intimate partner violence: Research update and implications for interventions. *Family Court Review*, *46*(3), 476-499.

Kemp S. (2023) *Digital 2023 October Global Statshot Report* Dateportal. https://datareportal.com/reports/digital-2023-october-global-statshot.

Kernberg, O. F. (1975). Borderline conditions and pathological Narcism, New York: (Jason Aronson) 1975.

Khosravi, M. (2020). Child maltreatment-related dissociation and its core mediation schemas in patients with borderline personality disorder. *BMC Psychiatry, 20*(1), 405.

Kilduff, M., Chiaburu, D. S., & Menges, J. I. (2010). Strategic use of emotional intelligence in organizational settings: Exploring the dark side. *Research in Organizational Behavior, 30*, 129–152.

Kim, J., Cicchetti, D., Rogosch, F. A., & Manly, J. T. (2009). Child maltreatment and trajectories of personality and behavioral functioning: Implications for the development of personality disorder. *Development and Psychopathology*, *21*(3), 889–912.

Kircaburun, K., Jonason, P., Griffiths, M. D., Aslanargun, E., Emirtekin, E., Tosuntaş, Ş. B., & Billieux, J. (2021). Childhood emotional abuse and cyberbullying perpetration: the role of dark personality traits. *Journal of Interpersonal Violence*, *36*(21-22), NP11877-NP11893.

Kiriakidis, S. P., & Kavoura, A. (2010). Cyberbullying: A review of the literature on harassment through the internet and other electronic means. *Family & Community Health*, *33*(2), 82-93.

Kjærvik, S. L., & Bushman, B. J. (2021). The link between narcissism and aggression: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, *147*(5), 477.

Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling* (4th ed.). The Guilford Press.

Koçtürk, N., & Yılmaz, D. (2018). Çocuk istismarı ve ihmali için risk altındaki çocukları belirlemeye ve müdahale etmeye yönelik model/veri tabanı önerisi. *Kastamonu Education Journal*, *26*(6), 1919-1927.

Koladich, S. J., & Atkinson, B. E. (2016). The dark triad and relationship preferences: A replication and extension. *Personality and Individual Differences*, *94*, 253-255.

Kolaitis, G. A., Meentken, M. G., & Utens, E. M. W. J. (2017). Mental health problems in parents of children with congenital heart disease. *Frontiers in Pediatrics*, *5*, 102.

Kong, S. S., Kang, D. R., Oh, M. J., & Kim, N. H. (2018). Attachment insecurity as a mediator of the relationship between childhood trauma and adult dissociation. *Journal of Trauma & Dissociation*, *19*(2), 214-231.

Kong, F., & You, X. (2013). Loneliness and self-esteem as mediators between social support and life satisfaction in late adolescence. *Social Indicators Research*, *110*, 271-279.

Korchmaros, J. D., Ybarra, M. L., Langhinrichsen-Rohling, J., Boyd, D., & Lenhart, A. (2013). Perpetration of teen dating violence in a networked society. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, *16*(8), 561-567.

Kowalski, R. M., Giumetti, G. W., Schroeder, A. N., & Lattanner, M. R. (2014). Bullying in the digital age: A critical review and meta-analysis of cyberbullying research among youth. *Psychological Bulletin*, *140*(4), 1073.

Krebs J. R., Dawkins R. (1984). Animal signals: Mind-reading and manipulation? In Krebs J. R., Davies N. B. (Eds.), *Behavioural ecology: An evolutionary approach* (Vol. 2, pp. 390–402). Basil Blackwell Scientific Publications.

Kuo, J. R., Goldin, P. R., Werner, K., Heimberg, R. G., & Gross, J. J. (2011). Childhood trauma and current psychological functioning in adults with social anxiety disorder. *Journal of Anxiety Disorders, 25*(4), 467-473.

Ladikli, N., & Cömert, I. T. (2023). Siber flört şiddeti mağdurları ve faillerinde şiddete yönelik tutum ve sorumluluk algısı. *HUMANITAS-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, *11*(21), 186-211.

Langhinrichsen-Rohling, J. (2010). Controversies involving gender and intimate partner violence in the United States. *Sex Roles*, *62*, 179-193.

Langhinrichsen-Rohling, J., Misra, T. A., Selwyn, C., & Rohling, M. L. (2012). Rates of bidirectional versus unidirectional intimate partner violence across samples, sexual orientations, and race/ethnicities: A comprehensive review. *Partner Abuse*, *3*(2), 199-230.

Lansford, J. E. (2010). The special problem of cultural differences in effects of corporal punishment. *Law and Contemporary Problems*, *73*(2), 89-106.

Lantagne, A., & Furman, W. (2017). Romantic relationship development: The interplay between age and relationship length. *Developmental Psychology, 53*(9), 1738–1749.

Lara, L. (2020). Cyber dating abuse: Assessment, prevalence, and relationship with offline violence in young Chileans. *Journal of Social and Personal Relationships, 37*(5), 1681-1699.

Lansford, J. E., Godwin, J., McMahon, R. J., Crowley, M., Pettit, G. S., Bates, J. E., Coie, J. D., & Dodge, K. A. (2021). Early physical abuse and adult outcomes. *Pediatrics*, *147*(1), e20200873.

Larsen, R. J., Buss, D. M., Song, J., Jeronimus, B. F., van den Berg, S. M., & Sagoe, D. (2025). *Personality Psychology: Domains of Knowledge About Human Nature*. (4th ed.) McGraw-Hill.

Lebreton, J. M., Binning, J. F., & Adorno, A. J. (2006). Subclinical psychopaths. In J. C. Thomas & D. Segal (Eds.), *Comprehensive Handbook of Personality and Psychopathology* (Vol.1, pp. 388–411). New York: Wiley.

Lee, B. H., & O'Sullivan, L. F. (2014). The ex-factor: Characteristics of online and offline post-relationship contact and tracking among Canadian emerging adults. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, *23*(2), 96-105.21

Leisring, P. A., & Giumetti, G. W. (2014). Sticks and stones may break my bones, but abusive text messages also hurt: development and validation of the Cyber Psychological Abuse Scale. *Partner Abuse*, *5*(3).

Leisring, P. A. (2019). Cyberbullying in romantic relationships: A review of research in the United States. *Cyberbullying in Schools, Workplaces, and Romantic Relationships*, 135-149.

Leonard, L. M., & Follette, V. M. (2002). Sexual functioning in women reporting a history of child sexual abuse: Review of the empirical literature and clinical implications. *Annual Review of Sex Research*, *13*(1), 346-388.

Levy, K. N. (2012). Subtypes, dimensions, levels, and mental states in narcissism and narcissistic personality disorder. *Journal of Clinical Psychology*, *68*(8), 886-897.

Li, S., Zhao, F., & Yu, G. (2019). Childhood maltreatment and intimate partner violence victimization: A meta-analysis. *Child Abuse & Neglect*, *88*, 212-224.

Linares, R., Aranda, M., García-Domingo, M., Amezcua, T., Fuentes, V., & Moreno-Padilla, M. (2021). Cyber-dating abuse in young adult couples: Relations with sexist attitudes and violence justification, smartphone usage and impulsivity. *PLoS One*, *16*(6), e0253180.

Long, J. S., & Freese, J. (2006). *Regression models for categorical dependent variables using Stata* (Vol. 7). Stata press.

Lucero, J. L., Weisz, A. N., Smith-Darden, J., & Lucero, S. M. (2014). Exploring gender differences: Socially interactive technology use/abuse among dating teens. *Affilia*, *29*(4), 478-491.

Luong, G., Charles, S. T., & Fingerman, K. L. (2011). Better With Age: Social relationships across adulthood. *Journal of Social and Personal Relationships*, *28*(1), 9–23.

Lyssenko, L., Schmahl, C., Bockhacker, L., Vonderlin, R., Bohus, M., & Kleindienst, N. (2018). Dissociation in psychiatric disorders: A meta-analysis of studies using the Dissociative Experiences Scale. *American Journal of Psychiatry*, *175*(1), 37-46.

Maftei, A., & Dănilă, O. (2023). Give me your password! What are you hiding? Associated factors of intimate partner violence through technological abuse. *Current Psychology*, *42*(11), 8781-8797.

Mahoney, J. C., Farrell, D. M., & Murphy, C. M. (2021). Prevalence and predictors of cyber psychological abuse among adults. *Journal of Family Violence*, *37*(1), 151-163.

Mandal, E., & Kocur, D. (2013). The Machiavellianism and manipulation tactics used by patients with borderline personality disorder in everyday life and in therapy. *Psychiatria Polska, 47* (4), 667-678.

Mandelli, L., Petrelli, C., ve Serretti, A. (2015). The role of specific early trauma in adult depression: A meta-analysis of published literature. Childhood trauma and adult depression. *European Psychiatry,* 30(6), 665-680.

March, E., Kay, C. S., Dinić, B. M., Wagstaff, D., Grabovac, B., & Jonason, P. K. (2025). "It's all in your head": personality traits and gaslighting tactics in intimate relationships. *Journal of Family Violence*, *40*(2), 259-268.

March, E., Grieve, R., Marrington, J., & Jonason, P. K. (2017). Trolling on Tinder®(and other dating apps): Examining the role of the Dark Tetrad and impulsivity. *Personality and Individual Differences*, *110*, 139-143.

Marcum, C. D., Higgins, G. E., & Nicholson, J. (2017). I'm watching you: Cyberstalking behaviors of university students in romantic relationships. *American Journal of Criminal Justice*, *42*, 373-388.

Marcus, D. K., & Zeigler-Hill, V. (2015). A big tent of dark personality traits. *Social and Personality Psychology Compass, 9*, 434–446.

Marganski, A., & Melander, L. (2018). Intimate partner violence victimization in the cyber and real world: Examining the extent of cyber aggression experiences and ıts association with ın-person dating violence. *Journal of Interpersonal Violence*, *33*(7), 1071–1095.

Marshall, L. A., & Cooke, D. J. (1999). The childhood experiences of psychopaths: A retrospective study of familial and societal factors. *Journal of Personality Disorders*, *13*(3), 211-225.

Martínez-Soto, A., & Ibabe, I. (2024). Cyber dating abuse: Conceptualization and meta-analysis of prevalence rates. *Anuario de Psicología Jurídica*, *34*(1), 133-144.

McCoy, M. L., & Keen, S. M. (2022). *Child abuse and neglect*. New York: Routledge.

McCullough, C., Miller, E., & Johnson, J. G. (2010). Childhood emotional abuse, cruel physical punishment, and anxiety among adolescent primary care patients. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, *3*, 224-233.

McCullough, M. E., Pedersen, E. J., Schroder, J. M., Tabak, B. A., & Carver, C. S. (2013). Harsh childhood environmental characteristics predict exploitation and retaliation in humans. *Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences*, *280*(1750), 20122104.

McElvaney, R. (2015). Disclosure of child sexual abuse: Delays, non-disclosure and partial disclosure. What the research tells us and implications for practice. *Child Abuse Review*, *24*(3), 159-169.

McFadden, D. (1973). Conditional logit analysis of qualitative choice behavior. In P. Zarembka (Ed.), *Frontiers in Econometrics* (pp. 105–142). New York: Academic Press.

McGinn, C. (2014). *Mindfucking: A critique of mental manipulation*. Routledge.

McGlynn, C., & Rackley, E. (2017). Image-based sexual abuse. *Oxford Journal of Legal Studies*, *37*(3), 534-561.

McHoskey, J. W. (2001). Machiavellianism and sexuality: On the moderating role of biological sex. *Personality and Individual Differences*, *31*(5), 779-789.

Mento, C., Lombardo, C., Whithorn, N., Muscatello, M. R. A., Bruno, A., Casablanca, M., & Silvestri, M. C. (2023). Psychological violence and manipulative behavior in couple: A focus on personality traits. *Journal of Mind and Medical Sciences*, *10*(2), 172-177.

Messinger, A. M. (2017). *LGBTQ intimate partner violence: Lessons for policy, practice, and research.* University of California Press.

Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). A behavioral systems perspective on the psychodynamics of attachment and sexuality. In D. Diamond, S. J. Blatt, & J. D. Lichtenberg (Eds.), *Attachment and sexuality* (pp. 51–78). The Analytic Press/Taylor & Francis Group.

Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change.* The Guilford Press.

Mitchell, K. J., Finkelhor, D., Wolak, J., Ybarra, M. L., & Turner, H. (2011). Youth internet victimization in a broader victimization context. *Journal of Adolescent Health*, *48*(2), 128-134.

Modecki, K.L., Minchin, J., Harbaugh, A.G., Guerra, N., & Runions, K.C. (2014). Bullying prevalence across contexts: A meta-analysis measuring cyber and traditional bullying. *The Journal of Adolescent Health: Official Publication of the Society for Adolescent Medicine, 55(5), 602-611*

Moe, V., Von Soest, T., Fredriksen, E., Olafsen, K. S., & Smith, L. (2018). The multiple determinants of maternal parenting stress 12 months after birth: The contribution of antenatal attachment style, adverse childhood experiences, and infant temperament. *Frontiers in Psychology*, *9*, 1987.

Monteiro, A. P., Guedes, S., & Correia, E. (2023). Cyber dating abuse in higher education students: Self-esteem, sex, age and recreational time online. *Social Sciences*, *12*(3), 139.

Moreau de Tours, J. J. (1865). *De la folie hystérique et de quelques phénomènes nerveux propres à l'hystérie (convulsive), à l'hystérie-épilepsie et à l'épilepsie. Études cliniques*. Paris, Union Médicale.

Muñoz Centifanti, L. C., Thomson, N. D., & Kwok, A. H. (2016). Identifying the manipulative mating methods associated with psychopathic traits and BPD features. *Journal of Personality Disorders*, *30*(6), 721-741.

Muñoz-Fernández, N., & Sánchez-Jiménez, V. (2020). Cyber-aggression and psychological aggression in adolescent couples: A short-term longitudinal study on prevalence and common and differential predictors. *Computers in Human Behavior*, *104*, 106191.

Muris, P., Merckelbach, H., Otgaar, H., & Meijer, E. (2017). The malevolent side of human nature: A meta-analysis and critical review of the literature on the dark triad (narcissism, Machiavellianism, and psychopathy). *Perspectives on Psychological Science*, *12*(2), 183-204.

Muşdal-Çelebi, B. ve Polat, A. (2019). Çocukluk çağı travmatik yaşantıların, yetişkin bağlanma stillerinin ve psikolojik iyi oluşun evlilik doyumu üzerindeki etkisi. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 5*(1), 29-34.

Nagler, U. K., Reiter, K. J., Furtner, M. R., & Rauthmann, J. F. (2014). Is there a "dark intelligence"? Emotional intelligence is used by dark personalities to emotionally manipulate others. *Personality and Individual Differences*, *65*, 47-52.

Ngoc, N. N., Tuan, N. P., & Takahashi, Y. (2020). A meta-analytic investigation of the relationship between emotional intelligence and emotional manipulation. *Sage Open*, *10*(4), 2158244020971615.

Noll, J. G., Shenk, C. E., & Putnam, K. T. (2009). Childhood sexual abuse and adolescent pregnancy: A meta-analytic update. *Journal of Pediatric Psychology*, *34*(4), 366-378.

Norman, R. E., Byambaa, M., De, R., Butchart, A., Scott, J., & Vos, T. (2012). The long-term health consequences of child physical abuse, emotional abuse, and neglect: a systematic review and meta-analysis. *PLoS Medicine*, *9*(11), e1001349.

O'Malley, R. L., & Holt, K. M. (2022). Cyber sextortion: An exploratory analysis of different perpetrators engaging in a similar crime. *Journal of Interpersonal Violence*, *37*(1-2), 258-283.

Opotow, S. (2006). Aggression and violence. *The handbook of conflict resolution: Theory and practice*, 509-532.

Özar, S. (2022). Israrlı takip suçu (TCK m. 123/A). *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, *71*(3), 1397-1430.

Öztürk, E. (2018). Travma merkezli alyans model terapi: Dissosiyatif kimlik bozukluğunun psikoterapisi. E. Öztürk, (Ed.). *Ruhsal Travma ve Dissosiyasyon* (1. bs.) içinde (s. 31-38). Ankara: Türkiye Klinikleri.

Öztürk, E. (2020a). *Travma ve dissosiyasyon: Psikotravmatoloji temel kitabı. Dissosiyatif kimlik bozukluğunun psikoterapisi ve aile dinamikleri.* 2. Baskı. Nobel Tıp Kitabevi.

Öztürk, E. (2020b). Siber toplumlar ve siber hayatlar: Dissosiyojen bir ajan olarak dijital iletişim ağları. E. Öztürk (Ed.). *Siber Psikoloji* (1. bs.) içinde (s. 1-13) Ankara: Türkiye Klinikleri.

Öztürk, E. (2020c). Psikotarih, travma ve dissosiyasyon: Çocukluk çağı travmaları, savaşlar ve dissosiyasyonun anamnezi. E, Öztürk (Ed.). *Psikotarih* (1. bs.) içinde (s. 1-21.) Ankara: Türkiye Klinikleri.

Öztürk, E. (2021a). Trauma based alliance model therapy. *Medicine Science, 10*(2), 631-50.

Öztürk, E. (2021b). Disfonksiyonel aile modellerinden fonksiyonel aile modeline: "Doğal ve rehber ebeveynlik stili". E. Öztürk (Ed.). *Aile Psikopatolojisi* (1. bs.) içinde (s. 1-39). Ankara: Türkiye Klinikleri.

Öztürk, E. (2022a). Dissoanaliz ve psikotoplumsal bilinç alyansı kuramı: İnkar travması ve dissosiyatif yansıtımlı kimlik geçişi. E. Öztürk (Ed.). *Psikotravmatoloji* (1. bs.) içinde (s. 1-40). Ankara: Türkiye Klinikleri.

Öztürk, E. (2022b). Dissoanalysis as a modern psychotraumatology theory: Denial trauma and mass dissociation versus dissociative revolution and psychocommunal therapy. *Medicine Science, 11*(3), 1359-85

Öztürk, E. (2022c). Modern psikotravmatoloji ve dissosiyasyon teorileri. E. Öztürk (Ed.). *Psikotarih* (1. bs.) içinde (s. 41-69). Ankara: Türkiye Klinikleri.

Öztürk, E. (2022d). Dysfunctional generations versus natural and guiding parenting style: Intergenerational transmission of trauma and intergenerational transfer of psychopathology as dissociogenic agents. *Medicine Science, 11*(4), 886-904.

Öztürk, E. (2023a). Shared dissociative identity disorder and defector alter personality: controlled human syndrome and the objectification trap phenomenon as a gaslighting form

based on dissociative narcissism from the perspective of dissoanalysis theory and dissoanalytic psychohistory. *Medicine Science*, *12*(2), 495-521.

Öztürk, E. (2023b). Dissoanalytic psychohistory: Dissoanalysis of the traumatic history of humanity and the construction of a new societal reality. *Medicine Science*, *12*(1), 303-18.

Öztürk, E. (2024). *Travma ve Dissosiyasyon: Psikotravmatoloji Temel Kitabı*. Nobel Tıp Kitabevi. (3. Baskı). *İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi*, 1-33.

Öztürk, E. (2025). When trauma, oppression, and media shatter psychological integration: A dissoanalytic restructuring on the missions and formations of identity and alter personalities. *Medicine Science*, *14*(1), 266-93.

Öztürk, E., Derin, G., (2022). *Dijital ebeveynlik ve dijital istismar*. VIII. Uluslararası TURKCESS Eğitim ve Sosyal Bilimler Kongresi, (S. 195-196). Hatay.

Öztürk, E., & Erdogan, B. (2021). Dissociogenic components of oppression and obedience in regards to psychotraumatology and psychohistory. *Medicine Science*, *10*(3), 1059-68

Öztürk, E. & Erdoğan, B. (2022). On the psychodigital components of cyber traumatization and dissociation: A psychosocial depiction of cyber societies as dissociogenic. *Medicine Science*, *11*(1), 422-8.

Öztürk, E., Erdoğan, B., & Derin, G. (2021). Psychotraumatology and dissociation: a theoretical and clinical approach. *Medicine-Science*, *10*(1), 246-54.

Pabian, S., De Backer, C. J., & Vandebosch, H. (2015). Dark Triad personality traits and adolescent cyber-aggression. *Personality and Individual Differences*, *75*, 41-46.

Pallant, J. (2017). *SPSS Kullanma Kılavuzu*, Çev: Sibel Balcı ve Berat Ahi, 2. *Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara*.

Paris, B. J. (1996). *Karen Horney: A psychoanalyst's search for self-understanding*. Yale University Press.

Paulhus, D. L., Gupta, R., & Jones, D. N. (2021). Dark or disturbed?: Predicting aggression from the Dark Tetrad and schizotypy. *Aggressive Behavior*, *47*(6), 635-645.

Pearce, J., Murray, C., ve Larkin, W. (2019). Childhood adversity and trauma: experiences of professionals trained to routinely enquire about childhood adversity. *Heliyon, 5*(7), e01900.

Peskin, M. F., Markham, C. M., Shegog, R., Temple, J. R., Baumler, E. R., Addy, R. C., Hernandez, B., Cuccaro, P., Gabay, E. K., Thiel1 M., Emery, S. T. (2017). Prevalence and correlates of the perpetration of cyber dating abuse among early adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, *46*(2), 358-375.

Peterson, J. L., & DeHart, T. (2014). In defense of self-love: An observational study on narcissists' negative behavior during romantic relationship conflict. *Self and Identity, 13*, 477–490.

Pina, A., Holland, J., & James, M. (2017). The malevolent side of revenge porn proclivity: Dark personality traits and sexist ideology. *International Journal of Technoethics (IJT)*, *8*(1), 30-43.

Pincus, A. L., Cain, N. M., & Wright, A. G. (2014). Narcissistic grandiosity and narcissistic vulnerability in psychotherapy. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, *5*(4), 439.

Pineda, D., Martínez-Martínez, A., Galán, M., Rico-Bordera, P., & Piqueras, J. A. (2023). The Dark Tetrad and online sexual victimization: Enjoying in the distance. *Computers in Human Behavior*, *142*, 107659.

Pornari, C. D., Dixon, L., & Humphreys, G. W. (2013). Systematically identifying implicit theories in male and female intimate partner violence perpetrators. *Aggression and Violent Behavior*, *18*(5), 496-505.

Putnam, F. W. (2003). Ten-year research update review: Child sexual abuse. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, *42*(3), 269-278.

Raskauskas, J., & Stoltz, A. D. (2007). Involvement in traditional and electronic bullying among adolescents. *Developmental Psychology, 43(3),* 564.

Rasmussen, K. R., & Boon, S. D. (2014). Romantic revenge and the dark triad: A model of impellance and inhibition. *Personality and Individual Differences, 56*, 51–56.

Rauthmann, J. F., & Kolar, G. P. (2013). The perceived attractiveness and traits of the Dark Triad: Narcissists are perceived as hot, Machiavellians and psychopaths not. *Personality and Individual Differences*, *54*(5), 582-586.

Rauthmann, J. F., & Will, T. (2011). Proposing a multidimensional Machiavellianism conceptualization. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, *39*(3), 391-403.wi

Reed, L. A., Tolman, R. M., & Ward, L. M. (2016). Snooping and sexting: Digital media as a context for dating aggression and abuse among college students. *Violence Against Women*, *22*(13), 1556-1576.

Reed, L. A., Tolman, R. M., & Ward, L. M. (2017). Gender matters: Experiences and consequences of digital dating abuse victimization in adolescent dating relationships. *Journal of Adolescence*, *59*, 79-89.

Reinecke, L., Vorderer, P., & Knop, K. (2014). Entertainment 2.0? The role of intrinsic and extrinsic need satisfaction for the enjoyment of Facebook use. *Journal of Communication, 64*(3), 417–438.

Reis, H. T., Capobianco, A., & Tsai, F. F. (2002). Finding the person in personal relationships. *Journal of Personality, 70*, 813–850.

Reitsema, A. M., & Grietens, H. (2016). Is anybody listening? The literature on the dialogical process of child sexual abuse disclosure reviewed. *Trauma, Violence, & Abuse*, *17*(3), 330-340.

Rice, S. M., Easton, S. D., Seidler, Z. E., & Oliffe, J. L. (2022). Sexual abuse and mental ill health in boys and men: what we do and don't know. *BJPsych Open*, *8*(4), e110.

Ritter, K., Dziobek, I., Preißler, S., Rüter, A., Vater, A., Fydrich, T., Lammers, C., Heekeren, H., R., Roepke, S. (2011). Lack of empathy in patients with narcissistic personality disorder. *Psychiatry Research*, *187*(1-2), 241-247.

Robins, R. W., Caspi, A., & Moffitt, T. E. (2002). It's not just who you're with, it's who you are: Personality and relationship experiences across multiple relationships. *Journal of Personality, 70*, 925–964.

Rodriguez, L. M., Mesurado, B., & Moreno, J. E. (2019). Ethical position, empathy and prosocial behaviour model: Its contribution to prevention and psychotherapeutic approaches of antisocial disorders. *Psychiatry and Neuroscience Update: From Translational Research to a Humanistic Approach-Volume III*, 273-286.

Rollè, L., Giardina, G., Caldarera, A. M., Gerino, E., & Brustia, P. (2018). When intimate partner violence meets same sex couples: A review of same sex intimate partner violence. *Frontiers in Psychology*, *9*, 1506.

Rosenfeld, A. A. (1977). Sexual misuse and the family. *Victimology, 2*(2), 226–235.

Ross, C. A. (2007). Borderline personality disorder and dissociation. *Journal of Trauma & Dissociation*, *8*(1), 71-80.

Ruíz, E. (2020). Cultural gaslighting. *Hypatia*, *35*(4), 687-713.

Runions, K., Shapka, J. D., Dooley, J., & Modecki, K. (2013). Cyber-aggression and victimization and social information processing: Integrating the medium and the message. *Psychology of Violence*, *3*(1), 9.

Salihagić, D., & Tuce, Đ. (2023). The other side of love: Tactics of emotional manipulation in romantic relationships. *Društvene i Humanističke Studije*, *8*(3 (24)), 609-628.

Sani, A., Lopes, A. I., & Soeiro, C. (2016). Attachment and intimate partner violence. *Domestic Violence: Prevalence, Risk Factors and Perspectives*, 1-12.

Sansone, R. A., Leung, J. S., & Wiederman, M. W. (2012). Five forms of childhood trauma: Relationships with aggressive behavior in adulthood. *The Primary Care Companion for CNS Disorders*, *14*(5), 27279.

Say, G. N., Babadağı, Z., Karabekiroğlu, K., Yüce, M., & Akbaş, S. (2015). Abuse characteristics and psychiatric consequences associated with online sexual abuse. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, *18*(6), 333-336.

Sarchiapone, M., Carli, V., Cuomo, C., Marchetti, M., & Roy, A. (2009). Association between childhood trauma and aggression in male prisoners. *Psychiatry Research*, *165*(1-2), 187-192.

Sardinha, L., Maheu-Giroux, M., Stöckl, H., Meyer, S. R., & García-Moreno, C. (2022). Global, regional, and national prevalence estimates of physical or sexual, or both, intimate partner violence against women in 2018. *Lancet*, *399*(10327), 803–813.

Schade, E. C., Voracek, M., & Tran, U. S. (2021). The nexus of the dark triad personality traits with cyberbullying, empathy, and emotional intelligence: a structural-equation modeling approach. *Frontiers in Psychology*, *12*, 659282.

Schaefer, L. M., Hazzard, V. M., Smith, K. E., Johnson, C. A., Cao, L., Crosby, R. D., Peterson, C., B., Crow, S., J., Bardone-Cone, A., M., Joiner, T., E., Le Grange, D., Klein, M., H., Mitchell, J., E., Wonderlich., S. A. (2021). Examining the roles of emotion dysregulation and impulsivity in the relationship between psychological trauma and substance abuse among women with bulimic-spectrum pathology. *Eating Disorders*, *29*(3), 276-291.

Schilling, S., & Christian, C. W. (2014). Child physical abuse and neglect. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics*, *23*(2), 309-319.

Schimmenti, A., & Caretti, V. (2016). Linking the overwhelming with the unbearable: developmental trauma, dissociation, and the disconnected self. *Psychoanalytic Psychology*, *33*(1), 106-128.

Schnurr, M. P., Mahatmya, D., & Basche III, R. A. (2013). The role of dominance, cyber aggression perpetration, and gender on emerging adults' perpetration of intimate partner violence. *Psychology of Violence*, *3*(1), 70.

Semenyna, S. W., & Honey, P. L. (2015). Dominance styles mediate sex differences in Dark Triad traits. *Personality and Individual Differences, 83*,37–43.

Sev'er, A. (2002). *Fleeing the house of horrors: Women who have left abusive partners*. Toronto: University of Toronto Press.

Shore, D. A. (2016). Sexual abuse and sexual education in child-caring institutions. In *Social Work and Child Sexual Abuse* (pp. 171-184). Routledge.

Shorey, R. C., Cornelius, T. L., & Strauss, C. (2015). Stalking in college student dating relationships: A descriptive investigation. *Journal of Family Violence*, *30*, 935-942.

Singh, T. B., Mohanty, R., Lalrhiatpuia, L., Haobam, M., & Saini, M. (2014). Aggression and violent behaviour: A critical review. *Journal of Pharmacy and Biological Sciences*, *9*(5), 10-3.

Slonje, R., & Smith, P. K. (2008). Cyberbullying: Another main type of bullying?. *Scandinavian journal of Psychology*, *49*(2), 147-154.

Simon, G. K., Jr. (1996). *In sheep's clothing: Understanding and dealing with manipulative people* (Gözden geçirilmiş basım). A. J. Christopher & Company.

Smith, P. K. (2012). Cyberbullying: Challenges and opportunities for a research program—A response to Olweus (2012). *European Journal of Developmental Psychology*, *9*(5), 553-558.

Smith, K., Cénat, J. M., Lapierre, A., Dion, J., Hébert, M., & Côté, K. (2018). Cyber dating violence: Prevalence and correlates among high school students from small urban areas in Quebec. *Journal of Affective Disorders*, *234*, 220-223.

Smith-Darden, J. P., Kernsmith, P. D., Victor, B. G., & Lathrop, R. A. (2017). Electronic displays of aggression in teen dating relationships: Does the social ecology matter? *Computers in Human Behavior*, *67*, 33-40.

Smoker, M., & March, E. (2017). Predicting perpetration of intimate partner cyberstalking: Gender and the Dark Tetrad. *Computers in Human Behavior*, *72*, 390-396.

Spiegel, D., Lewis-Fernández, R., Lanius, R., Vermetten, E., Simeon, D., & Friedman, M. (2013). Dissociative disorders in DSM-5. *Annual Review of Clinical Psychology*, *9*(1), 299-326.

Spinazzola, J., Hodgdon, H., Liang, L.-J., Ford, J. D., Layne, C. M., Pynoos, R., Briggs, E. C., Stolbach, B., & Kisiel, C. (2014). Unseen wounds: The contribution of psychological maltreatment to child and adolescent mental health and risk outcomes. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy, 6*(Suppl 1), S18–S28.

Spinhoven, P., Elzinga, B. M., Hovens, J. G., Roelofs, K., Zitman, F. G., van Oppen, P., & Penninx, B. W. (2010). The specificity of childhood adversities and negative life events across the life span to anxiety and depressive disorders. *Journal of Affective Disorders*, *126*(1-2), 103–112.

Stafford, L., & Merolla, A. J. (2007). Idealization, reunions, and stability in long-distance dating relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, *24*(1), 37-54.

Stark, E. (2007). *Coercive control: How men entrap women in personal life*. Oxford University Press.

Steinberg, L., Albert, D., Cauffman, E., Banich, M., Graham, S., & Woolard, J. (2008). Age differences in sensation seeking and impulsivity as indexed by behavior and self-report: evidence for a dual systems model. *Developmental Psychology*, *44*(6), 1764–1778.

Stephenson, V. L., Wickham, B. M., & Capezza, N. M. (2018). Psychological abuse in the context of social media. *Violence and Gender*, *5*(3), 129-134.

Stern, R. (2018). *The Gaslight Effect: How to Spot and Survive the Hidden Manipulations other People use to Control Your Life*. New York, NY: Morgan Road Books.

Stonard, K. E. (2020). "Technology was designed for this": Adolescents' perceptions of the role and impact of the use of technology in cyber dating violence. *Computers in Human Behavior*, *105*, 106211.

Stonard, K. E., Bowen, E., Walker, K., & Price, S. A. (2017). “They’ll always find a way to get to you”: Technology use in adolescent romantic relationships and its role in dating violence and abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, *32*(14), 2083-2117.

Stark, E. (2007). *Coercive control: How men entrap women in personal life*. Oxford University Press.

Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M. J., & Van Ijzendoorn, M. H. (2013). The neglect of child neglect: a meta-analytic review of the prevalence of neglect. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, *48*, 345-355.

Straus, M. A. (2011). Gender symmetry and mutuality in perpetration of clinical-level partner violence: Empirical evidence and implications for prevention and treatment. *Aggression and Violent Behavior*, *16*(4), 279-288.

Struck, N., Krug, A., Feldmann, M., Yuksel, D., Stein, F., Schmitt, S., Meller, T., Brosch, K., Dannlowski, U., Meinert, S., Opel, N., Lemke, H., Waltemate, L., Nenadić, I., Kircher, T., ve Brakemeier, E. (2020). Attachment and social support mediate the association between childhood maltreatment and depressive symptoms. *Journal of Affective Disorders, 273,* 310-317.

Subrahmanyam, K., & Šmahel, D. (2011). *Digital youth: The role of media in development* (pp. 27-40). New York: Springer.

Suler, J. (2004). The online disinhibition effect. *Cyberpsychology & Behavior*, *7*(3), 321-326.

Szabó, E., & Bereczkei, T. (2017). Different paths to different strategies? Unique associations among facets of the dark triad, empathy, and trait emotional intelligence. *Advances in Cognitive Psychology*, *13*(4), 306.

Szabó, E., & Jones, D. N. (2019). Gender differences moderate Machiavellianism and impulsivity: Implications for Dark Triad research. *Personality and Individual Differences*, *141*, 160-165.

Şar, V., Öztürk, E., ve İkikardeş, E. (2012). Validity and reliability of the Turkish version of Childhood Trauma Questionnaire. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 32(4), 1054-1063.

Şar, V. (2014). The many faces of dissociation: opportunities for innovative research in psychiatry. *Clinical Psychopharmacology and Neuroscience*, *12*(3), 171.

Şar, V., Necef, I., Mutluer, T., Fatih, P., & Türk-Kurtça, T. (2021). A revised and expanded version of the Turkish Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-33): Overprotection-overcontrol as additional factor. *Journal of Trauma & Dissociation*, *22*(1), 35-51.

Şimşek, S., ve Önder, F. C. (2011). Ergenlerde davranış problemlerinin, anne-babadan ve öğretmenlerden algılanan duygusal istismar açısından incelenmesi. *İlköğretim Online, 10*(3), 1123-1137.

Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2007). *Using multivariate statistics* (Vol. 5, No. 7). Boston, MA: pearson.

Taillieu, T. L., Brownridge, D. A., Sareen, J., & Afifi, T. O. (2016). Childhood emotional maltreatment and mental disorders: Results from a nationally representative adult sample from the United States. *Child Abuse & Neglect*, *59*, 1-12.

Teicher, M. H., & Samson, J. A. (2016). Annual research review: enduring neurobiological effects of childhood abuse and neglect. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *57*(3), 241-266.

Teicher, M. H., Samson, J. A., Anderson, C. M., & Ohashi, K. (2016). The effects of childhood maltreatment on brain structure, function and connectivity. *Nature reviews. Neuroscience*, *17*(10), 652–666.

Temple, J. R., Choi, H. J., Brem, M., Wolford-Clevenger, C., Stuart, G. L., Peskin, M. F., & Elmquist, J. (2016). The temporal association between traditional and cyber dating abuse among adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, *45*, 340-349.

Theoklitou, D., Kabitsis, N., & Kabitsi, A. (2012). Physical and emotional abuse of primary school children by teachers. *Child Abuse & Neglect*, *36*(1), 64-70.

Thoma, M. V., Bernays, F., Eising, C. M., Maercker, A., & Rohner, S. L. (2021). Child maltreatment, lifetime trauma, and mental health in Swiss older survivors of enforced child welfare practices: Investigating the mediating role of self-esteem and self-compassion. *Child Abuse & Neglect*, *113*, 104925.

Thomas, L. (2018). Gaslight and gaslighting. *The Lancet Psychiatry*, *5*(2), 117-118.

Thompson, R. S., Bonomi, A. E., Anderson, M., Reid, R. J., Dimer, J. A., Carrell, D., & Rivara, F. P. (2006). Intimate partner violence prevalence, types, and chronicity in adult women. *American Journal of Preventive Medicine, 30*, 447-457.

Thompson, R. J., Kuppens, P., Mata, J., Jaeggi, S. M., Buschkuehl, M., Jonides, J., & Gotlib, I. H. (2015). Emotional clarity as a function of neuroticism and major depressive disorder. *Emotion (Washington, D.C.)*, *15*(5), 615–624.

Tokunaga, R. S. (2010). Following you home from school: A critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization. *Computers in Human Behavior, 26(3),* 277-287.

Tokunaga, R. S., & Aune, K. S. (2017). Cyber-defense: A taxonomy of tactics for managing cyberstalking. *Journal of Interpersonal Violence*, *32*(10), 1451-1475.

Thomason-Darch, N. (2021). The Dark Tetrad of personality and the tendency to engage in revenge porn. *The Plymouth Student Scientist*, *14*(2), 651-668.

Toth, S. L., & Manly, J. T. (2019). Developmental consequences of child abuse and neglect: Implications for intervention. *Child Development Perspectives*, *13*(1), 59-64.

Wai, M., & Tiliopoulos, N. (2012). The affective and cognitive empathic nature of the dark triad of personality. *Personality and Individual Differences*, *52*(7), 794-799.

Waddell, C., Van Doorn, G., March, E., & Grieve, R. (2020). Dominance or deceit: The role of the Dark Triad and hegemonic masculinity in emotional manipulation. *Personality and Individual Differences*, *166*, 110160.

Walker, L. E. (2016). *The battered woman syndrome*. New York. Springer publishing company.

Walker, H. E., & Wamser-Nanney, R. (2023). Revictimization risk factors following childhood maltreatment: A literature review. *Trauma, Violence, & Abuse*, *24*(4), 2319-2332.

Wang, L., Jiang, S., Zhou, Z., Fei, W., & Wang, W. (2024). Online disinhibition and adolescent cyberbullying: A systematic review. *Children and Youth Services Review*, *156*, 107352.

Wastell C., Booth A. (2003). Machiavellianism: An alexithymic perspective. *Journal of Social and Clinical Psychology, 22*, 730–744.

Watkins, L. E., Maldonado, R. C., & DiLillo, D. (2018). The cyber aggression in relationships scale: A new multidimensional measure of technology-based intimate partner aggression. *Assessment*, *25*(5), 608-626.

Wetzel, E., Leckelt, M., Gerlach, T. M., & Back, M. D. (2016). Distinguishing subgroups of narcissists with latent class analysis. *European Journal of Personality*, *30*(4), 374-389.

Widom, C. S., Czaja, S. J., & Dutton, M. A. (2008). Childhood victimization and lifetime revictimization. *Child Abuse & Neglect*, *32*(8), 785-796.

Wigderson, S., & Lynch, M. (2013). Cyber-and traditional peer victimization: Unique relationships with adolescent well-being. *Psychology of Violence, 3(4),* 297.

Wilson, D. S., Near, D., & Miller, R. R. (1996). Machiavellianism: a synthesis of the evolutionary and psychological literatures. *Psychological Bulletin*, *119*(2), 285.

Wilson, C., Sheridan, L., & Garratt-Reed, D. (2022). What is Cyberstalking? A Review of Measurements. *Journal of İnterpersonal Violence*, *37*(11-12), NP9763–NP9783.

Wolf, E. J., Miller, M. W., Reardon, A. F., Ryabchenko, K. A., Castillo, D., & Freund, R. (2012). A latent class analysis of dissociation and posttraumatic stress disorder: Evidence for a dissociative subtype. *Archives of General Psychiatry*, *69*(7), 698-705.

Wolford-Clevenger, C., Zapor, H., Brasfield, H., Febres, J., Elmquist, J., Brem, M., Shorey, R. C., & Stuart, G. L. (2016). An examination of the Partner Cyber Abuse Questionnaire in a college student sample. *Psychology of Violence, 6*(1), 156–162

World Health Organisation (2012). Intimate Partner Violence. Retrieved from https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77432/?sequence=1

World Health Organization. (2022). *Responding to child maltreatment: A clinical handbook for health professionals*. World Health Organization.

Wright, M. F. (2017). Parental mediation, cyberbullying, and cybertrolling: The role of gender. *Computers in Human Behavior*, *71*, 189-195.

Woollaston, K., & Hixenbaugh, P. (2008). 'Destructive Whirlwind': nurses' perceptions of patients diagnosed with borderline personality disorder. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing, 15* (9), 703709.

Wu, Q., Cao, H., Lin, X., Zhou, N., ve Chi, P. (2021). Child maltreatment and subjective well-being in chinese emerging adults: A process model ınvolving self-esteem and self-compassion. *Journal of Interpersonal Violence, 37*, NP13685-NP13706.

Wu, J., Liu, Y., Fang, H., Qin, S., Kohn, N., & Duan, H. (2021). The relationship between childhood stress and distinct stages of dynamic behavior monitoring in adults: neural and behavioral correlates. *Social Cognitive and Affective Neuroscience, 16*, 937-949.

Wurst, S. N., Gerlach, T. M., Dufner, M., Rauthmann, J. F., Grosz, M. P., Küfner, A. C. P., Denissen, J. J. A., & Back, M. D. (2017). Narcissism and romantic relationships: The differential impact of narcissistic admiration and rivalry. *Journal of Personality and Social Psychology, 112*(2), 280–306.

Vachon, D. D., Krueger, R. F., Rogosch, F. A., & Cicchetti, D. (2015). Assessment of the harmful psychiatric and behavioral effects of different forms of child maltreatment. *JAMA Psychiatry*, *72*(11), 1135-1142.

Van der Hart, O., ve Friedman, B. (1989). A reader's guide to Pierre Janet on dissociation: A neglected intellectual heritage. *Dissociation: Progress in the Dissociative Disorders, 2*(1), 3–16.

Van der Hart, O., Nijenhuis, E. R., & Steele, K. (2005). Dissociation: An insufficiently recognized major feature of complex posttraumatic stress disorder. *Journal of Traumatic Stress: Official Publication of The International Society for Traumatic Stress Studies*, *18*(5), 413-423.

Van der Hart, O., & Nijenhuis, E. R. (2009). *Dissociative disorders*. Oxford University Press.

Van der Hart, O., & Dorahy, M. J. (2022). History of the concept of dissociation. In *Dissociation and the dissociative disorders* (pp. 13-38). Routledge.

van der Kolk, B. A. (2014). *The body keeps the score: Brain, mind, and body in the healing of trauma.* Viking.

van Dijk, T. A. (2006). Discourse and manipulation. *Discourse & Society*, *17*(3), 359-383.

Van Ouytsel, J., Van Gool, E., Walrave, M., Ponnet, K., & Peeters, E. (2017). Sexting: Adolescents' perceptions of the applications used for, motives for, and consequences of sexting. *Journal of Youth Studies*, *20*(4), 446-470.

Van Ouytsel, J., Lu, Y., Shin, Y., Avalos, B. L., & Pettigrew, J. (2021). Sexting, pressured sexting and associations with dating violence among early adolescents. *Computers in Human Behavior*, *125*, 106969.

Veselka, L., Giammarco, E. A., & Vernon, P. A. (2014). The Dark Triad and the seven deadly sins. *Personality and Individual Differences*, *67*, 75-80.

Visser, B. A., Pozzebon, J. A., Bogaert, A. F., & Ashton, M. C. (2010). Psychopathy, sexual behavior, and esteem: It's different for girls. *Personality and Individual Differences*, *48*(7), 833-838.

Vonderlin, R., Kleindienst, N., Alpers, G. W., Bohus, M., Lyssenko, L., & Schmahl, C. (2018). Dissociation in victims of childhood abuse or neglect: A meta-analytic review. *Psychological Medicine*, *48*(15), 2467-2476.

Yahner, J., Dank, M., Zweig, J. M., & Lachman, P. (2015). The co-occurrence of physical and cyber dating violence and bullying among teens. *Journal of İnterpersonal Violence*, *30*(7), 1079-1089.

Yargıç, L. I., Tutkun, H., ve Şar, V. (1995). Reliability and validity of the Turkish version of the Dissociative Experiences Scale. Dissociation: *Progress in the Dissociative Disorders, 8*(1), 10–13.

Yau, K. K., Wang, K., & Lee, A. H. (2003). Zero-inflated negative binomial mixed regression modeling of over-dispersed count data with extra zeros. *Biometrical Journal: Journal of Mathematical Methods in Biosciences*, *45*(4), 437-452.

Ybarra, M. L., Espelage, D. L., & Mitchell, K. J. (2007). The co-occurrence of Internet harassment and unwanted sexual solicitation victimization and perpetration: Associations with psychosocial indicators. *Journal of Adolescent Health, 41*(6), S31-S41.

Yıldız, M. E. (2023). yargıtay kararları ışığında dijital flört şiddeti teşkil eden yöntemlerden doğan ceza sorumluluğu. *Çukurova Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, (2), 93-143.

Yılmaz, H. (2018). İnsan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *7*(4).

Yubero, S., de las Heras, M., Navarro, R., & Larrañaga, E. (2023). Relations among chronic bullying victimization, subjective well-being and resilience in university students: a preliminary study. *Current Psychology*, *42*(2), 855-866.

Yushan, Z., & Cıhan, H. (2021). The effect of attachment styles on cyber dating abuse in emerging adulthood. *Turkish Studies-Social Sciences, 16*(6).

Zhang, Z., Bian, S., Zhao, H., & Qi, C. (2022). Dark triad and cyber aggression among Chinese adolescents during COVID-19: A moderated mediation model. *Frontiers in Psychology*, *13*, 1011123.

Zhu, J., Exner-Cortens, D., Dobson, K., Wells, L., Noel, M., c Madigan, S. (2024). Adverse childhood experiences and intimate partner violence: A meta-analysis. *Development and Psychopathology*, *36*(2), 929-943.

Zhu, Y., & Jin, C. (2021). A meta-analysis of the relationship between the Dark Triad and aggressive behaviors. *Advances in Psychological Science*, *29*(7), 1195.

Zweig, J. M., Dank, M., Yahner, J., & Lachman, P. (2013). The rate of cyber dating abuse among teens and how it relates to other forms of teen dating violence. *Journal of Youth and Adolescence*, *42*(7), 1063-1077.

8. EKLER

EK-1: KİŞİSEL BİLGİ VE GÖRÜŞME FORMU

Bu araştırma, Osman Sezer ERİM tarafından, Prof. Dr. Erdinç Öztürk danışmanlığında İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı'nda doktora tez çalışması olarak yürütülmektedir. Araştırmanın amacı, romantik ilişkilerde kişilerin tutumları ile çeşitli psikolojik özelliklerin ilişkisinin incelenmesidir. Yaklaşık 20 dakika sürecek olan araştırma kapsamında sizden aşağıdaki soruları yanıtlamanız beklenmektedir. Anket sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için hiçbir soruyu yanıtsız bırakmamanız önemlidir. Anketin hiçbir aşamasında kimlik bilgileriniz istenmeyecek, vereceğiniz cevaplar bilimsel araştırma dışında kullanılmayacaktır. Araştırmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak isterseniz XXX e-posta adresinden araştırmacılara ulaşabilirsiniz.

1. Yaşınız:

2. Cinsiyetiniz: Kadın ( ) Erkek ( ) Belirtmek istemiyorum ( )

3. En son mezun olduğunuz okul:

4. Yaşadığınız Yer:

Okuryazar ( ) Büyükşehir ( )

İlkokul ( ) İl merkezi ( )

Ortaokul ( ) İlçe ( )

Ön lisans/Lisans ( ) Kasaba ( )

Lisansüstü ( ) Köy ( )

5. Medenî Durumunuz:

Bekâr ( ) Evli ( ) Boşanmış ( ) Partneriyle birlikte yaşıyor ( )

Eşinden ayrı yaşıyor ( ) Eşi vefat etmiş ( )

6. Aylık Geliriniz:

0-4253 TL ( ) 4254-7000 TL ( )

7001-10000 TL ( ) 10001 TL ve üstü ( )

7. Şu anda, siz de dâhil, evde kaç kişi yaşıyor?

2 ve daha az ( ) 3-4 kişi ( ) 5 ve daha fazla

8. Kaç kardeşsiniz?

Tek çocuk ( ) 2-3 kardeş ( ) 4 kardeş ve daha fazla ( )

9. Siz kaçıncı çocuksunuz?

İlk çocuk ( ) İkinci-Üçüncü çocuk ( ) Dördüncü çocuk ve fazlası ( )

10. Tanışma Biçiminiz:

Arkadaş ortamında tanıştım ( )

İş ortamında tanıştım ( )

Görücü usulü ( )

İnternet veya sosyal medyada tanıştım ( )

Diğer ( )

11. Çocuk Sayısı:

Çocuğum yok. ( )

1 ( )

2- 3 ( )

4 ve üstü ( )

12. Aileniz size göre aşağıdaki seçeneklerden hangisine en yakın türdedir?

Aşırı Koruyucu ( ) Otoriter ( )

Çocuk odaklı ( ) Tutarsız ( )

İlgisiz ( ) Destekleyici ve Kabul edici ( )

13. Anne babanızın durumuna uygun seçeneği işaretleyiniz.

Anne, baba sağ ve birlikte yaşıyor ( )

Anne vefat etmiş ( )

Baba vefat etmiş ( )

Anne, baba vefat etmiş ( )

Anne, baba boşanmış ( )

Anne üvey ( )

Baba üvey ( )

Anne, baba üvey ( )

14. Anne babanızın eğitim düzeyi nedir?

Anne:

Okur/yazar değil ( ) Okur/yazar ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite ( )

Baba:

Okur/yazar değil ( ) Okur/yazar ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite ( )

15. Aile içerisinde anne babanızın birbiriyle ilişkisi nasıldır?

İyi anlaşırlar ( )

Orta ( )

Kötü, anlaşamazlar ( )

İlişki yok ( )

16. Anne, baba, kardeş ve diğer aile üyeleriyle ilişkileriniz nasıldır?

İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) İlişki yok ( )

17. Sigara, alkol, esrar, eroin ve kokain gibi bağımlılık yapan maddeler kullanıyor

musunuz?

Evet ( ) Hayır ( )

18. Cevabınız evetse, Hangi Madde/Maddeler kullanıyorsunuz?

……

19. Bu maddeyi/maddeleri kaç yıldır kullanıyorsunuz?

0-1 yıl ( )

2- 3 yıl ( )

4 yıl ve daha fazla ( )

20. Ailenizden ve arkadaşlarınızdan sigara, alkol, esrar, eroin ve kokain gibi bağımlılık yapan maddeler kullanan kimseler var mıdır ya da var mıydı?

Aile: Evet, var ( ) Hayır ,yok ( )

Arkadaş: Evet, var ( ) Hayır , yok ( )

21. Daha önce hiç psikiyatrik tanı aldınız mı?

Evet ( ) Hayır ( )

22. Evet ise psikiyatrik tanı nedir?

……

23. Daha önce hiç psikolojik destek aldınız mı?

Evet ( ) Hayır ( )

24. Evet ise süresini belirtiniz:

0-1 yıl ( ) 2- 3 yıl ( ) 4 yıl ve daha fazla ( )

25. Evet ise hangi amaçla aldınız?

Aile içindeki sorunlar ( )

Eşimle yaşadığım sorunlar ( )

Çocuklarımla ilgili sorunlar ( )

İşimle ilgili sorunlar ( )

Kendimle ilgili sorunlar. ( )

26. Ailenizde psikiyatrik bir rahatsızlığı olan var mı?

Evet ( )

Hayır ( )

Cevap evetse;

Hastalık:……

27. Annenizle ilişkinizi nasıl tanımlarsınız?

Şu anki ilişkiniz:

Çocukluğunuzdaki ilişkiniz:

İyi ( ) İyi ( )

Orta ( ) Orta ( )

Kötü ( ) Kötü ( )

Ilişki yok ( ) Ilişki yok ( )

28. Babanızla ilişkinizi nasıl tanımlarsınız?

Şu anki ilişkiniz:

Çocukluğunuzdaki ilişkiniz:

İyi ( ) İyi ( )

Orta ( ) Orta ( )

Kötü ( ) Kötü ( )

Ilişki yok ( ) Ilişki yok ( )

29. Romantik ilişkide bulunduğunuz kişiyle;

Ayrı yaşıyorum ( ) birlikte yaşıyorum ( )

30. İlişkinizin süresi (ay olarak): 6-12 ay ( ) 12-18 ay( ) 18 ay ve daha fazla ( )

31. Romantik ilişkinizde bulunduğunuz kişiyle ayrıldıysanız; bu ayrılıktan sonraki barışma sayısı:
0 ( ) 1 ( ) 1-3 ( ) 3'ten fazla ( ) Ayrılmadım ( )

32. Ayrılıp barışarak bir araya geldiyseniz, ayrılık kimin kararıydı:
benim ( ) partnerimin ( ) ortak ( )

33. Ayrılıp tekrar bir araya geldiyseniz, bir araya gelmek kimin teklifiydi:
benim ( ) partnerimin ( )

34. Duygusal ilişkinizde problemler yaşıyor musunuz?
Evet ( ) Bazen ( ) Hayır ( )

35. Bu soruya cevabınız "Evet" ya da "Bazen" ise en çok yaşadığınız ilişki sorununu işaretleyiniz.
a) Duygusal Şiddet (Hakaret etme, tehdit etme, aşağılama, bağırma gibi)
b) Fiziksel Şiddet (Vurma, el kaldırma, tartaklama gibi)
c) Duygusal İhmal (Partnerimin yeterince ilgi göstermemesi gibi)
d) Fiziksel İhmal (Ekonomik sıkıntılar gibi)
e) Cinsel şiddet (İstenmeyen cinsel ilişkilere zorlama gibi)
f) Diğer: ……

36. İlişkiniz süresince fiziksel ya da cinsel şiddet maruz kaldıysanız bu şiddetle ilgili adli mercilere başvuruda bulundunuz mu?
Evet ( ) Hayır ( ) Hiç maruz kalmadım ( )

37. İlişkinizde duygusal, fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalacağınıza yönelik bir korku yaşıyor musunuz?

Evet ( ) Hayır ( )

38. Partnerinizle aranızdaki yaş farkınız nedir?

1-3 yaş ( ) 4-6 yaş ( ) 7-9 yaş ( ) 10 yaş ve üzeri ( ) Yaş farkımız yok ( )

39. Partnerinizle eğitim düzeyleriniz benzer midir?

Evet ( ) Hayır ( )

40. Bir sorun olduğunda ilgili konu hakkında konuşmayı ve tartışmayı başlatan kişi çoğunlukla ben olurum:

Evet ( ) Hayır ( )

41. Bir tartışma sırasında fiziksel şiddeti başlatan kişi çoğunlukla ben olurum:

Evet ( ) Hayır ( ) Tartışmamızda fiziksel şiddet yoktur ( )

42. Çocukluk döneminizde anne ve babanız arasındaki sözel şiddete (bağırma, hakaret, aşağılama vb.) ve duygusal şiddete (tehdit, baskı kurma, engelleme vb.) ne sıklıkta şahit olurdunuz?

Böyle bir duruma tanık olmadım ( ) Nadiren ( ) Bazen ( ) Sıklıkla ( ) Çok sık ( )

43. Çocukluğunuzda anne ve babanız arasında fiziksel şiddete ne sıklıkta şahit olurdunuz?

Böyle bir duruma tanık olmadım ( ) Nadiren ( ) Bazen ( ) Sıklıkla ( ) Çok sık ( )

44. Çocukluk çağı travmalarınızla baş ettiğinizi düşünüyor musunuz?

Evet ( ) Kısmen ( ) Hayır ( )

45. Eğer çocukluk çağı travmalarınızla baş ettiyseniz size yardımcı olan faktörler nelerdir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

a) Aile desteği

b) Partnerimden aldığım destek

c) Arkadaş (Sosyal) destek

d) Profesyonel psikolojik destek

e) Diğer:…….

EK-2: PARTNER SİBER SALDIRGANLIK ÖLÇEĞİ

Çiftler zaman zaman sorunlar yaşayıp tartışabilirler. Bazı çiftler bu durumlarda birbirlerine sosyal medya veya cep telefonu yoluyla baskı uygularlar. Böyle durumların sizin ilişkinizde ne sıklıkla olduğunu belirlemek için aşağıdaki soruları size uygun şekilde doldurmanız gerekmektedir. Soruları yanıtlarken son altı 6 ayınızı düşünmenizi rica ederiz.

0 = Hiç

1 = Son altı ayda 1 kez

2 = Son altı ayda 2 kez

3 = Son altı ayda 3-5 kez

4 = Son altı ayda 6-10 kez

5 = Son altı ayda 11-20 kez

6 = Son altı ayda 20'den daha fazla kez

7 = Son altı ayda değil ama öncesinde oldu

			0	1	2	3	4	5	6	7
1	A	Partnerimin sosyal medyadaki bilgilerini onu aşağılamak veya hakaret etmek için kullanırım								
	B	Partnerim sosyal medyadaki bilgilerimi beni aşağılamak veya hakaret etmek için kullanır								
2	A	Partnerimin mail hesabını izni olmadan kiminle konuştuğunu veya mailleştiğini görmek için kontrol ederim								
	B	Partnerim mail hesabımı iznim olmadan kiminle konuştuğumu veya mailleştiğimi görmek için kontrol eder								
3	A	Partnerim istemediği halde seksüel bilgileri için online olmasını isterim								
	B	Partnerim istemediğim halde seksüel bilgilerim için online olmamı ister								
4	A	Partnerimin izni olmadan özel veya utanç verici bilgilerini sosyal medya veya mesaj yoluyla paylaşırım								

	B	Partnerim iznim olmadan özel veya utanç verici bilgilerimi sosyal medya veya mesaj yoluyla paylaşır								
5	A	Partnerimin sosyal medyayı ne amaçla kullandığını kontrol ederim								
	B	Partnerim sosyal medyayı ne amaçla kullandığımı kontrol eder								
6	A	Partnerimin izni olmadan onun kiminle konuştuğunu veya mesajlaştığını görmek için telefonunu kontrol ederim								
	B	Partnerim iznim olmadan kiminle konuştuğumu veya mesajlaştığımı görmek için telefonumu kontrol eder								
7	A	Seksüel iması olan mesaj veya resimleri istemediği halde partnerimin profiline gönderirim								
	B	Partnerim seksüel iması olan mesaj veya resimleri istemediğim halde profilime gönderir								
8	A	Partnerime seksi veya çıplak fotoğraflarını göndermesi için baskı yaparım								
	B	Partnerim seksi veya çıplak fotoğraflarımı kendisine göndermem için bana baskı yapar								
9	A	Partnerimin internet aktivitelerini onun izni olmadan kontrol ederim veya izlerim								
	B	Partnerim internet aktivitelerimi iznim olmadan kontrol eder veya izler								
10	A	Partnerime telefon veya sosyal medya yoluyla tehdit veya rahatsız edici mesajlar gönderirim								
	B	Partnerim telefon veya sosyal medya yoluyla tehdit veya rahatsız edici mesajlar gönderir								
11	A	Partnerimin duygularını inciteceğini bildiğim bilgileri sosyal medyada yazar veya gönderirim								
	B	Partnerim duygularımı inciteceğini bildiği bilgileri sosyal medyada yazar veya gönderir								
12	A	Partnerimin izni olmadan sosyal medya hesabını aktivitelerini görüntülemek için kullanırım								

	B	Partnerim iznim olmadan sosyal medya hesabımı aktivitelerimi görüntülemek için kullanır								
13	A	Partnerimin yerini veya aktivitelerini öğrenmek için peş peşe online veya telefonla mesajlar gönderirim								
	B	Partnerim yerimi veya aktivitelerimi öğrenmek için peş peşe online veya telefonla mesajlar gönderir								
14	A	Partnerimin izni olmadan GPS teknolojisini onun konumunu takip etmek için kullanırım								
	B	Partnerim iznim olmadan GPS teknolojisini konumumu takip etmek için kullanır								
15	A	Partnerim istemediği halde onu online seks konuşturmaya çalışırım								
	B	Partnerim istemediğim halde beni online seks konuşturmaya çalışır								

EK-3: İNSAN İLİŞKİLERİNDE MANİPÜLASYON ÖLÇEĞİ

Aşağıda verilen ifadelerin size ne kadar uyduğunu yandaki ölçekte işaretleyiniz

1 = bana hiç benzemiyor

2 = bana benzemiyor

3 = emin değilim

4 = bana benzemiyor

5 = bana tamamen benziyor

		1	2	3	4	5
1	Arkadaşlarım bazen öfke ve gazabımdan çekindikleri için isteklerimi yerine getirir.					
2	Arkadaşlarıma karşı aşırı fedakar davranarak istediklerimi elde ettiğim olmuştur.					
3	Arkadaşlarıma söylemem gereken şeylerde gerçeğin bir kısmını saklayarak paylaştığım olmuştur.					
4	Arkadaşlarımdan bir gerçeği saklamak için dikkatlerini başka konulara çekmekte iyiyimdir.					
5	Arkadaşlarımdan gerçek özelliklerimi saklamakta başarılıyımdır.					
6	Arkadaşlarımı genellikle düşük özgüvenli insanlardan seçerim.					
7	Arkadaşlarımın hassas yönlerini keşfetmekte ustayımdır.					
8	Bana karşı aşırı fedakar arkadaşlarımı daha çok seviyorum.					
9	Bazen amacıma ulaşmak için bağırıp çağırdığım ve çevremdekileri tehdit ettiğim olmuştur.					
10	Bazen arkadaşlarımı aşağılayarak ve küçük düşürerek de istediğim yöne sevk edebilirim.					
11	Bazen başkalarına zarar verebilecek kadar acımasız davranabiliyorum					
12	Bir arkadaşım bana duygusal olarak ne kadar bağımlıysa o kadar fazla kıymet veririm.					
13	Bir isteğimi alışılmadık, sıra dışı bir şekilde ifade ederek amacıma ulaştığım olmuştur.					

14	Bir konuşma beni rahatsız etmeye başladığında konuyu değiştirmekte iyiyimdir.					
15	Bir sözü ya da davranışı insanların karşısında çok sık tekrarlayarak onları ikna ettiğim olmuştur.					
16	Çoğu zaman gerçek niyetimi arkadaşlarımdan saklarım.					
17	Duygu sömürüsü yapmayı severim.					
18	Haksız olduğum zamanlarda da üste çıkmayı becerebilirim.					
19	Hayır demeyi beceremeyen insanlarla birlikte olmak hoşuma gidiyor.					
20	İnsanlara küserek onlardan istediklerimi etme yöntemini kullanırım.					
21	İnsanlara, onların görmek istedikleri kişi gibi davranmayı iyi bilirim.					
22	İnsanların bana verdikleri değerden yararlanarak çıkar sağladığım olmuştur.					
23	İnsanların duygusal olarak hassas oldukları noktaları isteklerimi kabul ettirmek için kullanırım.					
24	İnsanların egolarını okşamak onlar üzerinde etkili olmak için işe yarar.					
25	İnsanların en çok arzuladığı şeyleri bilmek onları yönetmek için kullandığım etkili bir yoldur.					
26	İnsanların zayıf taraflarını keşfetmekte iyiyimdir.					
27	İstediğimi elde etmek için karşımdakini bencillik ya da ilgisizlikle suçladığım olmuştur.					
28	İşime gelmeyen şeyleri görmemezlikten gelmek kullandığım bir yöntemdir.					
29	Kelime oyunları yaparak kafaları karıştırmakta iyiyimdir					
30	Kendime acındırarak da amacıma ulaştığım olmuştur.					
31	Kontrolü bana bırakan arkadaşları daha çok tercih ediyorum.					
32	Konuşmak istemediğim şeyler olduğunda kaçamak ve alakasız cevaplar veririm.					
33	Mağdur edilmiş, kurban rolünü oynayarak da amacıma ulaşabilirim.					
34	Saklamak istediğim bir şey olduğunda laf kalabalığı yaparak konuyu başka yönlere çekmekte iyiyimdir.					

35	Sevgi ve ilgimi keserek de insanları bir şeye ikna etme yolunu kullanabilirim.					
36	Üzgün olmadığım zamanlarda üzülmüş gibi davrandığım olmuştur.					
37	Yalan söyleyeceksem, önce küçük doğruları itiraf ederek işe başlarım.					
38	Yanlış bir şey yaptığımda ısrarla inkar ederek sorunu çözebilirim.					
39	Yaptığım davranışlara bahane ve sebep bulmakta ustayımdır.					

EK-4: ÇOCUKLUK ÇAĞI RUHSAL TRAVMA ÖLÇEĞİ

	Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde…	Hiçbir zaman	Nadiren	Zaman zaman	Sıklıkla	Çok sık
1	Evde yeterli yemek olmadığından aç kalırdım					
2	Benim bakımımı ve güvenliğimi üstlenen birinin olduğunu biliyordum					
3	Ailemdekiler bana “salak”, “beceriksiz” ya da “tipsiz” gibi sıfatlarla seslenirlerdi					
4	Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı					
5	Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı					
6	Yırtık, sökük ya da kirli giysiler içerisinde dolaşmak zorunda kalırdım					
7	Sevildiğimi hissediyordum					
8	Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum					
9	Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti					
10	Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu					
11	Ailemdekiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu					
12	Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum					

13	Ailemdekiler birbirlerine ilgi gösterirlerdi					
14	Ailemdekiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi					
15	Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövülme, itilip kakılma vb.) inanıyorum					
16	Çocukluğum mükemmeldi					
17	Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiği oluyordu					
18	Ailemde birisi benden nefret ederdi					
19	Ailemdekiler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi					
20	Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi					
21	Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı					
22	Benim ailem dünyanın en iyisiydi					
23	Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı					
24	Birisi bana cinsel tacizde bulundu					
25	Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret, aşağılama vb.) inanıyorum					
26	İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecek birisi vardı					
27	Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum					
28	Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi					

EK-5: DİSSOSİYATİF YAŞANTILAR ÖLÇEĞİ

Bu test, günlük hayatınızda başınızdan geçmiş olabilecek yaşantıları konu alan 28 sorudan meydana gelmektedir. Sizde bu yaşantıların ne sıklıkta olduğunu anlamak istiyoruz. Yanıt verirken alkol ya da ilaç etkisi altında meydana gelen yaşantıları değerlendirmeye katmayınız. Lütfen her soruda anlatılan durumun size ne ölçüde uyduğunu 100 üzerinden değerlendiriniz ve uygun rakamı işaretleyiniz.

1. Bazı insanlar, yolculuk yaparken yol boyunca ya da yolun bir bölümünde neler olduğunu hatırlamadıklarını birden fark ederler. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

2. Bazı insanlar, zaman zaman birisini dinlerken söylenenlerin bir kısmını veya tamamını duymamış olduklarını fark ederler. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

3. Bazı insanlar, kimi zaman kendilerini nasıl geldiklerini bilmedikleri bir yerde bulurlar. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

4. Bazı insanlar, zaman zaman kendilerini, giydiklerini hatırlamadıkları elbiseler içinde bulurlar. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

5. Bazı insanlar, zaman zaman eşyaları arasında satın aldıklarını hatırlamadıkları yeni şeyler bulurlar. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

6. Bazı insanlar, zaman zaman yanlarına gelerek kendilerine başka bir isimle hitap eden ya da önceden tanıştıklarında ısrar eden, fakat tanımadıkları kişilerle karşılaşırlar. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

7. Bazı insanlar, zaman zaman kendilerinin yanı başında duruyor ya da kendilerini bir şey yaparken seyrediyor ve sanki kendi kendilerine karşıdan bakıyormuş gibi bir his duyarlar. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

8. Bazı insanlara, arkadaşlarını ya da aile bireylerini zaman zaman tanımadıklarının söylendiği olur. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

9. Bazı insanlar, yaşamlarındaki kimi önemli olayları (örn. nikah ya da mezuniyet) hiç hatırlamadıklarını fark eder. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

10. Bazı insanlar, zaman zaman yalan söylemediklerini bildikleri bir konuda başkaları tarafından yalan söylemiş olmakla suçlanırlar. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

11. Bazı insanlar, kimi zaman aynaya baktıklarında kendilerini tanıyamazlar. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

12. Bazı insanlar, kimi zaman, diğer insanların, eşyaların ve çevrelerindeki dünyanın gerçek olmadığı hissini duyarlar. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

13. Bazı insanlar, kimi zaman vücutlarının kendilerine ait olmadığı hissini duyarlar. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

14. Bazı insanlar, zaman zaman geçmişteki bir olayı o kadar canlı hatırlarlar ki sanki o olayı yeniden yaşıyor gibi olurlar. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

15. Bazı insanlar, kimi zaman olduğunu hatırladıkları şeylerin gerçekte mi yoksa rüyada mı olduğundan emin olamazlar. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

16. Bazı insanlar, zaman zaman bildikleri bir yerde oldukları hâlde orayı yabancı bulur ve tanıyamaz. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

17. Bazı insanlar, TV ya da film seyrederken kimi zaman kendilerini öyküye o kadar kaptırırlar ki çevrelerinde olan bitenin farkına varamazlar. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

18. Bazı insanlar, kimi zaman kendilerini kafalarında kurdukları bir fantezi ya da hayale o kadar kaptırırlar ki sanki bunlar gerçekten başlarından geçiyormuş gibi hissederler. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

19. Bazı insanlar, zaman zaman ağrı hissi duymamayı başarabildiklerini fark ederler. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

20. Bazı insanlar, kimi zaman boşluğa bakıp hiçbir şey düşünmeden ve zamanın geçtiğini anlamadan oturduklarını fark ederler. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

21. Bazı insanlar, yalnız olduklarında zaman zaman sesli olarak kendi kendilerine konuştuklarını fark ederler. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

22. Bazı insanlar, kimi zaman iki ayrı durumda o kadar değişik davrandıklarını görürler ki kendilerini neredeyse iki farklı insanmış gibi hissettikleri olur. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

23. Bazı insanlar, normalde güçlük çektikleri bir şeyi (örn. spor türleri, iş, sosyal ortamlar vs.) belirli durumlarda son derece kolay ve akıcı biçimde yapabildiklerini fark ederler. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

24. Bazı insanlar, zaman zaman bir şeyi yaptıklarını mı yoksa yapmayı sadece akıllarından mı geçirmiş olduklarını hatırlayamazlar (örn. bir mektubu postaya attığını mı yoksa sadece atmayı düşündüğünü mü?). Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

25. Bazı insanlar, kimi zaman yaptıklarını hatırlamadıkları şeyleri yapmış olduklarını gösteren kanıtlar bulurlar. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

26. Bazı insanlar, zaman zaman eşyaları arasında kendilerinin yapmış olması gereken ama yaptıklarını hatırlamadıkları yazılar, çizimler ve notlar bulurlar. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

27. Bazı insanlar, zaman zaman kafalarının içinde belli şeyleri yapmalarını isteyen veya yaptıkları şeyler hakkında yorumda bulunan sesler duyarlar. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

28. Bazı insanlar, zaman zaman dünyaya bir sis perdesinin arkasından bakıyormuş gibi hisseder; öyle ki diğer insanlar ve eşyalar çok uzakta ve belirsiz görünür. Bu durumun sizde ne sıklıkta olduğunu 100 üzerinden değerlendirerek uygun olan yüzdeyi işaretleyiniz:

%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100

EK-6: KISALTILMIŞ KARANLIK ÜÇLÜ ÖLÇEĞİ

Lütfen her madde için sizi en iyi tanımladığını düşündüğünüz seçeneği işaretleyiniz

1 = Kesinlikle katılmıyorum

2 = Katılmıyorum

3 = Kararsızım

4 = Katılıyorum

5 = Kesinlikle katılıyorum

	Madde	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
1	Sırlarınızı anlatmak akıllıca değildir.					
2	İstediğimi elde etmek için akıllıca manipülasyon yapmaktan hoşlanırım					
3	Her ne pahasına olursa olsun önemli kişileri kendi tarafına çekmelisiniz					
4	Başkalarıyla doğrudan çatışma yaşamaktan kaçının çünkü bu kişiler ileride işinize yarayabilir					
5	Daha sonra insanlara karşı kullanabileceğiniz bilgileri bir kenarda tutmak akıllıcadır					
6	İnsanlardan intikam almak için doğru zamanı beklemelisiniz					
7	İnsanların bilmesi gerekmeyen şeyleri onlardan saklamalısınız					
8	Planlarınızın başkalarına değil, kendinize fayda sağlayacağından emin olun					
9	Birçok insan manipüle edilebilir					
10	İnsanlar beni doğal bir lider olarak görür					
11	İlgi odağı olmaktan nefret ederim					
12	Birçok grup aktivitesi bensiz sıkıcı olur					
13	Özel biri olduğumu biliyorum çünkü herkes bana sürekli böyle söylüyor					
14	Önemli kişilerle tanışmaktan hoşlanırım					

15	Biri bana iltifat ederse mahcup olurum					
16	Ünlü kişilerle mukayese edilmişliğim vardır					
17	Ortalama biriyim					
18	Hak ettiğim saygıyı görmekte ısrar ederim					
19	Yetkililerden intikam almak hoşuma gider					
20	Tehlikeli durumlardan kaçınırım					
21	İntikam hızlı ve çirkin (bedeli ağır bir şekilde) olmalıdır					
22	İnsanlar sıklıkla kontrolden çıktığımı söyler					
23	Başkalarına karşı kaba olabildiğim doğrudur					
24	Benimle uğraşan insanlar daima pişman olur					
25	Yasadışı işlere bulaşmaktan dolayı hiç sorun yaşamadım					
26	Kaybedenlere sataşmaktan hoşlanırım					
27	İstediğimi almak için her şeyi söylerim					

9. ÖZGEÇMİŞ

ADI ve SOYADI **:** Osman Sezer ERİM

EĞİTİM BİLGİLERİ

2017-2020 **:** **İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü**

Sosyal Bilimler A.B.D. (Yüksek Lisans)

2011-2015 **:** **İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi**

Psikoloji

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce **:** İyi

İŞ TECRÜBESİ

03.2016–devam ediyor **:** T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul ve kurumlar - Psikolojik Danışman

YAYINLAR

BİLDİRİLER

1. **Erim, O. S**., ve Erdoğan, B. (2021). İdeal mağdur ve mağdur hiyerarşisi kavramları çerçevesinde transfobik cinayetler. 2. Uluslararası ve 18. Ulusal Adli Bilimler Kongresi. (Aydın, Türkiye; poster bildiri)
2. **Erim, O. S**., Hüroğlu, G., Kahraman., A (2021). Narsisistik psikopatoloji ve şiddet 2. Uluslararası ve 18. Ulusal Adli Bilimler Kongresi. (Aydın, Türkiye; poster bildiri)
3. Erdoğan, B., ve **Erim, O. S.** (2021). Rorschach Testi'nin 100. yılında yanıt içerikleri. V. Ulusal Rorschach ve Projektif Testler Kongresi. (İstanbul, Türkiye; sözel bildiri)
4. Erdoğan, B., ve **Erim, O. S.** (2019). Hate speech in social media and the organisation of hate. ATGENDER Spring Conference 2019: Feminist Teaching Through Emotions, Feelings and Affects. (Gijón, İspanya; sözel bildiri)
5. Erdoğan, B., ve **Erim, O. S.** (2018). Kripto para yatırımcılarında risk alma davranışları. 15. Adli Bilimler Kongresi. (Antalya, Türkiye; sözel bildiri)

MAKALELER

1. Erim, O. S., ve Öztürk, E. (2022). The Relationship Between Game Addiction and Self-Handicapping, Anxiety Sensitivity, and Alexithymia Among University Students. *ADDICTA: The Turkish Journal on Addictions*, *9*(2), 151-158.

KİTAP BÖLÜMLERİ

1. **Erim, O. S.**, ve Kurtça, T. T. (2024). Family interactions and psychosocial changes in the migration process. In: Öztürk E, ed. *Migration Psychology*. 1st ed. 129-134. Ankara: Türkiye Klinikleri.

2. **Erim, O. S.**, ve Gündoğmuş, Ü. N. (2023). Savaşların dissosiyatif temelleri, psikososyal dinamikleri ve önleme stratejileri. E. Öztürk (Ed.), *Savaş Psikolojisi* içinde *8*(1), (s. 93-97). Ankara: Türkiye Klinikleri.
3. **Erim, O. S.**, Erdoğan, B., ve Doğangün, B. (2022). Psikotravmatolojinin duayeni Pierre Janet ve psikolojik analiz yöntemi. E. Öztürk (Ed.), *Psikotravmatoloji* içinde (s. 95-101). Ankara: Türkiye Klinikleri.
4. Ildırım, E., Erdoğan, B., ve **Erim, O. S.** (2021). Bir kitlesel silahlı saldırı olgusu: Montreal Katliamı. G. Oral (Ed.), *Olgularla Adli Psikiyatri ve Davranış Bilimleri* içinde (s. 425-34). Ankara: Akademisyen Kitabevi.